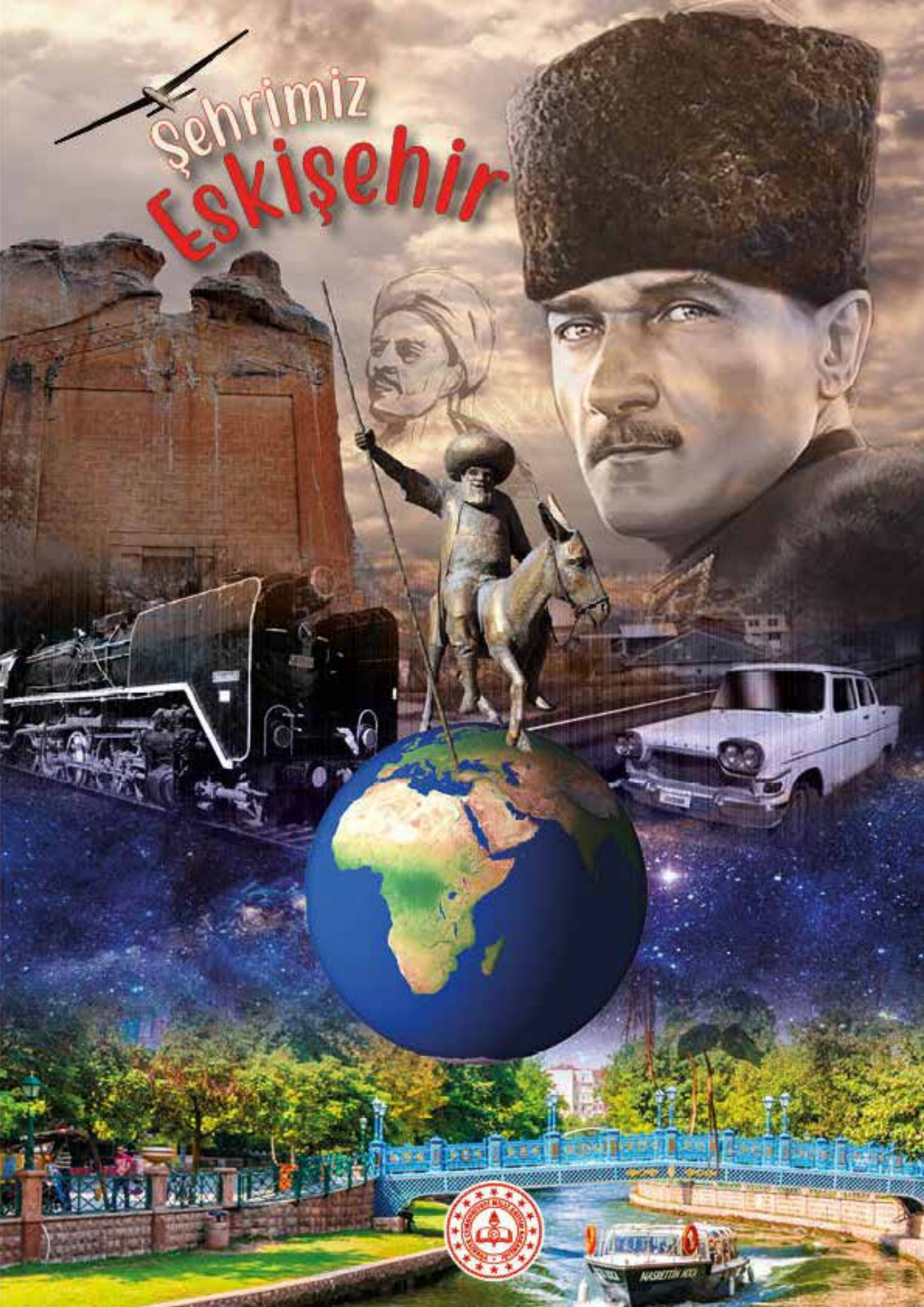

Şehrimiz Eskişehir

Şehrimiz Eskişehir

1 ve 2. Üniteler

Yazarlar

Ömer Faruk EVİRGEN

Jülide ÖZKAN

Melike VELİOĞLU

3, 4 ve 5. Üniteler

Yazarlar

Gürkan Latif YÜKSEL

Hediye KURTCU

Mustafa KOÇAK

Rüstem AKSOY

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü
5-6-7-8. Sınıflar Ders Kitabı

Bu materyalin ilk iki ünitesinin metin içeriği Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan komisyon tarafından hazırlanmıştır.

1 ve 2. Üniteler

Katkı Sağlayanlar

Dr. Necdet SUBAŞI

Dr. Hasan TAŞÇI

Dr. Yaşar YEŞİLYURT

Mehmet GÜMÜŞ

Vedat SÖYLEVİCİ

Muhammet Esat ŞENGÜL

İbrahim YASAK

Hasan Tahsin YAZICI

3, 4 ve 5. Üniteler

Editör

Melih ÜNLÜER

Görsel Tasarım

İrfan KOCAERKEK

Çiğdem ÖKCÜN

Program Geliştirme Uzmanı

Zeki YILDIRIM

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Gülseren TOPUZ

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Uzmanı

Hakan SÖZ

Dil Uzmanı

Cemile KARALAR

ISBN 978-975-11-5249-7

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

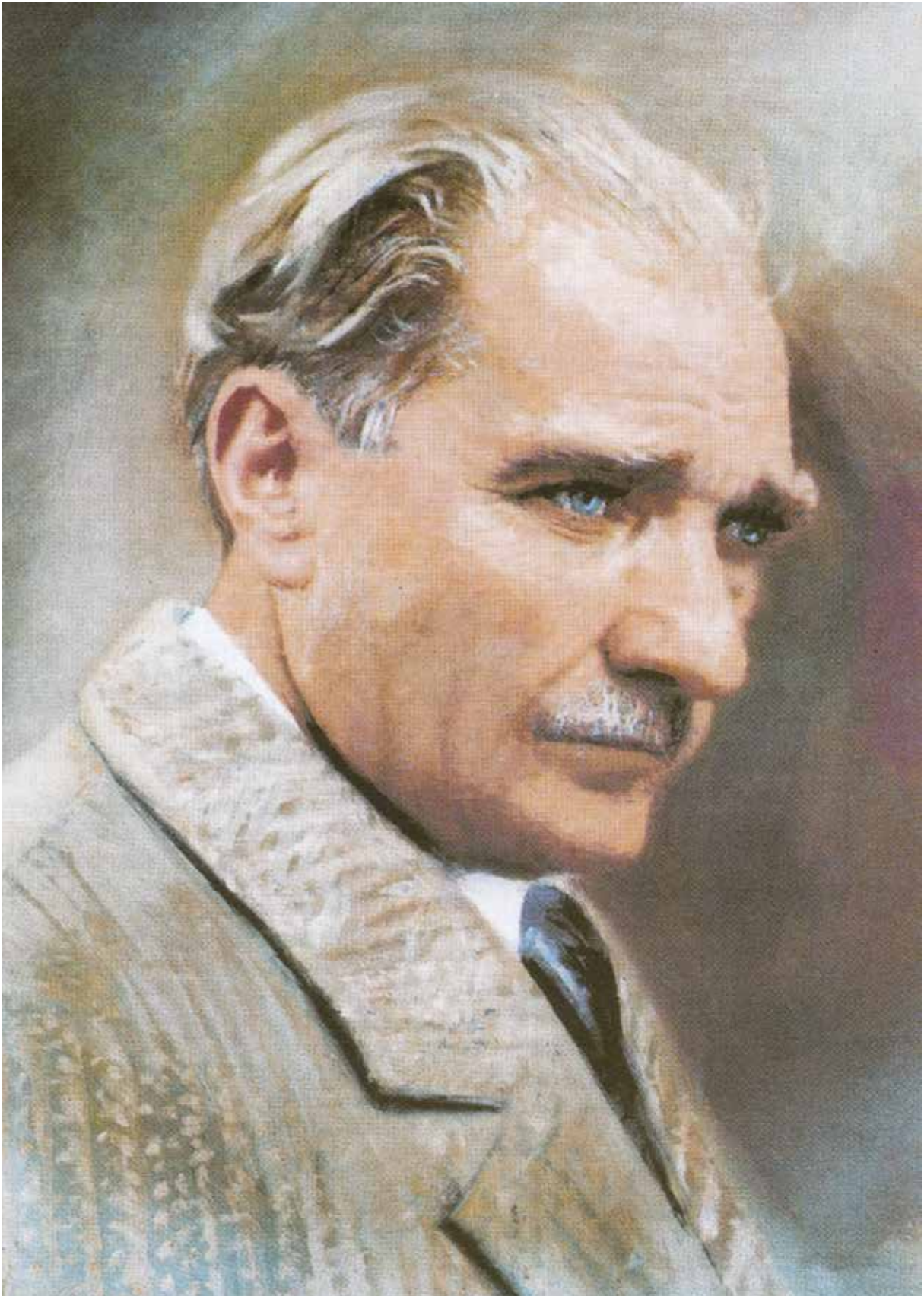
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

Ünite 1: ŞEHİRLERİN HİKÂYESİ

Birlikte Yaşamamanın Gerekliliği	10
Şehri Tanıyoruz.....	13
Şehir ve Medeniyet.....	16
Şehirle İlişkimiz.....	20

Ünite 2: ŞEHİRDE YAŞAM

Şehir ve Sosyal Yaşam.....	22
Medeni Yaşantının Gereklileri	25
Şehrin Fırsatları ve Riskleri	28
Şehrin Fırsatları.....	30
Şehirde Karşılaşılabilecek Riskler	33
Engelsiz Yaşam	36
Şehirdeki Diğer Canlılar.....	38

Ünite 3: ŞEHİRİMİ TANIYORUM

Şehrimizin Coğrafi Yapısı	41
Eskişehir'in Fiziki Özellikleri.....	42
Şehrimizdeki İnsan ve Doğa Etkileşimi.....	49

Demografik Yapımız	52
Nüfus Dağılımını Etkileyen Faktörler	55
Şehrimiz ve Biz Afetlere Hazır mıyız?	59
İdari Yapımız.....	65
İlçelerimiz.....	66
Şehrimizin Tarihi	83
Komşu ve Kardeş Şehirlerimiz	88
Ünite Değerlendirme.....	93

Ünite 4: ŞEHRİM ÇALIŞIYOR

Şehrimizdeki Ekonomik Faaliyetler.....	96
Şehrimizde Zanaatlar	105
Şehrimizde Turizm Faaliyetleri	113
Şehrimizde Ulaşım ve İletişim	126
Ünite Değerlendirme.....	133

Ünite 5: ŞEHRİMDE BEN

Şehrimizde Kültür Sanat.....	136
Gösteri Sanatları.....	139
Festivaller ve Kongre Merkezleri	142
Kütüphaneler	146

Eğitim ve Bilim	148
Şehrimizde Tarihî ve Kùltürel Mekânlar	150
Şehrimizin Tanınmış Şahsiyetleri.....	160
Şehrimizin Somut Olmayan Kùltürel Varlıkları.....	170
Şehrimizin Dil Özellikleri	179
Tarihî Süreçte Şehrimizde Yerel Yayım ve Yayıncılık	181
Şehrimize Özgü Müzik Kùltürü	183
Şehrimizin Önemli Günleri.....	184
Şehrimizin Çocuk ve Gençlere Sağladığı Hizmetler.....	186
Şehrimizde Spor	188
Ünite Değerlendirme.....	194
Sözlük.....	197
Kaynakça.....	200
Genel Ağ Sayfalar.....	201
Görsel Kaynakça	204

Ünite 1

ŞEHİRLERİN HİKÂYESİ

Birlikte Yaşamamanın Gerekliliği

Bir yolcu gemisi aniden kopan bir fırtınanın etkisiyle parçalanır ve dalgalar geminin içindeki yolculardan birini sürükleyerek adaya kadar götürür. Yolcu, kendisiyle birlikte kıyıya sürüklenen sandıklardaki yiyecek ve çeşitli eşyalarla hayatta kalma mücadelesi verir. Yolcu günler geçtikçe yaşadıklarını sandığın birinden çıkan deftere not eder. Şimdi onun yazdığı notlara göz atalım:

• Kendime geldikten sonra adayı baştan sona dolaştım. Hiçbir insana rastlamadım. Galiba uzun bir süre bu ıssız adada tek başıma yaşamak zorunda kalacağım.

• Geminin karaya vuran enkazından kurtarabildiğim eşyaları toplayarak küçük bir mağarayı barınabileceğim şekilde düzenledim.

• Adada en büyük sorun vahşi

hayvanlar. Bu hayvanlardan korunmak için mağaranın girişini büyük ağaç dalları ile kapattım.

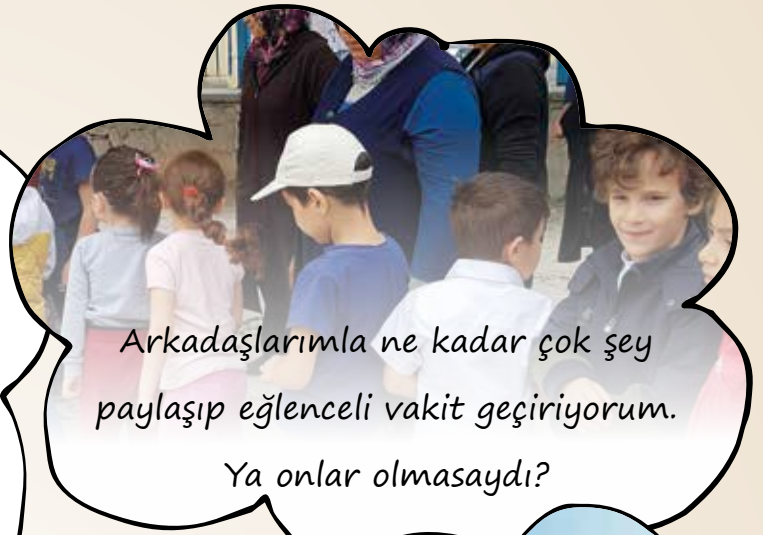
• Gemi enkazından kurtarabildiğim yiyeceği saklamak için bir depo inşa ettim.

• Adanın içlerine giderek çeşitli meyveler topladım. Bu meyveleri kışın da yiyebilmek için kuruttum.

Adaya sürüklenen yolcu birçok sorunla tek başına mücadele etmek zorunda kalmış. Kendi yaşamımızı düşünelim. Bir gün içinde nelere ihtiyaç duyuyoruz? Bu ihtiyaçları tek başımıza mı yoksa birilerinin desteğiyle mi karşılıyoruz?

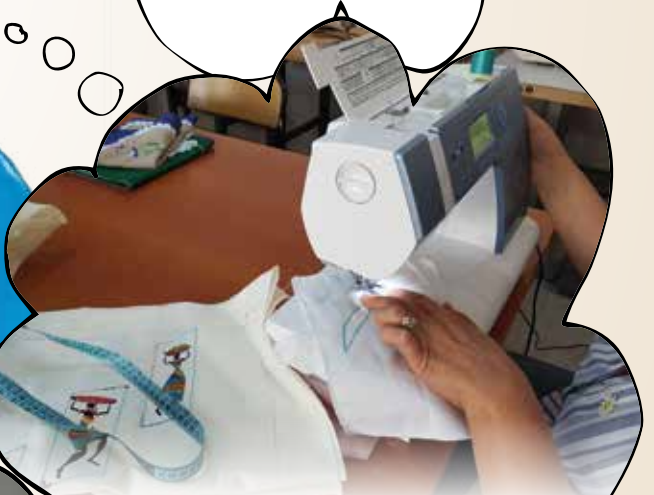
Pek çok insanın katkısıyla
sütüm içmeye hazır. Peki ya öyle
olmasaydı?

Arkadaşlarımla ne kadar çok şey
paylaşıp eğlenceli vakit geçiriyorum.
Ya onlar olmasaydı?

Bu yollar yapılmıyaydı, araba
ya da şoför olmasaydı okula
nasıl ulaşırdım?

Terziler olmasaydı kıyafetlerimi
nasıl dikerdim?

Öğretmenim olmasa bu kadar bilgiyi
nasıl öğrenirdim?

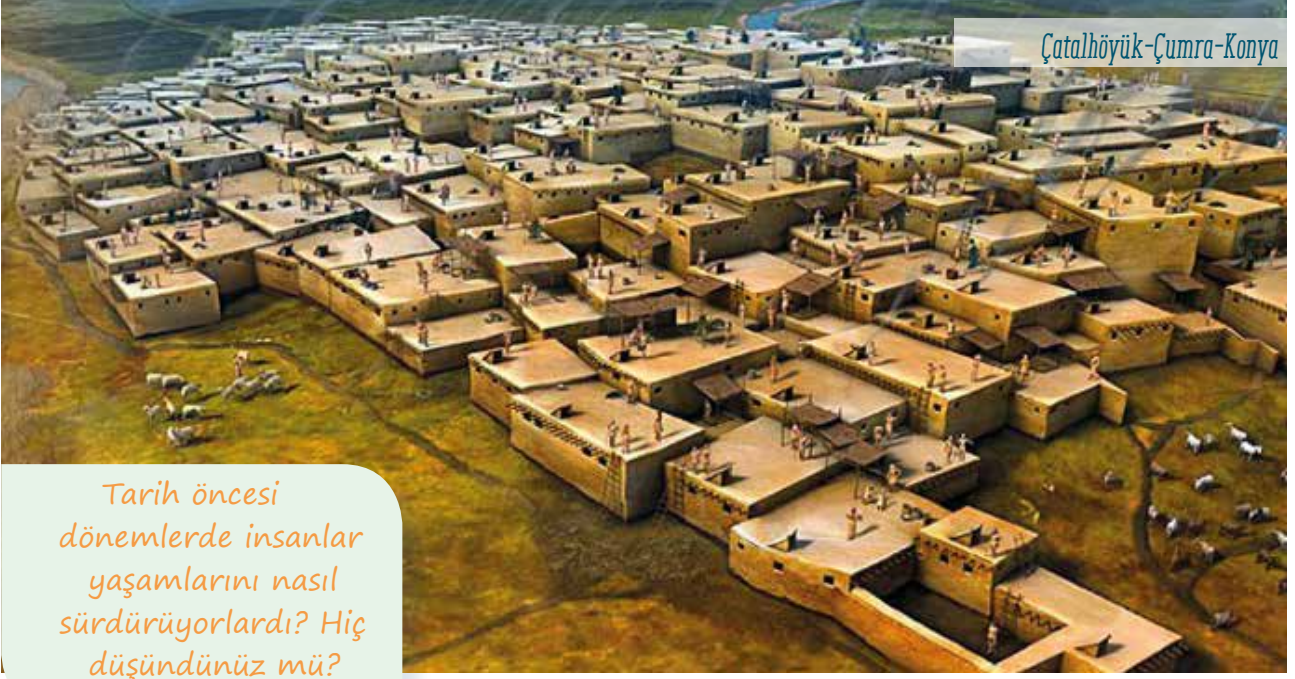

Günlük yaşamımızı sağlıklı şekilde sürdürmek için birçok şeye ihtiyaç duyarız. Yemek yemek, giyinmek, barınmak, eğitim görmek ve çevremizle iletişim kurmak bu ihtiyaçlarımızdan yalnızca birkaçıdır. Tüm bu ihtiyaçlarımızı tek başımıza karşılamamız mümkün değildir. Bu nedenle topluluk hâlinde yaşarız. Yaşadığımız yer bir köy olabileceği gibi bir şehir de olabilir. Nerede yaşarsak yaşayalım her zaman bir iş bölümü ve iş birliği içindeyiz.

Günlük hayatımızı düşünelim. Sabah kahvaltısında tükettiğimiz yiyecek ve içecekler farklı kişiler tarafından üretilip bizlere ulaştırılmaktadır. Örneğin yediğimiz ekmek, soframıza gelinceye kadar birçok aşamadan geçer. Buğdayın ekilmesi, hasat edilmesi, öğütülerek un hâline getirilmesi ve unun da hamur yapılarak pişirilmesi gerekir. Bu işleri yapabilmek için birçok araç gerece ihtiyaç duyulur. Bu araç gereçleri üretebilmek için de çeşitli mesleklerden insanlara ihtiyaç vardır. Tek bir insanın, bu işlerin hepsinin üstesinden gelmesi oldukça zordur.

Gün içerisinde ulaşımımızı sağlayan şoförler, okulda eğitim aldığımız öğretmenler iş bölümü içinde ihtiyaçlarımızı karşılayanlardan birkaçıdır. O hâlde iş bölümü yaparak ihtiyaçlarımızı kolaylıkla karşılayabiliriz.

Toplumsal yaşamın temelini kişiler arası iletişim oluşturur. Yaşamımız boyunca ailemiz, arkadaş, akraba ve komşularımız başta olmak üzere toplum ile iletişim hâlinde oluruz. Sosyal çevremizi oluşturan insanlarla sağlıklı ilişki kurmak için doğru bir iletişim kurmak gerekir. Bu iletişim karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı olmalıdır. Böyle bir iletişim bizlere yardımlaşma ve dayanışma duygularını aşılar. Böylece çevremizdeki insanların sorunlarına duyarlı bireyler olarak mutluluklarını ve üzüntülerini paylaşırız.

Tarih öncesi dönemlerde insanlar yaşamlarını nasıl sürdürüyorlardı? Hiç düşündünüz mü?

Şehri Tanıyoruz

Şimdi geçmişe bir yolculuk yapalım ve bu sorunun cevabıyla birlikte insanların yerleşik yaşama nasıl geçtiğini ve bu yerlerin şehir hâline nasıl geldiğini öğrenelim.

Günümüzden yaklaşık 12.000 yıl öncesine kadar insanlar yaşamlarını göçebe olarak sürdürüyorlardı. Yiyecek bulmak için sürekli yer değiştiriyor, hayvanları avlayarak ve bitkileri toplayarak karınlarını doyuruyorlardı. Mağaralarda ya da geçici barınaklarda yaşıyorlardı. Sonra yaşamlarını tamamen değiştirecek bir gelişme yaşandı. İnsanlar tarım yapmaya başladılar ve vahşi hayvanları evcilleştirdiler. Çiftçilik yapmaya başlayan insanlar ekinlerine ve hayvanlarına bakmak için yerleşik yaşama geçtiler. Yerleşim yeri olarak nehir kenarlarındaki düz ve verimli arazileri seçtiler. Böylece arazilerini kolayca sulayabildiler.

Kendilerinin ve hayvanlarının su ihtiyacını karşılayabildiler. Tarım ve hayvancılıkla birlikte besin kaynaklarının artması nüfusun da artmasını sağladı. Nüfus artışıyla birlikte bu ilk yerleşim yerleri köylere dönüştü. Köylerde yaşayan insanlar ihtiyaçlarından fazla ürün elde ettiler. Kendilerini ve ürünlerini saldırılardan korumak için köylerin etrafını çevirdiler. Fazla ürünleri diğer köylerde yaşayanlara sattılar. O köylerdeki insanlardan da kendi ihtiyaç duydukları ürünleri aldılar. Böylece ticaret hayatını başlattılar.

İşte bu şekilde ortaya çıkan köylerden bazıları zaman içinde o kadar büyüdü ki köy olmaktan çıkarak şehir hâlini aldı. Şehir olarak nitelendirilebilecek ilk büyük yerleşim yerlerinden biri de ülkemizde Konya'da yer alan Çatalhöyük'tür. Çatalhöyük günümüzden yaklaşık 9.000 yıl önce 10.000'e yakın nüfusa sahip büyük bir şehirdi.

Çatalhöyük gibi ilk şehirler genellikle su kaynaklarında, verimli ovalarda, ulaşım yolları üzerinde, güvenlik açısından savunması kolay yerlerde kuruldu. Kalabalık nüfusun ihtiyaçlarının karşılanması için şehirde fırıncılık, kasaplık, demircilik, marangozluk, terzilik gibi meslekler ortaya çıktı. Zaman

içinde büyüyen şehirlerin belirli bir düzen içinde yönetilebilmesi, dış saldırılardan korunabilmesi gibi ihtiyaçları yönetim birimlerinin kurulmasını sağladı. Böylece kral ya da meclis tarafından yönetilen şehirler doğdu. Şehirler barınma, güvenlik, eğitim, sağlık gibi insani ihtiyaçların en uygun şekilde karşılanabileceği yerler hâline geldi. Türkiye, Irak, Hindistan ve Mısır yeryüzünde en eski şehirlerin kurulduğu bölgelerdir. İlk Çağ'da kurulan şehirlerde evler, ibadethaneler, idari yapılar, dükkânlar, pazar yerleri şehri meydana getiren başlıca unsurlardır.

Efes-Selçuk-İzmir

Geçmiş çağlarda kurulan şehirlerin bazıları büyüyüp modernleşerek günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Buna karşılık Truva, Efes, Hattuşa gibi ülkemizdeki pek çok şehir deprem, sel ve benzeri doğal afetler, salgın hastalık ve savaş nedeniyle yıkılmış ve yok olmuştur. Günümüzde bu şehirlerin

Truva-Çanakkale

olduğu bölgelerde yapılan arkeolojik çalışmalar o şehre ait birçok eserin gün yüzüne çıkmasını sağlamaktadır.

Günümüzde şehirler artık eski çağlardaki görüntüsünden çok farklıdır. Teknolojik gelişmeler ve ulaşımın kolaylaşması yeryüzünde şehirlerin kurulmasına imkân sağlamıştır. 19. yüzyılda Sanayi Devrimi ile fabrikaların yaygınlaşmaya başlaması şehir nüfusunun giderek artmasına neden olmuştur. Dünya nüfusunun büyük bölümü şehirlerde yaşamaktadır.

Ekonomik ve sosyal açıdan gelişmiş şehirler giderek daha fazla göç almaktadır. Deniz, hava, kara veya demir yoluyla insanların kolayca ulaşabildikleri şehirler ekonomik olarak da ön plana çıkmaktadır. Kocaeli, Gaziantep, Bursa bu şehirlere örnek olarak gösterilebilir. Tarihi geçmişi itibariyle köklü bir medeniyete ev sahipliği yapan ve güçlü devletlerin başkenti olan şehirler ilgi odağı olan şehirlerdir. İstanbul, Konya gibi şehirler bu özellikleriyle ülkemizde ön plana çıkmaktadır. Bu şehirlerdeki tarihî yapılar ve sanat eserleri turizm açısından da insanların ilgisini çekmektedir. Denizi, ormanları, gölleri gibi doğal güzellikleriyle insanların hem yerleşmek hem de tatil yapmak istediği pek çok şehir de bulunmaktadır. Antalya, Bolu, Nevşehir gibi şehirler bu özellikleriyle ülkemizde sayılabilecek pek çok şehirden yalnızca birkaçıdır.

Şehirler kırsal kesimlere göre nüfusun yoğun; eğitim, sağlık, sanat gibi hizmetlerin yaygın olduğu yerlerdir. Şehirlerde yapılar genellikle çok katlıdır. Sanayi faaliyetleri ve hizmet sektörü gelişmiştir. Kültür, sanat ve eğlence için birçok sosyal mekân bulunmaktadır. Alt yapı ve ulaşım hizmetleri planlıdır. İş bölümünün hâkim olduğu planlı bir yönetime sahiptir. Okul, hastane, yol, çarşı, pazar, ibadethane, sinema, tiyatro, park, müze, kütüphane ve fabrika şehri meydana getiren fiziki unsurlardır. Şehir bu özellikleriyle belirli bir mekânı ifade etmektedir.

İnsan, yaşadığı bu mekânı yani şehri düzenler ve şekillendirir. İnsan öncelikle bir mekânı yaşanabilir bir yer olarak seçer. Daha sonra buranın çevre düzenlemesini, alt yapısını yapar. Çünkü şehirler insan eliyle yapılan ve geliştirilen yerlerdir. İnsan ve şehir birbirini tamamlar ve etkiler. Biri olmadan diğeri olmaz. Mekâna anlam ve değer katan insanın kendisidir. Terk edilmiş şehirler bunu bize en iyi şekilde anlatır. Örneğin Muğla'nın Fethiye ilçesinde yer alan Kayaköy, burada yaşayan Rumların Yunanistan'a göç etmesiyle terk edilmiş bir yerleşim yeri hâline gelmiştir.

Şehir ve Medeniyet

“Medeniyet” ve “şehir”, anlam açısından birbirine yakın kavramlardır. “Medeniyet”; bir toplumun maddi ve manevi varlıklarının, düşünce, sanat, bilim ve teknoloji ürünlerinin tamamını ifade eder. Medeniyet, gelişmişliği ifade eder. Medeniyet kelimesinin kökeni Arapçada şehir anlamına gelen ve kökleri İslam dininin kutsal şehirlerinden biri olan Medine şehrine dayanmaktadır. Medine, peygamberimiz Hz. Muhammed döneminde zamanının sosyal ve kültürel bakımdan en ileri şehirlerinden biri kabul ediliyordu.

Büyüme, nüfusun artışı ve bina sayısındaki artış şehirleşme için yeterli değildir. Şehirler adalet ve hukuk anlayışı ayrıca karşılıklı saygı üzerine kurulur. Şehri oluşturan tüm insanların bu kurallara uyması gerekmektedir. Şehirler bu özellikleri ile farklılıkları buluşturan, insanları bir araya getiren mekânlardır. Günümüzde kültür ve ticaretin, bilim ve tekniğin zirvesini oluşturan şehirler farklı özelliklere ve farklı kültürel birikimlere sahip insanların kendilerini ifade etmelerine imkân vermektedir.

Şehir, bir medeniyetin etkisinin en çok hissedildiği ve özelliklerinin yaşandığı yerdir. Her bir medeniyet, kurduğu şehirlerle kendini ifade eder. Şehir ve medeniyet arasındaki ilişki, karşılıklıdır. Hem medeniyetler şehirleri hem de şehirler medeniyetleri etkiler. Şehirler, şehri meydana getiren anlayışın sahibi olan medeniyetin bir sonucu olarak kurulur. Bununla birlikte şehirlerin doğası ve içindeki insanı şekillendirme özellikleri medeniyetin şekillenmesine de etki etmektedir.

Şehirler sadece yerleşim yeri değildir. Medeniyetler tarihi, bir bakıma şehirlerin tarihidir. Çünkü şehirler, bir toplumun medeniyet anlayışının şekillendiği mekânlardır.

Şimdi dünyada medeniyetlere yön veren ve medeniyetleri temsil eden şehirlere göz atalım...

Kurtuba

Fenikeliler tarafından bugünkü İspanya’da kurulmuştur. Müslümanların İspanya’ya gelişiyle Endülüs Emevi Devleti’nin başkenti olmuştur. Bu dönemde Avrupa’nın en önemli eğitim, bilim, kültür ve sanat merkezidir. Burada açılan medreselerde dünyanın farklı bölgelerinden, farklı inançlara mensup dünyaca ünlü bilim insanları yetişmiştir.

Kurtuba, döneminin en iyi eğitim veren okullarına ev sahipliği yapmıştır. Ayrıca ilk ışıklandırılan şehir olan Kurtuba, Avrupa'da ilk üniversitesi olan şehirdir. Burada yapılan bilimsel çalışmalar Avrupa'da Rönesans'ın ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Endülüs Emevi Devleti Dönemi'nde yapılan Kurtuba Ulu Camii bu şehirde bulunmaktadır.

Medine

"Medine", kültür tarihinde şehrin, şehirliliğin, kültür ve medeniyetin çıkış yeri anlamlarına gelmektedir. Eski adı "Yesrip" olan Medine, günümüzde Suudi Arabistan'ın önemli şehirlerinden biridir.

Peygamberimiz Hz. Muhammed ve bazı Mekkeli Müslümanlar, 622 yılında Medine'ye hicret etmişlerdir. Hicret, İslam tarihi için olduğu kadar Medine şehri için de dönüm noktası olmuştur. Mekke'den gelen "muhacirler", Medineli Müslümanlardan oluşan "ensarlar" ve Yahudiler hicretle beraber Medine'de bir arada yaşamaya başlamışlardır. Medine'de farklı inançlara sahip insanların bir arada rahat yaşaması diğer İslam şehirlerine örnek olmuştur. Medine, hicretten sonra şehir hâlini almıştır. Mescid-i Nebevi'nin şehrin merkezine yapılması, yollarının buraya kolay ulaşılabilir şekilde tasarlanması, merkezinde caminin bulunduğu şehirlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Hicretten sonra yeni bir siyasi ve hukuki yapı oluşturulmuştur. Sosyal, askerî ve ekonomik yapılanma gerçekleştirilmiş ve Medine yeni kurulan İslam Devleti'nin başkenti olmuştur. Şehir; açılan eğitim merkezleri, camileri ve sosyal yaşamı ile sonraki İslam şehirlerine model olmuştur. Peygamberimizin kabrinin burada olması nedeniyle Medine, her yıl milyonlarca Müslüman tarafından ziyaret edilmektedir.

Paris

MÖ 3. yüzyılda Seine (Sen) Nehri etrafına kurulmuş olan Paris, Notre Dame (Notir Dam) Katedrali'nin yapılmasıyla Fransa'nın merkezi hâline gelmiştir. Sanayi Devrimi sonrası hızla göç alan şehirde Sorbonne (Sorbon) Üniversitesi'nin kuruluşu Paris şehrini bir bilim merkezi hâline getirmiştir.

Paris, bütün Avrupa'ya hatta dünyaya yeni siyasi fikirlerin yayılmasında öncülük etmiştir. 1789 Fransız İhtilali, 1830 ve 1848 devrimlerinin yaşandığı devrimler şehridir. Bilim, kültür, sanat alanlarında dünyanın önde gelen merkezlerinden biridir. Modanın da başkenti olarak anılan Paris, turistlerin en çok ziyaret ettiği şehirlerdendir.

İstanbul

İstanbul'da MÖ 5000'li yıllarda ilk yerleşimlerin kurulduğu tahmin edilmektedir. İstanbul; Roma, Bizans ve Osmanlı devletlerine başkentlik yapmıştır. Avrupa ile Asya kıtalarının kesiştiği bir noktada yer alır. Yüzyıllar boyu çeşitli din, dil ve ırktan insanların bir arada yaşadığı bir şehir olan İstanbul, tarihi boyunca farklı kültürlere ev sahipliği yapmıştır. Osmanlı Devleti'nin bilim, sanat ve kültür alanlarında gelişmesi ile beraber İstanbul bir çekim merkezi olmuştur. Eğitim almak için çevre şehir ve ülkelerden insanlar buraya gelmiş, Ali Kuşçu gibi bilim insanları medreselerde dersler vermiştir.

İstanbul; Roma, Bizans ve Osmanlı devletlerine başkentlik yapmıştır.

Padişahların tanıdığı haklar sayesinde farklı medeniyetlerden insanlar burada yaşamışlardır. Cami, sinagog, kilise gibi farklı inançlara yönelik ibadethaneler İstanbul'da yan yana bulunmaktadır.

Medeniyete yön vermiş Roma, Konya, Eskişehir, Bağdat, Londra, Viyana, Şanghay, Dakar gibi şehirlerin kültürel özelliklerini yansıtan görseller bulunuz. Bu görselleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Şehirle İlişkimiz

Şehirle insan arasında karşılıklı bir ilişki söz konusudur. Önce insanlar kendi duygu ve düşüncelerine uygun şehirler kurarlar. Sonra şehirler, kurulmalarında etkili olan duygu ve düşünceleri gelecek nesillere aktararak insanları etkiler. Belki de bu nedenle insanları tanımak istediğimizde ilk sorduğumuz sorulardan biri “Nerelisin?”dir. Sanki aynı şehirde yaşayanlar bir uzlaşma içindedir. Alışkanlıkları, davranışları ve yaşam biçimleri benzerdir. Çünkü insanlar yaşadıkları şehirlerin kültürel dokusundan etkilendikleri gibi ekonomik, sosyal yapısından ve ikliminden de etkilenmektedir. Buldukları ortamın imkânlarından yararlanarak hayatlarını sürdüren insanlar, o çevrenin hayat standardıyla yetişir.

İnsanın şehirle ilişkisinin başladığı ve bittiği yer, evdir. Evinden dışarıya adım attığında şehirle ilişki kurmaya başlayan insan, evine döndüğünde o ilişkiye bir süreliğine ara vermiş olur.

Şehirle kurulan ilişkiler çok farklıdır. İnsan, şehrin mimarî yapısıyla olduğu kadar işlevleriyle de ilişki içindedir. Şehrin mekânları olan sokaklar, meydanlar, parklar, alışveriş mekânları, kamusal alanlar ve ibadet mekânları farklı anlam ve boyutlarıyla şehirde yaşayanları etkiler. Eğitim, ticaret, ibadet, sosyalleşme, rekreasyon, sağlık, çalışma, spor ve daha birçok farklı faaliyet şehirle şehirli arasındaki ilişkilerin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Evimizden çıktığımızda şehirle ilk iletişimimiz sokak ile başlar. Sokaklar her şehirde farklı karaktere sahiptir. Dar, geniş, kıvrımlı, dik yokuşlu, taşlı ya da denize açılan sokaklar... Sokakların yapısını şehrin yer şekilleri ve iklimi kadar insanların yaşam tarzı da belirler. Sokaklar bizi şehre ulaştırır. Bu görevinin yanı sıra sokaklar mahallenin ortak kullanım alanlarıdır. Komşuluk ilişkileri burada gerçekleşir. “Bizim sokak” ifadesiyle şehir ilk kez burada sahiplenilir. Önce sokakla sonra da sokaktakilerle iletişim kurulur.

Evden veya apartmandan çıkıldığında sokakta karşılaşılan insanlarla selamlaşmak, onlara hatırlarını sormak iletişimi başlatır. Pencere önünde oturan ve dışarıyı izleyen birini tanımıyor olsak da selamlaşmak, hem onu hem bizi mutlu edecek, hem de sokağı sahiplenmemizi sağlayacaktır. Böylece sokak bizim için güvenli bir alan hâline gelecektir.

Sokağı geçip şehrin merkezine doğru ilerlediğimizde bizi genellikle bir çarşı karşılar. Çarşı, Osmanlı şehrinde toplumsal hayatın merkezidir. Günümüzde şehirlerde yaygınlaşan alışveriş merkezleri çarşılarla ilgiyi azaltsa da bu çarşılar önemini hâlâ sürdürmektedir. Hemen her türlü ürünün satıldığı bu çarşılarla herkesin yolu düşer. Şehirde üretilenler, insanların ihtiyaç ve alışkanlıkları buradaki ticarete yön verir. Bazı şehirlerde bakırcıların, demircilerin ya da dokumacıların çok olması tesadüf değildir.

Şehirde yaşayan insan aynı zamanda yaşadığı mekânların yapısını da belirler. Düz damlı kerpiç evler, cumbalı ahşap evler, tek katlı evler, çok katlı evler, kapıları sokağa açılan ya da yüksek duvarlarla çevrili bahçelere açılan evler o şehrin doğal koşulları kadar insanların yaşam biçimini de yansıtır.

İnsanın şehirle ve şehrin mekânlarıyla kurduğu ilişkinin boyutu kendisinin de şehirlilik düzeyini belirlemektedir. Çünkü şehirlilik sadece şehirde yaşamaktan ibaret değildir. Büyük İslâm düşünürü ve ilk sosyolog İbn Haldun'a göre şehirlilik "Şehirde geniş ve mükemmel bir surette medeni yaşayan kimse"dir. Geniş ve mükemmel surette yaşamak ise şehirde yaşamamanın gereklerini yerine getirmekle sağlanabilmektedir.

Yaşadıkları çevreden etkilenen insanların içinde buldukları çevreye, şehre ve insanlara karşı sorumlulukları ve görevleri bulunmaktadır. Bu sorumlulukların en önemlisi; atalarından miras olarak aldıkları, binlerce yıllık geçmişi olan şehri gelecek nesillere yaşanabilir bir şehir olarak bırakma bilincidir. Çevreyi kirletmeden ve tahrip etmeden, tarihî ve kültürel dokuya zarar vermeden yaşanmalıdır. Birlikte yaşamak; anlayış ve saygı çerçevesinde komşuluktan alışverişe, trafikten gürültü yapmama ya kadar tüm insani ilişkileri, sevgiyi, yardımlaşmayı, dayanışmayı sağlamakla mümkün olur.

Ünite 2

ŞEHİRDE YAŞAM

Yaşam mekânı olarak şehirler sosyal hayatın çok hareketli olduğu yerlerdir.

Şehir ve Sosyal Yaşam

Şehirler, sosyal hayatın çok hareketli olduğu yerlerdir. Şehirlerde insanların gündelik yaşamlarını sürdürmelerini kolaylaştıran çok çeşitli yaşam alanları ve kurumsal yapılar bulunmaktadır. Sinema, tiyatro, lokanta, pastane, müze, galeri, kütüphane, ibadethane, otel, kahvehane, park gibi yerler sosyal yaşamın canlı olduğu mekânlardır. Bu mekânlarda insanlar yeme, içme, ibadet etme, eğlenme gibi ihtiyaçlarını yerine getirirler. Bu yaşam alanları ve kurumlar bir şehrin siyasi, ekonomik, dinî, kültürel yaşamını ve kimliğini de yansıtır. Örneğin bir şehirdeki ibadethanelerin yapısı, kütüphanelerin çokluğu ve çeşitli kültür mekânlarının varlığı o şehri bir başka şehirden ayırt etmemizi sağlar.

Şehirdeki sosyal yaşamın özellikleri şunlardır:

1. Şehirlerde farklı sosyal gruplar vardır.
2. Şehirlerde insanlar birbirinden farklı işlerde çalışırlar.
3. Şehir yaşamını düzenleyen yazılı ve yazısız kurallar vardır.
4. Şehirlerde çok çeşitli kültürel faaliyetler yapılmaktadır.
5. Şehir yaşamında eğitim kurumları yaygın ve çeşitlidir.
6. Şehir yaşamının temelinde ekonomik etkinlikler önemli bir yere sahiptir.

Şehirler, kırsal alanları da içine alarak büyür. Günümüzde şehirler, önemli değişimler yaşamaktadır. Bu değişimin başında köyden kente nüfus hareketleri gelmektedir. Türkiye’de 2018 yılı verilerine göre nüfusun %93,76’sı il ve ilçe merkezlerinde yaşarken belde ve köylerde yaşayanların oranı %6,24’tür. Dolayısıyla şehirler, nüfusun çoğunluğunun yaşadığı temel yerleşim yeri hâline gelmiştir. İnsanların göç etmelerinin çeşitli nedenleri vardır. Günümüzde ekonomik, toplumsal, kültürel, eğitim, eğlence ve güvenlik gibi nedenlerden dolayı şehirlere göç edilmektedir. Nüfustaki değişime bağlı olarak da şehirlerde çok hareketli bir yaşam vardır.

Şehirlerde nüfusun fazla olması; çevre kirliliği, trafik, yoksulluk, işsizlik, gecekondulaşma, alt yapı yetersizliği, kültürel yabancılaşma gibi birçok soruna yol açmaktadır. Bireylerin birbirlerine karşı ilgisizliği, dayanışma ve yardımlaşmanın azalması, sosyal ilişkilerin zayıflaması da başka bir önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır.

Dayanışma; bir toplumu oluşturan bireylerin duygu, düşünce ve ortak çıkar birliği ile birbirlerine bağlanmaları ve her konuda birbirlerine destek olmalarıdır. **Yardımlaşma** ise bireylerin yalnız başına üstesinden gelemeyecekleri durumlar karşısında başkalarından aldığı destek ve katkıdır.

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma bir milleti, toplumu, şehri ayakta tutan önemli unsurlardandır.

İnsanlar genellikle sadece ihtiyaçlarını karşılamak için birbirleri ile iletişim kurmaktadır. Bundan dolayı insanlar arasındaki dayanışma ve yardımlaşma duygusu azalmaktadır.

Bu ihtiyacı karşılamak üzere günümüzde şehirlerde profesyonel biçimde çalışan hayır kurumları, dernekler, vakıflar ortaya çıkmıştır. Bireyler dinî, ahlaki, insani ilkelere dikkat ederek dayanışma ve yardımlaşma duygusunu şehir yaşamında tekrar canlandırabilirler. İslam dini yardımlaşmaya, dayanışmaya ve komşuluk ilişkilerinin gelişmesine büyük önem vermiştir. Peygamberimiz Hz. Muhammed'in "Komşusu açken tok yatan bizden değildir." hadisi komşuluk ilişkilerinin, dayanışma ve yardımlaşmanın önemini vurgulamaktadır.

Bir toplumun huzuru, mutluluğu, geleceği bireyler arasındaki sosyal dayanışma ve yardımlaşma ruhuna bağlıdır. Bazen insanlar sosyal hayatta kendi gayretleriyle üstesinden gelemeyecekleri sorunlarla karşı karşıya kalabilirler. Böyle durumlarda toplumsal dayanışma ve yardımlaşma içerisinde hareket edebilmek, "millet" olmanın bir gereğidir. Bu dayanışma, yardımlaşma ve birliktelik duygusunu birçok örnek olayda görmek mümkündür. Örneğin deprem ve sel gibi doğal afetlerde insanların birbirlerine yardım etmesi bunun bir göstergesidir. Türk milleti 1999'da Marmara'da, 2011'de Van'da meydana gelen depremlerde büyük bir yardımlaşma ve dayanışma örneği göstermiştir. Türk milleti sadece doğal afetler karşısında değil toplumsal olaylar karşısında da bu dayanışma ve yardımlaşmanın en güzel örneğini vermiştir. Örneğin 15 Temmuz 2016'da hain darbe girişimine karşı milletimizin kahramanca mücadele etmesi bunun bir kanıtıdır.

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma bir milleti, toplumu, şehri ayakta tutan önemli unsurlardandır.

Medeni Yaşantının Gereklere

“Medeni insan, medeni yaşam” gibi ifadeleri mutlaka duymuşsunuzdur. Bu ifadelerde geçen medeni kelimesinin ne anlama geldiğini hiç düşündünüz mü? Medeni kelimesi sözlükte “şehirleşmiş, uygar” anlamlarına gelmektedir. Şehirler çok sayıda insanın bir arada yaşadığı yerlerdir. Şehirde belirli bir düzen içerisinde, karşılıklı saygı çerçevesinde bir yaşam sürdürülmesi gerekmektedir.

Medeni bir yaşantı sürdürebilmek şehirde yaşamının gereklereindir. Şehirde yaşayan insanlar, şehir hayatını düzenleyen görgü ve nezaket kurallarına uymak durumundadır. Bu kurallar, insanların bir arada buldukları her ortamda davranışlarını düzenler. Apartman, park, alışveriş merkezi, ibadethane ve toplu taşıma araçları insanların toplu olarak buldukları yerlerdendir. Bu mekânlarda belirli kurallara uygun davranmak gerekir. Çünkü şehirde yaşayan insan, şehri paylaştığı diğer insanlara karşı sorumludur. Bu sorumluluk görgü ve nezaket kurallarına uymayı gerektirir. Bakın bir arkadaşımız bu kuralları yaşamında nasıl uyguluyor:

Ben Melike, ailemle birlikte 4 katlı bir apartmanda yaşıyoruz. Evimize girerken ayakkabılarımı kapı önünde bırakmamaya dikkat ederim. Televizyonun sesini komşularımızı rahatsız edecek şekilde açmam. Ayrıca çöplerimizi kapı önüne koyarken apartman yönetiminin belirlenen saatlere uymaya özen gösteririm. Toplu taşıma araçlarını kullanırken diğer yolcuları rahatsız etmemek için yüksek sesle konuşmam. Bu araçlarda engelli, yaşlı, hamile veya çocuklu yolculara yer veririm.

Sizler de günlük hayatınızda uduğunuz kuralları düşünerek Melike'nin söylediklerine neler ekleyebilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

İlk Çağ düşünürlerinden Aristoteles (Aristo) "Bir şehir, farklı insanların yaşadığı mekânlardan oluşur. Benzer insanlar bir şehir meydana getiremezler." demiştir. Yani şehirlerde farklı özelliklere sahip birçok insan yaşamaktadır. Bu farklılıklara saygı göstermeli, bu farklılığın şehrimizi zenginleştirdiğini unutmamalıyız.

Reşadiye Camisi-Eskişehir

İbadethaneler, insanların dinî inançlarının gerektirdiği şekilde ibadet ettikleri yerlerdir. İbadethanelere giderken temiz ve uygun kıyafetler giymeliyiz. İbadethanelerde yüksek sesle konuşmamalı, ibadet edenlerin dikkatini dağıtacak davranışlarda bulunmamalıyız.

Regülatör Piknik Alanı-Eskişehir

Piknik alanları ve parklarda ağaçlara ve diğer bitkilere zarar vermemeliyiz. Diğer insanların rahatsız olacağı şekilde müzik dinlemek, gürültü yapmak gibi davranışlardan kaçınmalıyız. Çöplerimizi çöp kutusuna atmamızdır.

İzmir'de tören geçişi

Katılacağımız törenlerin türüne uygun şekilde giyinmeli, sessizce töreni izlemeli, gerekiyorsa beğenimizi alkış gibi davranışlarla ifade etmeliyiz. Törene vaktinde gitmeliyiz. Tören akışınıbozacak söz ve davranışlardan kaçınmalıyız.

Eskişehir Senfoni Orkestrası

Sinema ve tiyatro gibi kültür-sanat faaliyetlerinin gerçekleştiği mekânlara zamanında gitmeli, bu mekânlarda cep telefonumuzu kapatmalıyız. Gösteri sırasında diğer insanları rahatsız edici her tür davranıştan kaçınmalıyız.

Kirtasiye

Alışverişte, alacağımız ürünü seçerken rafları ve tezgâhı dağıtmamalı, görevlilere karşı nazik olmalıyız. Alışverişimiz bittikten sonra kasada sıraya girmeliyiz. Yaşlı, engelli, hamile ya da çocuklu kimselere öncelik vermeliyiz.

Şehrin Fırsatları ve Riskleri

Şehirde Sıradan Bir Gün

Şimdi şehir yaşamında uymamız gereken kuralları inceleyelim.

Sabahın erken saatleri... Şehir sakinlerinin çoğu uyurken bazıları çalışmaya başlamış bile. Temizlik işçileri caddeleri süpürüyor, ardından araçla caddeler yıkıyor. Fırıncılar çoktan ekmek pişirmeye başlamışlar. Bazıları ise daha evlerine gitmemiş bile. Hastanedeki nöbetinden dönen doktor, güvenlik görevlileri ve daha birkaç kişi hâlâ dışarıda.

Sabahın ilerleyen saatlerinde caddeler iyice kalabalıklaşıyor. Herkes bir yerlere koşuşturuyor.

Yetişkinler işe gitmek için yola çıkmış, çocuklar ise okullarına gidiyor. Şehirde pek çok okul var, tabii pek çok da öğrenci. Caddeler otobüs ve arabalarla doldu. Neyse ki bir yere ulaşmak için kullanabileceğimiz pek çok ulaşım aracı var: otobüs, metro, tren... İki araba köşede çarpışmış ve iki caddeyi de tıkamış. Araç kuyruğu uzayıp giderken insanlar işlerine vaktinde ulaşamayacakları için kaygılı.

Pazarcılar tezgâhlarını kuruyor. Dükkânlar birer birer açılıp müşteriler için hazırlanıyor. Şehirde ne çok dükkân var. Şehrin hemen çıkışında yer alan fabrikaların bacalarından dumanlar tütmeye başladı bile. Bu dumana araçların yaydığı egzoz gazları da eklenince bazen gökyüzü gri bir bulutla kaplanıyor. Müze ziyaretçilere açıldı. Öğretmenleriyle birlikte bir grup öğrenci, müzenin önünde içeri girmek için bekliyor.

Yol çalışması yapan işçiler kazı yaparken bir su borusunu patlatmışlar. Etrafa yayılan su, bir aracın kayarak kaldırıma çıkmasına neden oluyor. Kaldırımında yürüyen bir genç yaralanıyor.

Hemen bir ambulans çağrılıyor. Neyse ki şehirde pek çok hastane var. Ambulans yaralıyı alarak en yakın hastaneye götürüyor.

Günümüzde dünya nüfusunun %54'ü şehirlerde yaşamaktadır. Büyük şehirlerdeki iş imkânlarının fazlalığı, kırsal bölgelere oranla yaşam kalitesinin yüksek oluşu insanları şehirde yaşamaya yönlendiren unsurlardan bazılarıdır. Bunun yanında sağlık hizmetlerinden faydalanabilme, devletin ve belediyelerin sağladığı hizmetlere erişimin kolay oluşu, çocuklara daha iyi eğitim sunma gibi nedenler sebebiyle insanların birçoğu şehirlerde yaşamayı tercih etmektedir. Bütün bunlar, insanların gözünde şehirleri daha önemli hâle getirmektedir.

Şehirler, insanlara birçok imkân sunmaktadır. Bu da şehirlere olan ilgiyi artırmaktadır. Fakat çok sayıda insanın bir arada yaşaması ve plansız şehirleşme, birçok sorunu da ortaya çıkarmaktadır. Bu sorunlardan bazıları; doğal afetlerle başa çıkamama, çevre kirliliği, trafik sorunu, şehre uyum problemleri ve çeşitli suçlarla karşılaşmadır. Bunlarla baş edebilmemizin en güzel yolu şehirde yaşarken karşılaşabileceğimiz sorunların farkında olmaktır. Aynı zamanda bu sorunlara kişisel ve toplumsal olarak nasıl çözümler üretebileceğimiz üzerine düşünmektir.

Deprem, sel, heyelan gibi doğal afetler insanların kontrolü dışında gerçekleşir. Afetler gerekli önlemler alınmadığı takdirde can ve mal kayıplarına yol açar. Şehirlerde nüfus fazla olduğundan daha fazla zarara neden olan afetler, çoğunlukla kısa sürelerde gerçekleşir. Doğal afetleri önlemek insanoğlunun elinde olan bir durum değildir. Fakat insanlar doğal afetlere karşı bazı önlemler alarak can ve mal kayıplarını önleyebilir veya azaltabilir.

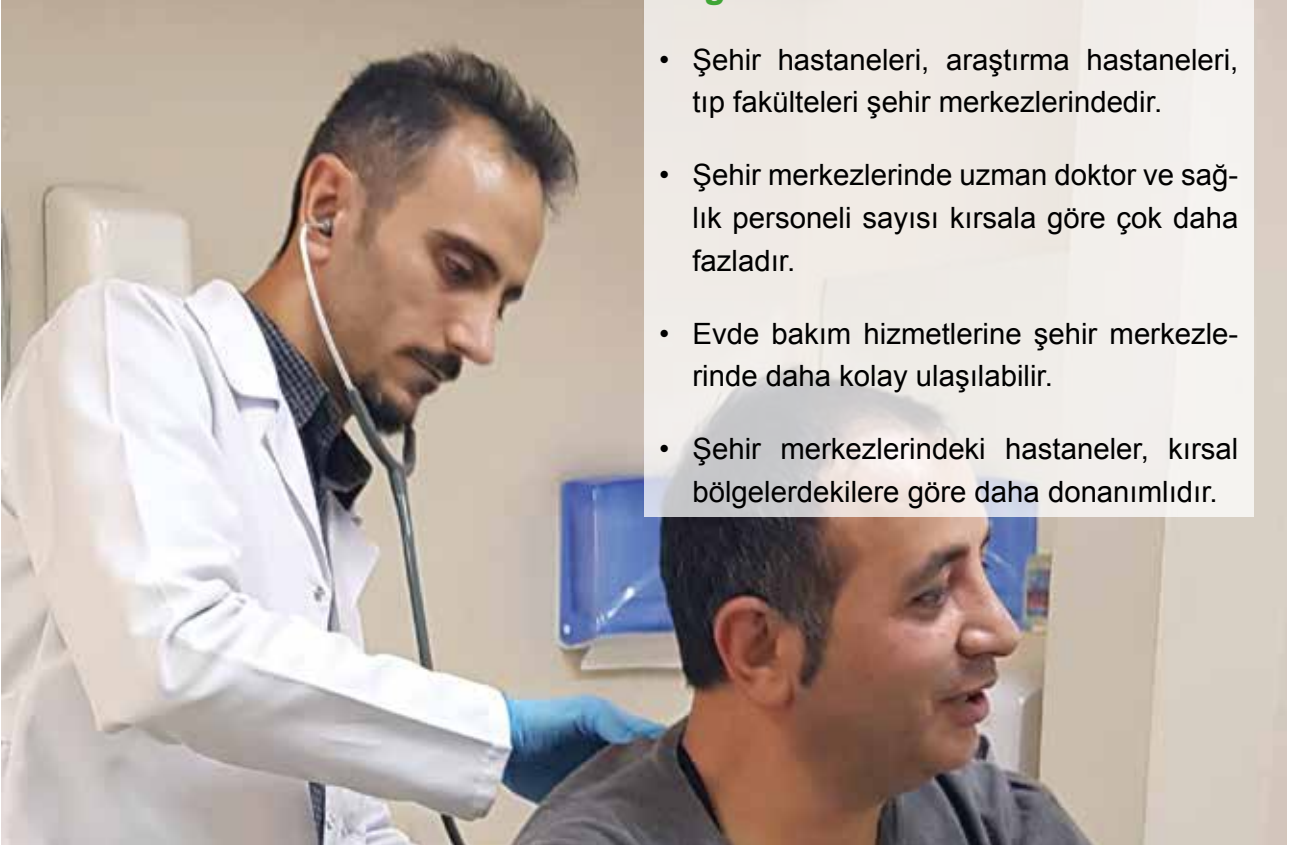
Şehrin Fırsatları

Eğitim Fırsatları

- Şehirler, okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar insanların isteklerine ve yeteneklerine göre birçok farklı eğitim kurumuna erişme imkânı sunar (meslek liseleri, güzel sanatlar lisesi, sınavla öğrenci alan liseler, özel okullar, üniversiteler).
- Derslik sayısı, spor salonu, yurt, kütüphane, atölye, laboratuvar gibi imkânlar kırsal bölgelerdeki eğitim kurumlarına göre daha fazladır.
- Öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre çeşitli kurs, sosyal ve sportif faaliyetlere katılma imkânı vardır.
- Eğitimle alakalı konferans, seminer, sempozyum gibi etkinlikler de şehir merkezlerinde gerçekleştirilmektedir.

Sağlık Fırsatları

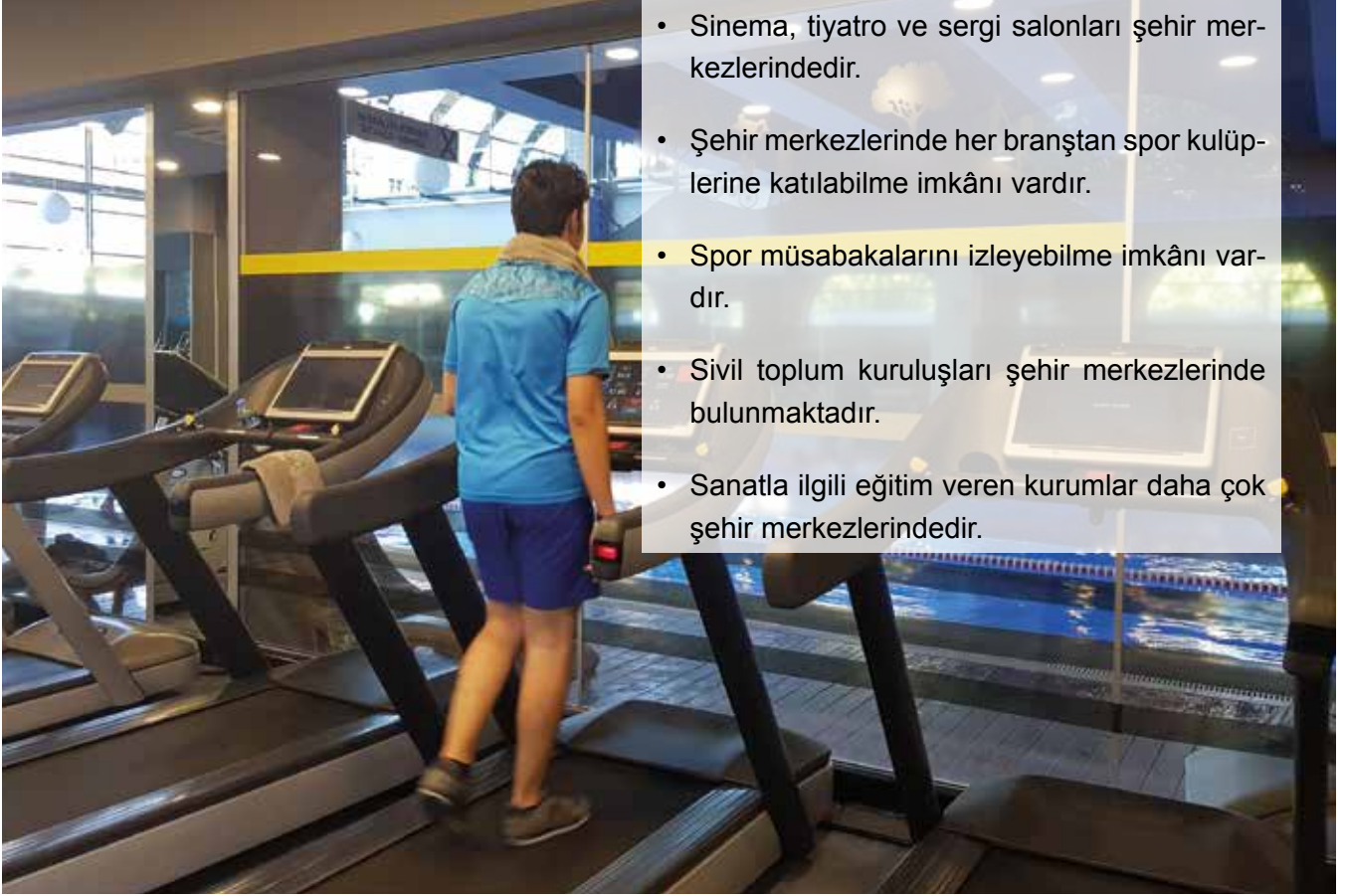
- Şehir hastaneleri, araştırma hastaneleri, tıp fakülteleri şehir merkezlerindedir.
- Şehir merkezlerinde uzman doktor ve sağlık personeli sayısı kırsala göre çok daha fazladır.
- Evde bakım hizmetlerine şehir merkezlerinde daha kolay ulaşılabilir.
- Şehir merkezlerindeki hastaneler, kırsal bölgelerdekilere göre daha donanımlıdır.

İş Fırsatları

- Fabrikalar, imalathaneler, atölyeler şehir merkezlerine daha yakındır.
- Otel, lokanta gibi hizmet sektörleri genellikle şehir merkezlerindedir.
- Ticari faaliyetler daha çok şehir merkezlerinde yürütülmektedir.
- Birçok meslek alanı, şehir merkezinde faaliyet göstermekte ve insanlar yeteneklerine göre daha kolay iş bulabilmektedir.

Sanat, Spor ve Sosyokültürel Fırsatlar

- Sinema, tiyatro ve sergi salonları şehir merkezlerindedir.
- Şehir merkezlerinde her branştan spor kulüplerine katılabilme imkânı vardır.
- Spor müsabakalarını izleyebilme imkânı vardır.
- Sivil toplum kuruluşları şehir merkezlerinde bulunmaktadır.
- Sanatla ilgili eğitim veren kurumlar daha çok şehir merkezlerindedir.

Ulaşım Fırsatları

- Toplu taşıma araçları şehirlerde daha yaygın kullanılmaktadır.
- Şehir merkezi ve çevresinde kara yolları oldukça gelişmiştir.
- Şehir merkezlerinin ulusal ve uluslararası ulaşımı kolaydır.

Şehirde Karşılaşılabilecek Riskler

Şehir, fırsatlar sunduğu kadar bazı riskler de içerir. Doğal afetler, şiddet, madde bağımlılığı, trafik kazaları, cinsel istismar şehirde de karşılaşılabilecek risklerden bazılarıdır.

Deprem

Ülkemizin yüz ölçümünün %42'si birinci derece deprem kuşağı üzerindedir. Bazı büyük şehirlerimizin birinci derece deprem bölgeleri üzerinde kurulduğu, nüfusumuzun yarıdan fazlasının buralarda yaşadığı bir gerçektir. Depremlerin oluşturacağı hasarları azaltmanın en etkin iki yolu depreme dayanıklı yapılar inşa etmek ve toplum olarak depreme karşı alınacak önlemler konusunda bilinçlenmektir.

Deprem Öncesinde, Sırasında ve Sonrasında Yapılması Gerekenler:

- Binanızın depreme dayanıklılığının kontrol edilip edilmediğini öğreniniz.
- Aile bireyleri ile deprem sırasında nasıl davranacağınızı konuşunuz.
- Kitaplık, yüksek mobilya gibi kolay devrilebilir eşyalar ile ağır eşyaların duvarlara veya döşemeye sıkıca sabitlenip sabitlenmediğini kontrol ediniz. Eşyalarınızı üzerinize düşmeyecek şekilde yerleştiriniz.
- Deprem çantasını ailenizle birlikte hazırlayınız.
- Bina içinde iseniz deprem sırasında sakin olup cesaretinizi toplayınız ve koşuşmayınız.
- Sağlam bir masa, sıra, mobilya yanına çömelerek başınızı koruyunuz. Pozisyonunuzu sallantı duruncaya kadar değiştirmeyiniz.
- Bina içinde kalınız. Tiyatro, okul gibi kalabalık yerlerde iseniz kesinlikle merdivenlere, asansörlere panikle koşmayınız.
- Bina dışında iseniz binalardan dökülecek yıkıntı ve camlardan, elektrik direk ve tellerinden uzakta, güvenli bir yerde depremin durmasını bekleyiniz.
- Köprü, üst geçit ve tünellerden uzak durunuz. Eğer mümkünse ağaç, direk ve enerji nakil hatlarından uzakta kalınız.
- Büyük bir depremden sonra artçı depremler mutlaka devam edecektir. Bu depremlere karşı hazırlıklı olunuz.
- Özellikle ilk üç gün içerisinde yetkililer izin vermedikçe sağlam evlerinize dahi girmeyiniz. Aile bireylerinizi bir arada tutunuz ve açık bir yerde bekleyiniz.
- Varsa yaralılara ilk yardım yapınız.
- Evinizi veya binanızı terk ederken kalın tabanlı ayakkabılarınızı giyiniz. Yanınıza kıymetli eşyalarınızı, kalın giyecek, battaniye, biraz içme suyu ve yiyecek alınız.
- Enkaz ve yıkıntılar arasında, cadde ve sokaklarda gelişigüzel dolaşmayınız.

Sel

Seller doğal afetlerin en yaygınlarından biridir. Bazı sel olayları birkaç gün içinde meydana gelirken ani sel baskınları birkaç dakika içinde yaşadığımız çevrenin sular altında kalmasına sebep olabilir. Sel felaketleri maddi zarara yol açmakta hatta bu felaketler sonucu can kayıpları da yaşanmaktadır. Çarpık şehirleşme sonucu dere yataklarının doldurulup imara açılması, nehir yataklarının değiştirilmesi ve alt yapı yetersizlikleri sel felaketlerinin yaşanmasının başlıca sebepleridir. Eğer sel tehlikesi olan bir çevrede yaşıyorsak bulunduğumuz çevrede selin ortalama yüksekliğinin ne olabileceğini öğrenmeye çalışmalıyız. Acil durum eylem planları hakkında önceden bilgi edinmeliyiz. Ayrıca sel anında tahliye yollarını sığınabileceğimiz yerleri öğrenip tahliye için hazırlıklı olmalıyız.

Trafik

Ülkemizde meydana gelen trafik kazaları sonucu her yıl binlerce vatandaşımız hayatını kaybetmekte, on binlercesi de yaralanmaktadır. Türkiye’de ve dünyada meydana gelen trafik kazalarında en büyük kusur insana aittir. İnsanlar trafikte sürücü, yaya, yolcu kimlikleri ile farklı roller üstlenmektedir. Bu yüzden özellikle kalabalık şehirlerde yaşıyorsak hepimiz trafik güvenliği bilincine sahip, çevresine karşı sorumluluklarını bilen bireyler olmalıyız.

Trafikte Yaya Olarak Uymamız Gereken Kurallar:

- Cadde ve sokaklarda kaldırımdan yürümeliyiz.
- Yaya kaldırım olmayan yerlerde yolun solundan yürümeliyiz.
- Karşıdan karşıya geçerken önce sola, sonra sağa, daha sonra yine sola bakıp öyle geçmeliyiz. Kesinlikle yaya geçidini kullanmalıyız.
- Duran bir taşıtın önünden ve arkasından geçmemeliyiz.
- Trafik polisinin işaretlerine uymalıyız.
- Trafik polisinin olmadığı yerlerde trafik işaretlerine dikkat etmeliyiz.
- Trafik lambası kırmızı yanarken kesinlikle karşıdan karşıya geçmemeliyiz.
- Taşıtlara hiçbir nedenle asılmamalıyız.
- Taşıtlardan inerken taşıtın tam olarak durmasını beklemeliyiz.
- Karanlıkta açık renkli kıyafetler giyerek yola çıkmalı ve yolun solundan yürümeliyiz.

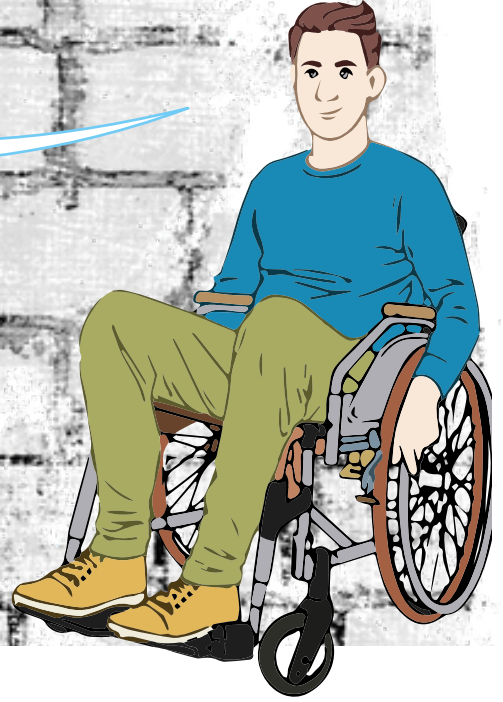
Şiddet

Hepimiz günlük hayatımızda çevremizdeki insanlarla ilişkiler kurarız. Bu ilişkilerin sağlıklı olarak yürütülebilmesi her şeyden önce karşılıklı saygı ile mümkündür. Evimizde, okulumuzda ve sosyal hayatımızda karşılaşacağımız sorunların en iyi çözüm yolu konuşarak meseleyi halletmektir. Aldığımız bütün bu önlemlere rağmen fiziksel ve ruhsal olarak bir şiddet durumu ile karşılaşabiliriz. Böyle durumları ailemizle, okul yönetimiyle, öğretmenlerimizle veya rehberlik servisiyle mutlaka paylaşmalı, onlardan yardım istemeliyiz.

Gerçek duygu ve düşüncelerin yansıtıldığı açık bir iletişim, karşı tarafın ihtiyacına saygılı ve güvene dayalı ilişkilerle gerçekleşir. Sorunu net bir şekilde tanımlamak şiddete gerek kalmadan çatışmanın olumlu sonuçlanmasını, her iki tarafın da kazanmasını sağlayacaktır.

Engelsiz Yaşam

“Benim adım Mert. Yürüme engelliyim. Sadece bacaklarımı kullanamıyorum, o kadar. Bu yüzden bir tekerlekli sandalyem var. Ülkemizde yürüyemeyen, konuşamayan, işitemeyen, göremeyen ya da zihinsel engeli olan milyonlarca insanın olduğunu biliyor musunuz? Siz de şaşkırdınız değil mi? Çünkü etrafta çok fazla engelli görmüyorsunuz. Peki, neden?”

Ülkemizde engelli yurttaşlarımız toplumun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Engelli bireyler özel mekânlarını belli bir oranda kendi ihtiyaçları doğrultusunda düzenlemektedir. Ancak yaşadıkları mekândan dışarıya adım attıklarında, kentsel/kamusal mekânlara ulaşabilme ve bu mekânları rahat bir şekilde kullanabilmede birçok sorunla karşılaşmaktadır.

Onların kentsel yaşama katılım alanındaki ihtiyaçları, engelli olmayan yurttaşlarımızla aynıdır. Bu nedenle tüm yurttaşların kent mekânlarına ulaşmasını sağlamak çok önemlidir. Engelli bireyler de bir başkasının yardımına ihtiyaç duymadan işe, okula, alışverişe, spor alanlarına, parklara, ibadet-hanelere kolaylıkla gidebilmelidir. Bunun için öncelikle ulaşım olmak üzere şehirlerin altyapılarının düzenlenmesi gerekir. Bunu sağlamak en başta belediyelerin görevidir.

Şehirlerin mimari planlanmasının temel amacı, kullanıcıların ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamaktır. Kısaca tasarımın merkezinde kullanıcı vardır. Fiziksel mekânlar söz konusu olduğunda kullanıcı profili çok çeşitli ve değişkendir. Yaşlılar, kalıcı ve geçici engelliler, hamileler de bu kullanıcı kitlesi dâhilindedir.

Toplumdaki tüm bireyler için fiziksel yeterlilik geçici bir durumdur. Engelsiz yaşam alanına yalnızca engelli bireyler ihtiyaç duymaz. Herkes yaşamının bir bölümünde bazı kısıtlılıklarla yaşamak durumunda kalabilir. Bir çocuğun, bir hamilenin ya da kol veya bacağı kırılmış bir kişinin, çocuk arabasıyla çocuğunu gezdiren bir ebeveynin, yaşlı bir kişinin hareket kabiliyetleri bu kısıtlılıklara örnek gösterilebilir.

Engelli bireylere engelsiz bir şehir hayatı sunmak onların kendilerini gerçekleştirmelerine imkân tanıyarak daha kaliteli bir yaşam sürdürmelerini sağlayacaktır. İsteddiği zaman, istediği saatte, dışarıda kimseye muhtaç olmadan dolaşabilmek, alışverişini yapıp bir çay bahçesinde çay yudumlayabilmek, yeni çıkan bir filmi akranlarıyla birlikte sinemada izleyebilmek, ibadetlerini yerine getirmek vb. hiçbir zaman sorun olmamalıdır. Engelli birey bütün bunları özgürce yapabilmelidir. Bunun için öncelikle ulaşım olmak üzere şehirlerin altyapılarının düzenlenmesi gerekir.

Şimdi engelsiz yaşam alanlarını doğru uygulayan şehirlerden birkaç örnek inceleyelim:

Ankara

Kaldırımlar yüksek olmamalı, genişlikleri bir tekerlekli sandalye veya bebek arabası gibi araçların sığacağı boyutta olmalıdır. Kaldırımdaki rampalar bu araçların iniş çıkışlarını kolaylaştıracak genişlikte ve eğimde olmalıdır. Yaya kaldırımında güzergâhın görme engelliler tarafından baston ile kolaylıkla algılanmasını sağlayıcı, hissedilebilir yüzeylerden oluşan kılavuz izler olmalıdır.

Antalya

Engelli vatandaşların güvenli bir şekilde kullanabileceği görsel ve sesli uyarı sistemleri olmalıdır.

İzmir

Toplu taşıma araçlarındaki rampa sistemi sayesinde bebek arabasıyla ya da engelli aracıyla ulaşım araçlarına rahatça binilebilmelidir.

Rize

Üst geçitlerde bedensel engellilerin kullanabilmesi için asansörler bulunmalıdır.

Muğla

Engellilerin spor ve eğlence amaçlı faaliyetlerde bulunmaları için plaj, spor salonu, sinema, tiyatro gibi yerlerde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Şehirdeki Diğer Canlılar

Şehir sadece insanlardan, binalardan, yollardan ve araçlardan oluşmaz. Ağaçları, çiçekleri, insanları ve hayvanlarıyla bir bütündür. Şehirde insanlar kadar diğer canlıların da yaşama hakkı vardır. Bu yüzden insan, diğer canlıların da haklarını gözetmeli; onlara karşı merhametli ve duyarlı olmalıdır. Diğer canlılara karşı duyarlı olmak, yaşadığımız çevrenin doğal koşullarının ve çeşitliliğinin korunmasıyla mümkündür. Bilim insanları, insan hayatının devamı için doğadaki çeşitliliğin sürdürülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, şehrimizde yaşayan diğer canlıları da düşünerek hareket etmeliyiz.

Hem tarihte hem de günümüzde insanların doğaya ve diğer canlılara karşı duyarlılıklarının birçok örneği vardır. Sakarya Büyükşehir Belediyesi, Arifiye ilçesinde gerçekleştirdiği yol yapımı sırasında 270 yaşındaki çınar ağacına zarar vermemek için yol projesini değiştirmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi de aralarında yüz yıllık çınarların bulunduğu 50 ağacı koruma altına alarak bu ağaçların bakımını yapmıştır. Ülkemizin birçok şehrinde hayvan barınakları kurulmuştur. Bu sayede sokak hayvanlarının bakım, barınma ve sağlık hizmetleri karşılanmaktadır.

Atalarımız sıcak günlerde kuşların su içmesi, kanadı kırık leyleklerin tedavisi, dağda aç kalan kurtlara et verilmesi, sokak köpeklerine yiyecek temini, yaralı atların iyileştirilmesi için vakıflar kurmuşlardır. Ayrıca cami, medrese, saray gibi binaların güneş alan ve rüzgâr vurmeyen cephelerinde, insanların ulaşamayacağı yükseklikte kuş evleri yapmışlardır.

1930 yılında Ulu Önder Atatürk Yalova'da köşkün çatısına zarar verdiği için çınar ağacının dallarının kesilmesine razı olmamıştır. Ağacın dallarının kesilmesinin yerine binanın tramvay rayları üzerinde biraz ileriye alınmasını emretmiştir. Bu olaydan dolayı günümüzde bu köşk "Yürüyen Köşk" olarak anılmaktadır.

Şehir; tabiattan, yeşilden, maviden, şefkat ve duyarlılıklardan yoksunluk demek değildir. Aksine şehir; güzelliğin, şefkatin ve duyar-

lılığın sembolüdür. Atalarımızın yüzyıllarca sergilediği duyarlılığı ve şefkati biz de şehrimizdeki diğer canlılara karşı göstermeliyiz. Aşağıda bu konuda neler yapabileceğimiz ile ilgili birkaç örnek uygulama okuyacaksınız.

Siz de çevrenizde gördüğünüz veya yaptığınız uygulamaları söyleyiniz.

Kamuya açık parklar, bahçeler ve ağaçlıklı yollar bizim için sadece bir hava değişikliği anlamına gelmez, bunlar şehrin ve şehir sakinlerinin ciğerleridir adeta. Buradaki

bitki ve hayvanları korumalı, onlara zarar vermemeliyiz.

Kuşların ulaşabileceği yerlere yiyecek ve su bırakabiliriz. Kuşlar bunları fark edip yiyecek ve o yere tekrar gelecektir.

Basit malzemeler kullanarak yapacağımız kedi ve köpek evleri ile onların soğuktan korunmasına biraz olsun yardımcı olabiliriz. Yattıkları yerin biraz daha sıcak olması için evde kullanmadığımız battaniyeleri içine yerleştirerek ya da dışına sararak onlar için daha sıcak bir yuva yapabiliriz.

Soğukta kedilerin 6, köpeklerin 17 saat aç kalırlarsa donarak öldüklerini biliyor muydunuz? Onların vücut sistemleri yemek yiyerek ısı salgılayabiliyor. Boşalan yoğurt kapları bu iş için en ideal parçalar. Kedi ve köpeklerin ulaşabileceği yerlere artan yiyecekleri ve biraz su bırakarak birçok canlının hayatını kurtarabiliriz.

Yaralı ve hasta olduğunu düşündüğümüz bir hayvan gördüğümüzde yetkililere bildirmeliyiz. Belediyeler yaralı hayvanları alıp tedavi etmektedir.

Ülkemizde hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini; hayvanların rahat yaşamalarını, onların en iyi şekilde korunmalarını; her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamak amacıyla 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu çıkarılmıştır.

Bu kanuna aykırı davranmanın suç olduğunu ve bu suçu işleyenlerin cezalandırıldığını biliyor muydunuz?

Ünite 3

ŞEHİRİMİ TANIYORUM

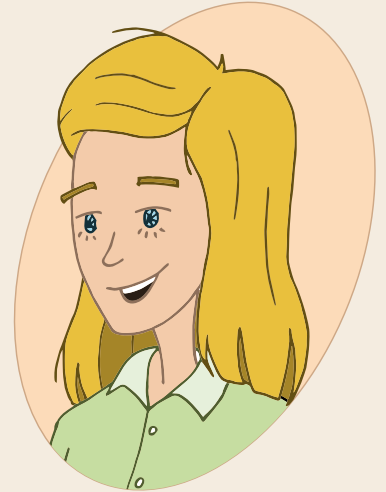

Nasreddin Hoca ile hayata gülümseyen, Yunus Emre ile barış ve sevgiyi rehber edinen, Hızır Bey'le adaleti mülkün temeli gören, Hititlerden Friglere, Lidyalılardan Romalılara yurt olan Orta Anadolu'nun kültür ve sanat şehri Eskişehir'deyiz.

Arkadaşlar merhaba, bizler Esil ve Eser. Biz de ortaokul öğrencisiyiz ve Eskişehir'de yaşıyoruz.

Yaşadığımız kenti birlikte daha yakından tanımaya çalışacağız. Şehrimiz hakkında yeni bilgiler öğreneceğimiz için çok heyecanlıyız. Umarız sizler de heyecanlısınızdır.

Bu üniteye kadar medeniyete yön vermiş şehirleri ve bu şehirlerde bir arada yaşamamanın önemini, kurallarını öğrendik. Şimdi de şehrimizi daha ayrıntılı tanıyacağız.

Haydi hep birlikte şehrimizin tarihini, nüfus yapısını, komşularını, bitki örtüsünü hatta yemeklerini ve geleneksel kıyafetlerini öğrenelim.

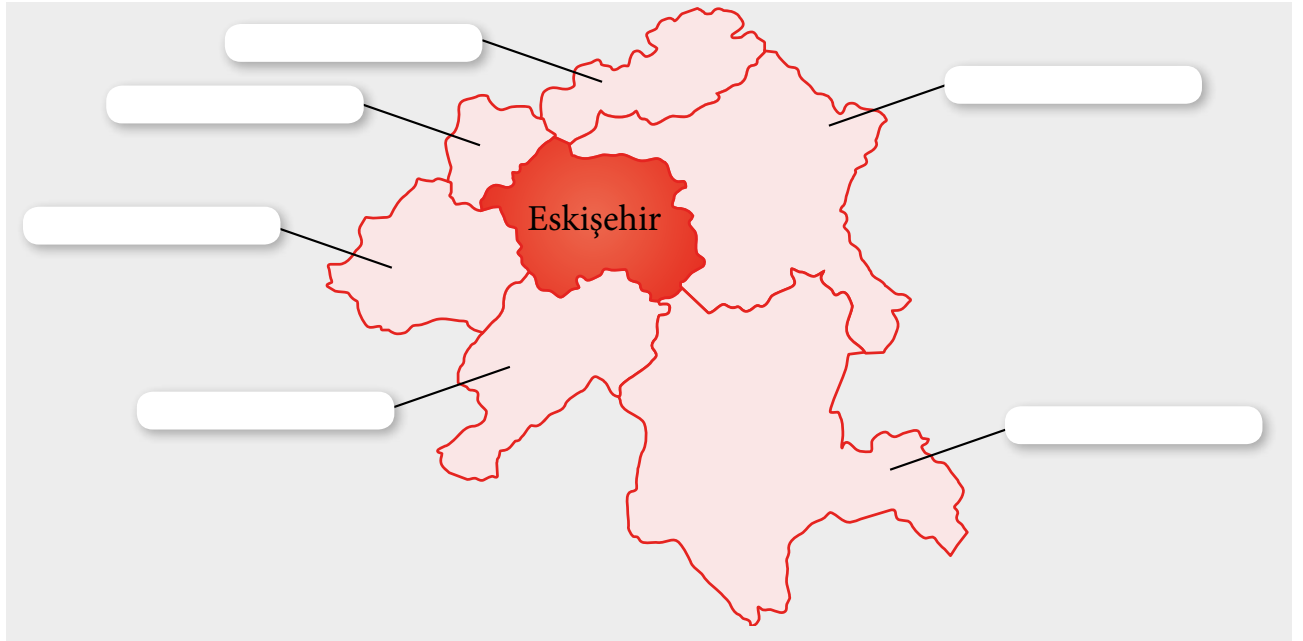
Şehrimizin Coğrafi Yapısı

Eskişehir, İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısında yer alır. Şehrimiz; kuzeyden Karadeniz, kuzeybatıdan Marmara, batı ve güneybatıdan ise Ege Bölgesi ile komşudur.

Türkiye Siyasi Haritası

Eskişehir hangi şehirlere komşudur? Yukarıdaki Türkiye siyasi haritasından bu şehirleri bulalım ve aşağıda verilen dilsiz haritaya yerleştirelim.

Dilsiz Harita

Eskişehir'in yüzölçümü 13.652 km² dir. Bu alanıyla şehrimiz, Türkiye topraklarının yaklaşık %1,8'ini oluşturur. İl merkezinin denizden yüksekliği, 788 metredir.

Araştıralım-Öğrenelim

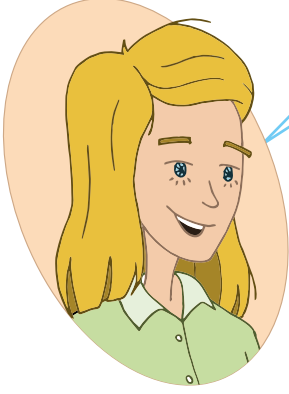
Eskişehir'in Fiziki Özellikleri

Şehrimiz; İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısında, 30-32 derece doğu boylamları ile 39-41 derece kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Eskişehir'in fiziki yapısını Sakarya ve Porsuk havzalarındaki düzlükler ile bunları çevreleyen dağlar oluşturur. Dağlar, şehrimizin ovalarını dört bir taraftan kuşatır. Ovalardan dağlara doğru uzanan çeşitli yükseltilerde platolar vardır. Türkiye'nin en önemli akarsularından biri olan Sakarya Irmağı, şehrimiz topraklarına can verir. Sakarya Irmağı'nın en uzun kolu olan Porsuk Çayı, şehrin ortasından geçer.

Eskişehir Fiziki Haritası

A) Dağlar

Arkadaşlar kafamıza bir soru takıldı. Belki siz bize yardımcı olabilirsiniz.

Eskişehir'in en yüksek dağı ile Türkiye'deki en yüksek dağ arasındaki yükseklik farkı ne kadardır?

Bilgi Kutusu

Türkiye'nin en yüksek dağı, 5137 metrelik yüksekliği ile Ağrı Dağı'dır.

Eskişehir; kuzeyden Bozdağ ve Sündiken Dağları, batı ve güneyden Türkmen Dağı ve Emirdağ, güneydoğudan Sivrihisar Dağları ile çevrilidir. Dağlar, ilimiz yüzölçümünün yaklaşık %22'sini oluşturur. İlimizdeki en yüksek dağ, 1825 metrelik yüksekliği ile Türkmen Dağı'dır.

Bozdağ ve Sündiken Dağları, ilimizin kuzeyinde yer alır. Bu dağlar batıdan doğuya doğru yaklaşık 120 km boyunca uzanır. Dağlar üzerindeki en yüksek noktalar; Kızıltepe (1811 m), Uzunyataktepe (1789 m) ve Sündiken Tepe'dir (1769 m). Bu coğrafyada doğa yürüyüşleri yapılmaktadır.

Türkmen Dağı, Eskişehir-Kütahya il sınırında yer alır. Zirvesi Eskişehir topraklarındadır. Sarıçam ormanlarıyla kaplıdır. Dağın en yüksek noktasında bir gözetleme kulesi ve Türkmen Baba Türbesi vardır.

Sivrihisar Dağları, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda yaklaşık 70 km boyunca uzanır. Bu dağ sıraları genellikle kayalıklardan oluşmaktadır. En yüksek noktası 1819 m ile Eryiğit (Arayıt) Dağı'dır.

B) Ovalar ve Platolar

Eskişehir'de bulunan ovalar, şehrin yüzölçümünün yaklaşık %26'sını, platolar ise %0.6'sı gibi ufak bir bölümünü oluşturur. Platolar, genel olarak yukarıda söz ettiğimiz dağların eteklerinde bulunur.

Porsuk, Sarısu ve Yukarı Sakarya ovaları en önemli ovalarımızdır. Porsuk Ovası, Kütahya il sınırından başlar, Porsuk Çayı'nın yatağı boyunca uzanır. Eskişehir il merkezinden Ankara il sınırına kadar devam eder.

Sarısu Ovası, Sarısu Çayı'nın kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanır. Ova, Eskişehir il merkezi yakınlarındaki Karagözler köyünün batısında Porsuk Ovası ile birleşir.

Yukarı Sakarya Ovası, ilin güney doğusunda yer alır. Porsuk Ovası'ndan sonra Eskişehir'in en geniş ovasıdır.

Kalın alüvyal bir toprağa sahip olan verimli ovalarımızda buğday, arpa, çavdar, yulaf, mısır, soğan, haşhaş ve şeker pancarı gibi pek çok ürünün ekimi yapılır.

C) Akarsu ve Göller

Şehrimiz, Sakarya Nehri havzası üzerindedir. Sakarya Nehri; şehrimizin bulunduğu Kuzeybatı Anadolu'nun en uzun, Türkiye'nin ise üçüncü en uzun nehridir. Nehir, Çifteler ilçemizin sınırlarında doğmakta ve Karadeniz'e dökülmektedir.

Sakarbaşı

Sakarya Nehri'nin en önemli kollarından biri de şehrimize can suyu olan Porsuk Çayı'dır. Porsuk Çayı; Aksu Dağı'nın kuzey yamacından inen Bayatçık Deresi ile Murat Dağı'nın kuzey yamacından inen Kızıltaş Suyu'nun birleşmesiyle doğar. Eskişehir'in su ihtiyacını karşılayan Porsuk Çayı; şehrimizi ortadan ikiye bölerek şehre ayrı bir güzellik katmakta, turistik ve ticari açıdan kazanç sağlamaktadır.

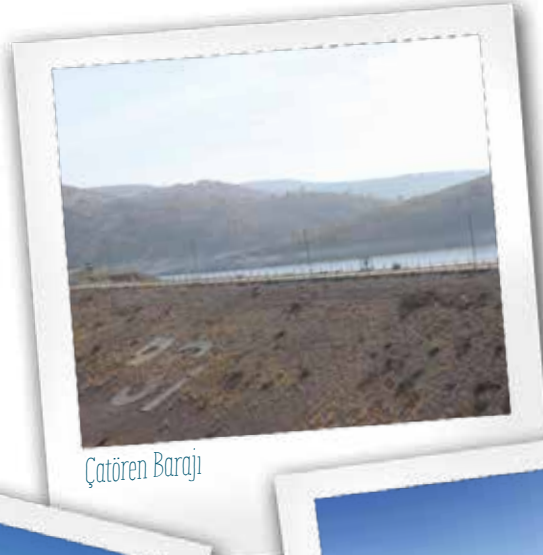

Porsuk Nehri

İlimiz sınırları içinde doğal göl bulunmamakla birlikte altı tane baraj gölü vardır. Bunlar Porsuk, Gökçekaya, Musaözü, Kunduzlar, Çatören ve Kaymaz barajlarıdır.

Gökçekaya Barajı

Çatören Barajı

Musaözü Barajı

Porsuk Barajı

D) İklim ve Bitki Örtüsü

İklim, bir yerde görülen uzun süreli hava olaylarıdır. Hava olayları yıllarca gözlemlenir ve o yerin iklimi hakkında genel bir değerlendirme yapılır.

Eskişehir, İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısında yer alır. İç Anadolu Bölgesi'nde ılıman karasal (bozkır-step) iklim hâkimdir. Şehrimizde coğrafi şartlar, yeryüzü şekilleri, deniz seviyesinden yükseklik ve denize olan uzaklık gibi nedenlere bağlı olarak ılıman karasal iklim görülür. Yazlarımız sıcak ve kurak, kışlarımız ise genel olarak soğuk ve kar yağışlı geçer. İlimizde yıllık sıcaklık ortalaması, Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre 10.9 santigrat derecedir. En soğuk geçen ay, ocak ayı iken en sıcak ay ise temmuzdur. Ayrıca Sakarya Nehri vadisinde Akdeniz iklimi özellikleri taşıyan mikroklima iklimi görülür.

Yıllık ortalama yağış miktarı 366,1 mm gibi bir değerdir. Yağışlar, ilkbahar aylarında görülmektedir. İç Anadolu'ya özgü, halk arasında kırkikindi yağışları olarak adlandırılan konveksiyonel (yükselim) yağışları şehrimizde de görülür.

Bilgi Kutusu

Kırkikindi yağışları; özellikle İç Anadolu Bölgesi'nde ilkbaharda, ikinci vakitlerinde yağan yağmurlardır. İkinci vakitlerinde yağması ve yaklaşık kırk gün sürmesi nedeniyle halk arasında "kırkikindi yağışları" olarak adlandırılır.

Bir yerin bitki örtüsü, oradaki iklimin etkisi ile şekillenir. Ilıman karasal iklimin hâkim bitki örtüsü bozkırdır. Bozkır diğer bir isimle step; kurakçıl, bodur boylu, otsu çalılıklara verilen genel isimdir. Şehrimizin kuzey ve batı kesimleri ise Akdeniz iklimine yakınlık ve geçiş gösterir. Bu nedenle buralarda ormanlık alanlar daha fazladır. Bu ormanlar genellikle karaçam ormanıdır. Bunun yanında sarıçam ve meşe türleri de görülür. Su boylarında ise kavak ve söğüt ağaçlarına sıkça rastlanır.

Çatacık Ormanı

Bilgi Kutusu

Dünya'da sadece şehrimizde yetişen bir çiçek türü vardır. Sivrihisar ile Günyüzü arasında yer alan, Eryiğit Dağı'nda bulunan bu türün bilimsel adı **Verbascum Eski-sehirensis**'tir (sığır kuyruğu).

Sığır kuyruğu çiçeği

Etkinlik

Haydi Şimdi sizinle 6ğrendiklerimizi pekiştirmek için bir kelime avına çıkalım. Kelime avının içine bir mesaj gizledik. Eskişehir'in dağları, ovaları, akarsu ve barajlarını bulmacanın içine düz, çapraz ve ters gelecek Şekilde sakladık. Bulduğunuz kelimelerin üzerini kalemle izin. Geriye kalan harfleri birleştirip okuduğunuzda Şifreli mesajımıza ulaşmış olacaksınız.

BOZDAĞ, SÜNDİKEN DAĞLARI, TÜRKMEN DAĞI, EMİRDAĞ, PORSUK, SARISU, SAKARYA, MUSAÖZÜ, KUNDUZLAR, ÇATÖREN, KAYMAZ, GÖKÇEKAYA, KARASAL, BOZKIR, KIRKİKİNDİ, STEP

A	Y	A	K	E		K	Ö	G	E	Y	Y	Ü	K	I
S	B	O	Z	D	A	Đ	E	L	E	N	Y	E	R	N
İ	N		E	Đ	A	D	R	İ	M	E	S	A	İ	K
L	C	A	U	S	A	R	I	S	U	M	L	H	A	T
R	U	T	R	I	K	Z	O	B	R	Đ	İ	Y	Ü	Y
A	E	Ö	T	İ	B	İ	Ü	Z	A	K	M	R	U	R
L	D	R	U	K	O	Z	N	D	U	A	K	Y	Ü	A
Z	K	E	S	E	Ö	L	N	T	Z	M	E	K	C	Y
U	E	N	K	A	V	E	E	Y	E	A	K	A	Ő	R
D	A	T	S	A	K	C	S	N	A	U	K	R	O	A
N	L	U	A	İ	N	T	D	S	S	İ	Z	A	L	K
U	M	E	D	R	E	A	S	R	İ	N	İ	S	Z	A
K	G	N	A	P	Đ	Z	O	İ	M	U	S	A	T	S
A	Ü	F	A	İ	K	P	E	M	A	L	A	L	T	A
S	T	Ü	R	K	İ	D	N	İ	K	İ	K	R	İ	K

Şifreli Mesaj:

Şehrimizdeki İnsan ve Doğa Etkileşimi

İnsan, içinde bulunduğu doğal ortamdan etkilenir. Hayatını doğal çevrenin şartlarına göre düzenler. Tarım, turizm, ulaşım gibi faaliyetlerini düzenlerken; giyim, gıda, yerleşme gibi ihtiyaçlarını giderirken iklim ve yeryüzü şekilleri gibi doğal koşullardan etkilenir ve bu doğal koşulları etkiler. İlk çağlardan günümüze, insanlar ve yaşadıkları yer arasında sürekli bir etkileşim vardır.

Eskişehir’de görülen ılıman karasal iklim kentteki mimariyi etkilemiştir. Her ne kadar günümüzde betonarme evler tercih edilse de kentin karakteristik evleri olan Odunpazarı evleri ahşap ve kerpiçten yapılmıştır. Genelde bitişik nizam yapılan bu evler, ısıtma ve soğutma teknolojilerinin olmadığı dönemlerde iklim şartlarına uygun olarak inşa edilmiştir. Evlerin yapımında iklim koşulları göz önünde bulundurulmuş; en elverişli ışık, görüntü ve serinleme olanakları sağlanmak istenmiştir. Yazın gölgeden yararlanmak, kışın ise zemin katları soğuktan korumak için uygun mimari tasarımlar kullanılmıştır.

Odunpazarı

Bilgi Kutusu

Odunpazarı evleri, Osmanlı mimarisinin özelliklerini taşır. Evlerin dış cephesinde beyaz, çivit mavisi, kiremit kırmızısı gibi renklerin tercih edildiği görülür. Evler genellikle iki katlıdır. Alt katta mutfak, ahır, çamaşırılık veya depo; üst katta ise ailelerin yaşam alanı bulunur.

Şehrimizde ılıman karasal iklime uygun tarım ürünleri yetişir. İliman karasal iklimin karakteristik ürünleri olan tahıl ve baklagillerin yemeklerimizde bol bol kullanıldığı görülür. Mercimekli mantı, göceli tarhana, bükme, ağzıaçık bu yemeklerden bazılarıdır. Ayrıca yemeklerimizde haşhaş da yaygın olarak kullanılır. Haşhaşlı bükme, cevizli ekmek gibi yiyecekler bol bol tüketilmektedir.

İlimizle bütünleşmiş olan göçmenler şehrimizin mutfak kültürüne zenginlik katmıştır. Göbete, dızmana, pırasalı Arnavut böreği, haluj, abista göçmenlerin Eskişehir mutfağına kazandırdığı yemeklerdendir. Ayrıca bamya çorbası, kelem sarması, balaban, arabaşı da en sevilen yemeklerimizdendir.

Met helvası

Boza

Nuga helvası

Sivrihisar baklavası

Bamya çorbası

Sorpa

Haşhaşlı gözleme

Balaban

Etkinlik

Eser, istersen
Odunpazarı evlerinin
fotoğraflarını birlikte
daha detaylı inceleyelim.

Tamam, ben zaten
hazırım.

Odunpazarı evleri-restorasyon öncesi

Odunpazarı evleri-restorasyon sonrası

Yukarıda Odunpazarı evlerine ait iki görselde evlerin eski ve yeni hâllerini gördük. Siz de Odunpazarı evleri ile ilgili edindiğiniz bilgileri aşağıda verilen boşluğa yazınız.

Demografik Yapımız

Nüfus; belirli bir zaman diliminde, sınırları belirli bir alanda yaşayan insan sayısıdır. **Nüfus yoğunluğu** ise yine sınırları belirli bir alanda km²ye düşen insan sayısına verilen isimdir.

Ülke için nüfus verilerinin bilinmesi ne kadar önemli ise şehirler için de o kadar önemlidir. Çünkü şehirlere yapılacak tüm yatırımlar şehrin nüfusu göz önünde bulundurularak tespit edilir. Aksi hâlde yapılan yatırımlar ya yetersiz kalacak ya da bir süre sonra kullanılmayan, atıl duruma düşen yani boşa giden yatırımlar olacaktır. Bu yüzden şehirlerin ya da ülkelerin yönetiminde demografik yapının verileri çok önemlidir.

Şehrimizin nüfusu TÜİK verilerine göre 2019 yılı sonu itibari ile 887.475'dir. Nüfusumuzun %50,01'ini kadınlar, %49,99'unu erkekler oluşturmaktadır. Bu oranlara göre Eskişehir'in kadın ve erkek nüfusu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

	Kadın Nüfus	Erkek Nüfus	Toplam Nüfus
Eskişehir 2019 (TÜİK)	443.840 (%50,01)	443.635 (%49,99)	887.475 (%100)

Şehrimizin son on yıldaki nüfus değişim hareketleri; Eskişehir'in bir cazibe merkezi olduğunu ve doğum, göç vb. sebeplerle nüfusunun giderek arttığını göstermektedir.

Yıl	Nüfus	Nüfus Artış Yüzdesi
2019	887.475	%1,87
2018	871.187	%1,23
2017	860.620	%1,87
2016	844.842	%2,19
2015	826.716	%1,77
2014	812.320	%1,58
2013	799.724	%1,26
2012	789.750	%1,09
2011	781.247	%2,18
2010	764.584	%1,21
2009	755.427	%1,85
2008	741.739	%2,33

Bu artışlara bağlı olarak şehrimizin nüfus yoğunluğu da artmaktadır. 2019 TÜİK verilerine göre şehrimizde km² ye 64 kişi düşmektedir. Nüfusun büyük çoğunluğunun şehir merkezindeki ana ilçeler olan Odunpazarı ve Tepebaşı'nda yaşadığı görülmektedir.

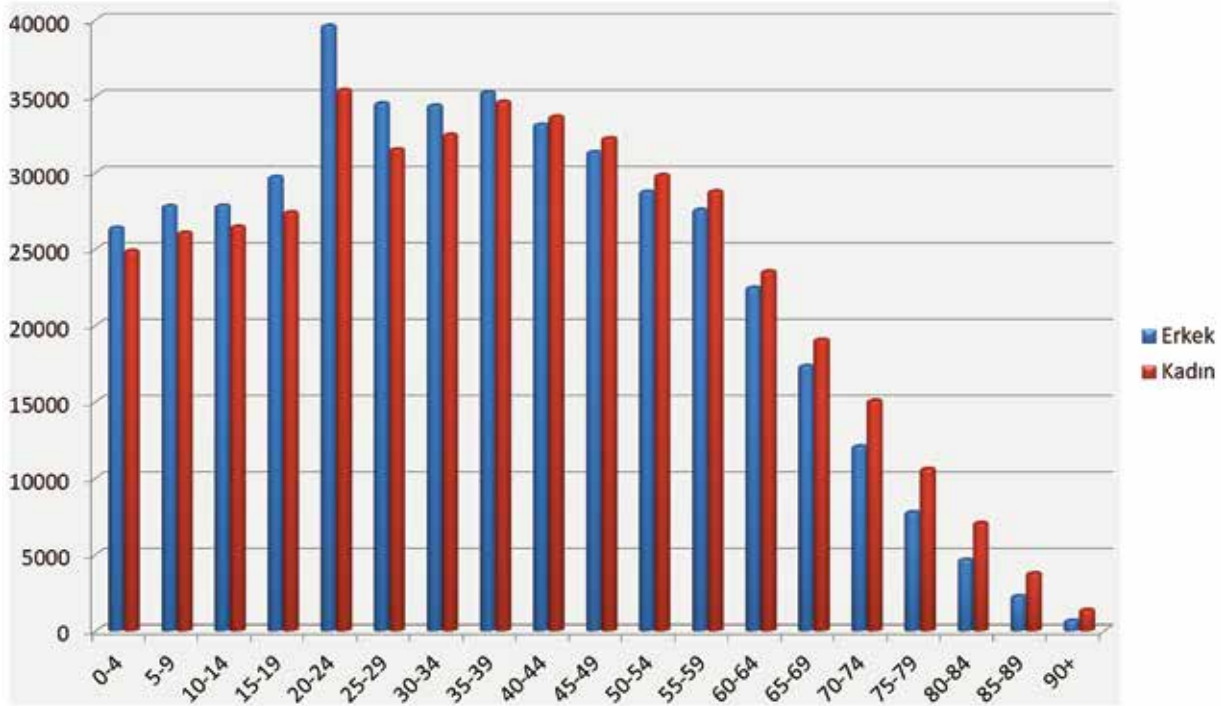

Tepebaşı

Odunpazarı

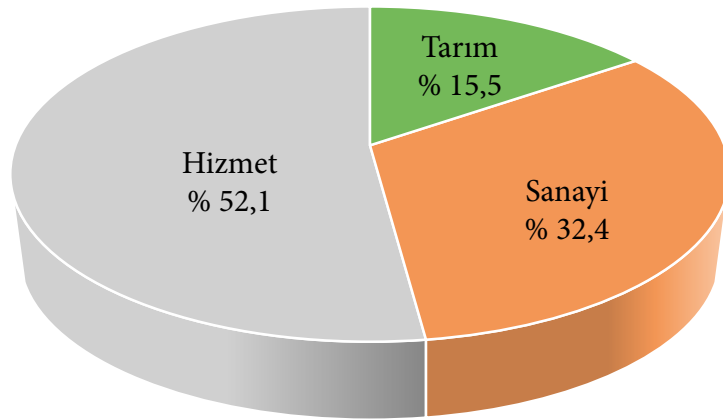
2019 TÜİK verilerine göre Eskişehir nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı aşağıda verilmiştir.

Yukarıdaki grafikte Eskişehir’de yaşayan kadın ve erkek nüfusun yaşa göre dağılımı verilmiştir. Grafikten yararlanarak boşlukları doldurunuz.

1. Şehrimizde kadın nüfusunun en fazla olduğu yaş aralığı.....’dır.
2. Şehrimizde erkek nüfusunun en fazla olduğu yaş aralığı.....’dır.
3. 5-9 yaş aralığında nüfusu daha fazladır.
4. Şehrimizde 65 yaş üstü..... nüfusu daha fazladır.

TÜİK 2011 verilerine göre aşağıdaki grafikte de görüldüğü üzere şehir nüfusunun ekonomik faaliyetler bakımından %15,5’inin tarım, %32,4’ününün sanayi ve %52,1’inin de hizmet sektöründe çalıştığı görülmektedir.

Ekonomik Faaliyet Dağılımı

Cumhuriyet'in ilk yıllarından 1980'li yıllara kadar tarım sektörünün ekonomiye katkısı daha fazlayken günümüzde sanayi ve hizmet sektörlerinin ekonomideki payı daha yüksektir.

Nüfus Dağılımını Etkileyen Faktörler

Bir ülke sınırları içerisindeki yerleşim alanlarının nüfus yoğunluğu aynı değildir. Nüfus bazı yerlerde daha yoğunken bazı yerlerde daha seyrek. Ülkelerde ve şehirlerde nüfusun dağılımını etkileyen birtakım faktörler vardır. Bunlar; fiziki ve beşerî faktörler olarak iki başlıkta toplanabilir. Fiziki faktörler doğanın kendine ait imkân ve şartlarıdır. Beşerî faktörler ise insana bağlı olan faktörlerdir.

Fiziki Faktörler

1. İklim ve bitki örtüsü
2. Yeryüzü şekilleri
3. Su kaynakları
4. Yer altı kaynakları

Beşerî (İnsanî) Faktörler

1. Tarım
2. Sanayi
3. Ticaret
4. Turizm
5. Ulaşım
6. Eğitim ve sağlık imkânları
7. İstihdam (iş imkânı)
8. Sosyal kültürel faaliyetler
9. Madencilik

İlçelere Göre 2019 Yılı Eskişehir Nüfus Verileri

İlçe	İlçe Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Nüfus Yüzdesi
Odunpazarı	413.461	204.183	209.278	% 46,59
Tepebaşı	370.150	186.562	183.588	% 41,71
Sivrihisar	20.330	10.325	10.005	% 2,29
Çifteler	14.878	7.499	7.379	% 1,68
Seyitgazi	13.009	6.728	6.281	% 1,47
Alpu	10.974	5.647	5.327	% 1,24
Mihalıççık	8.171	4.151	4.020	% 0,92
Mahmudiye	7.808	3.997	3.811	% 0,88
İnönü	6.514	3.361	3.153	% 0,73
Beylikova	6.400	3.301	3.099	% 0,72
Günyüzü	5.671	2.804	2.867	% 0,64
Sarıcakaya	4.854	2.412	2.442	% 0,55
Mihalgazi	3.138	1.555	1.583	% 0,35
Han	2.117	1.110	1.007	% 0,24

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi şehrimiz nüfusunun çoğunluğu (%88,30) il merkezinde yaşamaktadır. Kırsal kesim nüfusu her geçen gün azalmaktadır. Ülkemiz genelinde olduğu gibi şehrimizde de kırsaldan kente doğru nüfus hareketi yoğun olarak yaşanmaktadır.

Etkinlik

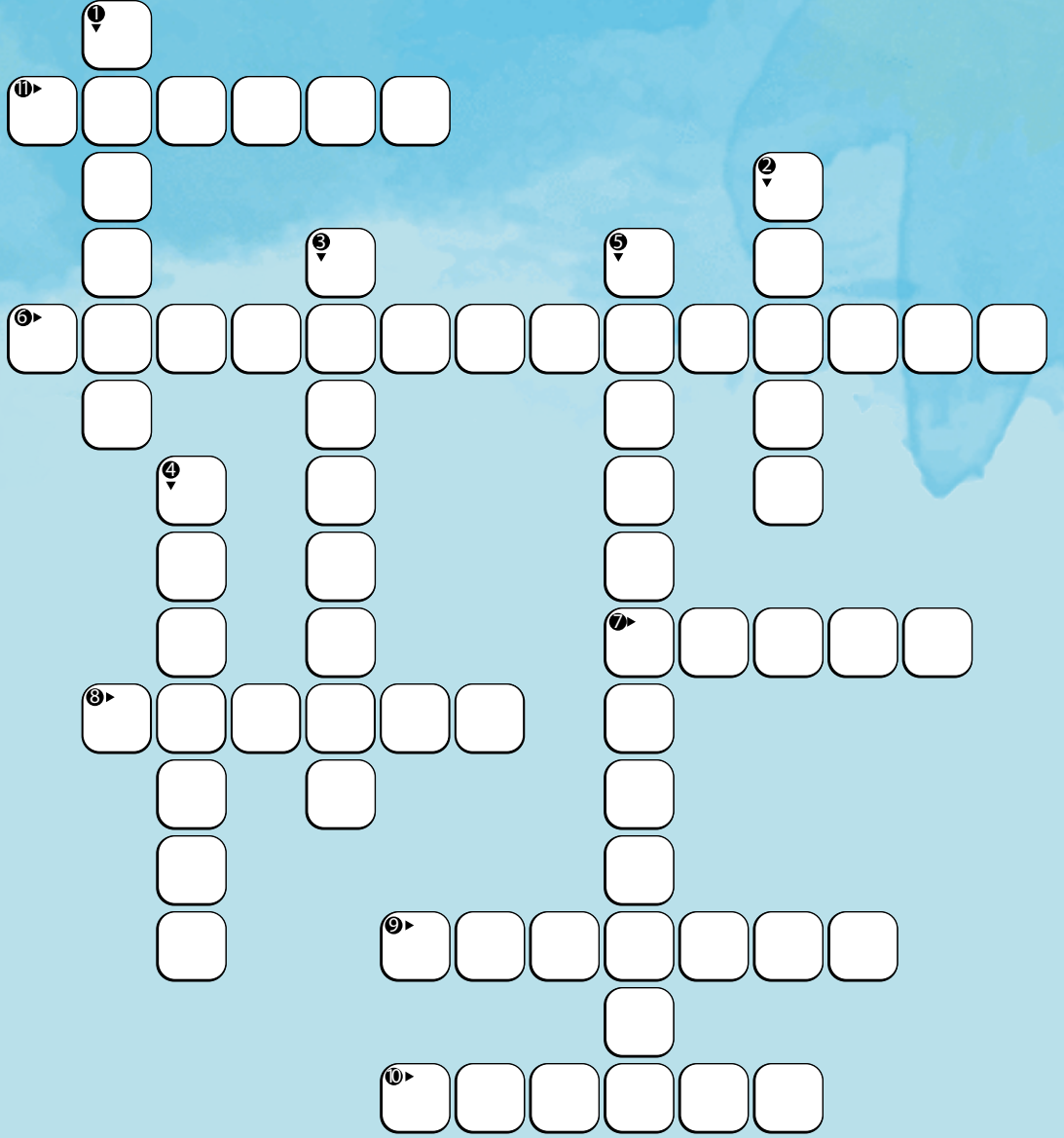
Arkadaşlar, kırsaldan kente doğru nüfus hareketinin nedenlerini biz yazdık, siz de bu durumun sonuçlarına yönelik düşüncelerinizi aşağıdaki tabloya yazınız. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kırsaldan Kente Nüfus Hareketi	
Nedenleri	Sonuçları
Tarımda Makineleşme	
Miras Yoluyla Toprakların Bölüşülmesi ve Küçülmesi	
İş Bulma Beklentisi	
Daha İyi Sağlık Hizmeti Alma İsteği	
Daha İyi Eğitim Hizmeti Alma İsteği	
Sosyal Kültürel İmkânlara Ulaşma	
Ulaşım, Ticaret vb. İmkânların Fazlalığı	

Etkinlik

Aşağıdaki bulmacayı verilen ipuçlarından yola çıkarak çözelim.

İPUÇLARI

1. Şehrimizin içinden geçen akarsuyumuz
2. Uzun süreli hava olayları
3. İş imkânı
4. İlimizde görülen iklim türü
5. Nüfus dağılımını etkileyen fiziki faktörlerden biri
6. Kilometrekareye düşen insan sayısı
7. Sınırları belirli bir alanda yaşayan insan sayısı
8. Ekonomik faaliyet alanlarından biri
9. Nüfus dağılımını etkileyen beşerî faktörlerden biri
10. Sakarya Nehri'nin kollarından biri, aynı zamanda bir ovamızın adı
11. İlimizde görülen hâkim bitki örtüsü

Şehrimiz ve Biz Afetlere Hazır mıyız?

Doğal afet dediğimizde aklımıza neler geliyor?

Doğal afetler; çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu, insanlara zarar veren, can ve mal kaybına neden olan felaketlerdir.

Sevgili arkadaşlar, tanımdan anlaşılacağı üzere doğal afetlerin birkaç önemli özelliği vardır. Bunlar;

- Doğal nedenlerle ortaya çıkmaları,
- Can ve mal kaybına neden olmaları,
- Çok kısa zamanda meydana gelmeleri ve engellenememeleridir.

Bazı afetlerin sonuçları hemen görülürken bazı afetlerin sonuçları zamanla ortaya çıkar.

Ülkemizde en sık görülen meteorolojik kökenli doğal afetler; dolu, sel, taşkın, don, orman yangınları, kuraklık, şiddetli yağış, şiddetli rüzgâr, yıldırım, çığ, kar ve fırtınalardır. Jeolojik kökenli doğal afet ise depremdir.

Bilgi Kutusu

İklim kökenli afet: Kaynağını sıcaklık, yağış, basınç gibi atmosferik olaylardan alan afetlerdir.

Yer kökenli afet: Kaynağını yer yüzeyi ya da yer kabuğundaki faaliyetlerden alan afetlerdir.

Eskişehir'de kar yağışı

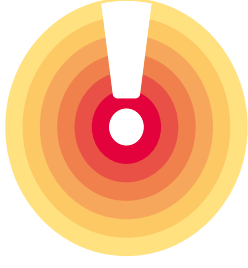
Araştıralım-Öğrenelim

Şehrimizde doğal afetlerden hangileri yaşanmıştır? Araştırınız. Öğrendiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Haber Köşesi

**AFETLERE
HAZIRLIK YILI**
#AfetlereHazırOl

Altı yıldır yürüttüğü "Afete Hazır Türkiye Projesi" ile büyük çoğunluğu çocuklardan oluşan 12 milyona yakın kişiye "Temel Afet Bilinci Eğitimi" veren AFAD, toplumda afete hazır olma yaklaşımını yerleştirecek bir dönem başlattı. Afete Hazırlık Yılı, afete hazırlıkta zihinsel dönüşümü hedefleyen bir süreci işaret etti. Programda "#AfetlereHazırOl" çağrısı yapıldı ve 2019 yılında 12 ay boyunca çok sayıda etkinlik gerçekleştirildi.

Bilgi Kutusu

Mahallenizdeki afet toplanma merkezlerini e-Devlet üzerinden öğrenebilirsiniz.

Öneri

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının hazırladığı "Afetlere Hazır Ol" videosunu izleyebilirsiniz.

Deprem

Eskişehir deprem açısından riskli bir bölgededir. Şehrimizde can ve mal kaybına neden olabilecek depremlerin yaşanma olasılığı vardır. Bu yüzden deprem konusunda bilinçli ve tedbirli olmamız gerekir.

Hem bireysel hem de toplumsal olarak almamız gereken önlemler şunlardır:

1. Yapılar, depreme dayanıklı inşa edilmelidir.
2. Mevcut binalar depreme karşı güçlendirilmelidir.
3. Konutlara deprem sigortası yapılmalıdır.
4. Dolaplar ve devrilebilecek benzeri eşyalar sabitlenmelidir.
5. Deprem sonrası binaların en kısa sürede boşaltılabilmesi için uygun koşullar hazırlanmalı, çıkışı engelleyebilecek eşyalar ortadan kaldırılmalıdır.
6. Deprem sonrasında aile bireylerinin birbirleriyle nasıl iletişim kuracağı, alternatif buluşma yerleri ve bireylerin ulaşabileceği bölge dışı bağlantı kişisi (ev, iş yeri, okul içinde, dışında veya mahalle dışında) belirlenmelidir.
7. Olası bir depreme karşı deprem çantası hazırlanmalı ve tüm aile bireyleri bu çantanın yerini bilmelidir.

- Depremle ilgili önlemlerden yola çıkarak evlerimize gittiğimizde aile bireyleri ile bir araya gelelim.
- Bir afet durumunda nerede buluşacağımızı kararlaştıralım.
- Ailemizle planlama yapalım. Hazırlamış olduğunuz planı aşağıdaki ölçüğe göre değerlendirelim.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
Tüm aile bireyleri bir arada mıydı?		
Haberleşme konusunda sıkıntılar yaşayabileceğinizi dikkate aldınız mı?		
Buluşma noktanızı belirlediniz mi?		
Hayat üçgeni alanını belirlediniz mi?		
Evinizde afet çantanızı hazırladınız mı?		
Afet çantanız varsa yerini aile bireylerinin tümü biliyor mu?		

Deprem anında ne yapmanız gerektiğini biliyor musunuz?

- Sarsıntı sırasında sabitlenmemiş dolap, raf gibi eşyalardan uzak durmalıyız.
- Sarsıntı sırasında en yakındaki sağlam koltuk, kanep, yatak gibi eşyaların yanına çökerek hayat üçgeni oluşturmalıyız. Bu sırada ellerimizle veya yastıkla başımızı korumalıyız.
- Paniğe kapılmadan sarsıntının geçmesini beklemeliyiz.
- Sarsıntı geçtikten sonra sakinliğimizi korumalı, deprem çantasını yanımıza alarak binadan ayrılmalıyız.

Deprem hazırlıklarından en önemlisi de bir deprem çantası hazırlamaktır. Gelin hep birlikte çantamıza neler koymamız gerektiğini yazalım.

Sel

Sel, sürekli bir biçimde yağan yağmurdan ya da eriyen karlardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın sudur. Sellerin günümüzde rastlanan en yaygın sebebi, drenaj sistemlerindeki yetersizlik sonucu ana nehir kanallarının tamamen dolu olmasıdır.

Ayrıca iklim değişikliğinin etkisiyle mevsim normallerinin üstünde görülen yağışlar çok kısa zamanda meydana gelebilmektedir. Kısa sürede beklenenden fazla yağışın olması şehirlerde taşkınlara neden olur.

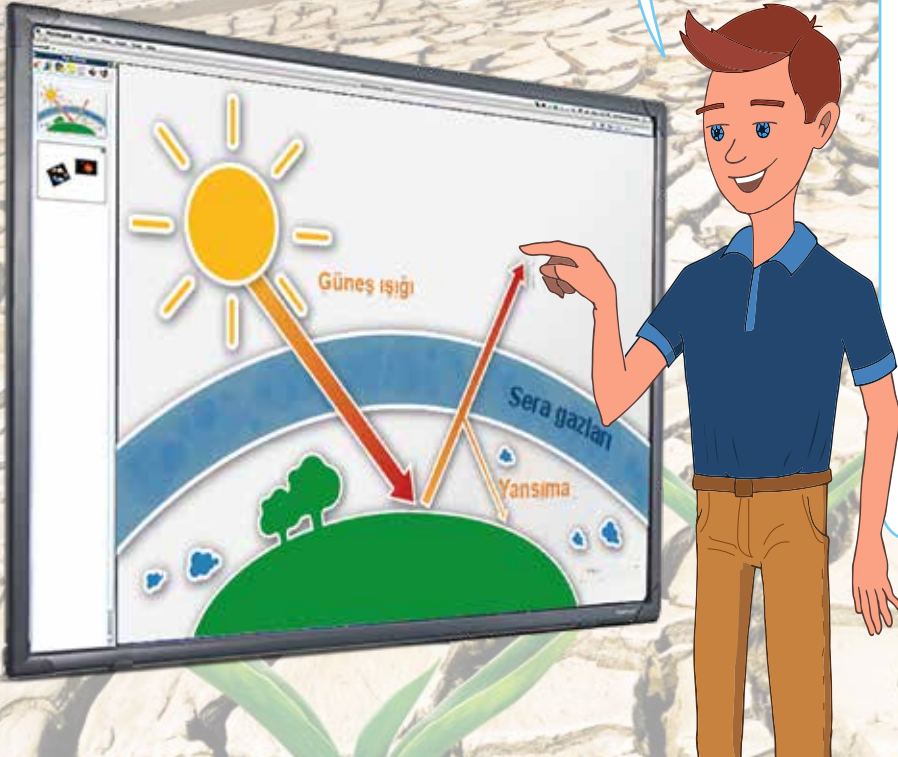
Ani bir sel esnasında aşağıdaki önlemler alınmalıdır:

1. Ayak bileklerine kadar gelen su insanları, dize kadar gelen su ise otomobilleri sürükleyebilir. O yüzden sel suyundan geçmeye çalışmamalıyız.
2. Sel suları, kanalizasyon ve zehirli kimyasal maddeler içerebilir. Bu yüzden sel sularından uzak durmalıyız.
3. Sel esnasında ulaşabileceğimiz yüksek yerlere çıkmalıyız.
4. Bulduğumuz yeri boşaltmamız istenirse buradaki elektrik ve doğalgaz bağlantılarını kapatmalıyız.

Küresel Isınma ve İklim Değişikliği

Siz de benim gibi çeşitli kaynaklardan küresel ısınma ve iklim değişikliği kavramlarını duymuşsunuzdur. Hatta bu soruna dikkat çekmek için çeşitli eylemlerin yapıldığını görmüşsünüzdür.

Dünyada fosil yakıtların kullanılması, ormanların yok edilmesi, karbon salınımının artması ve çeşitli insan etkinlikleri nedeniyle gazlar sera etkisi yaratıp atmosferin alt tabakasında birikir. Güneşten gelen ışınlar, bu tabakadan yansyarak dünyaya geri döner. Bu durum yeryüzünde sıcaklık artışına neden olur. Buna küresel ısınma denir.

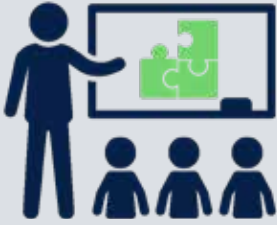

Küresel ısınma sonucunda ortaya çıkan iklim değişikliği, Birleşmiş Milletler tarafından "Doğrudan ya da dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan etkinlikleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik" biçiminde tanımlanmıştır. Bilim insanları, son 50 yıldaki sıcaklık artışının insan hayatı üzerinde fark edilebilir etkileri olduğu görüşündedir. Üstelik artık geri dönüşü olmayan bir noktaya yaklaşılmaktadır. Bu değişiklikler sadece biz insanları değil doğal hayattaki tüm canlıları olumsuz bir şekilde etkilemektedir.

İklim değişikliğinin sebep olduğu olumsuzluklardan bazıları Şunlardır:

- Kuraklığın artması
- Temiz su kaynaklarının ciddi oranda azalması
- Deniz seviyesinin yükselmesiyle deniz seviyesine yakın yerlerin su altında kalması
- Tarım arazilerinin zarar görmesi ve azalması sonucunda insanların açlıkla karşı karşıya kalması
- Salgın hastalıkların artması
- Ekosistemin bozulması

Öneri

Konumuzu daha iyi anlamak için EBA'dan "Küresel Isınma" konulu videoyu izleyebilirsiniz.

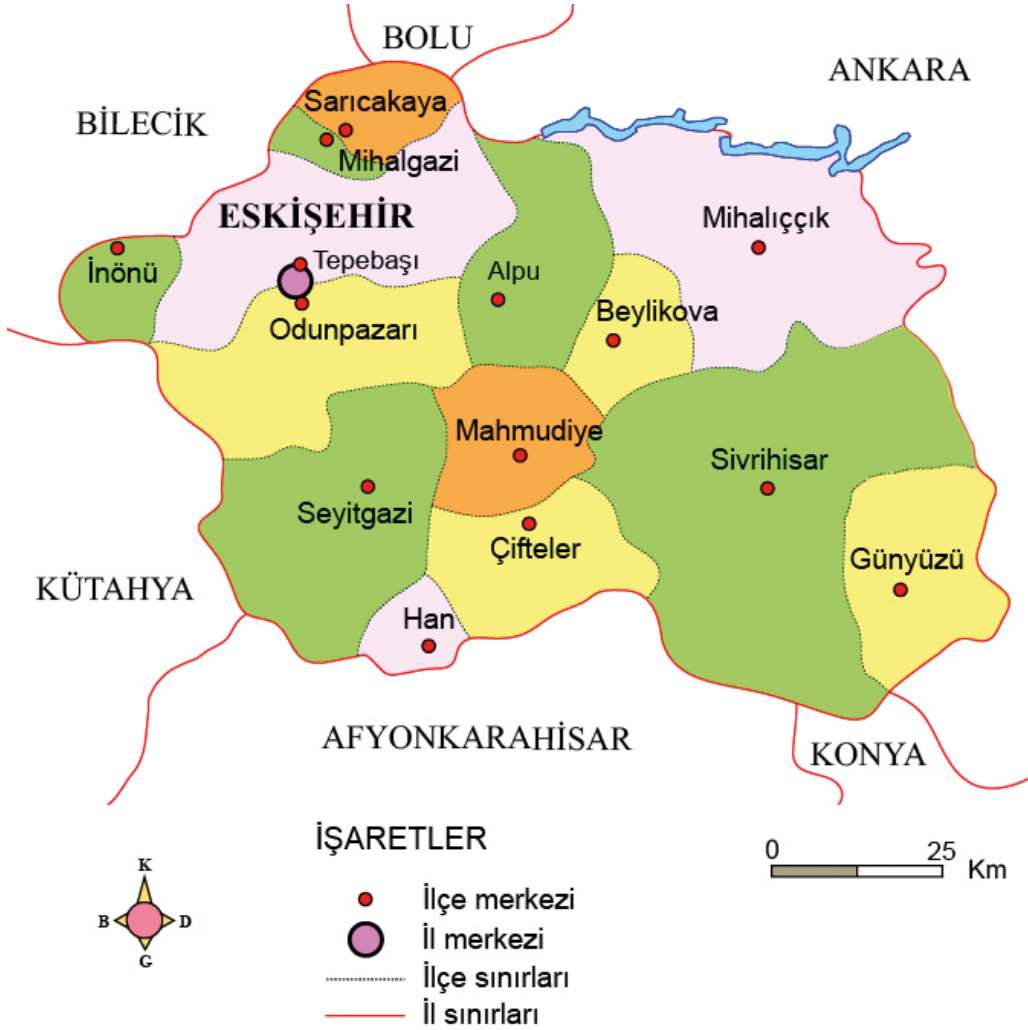
Ben; yaşadığım kente, ülkeye ve çevreye karşı sorumlulukları olan, duyarlı bir bireyim. Bu duyarlılığım günlük hayatımda eylemlerime de yansır. Nasıl mı? Haydi size anlatabayım.

- Fosil yakıtlar ve yenilenemeyen enerji kaynakları (termik santral, kömür, doğal gaz vb.) yerine yenilenebilir (rüzgâr enerjisi, güneş enerjisi vb.) enerji kaynaklarının olmasını desteklerim.
- Enerji kaynaklarını daha dikkatli kullanır, aile bütçesine katkıda bulunurum.
- Uzunca banyo yapmak yerine duş alırım. Böylece 200 litre yerine sadece 70 litre su harcamış olurum.
- Mümkün olduğunca yürümeyi, bisiklete binmeyi ya da toplu taşıma araçlarını tercih ederim.
- Daha az plastik kullanırım. Örneğin kendi mataramı ve kendi alışveriş çantamı kullanırım.
- Geri dönüştürülebilir ürünlere yönelir, israftan kaçınırım.
- Çevremdekileri doğaya karşı duyarlı olmaları konusunda teşvik eder ve onlara örnek olurum.
- Unutmayalım söz konusu gelecek bizim geleceğimiz.

İdari Yapımız

Şehrimizin bulunduğu coğrafyada devlet adını verdiğimiz yönetsel yapı ile insanların tanışması Hitit (Eti) Uygarlığı Dönemi'nde gerçekleşmiştir. Şehrimizin bulunduğu bu coğrafya; tarihsel dönem içinde sırasıyla Hitit, Frig, Pers, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Devleti'ne ev sahipliği yapmıştır. Osmanlı Devleti zamanında şehrimiz toprakları "Sultanönü" adı ile anılmıştır. Bu dönemde Eskişehir; Ankara, Kütahya, Bursa gibi illerin sınırları içerisinde yer almıştır. Eskişehir'in bir şehir kimliği kazanması 1925 yılında Cumhuriyet Dönemi içerisinde olmuştur.

Eskişehir İli Haritası

1925 yılında şehrimizin Sivrihisar, Mihalıççık ve Seyitgazi olmak üzere üç ilçesi vardı. 1954'te Çifteler ve Mahmudiye, 1957'de Sarıcakaya ilçe olunca ilçe sayısı altıya çıktı. Daha sonraları 80'li ve 90'lı yıllarda bu ilçelere Alpu, Beylikova, Günyüzü, Han, İnönü ve Mihalgazi de eklenince bu sayı on ikiye çıktı. 2008 yılında şehir merkezinin iki ilçeye ayrılması sonucu Odunpazarı ve Tepebaşı da bu listeye eklenerek ilimizdeki ilçe sayısı on dörde ulaşmış oldu.

Cumhuriyet ile ülke yönetiminde yeni düzenlemelere gidildi. İllerin genel yönetiminden valiler, ilçelerin ise kaymakamlar sorumlu kılındı.

Temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma gibi bazı kamu hizmetleri belediyelere bırakıldı.

İlçelerimiz

Alpu

Alpu; doğuda Beylikova ve Mihaliççık, güneyde Mahmudiye, batıda Odunpazarı ve Tepebaşı, kuzeyden de başkentimiz Ankara ile sınır komşusudur. 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra bölgeye yerleşen Türklerden Selçuklu uç beyi Bozhan, bugün adı Bozan olarak bilinen beldeye kendi adıyla anılan bir han yaptırarak altı aile ile buraya yerleşmiştir. Altı aileden gelen altı kelimesi; zaman içerisinde Altı–Altı–Alpu şeklinde değişime uğrayarak ilçenin bugünkü ismi ortaya çıkmıştır.

Alpu 1954 yılında belediyelik, 1987 yılında ise ilçe olmuştur. İlçe nüfusu TÜİK 2019 verilerine göre 10.974'dir.

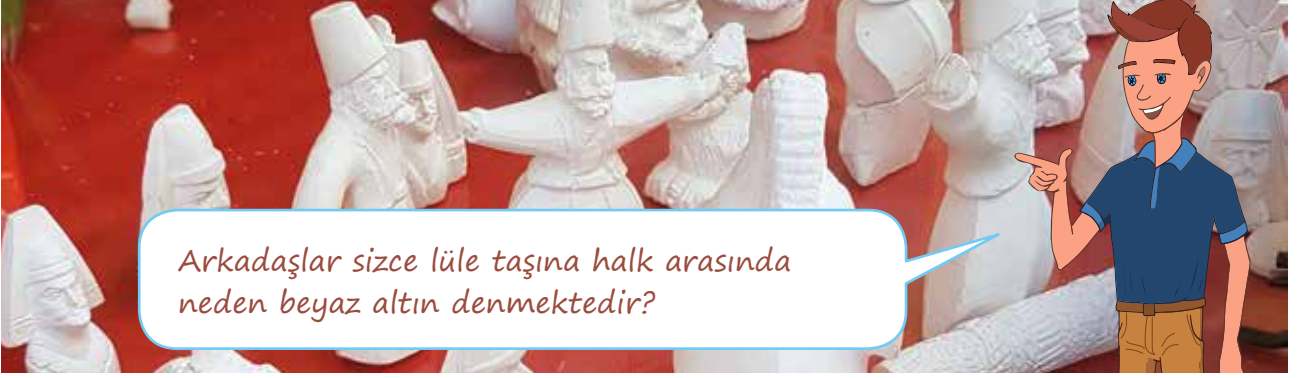

Büğdüz Köyü Camisi (Dış görünüm)

Büğdüz Köyü Camisi (İç görünüm)

Nüfusun temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Alpu Ovası şekerpancarı, arpa, buğday, yulaf üretiminin yapıldığı son derece verimli bir ovadır. İlçede gümüş işleme ustaları tarafından "savat" adı verilen zanaat da sürdürülmektedir. Halk arasında "Beyaz Altın Köyü" olarak da adlandırılan Dereköy civarında lüle taşı çıkarılmakta, ham ve işlenmiş olarak satılmaktadır.

İlçede bulunan Uyuzhamam Kaplıcaları'nın özellikle deri hastalıklarına iyi geldiği bilinmektedir.

İlçedeki Büğdüz Köyü Selçuklu Camisi, Deredop Kanyonu (Saklı Kanyon), Ulubük Mağarası ve Kara Mağarası görülmesi gereken yerlerdendir.

Bilgi Kutusu

Savat; gümüş, bakır, kükürt ve kurşun karışımı bir çamurdur. Gümüş materyalin yüzeyi cilalanarak parlatılır ve daha sonra oyma kalemleriyle arzu edilen şekil oyularak işlenir. Oyulan desenin üzerine savat çamuru doldurulur ve ateşe tutulur, soğuduktan sonra zımpara ile temizlik yapılır ve keçe cilası ile cilalanarak satılır.

Alpu'ya yolunuz düşerse buradan gümüş eşyalar satın alabilirsiniz. Özellikle gümüş kamçı, bilezik, muskalık, kemer, kolye, yüzük, küpe, kravat iğnesi, yaka iğnesi, kol düğmesi ve çeşitli rozetler bulabilirsiniz.

Beylikova

Beylikova, Türkiye Selçuklu Devleti ve Osmanlı Devleti zamanında orduya at yetiştiren bir yerleşim yeridir. O dönemde Beylikahir olan adı, ahır kelimesinin güzel bir izlenim bırakmaması sebebiyle 1985'te Beylikova olarak değiştirilmiştir.

1987 yılında ilçe olma hakkını kazanan Beylikova; kuzey ve doğudan Mihaliççık, güneyden Sivrihisar ve Mahmudiye, batıdan da Alpu ile komşudur. İlçe nüfusu TÜİK 2019 verilerine göre 6.400'dür.

Tarım dayalı besi organize sanayi bölgesi inşaatı-Beylikova

Nüfusun temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Yoğun olarak şekerpancarı ve mısır tarımı yapılır. İlimizdeki tek Besi Organize Sanayi Bölgesine sahiptir. "Süt diyarı" olarak adlandırılan ilçemizde her yıl haziran, temmuz aylarında süt şenlikleri düzenlenmektedir.

İlçede kurulan güneş enerjisi elektrik sistemleri sayesinde Beylikova elektrik ihtiyacını kendisi karşılamaktadır, ayrıca ürettiği enerjinin fazlasını da elektrik dağıtım şirketlerine satarak önemli bir gelir elde etmektedir.

Beylikova güneş enerjisi elektrik sistemleri

İlçe sınırları içerisindeki İmikler Köyü'nde bulunan Hasan Baba Türbesi her yıl 1000-1500 civarı misafir tarafından ziyaret edilmektedir.

Çifteler

Çifteler; kuzeyden Mahmudiye, doğudan Sivrihisar, batıdan Han ve Seyitgazi, güneyden ise Afyonkarahisar iliyle komşudur. 1951 yılında ilçe olan Çifteler'in nüfusu, TÜİK 2019 verilerine göre 14.878'dir.

İlçe verimli topraklara sahip olması ve Sakarya Nehri'nin doğduğu yer olması nedeniyle tarih boyunca önemli bir yerleşim merkezi olmuştur. Sınırları içerisinde pek çok höyük bulunması, tarih boyunca yerleşimi yoğun bir coğrafya olduğunun kanıtıdır. Osmanlı Devleti zamanında önemli bir tahıl üretim merkezi olan ilçe toprakları, Çifteli, Çiftlik-ü Hümayun, Çifteören ve Çifteevler gibi isimlerle anılmış, zaman içerisinde bu isimler Çifteler'e dönüşmüştür.

İlçe halkının temel geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturur. İlçede buğday, arpa, yulaf, nohut, şekerpancarı ve ayçiçeği yetiştirilir. Hayvancılık alanında ise sığır ve koyun besiciliği yapılır.

Çifteler Hamamı, Hamamkaya ve Sakaryabaşı görülmesi gereken yerlerindedir. Halk arasında "Sakarıbaşı" olarak bilinen Sakarya Nehri'nin doğduğu göz olan Sakaryabaşı, adeta doğal bir akvaryumu andırır ve ziyaretçilerine muhteşem bir görsel ziyafet sunar. Tüple dalış imkânını da sunan Sakaryabaşı tesislerinde ziyaretçilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek yüzme havuzu, restoran ve konaklama yerleri gibi hizmetler de vardır. Ayrıca burada Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesine bağlı Çifteler Su Ürünleri Araştırma ve Uygulama işletmesi bünyesinde Pekin ördeği, aynalı sazan ve alabalık türleri üretilmektedir.

Bilgi Kutusu

Halk ozanlarımızdan Posoflu Aşık Zülali'nin mezarı Çifteler ilçesindedir ve her yıl belediye tarafından ozan adına anma günleri düzenlenmektedir.

Âşık Zülali (1873-1956) İstanbul'da medrese tahsili gördü. Türkçe ve din bilgisi öğretmenliği yaptı. 1946 yılında Eskişehir'in Çifteler ilçesine geldi ve burada bir müddet imamlık görevinde bulundu. 18 Aralık 1956'da vefat etti.

Günyüzü

Günyüzü; batı ve kuzeyden Sivrihisar , doğudan Ankara ve güneyden ise Konya ili ile komşudur. 1972'de belediye olan Günyüzü, 1990'da ilçe olmuştur. İlçe nüfusu TÜİK 2019 verilerine göre 5.671'dir.

Yöre halkının temel geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturur. Sakarya Nehri, ilçe toprakları boyunca güney sınırından başlayıp doğu sınırı boyunca akar. Sakarya Nehri'nin suladığı verimli havzada yoğun olarak soğan ve şekerpancarı tarımı yapılır. "Kavun diyarı" olarak adlandırılan ilçe kavunuyla ünlüdür.

İlçe topraklarındaki Gecek mahallesinden çıkan doğal kaynak suyu üzerine su dolum tesisi kurulmuştur. Buradan diğer illere su satışı yapılmaktadır.

Yelini Mağarası

Kayakent, Kuzören, Kavacık ve Gecek mahallelerinde geçmişteki el sanatlarımızdan olan kök boya ile kilim dokumacılığı hâlâ sürdürülmektedir. Hamamkarahisar ve Gümüşkonak mahallelerinde termal tesisler vardır. Gümüşkonak mahallesindeki Roma döneminden kalan kilise kalıntıları ve Öziçi Mesire Alanı ile Kayakent mahallesindeki Yelinüstü ve Yelini mağaraları, Eryiğit Dağı eteklerindeki piknik alanı ilçede gezilip görülmesi gereken yerlerdendir.

Han

Han; doğu ve kuzeyden Çifteler, batı ve kuzeybatıdan Seyitgazi, güneyden ise Afyonkarahisar ili ile komşudur. 1967'de belediyelik, 1990'da ilçe olan Han'ın nüfusu TÜİK 2019 verilerine göre 2.117'dir.

Yöre halkının geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturur. İlçede ağırlıklı olarak sebze yetiştirilir.

İlçe toprakları, Frig Dönemi'nde çok önemli bir dinî merkezdir. Friglerden günümüze ulaşan en önemli eserlerden biri sayılan Yazılıkaya, ilçe sınırları içerisinde yer almaktadır. Her yıl çok sayıda yerli ve yabancı turist ziyaretine uğrayan ilçede Yazılıkaya, yer altı şehri ve nekropolü (mezarlık), Akhisar Kalesi, Başara, Hüsrevpaşa Cami görülmesi gereken yerlerin başında gelir.

İnönü

İnönü; doğudan Tepebaşı ilçesi, batı ve kuzeyden Bilecik, güneyden ise Kütahya ile komşudur. 1987 yılında ilçe olan İnönü'nün nüfusu 2019 TÜİK verilerine göre 6.514'tür.

İnönü; Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında çok önemli bir rol oynamıştır. Birinci ve İkinci İnönü zaferleri bu topraklarda kazanılmıştır. İlçede bu dönemi yaşatan İnönü Savaşları Karargâh Müzesi bulunur. Bu müze ve İnönü mağaraları ilçede görülmesi gereken yerlendendir. Türk Hava Kurumuna bağlı Türk Kuşu Genel Müdürlüğünün İnönü Eğitim Merkezi de ilçede yer almakta ve burada paraşütle atlama, havacılık, model uçak yapımı gibi kurslar düzenlenmektedir.

Yoğurt ve kaymağı ile meşhur olan ilçenin temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Ayrıca ilçede otomotiv ve seramik sanayi kuruluşları bulunmaktadır.

Mahmudiye

Mahmudiye; kuzeybatıdan Odunpazarı, kuzeyden Alpu, kuzeydoğudan Beylikova, doğudan Sivrihisar, güneyden Çifteler ve batıdan Seyitgazi ilçesi ile komşudur. Mahmudiye, 1940 yılında belediye, 1954 yılında ise ilçe olmuştur. İlçe nüfusu, 2019 TÜİK verilerine göre 7.808'dir.

İlçe halkının temel geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturur. Osmanlı Devleti zamanında orduya ve devlete at yetiştiren haraların kurulması ile ilçenin önemi artmıştır. Osmanlı padişahı II. Mahmut Dönemi'nde Çifteler ilçesindeki at haralarının da buraya taşınması ile Çiftlik-i Hümayun olarak anılan ilçe, zamanla Mahmudiye adıyla anılır olmuştur. Günümüzde ilçede yarış atları yetiştirilen bir at yetiştirme merkezi vardır.

Mahmudiye'de binicilik

Bilgi Kutusu

Köy enstitüleri; Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında köyleri kalkındırmak için uygulanan ve tamamen Türkiye'ye özgü bir eğitim projesidir. Bu projeye köy çocuklarının modern derslerle tarım, sağlık gibi mesleki dersleri bir arada görerek öğretmen olarak yetiştirilmesi planlanmıştır. Yetişen bu öğretmenlerin köyelerine dönerek buraları kalkındırmaları hedeflenmiştir.

Ülkemizin ilk köy enstitüsü 1936'da Mahmudiye ilçemizin Hamidiye köyünde "İlk Eğitim Okulu" olarak açılmıştır. 1940'ta adı "Çifteler Köy Enstitüsü"ne dönüştürülmüştür. 2015'e kadar farklı isimlerle öğretmen yetiştirmeye devam eden bu kurum, günümüzde Yunus Emre Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adıyla eğitim-öğretime devam etmektedir.

Mihalgazi

Mihalgazi; kuzeyden Sarıcakaya, doğu ve güneyden Tepebaşı, batıdan ise Bilecik ile komşudur. 1967 yılında belediye, 1991 yılında ise ilçe olmuştur. İlçe nüfusu, TÜİK 2019 verilerine göre 3.138'dir.

Halkın temel geçim kaynağını meyve ve sebze üreticiliği oluşturur. İlçede fide üretim serası ve bir de ipekböcekçiliği tesisi bulunmaktadır. İlçe toprakları coğrafi olarak Karadeniz Bölgesi'nin sınırları içerisinde. Bu durum bir mikroklima etkisi yaratarak bölgede seracılığın gelişmesini sağlamıştır.

İlçenin adı, Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey tarafından bu toprakların yönetiminin Köse Mihal'e (Mihalgazi) verilmesinden gelir. İlçede bulunan Sakarılıca Kaplıcaları 55 derecelik ısı ile romatizma ve pek çok hastalık için başvuru bir merkezdir.

İlçede Bozaniç diye adlandırılan kayalıklar görülmesi gereken yerlendendir.

Mihalgazi seraları (İç)

Mihalgazi seraları (Dış)

Mihalıççık

"İlim, ilim bilmektir; ilim, kendin bilmektir." diyen ünlü halk ozanı Yunus Emre'nin yaşadığı topraklardır Mihalıççık. Adını, Köse Mihal'in torunu Gazi Mihal'den alır. Rivayete göre Gazi Mihal'e yöre halkı "Mihalıççık" demektedir. Kuzey ve doğudan Ankara, güneyden Sivrihisar, batıdan ise Alpu ve Beylikova ilçeleri ile komşudur.

İlçe; Osmanlı Dönemi'nde bir zaman Bursa, bir zaman da Ankara'ya bağlı iken 1925 yılında Eskişehir'e bağlanmıştır. İlçe nüfusu 2019 TÜİK verilerine göre 8.171'dir.

Yöre halkının temel geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturur. Kirazı çok ünlüdür. Sakarya Nehri üzerine kurulmuş olan Sarıyar Barajı, Ankara ili ile ilçe topraklarını birbirinden ayırır. Gökçekaya Barajı ise Sarıyar Barajı çıkışına hidroelektrik enerji üretimi amacıyla kurulmuş bir barajdır. İlçede Orman İşletme Müdürlüğü'nün tesisleri vardır. Ayrıca bir de geyik üretme merkezi bulunmaktadır. Yunus Emre Türbesi, Çalıcı Köyü Cami, Karakütük, Kalburcu, Gencek, Eğriova dinlenme alanları ve Gürleyik Şelalesi ilçedeki görülmesi gereken yerlerdendir.

Odunpazarı

Odunpazarı; kuzeyden Tepebaşı, doğudan Alpu ve Mahmudiye, güneyden Seyitgazi, batıdan Kütahya ili ile komşudur. İlçe, 2008 yılında merkez ilçenin ayrılması ile kurulmuştur. Nüfusu TÜİK 2019 verilerine göre 413.461 kişi ile şehrin en kalabalık ilçesidir. Eskiden köylülerin ormanlardan topladıkları odunları bugünkü Yediler Parkı'na yakın alanda satmalarından dolayı bu bölge Odunpazarı ismini almıştır.

Odunpazarı evlerinin bulunduğu bu alan adeta bir açık hava müzesi niteliğindedir. Kurşunlu Külliyesi, Alaeddin Cami, Atlıhan El Sanatları Çarşısı, Çağdaş Cam Sanatları Müzesi, Kurtuluş Müzesi, Lüle Taşı Müzesi, Canlı Tarih Sahnesi, Yılmaz Büyükerşen Balmumu Heykelleri Müzesi, Karikatür Müzesi, Daktilo Müzesi gibi pek çok görülmesi gereken yere ev sahipliği yapmaktadır.

Şehrimizin Hikâyeleri

Nereye Yerleşsek?

Odunpazarı, Eskişehir'de Türklerin ilk yerleşim alanıdır. "Yukarı Mahalle" olarak da adlandırılan Odunpazarı'na Türklerin yerleşmesi ile ilgili bir hikâye halk arasında söylenegelmiştir. Hikâyeye göre şehirde yerleşmek için en sağlıklı yeri arayan Türkler, üç tane koyun ciğeri alarak bunları birer sırik vasıtası ile Şarhöyük, Porsuk kenarı ve bugünkü Kurşunlu Cami'nin bulunduğu Odunpazarı sirtlarına dikerler. Bu koyun ciğerlerinden bozulmadan en uzun süre dayananın Kurşunlu Cami civarındaki ciğer olduğunu gören Türkler, yerleşme için en uygun, en temiz havanın burada olduğuna karar verir ve buraya yerleşirler.

Sarıcakaya

Sarıcakaya; güneyde Mihalgazi ve Tepebaşı, batıda Bilecik, kuzeyde Bolu ve doğuda Ankara ile komşudur. 1958 yılında ilçe olan Sarıcakaya'nın nüfusu TÜİK 2019 verilerine göre 4.854'tür.

İlçenin temel geçim kaynağı sebze ve meyve üretimidir. Sakarya Nehri havzasında kurulan ilçede mikroklima iklim etkisi hâkimdir. İlçede seracılık faaliyetleri ve organik tarım çalışmaları yoğun olarak yapılmaktadır. "Sakarı domatesi" olarak bilinen domatesi ile çok ünlüdür. İlçenin büyük bir bölümü ormanlarla kaplıdır. Halkın bir diğer ekonomik faaliyetini de ipekböcekçiliği oluşturur. İlçeye bağlı Laçın köyünde maden suyu kaynakları vardır.

Seyitgazi

Seyitgazi; doğudan Mahmudiye, Çifteler, Han, güneyden Afyonkarahisar, kuzeyden Odunpazarı, batıdan Kütahya ile komşudur. Eskişehir'in ilk ilçelerinden biridir. Seyit Battal Gazi'nin Bizanslılarla savaşırken bu civarda şehit düşmesinden ismi gazilik unvanı ile yaşatılmak istenmiş ve bu topraklara Seyitgazi adı verilmiştir. TÜİK 2019 verilerine göre ilçe nüfusu 13.009'dur.

İlçe çok zengin bor yataklarına sahiptir. Bor madeni ülkemiz ve dünya açısından çok önem taşıyan bir madendir. İlçede çıkarılan bor, Kırka Boraks Tesislerinde işlenmektedir.

Seyit Battal Gazi Külliyesi, Sücaeddin Veli'nin kabrinin de bulunduğu Sultan Sücaeddin Dergâhı ve dünyaca ünlü şairlerimizden Nazım Hikmet'in anıt mezarı ilçede görülmesi gereken yerlerdendir.

Kırka Boraks Tesisleri

Sivrihisar

Sivrihisar; batıdan Çifteler, Mahmudiye; kuzeyden Beylikova, Mihalıççık; doğudan Günyüzü; güneyden ise Konya ve Afyonkarahisar illeri ile komşudur. Çok köklü bir tarihi geçmişi olan ilçe eski zamanlarda bu coğrafyanın en önemli yerleşim merkezlerinin başında gelmekteydi. Roma döneminde Justinianopolis ismi ile anılan bu topraklar, sivri kayalıkların eteklerinde kurulduğu için bu ismi almıştır. 1925'te Eskişehir'e ilçe olarak bağlanan Sivrihisar'ın nüfusu TÜİK 2019 verilerine göre 20.330'dur.

İlçe halkının temel geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. Ticaret de yöre halkı için tarih boyunca önemli bir gelir kaynağı olmuştur. Geçmişten bu yana önemli yolların kesişim noktası olan ilçe, Ankara-İzmir-Eskişehir karayollarının bağlantı noktasındadır. Frigler Dönemi'nde çok önemli bir dinî merkez olan ve Ana Tanrıça Kibele'nin vatanı Pessinus (Ballıhisar), Sivrihisar ilçemizin sınırları içerisinde yer almaktadır. Türk İslam filozoflarından Nasrettin Hoca'nın doğduğu köy olan Hortu da ilçe sınırları içerisinde yer almakta ve Hoca'nın doğup yaşadığı ev müze olarak sergilenmektedir.

Bilgi Kutusu

Türk çoban köpeği olan Akbaş, Anadolu'nun en eski koruma ve çoban köpeği ırkıdır. Sivrihisar ve yöresinde sürü koruma köpeği olarak yetiştirilmektedir. Mastiff ve tazı özelliği gösteren dünyadaki tek ırk olan akbaşın yurt dışındaki ülkelerde özellikle Amerika'da yetiştiriciliği günden güne yaygınlaşmaktadır.

Akbaş çoban köpeği

Sivrihisar Ermeni Kilisesi

Sivrihisar Ulu Cami

Anadolu'nun ikinci büyük Ermeni kilisesi olarak kabul edilen Surp Yerortutyun, ilçe sınırları içerisindeki önemli eserlerdendir. Sivrihisar'ın sırtını dayadığı kayalıkların zirvesindeki Saat Kulesi, Ulu Cami, Hoşkadem Cami, Kurşunlu Cami, Surp Yerortutyun Kilisesi, Pessinus Kibele Tapınağı, Eryiğit Dağı eteklerindeki Balıkdamı Kuş Cenneti ve Ankara dışında ilk bakanlar kurulu toplantısının yapıldığı ve şu an müze olan Zaimağa Konağı ilçede gezilip görülmesi gereken yerlerin başında gelir.

Tepebaşı

Tepebaşı, iki merkez ilçemizden biridir. Batıdan İnönü ve Bilecik; kuzeyden Mihalgazi, Sarıcakaya; doğudan Alpu; güneyden ise Odunpazarı ile komşudur. İlçe 2008 yılında merkez ilçenin ayrılması ile kurulmuştur. Nüfusu TÜİK 2019 verilerine göre 370.150 kişi ile şehrin en kalabalık ikinci ilçesidir.

Nüfusun artması sonucu şehir zamanla Porsuk Nehri'nin kuzeyine doğru yayılmış ve Tepebaşı yerleşimi oluşmuştur.

İlçe sınırları içerisinde Sazova Bilim Kültür ve Sanat Parkı, Japon Bahçesi, Kentpark, TCDD Eskişehir Müzesi, Tülomsaş Müzesi, Haller Gençlik Merkezi ve Havacılık Müzesi gezilip görülmesi gereken yerlerin başlıcalarıdır.

Etkinlik

Arkadaşlar, Esil ve Eser'in karışık hâlde verilen özellikler ile bu özelliklerin ait oldukları ilçeleri eşleştirirken kafaları çok karıştı. Bu eşleştirmeleri doğru bir şekilde yapmalarına yardımcı olalım.

Kavun Diyarı

Yazılıkaya

Sakarılıca Kaplıcaları

Yunus Emre

Kurşunlu Külliyesi

Süt Diyarı

Sakarıbaşı

Pessinus

Karârgah Müzesi

Bor Madeni

At Yetiştirme Merkezi

Sakarı Domatesi

Savat Zanaatı

Sazova Bilim Kültür ve Sanat Parkı

Mihalliççik

Mahmudiye

Odunpazarı

Tepebaşı

İnönü

Günyüzü

Seyitgazi

Sarıcakaya

Alpu

Mihalgazi

Sivrihisar

Çifteler

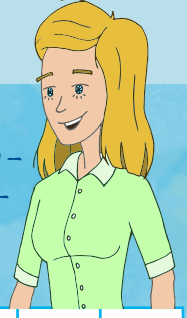
Beylikova

Han

Etkinlik

Sizler için bir kelime avı hazırladık ve içine bir mesaj gizledik. Eskişehir'in ilçelerini bulmacanın içine düz, çapraz ve ters gelecek şekilde sakladık. Bulduğunuz kelimelerin üzerini kalemlerle çizin. Geriye kalan harfleri birleştirip okuduğunuzda şifreli mesajımıza ulaşmış olacaksınız.

R	E	L	E	T	F	İ	Ç	G	E	L	İ	N	T	M
A	İ	K	İ	Ç	Ç	İ	L	A	H	İ	M	N	A	İ
S	Ş	N	O	L	A	L	İ	M	A	İ	Ş	H	İ	K
İ	O	L	Ö	A	Y	K	Ü	İ	N	L	M	A	A	L
V	İ	M	S	N	E	Z	V	E	L	U	İ	V	M	A
R	S	E	V	İ	Ü	İ	L	İ	D	E	M	O	L	Y
İ	İ	M	D	Y	R	Ü	Z	İ	N	İ	Y	K	A	A
H	K	İ	N	M	S	A	Y	E	H	İ	Y	İ	E	K
İ	K	Ü	A	L	G	E	Z	A	Ş	M	A	L	Z	A
S	G	N	E	T	G	Ü	L	A	Z	E	L	Y	D	C
A	E	M	İ	İ	Ş	G	B	Y	P	U	N	E	U	İ
R	S	Y	A	R	A	E	K	A	D	N	A	B	Ş	R
L	E	A	R	Z	P	B	İ	R	B	İ	U	R	İ	A
S	M	İ	İ	E	Z	İ	H	E	P	S	E	D	V	S
İ	P	S	T	A	Y	U	P	L	A	A	L	İ	O	M

Şifreli Mesaj:

Şehrimizin Tarihi

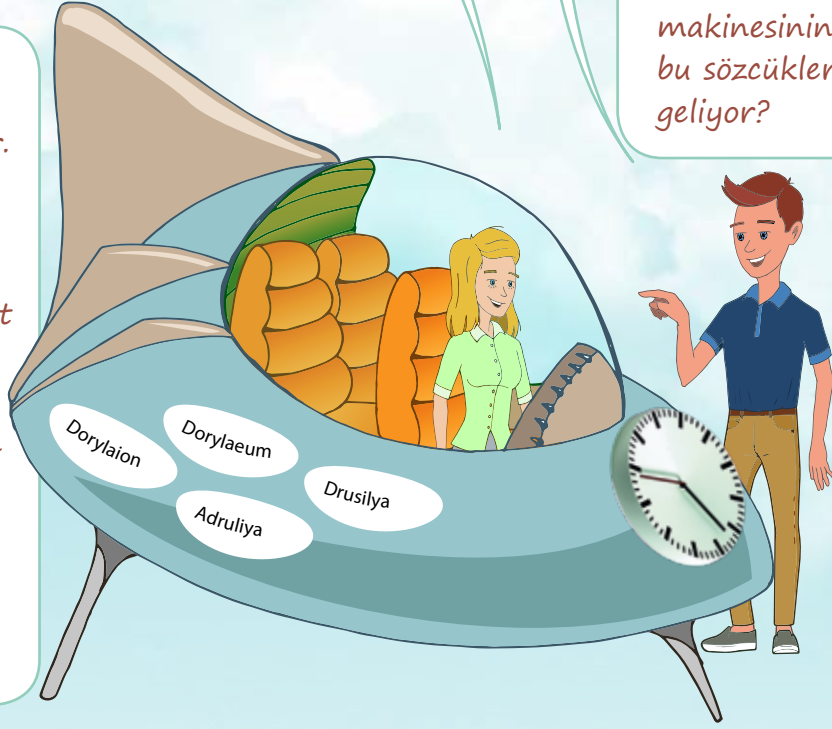
Eser, ben şehrimizin tarihini eğlenceli bir şekilde öğrenmek istiyorum. Zamanda bir yolculuğa ne dersin?

Haydi, zaman makinesi bizi bekliyor.

Bu sözcükler, Eskişehir'in tarih boyunca aldığı adlardır. Zaman makinesi muhteşem bir araç. Şimdi yıllar, yüzyıllar, bin yıllar içinde seyahat ederek kentimizde tarih boyunca neler yaşandığını ve kimlerin yaşadığını öğrenelim. Güzergâhımızdaki duraklar bizi en eski tarihten günümüze doğru yönlendirecek.

Ooo, harika!

Esil, zaman makinesinin üzerindeki bu sözcükler ne anlama geliyor?

1

D

YAZILIKAYA DURAĞI

Yazılıkaya

Bin yılları aşarak milattan önceki dönemlere geldik. Halk tarımla uğraşır ve genelde buğday ekiler. MÖ 1600'lü yıllarda Hititlerin hâkimiyetinde olan bu bölge daha sonra Friglerin kontrolü altına girmiştir. Frigler, kaya işçiliğinde oldukça ilerlemiştir. Gördüğüm kadarıyla Yazılıkaya bu sanatın en güzel örneklerinden biri. Anıtın üstünde Frigçe yazılar bulunuyor.

2

D

SELÇUKLU DURAĞI

Kumbet

1071 Malazgirt Savaşı sonrası küçük bir köydeyiz. Köy halkı "Karakeçili" diye adlandırılan Yörüklerden oluşuyor. Karakeçililer, Oğuzların Kayı boyuna mensuplar. Bize karşı çok sıcak davrandılar. Hatta bize yemek ve ayran ikram ettiler.

3

D

OSMANLI KURULUŞ DURAĞI

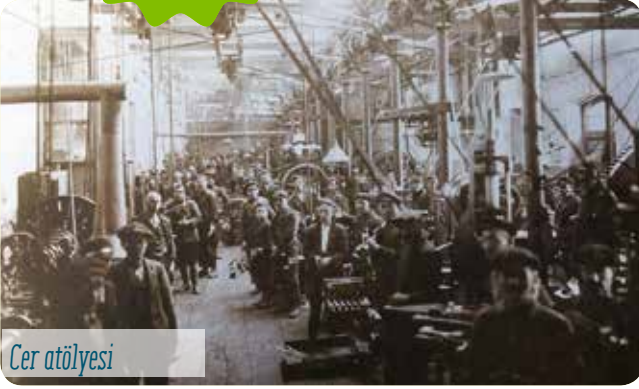
Osman Bey heykeli

Bu durağa geldiğimizde gördük ki Osman Bey, Karacahisar'ı almış ve artık bu bölge uç beyliği olmuş. Hutbe, Osman Bey adına burada okundu. Hatta Osman Bey'in ilk vergi kanunu olan "Pazar Başı" Eskişehir'de uygulanmaya başladı.

4

D

OSMANLI 19. YY DURAĞI

Cer atölyesi

Zaman makinemizde hızla yol alıyoruz. Aradan yüzyıllar geçti. Zaman makinemiz bizi bir atölyenin önünde indirdi. Burası bir cer atölyesi. Eskişehir'de cer atölyesi 1894'te açıldı. Arkadaşlar cer atölyesinin ne olduğunu biliyor musunuz? Cer atölyesi lokomotiflerin motorlarının yapıldığı ya da tamir edildiği atölyelerdir.

Şehre demir yolunun gelmesiyle üretimin arttığını, ticaretin geliştiğini fark ettik. Artık Eskişehir'den İstanbul ve İzmir'den sonra en ilgi çekici ve gelişmeye uygun bir şehir olarak bahsediliyor.

5

D

MİLLÎ MÜCADELE DURAĞI

Eskişehir 1919

Tarih, 22 Ocak 1919. Büyük bir üzüntüyle görüyoruz ki şehrin önemli merkezleri düşman orduları tarafından işgal edilmiş. 520 kişilik bir İngiliz birliği karargâh kurmuş. İşgal, Eskişehir halkı tarafından nefretle karşılandı ve işgale karşı gösteriler düzenlenmeye başlandı.

Şehirde 17 Mayıs 1919'da Yunanların İzmir'i işgalini kınayan

bir miting düzenlendi. Bu miting sonrasında işgalcilere karşı direniş giderek daha örgütlü hâle geldi ve güçlendi. Yurtsever halk, işgallere karşı tepki göstermek ve sesini duyurmak için Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Eskişehir şubasını kurdu.

4 Eylül 1919'da Sivas Kongresi düzenlendi. Bu kongre, Millî Mücadele'nin örgütlenmesinde oldukça önemlidir. Vatansever Eskişehir halkı bu kongreye üç delege gönderdi. Bunlar; Bayraktarzade Hüseyin Bey (Akbaşlı), Hüseyin Sami (Kızıldoğan), Siyahizade Halil İbrahim Bey'di.

6

D

İNÖNÜ DURAĞI

İsmet Paşa'nın Eskişehir'e gelişi

1. İnönü Zaferi (6-10 Ocak 1921)

2. İnönü Zaferi (23 Mart-1 Nisan 1921)

İşgalciler için Eskişehir'in konumu çok önemliydi. Çünkü Eskişehir'den geçen demiryolu gerek ulaşım gerekse lojistik açıdan İngilizlere avantaj sağlıyordu. Ayrıca bu bölgede yapılan tahıl üretimi de şehrin önemini arttırıyordu.

Yunan ordusu, henüz kuruluş aşamasında olan düzenli Türk ordusunu yok etmeyi amaçlıyordu. Kısa süren ancak çok şiddetli çarpışmaların yaşandığı bu savaşların sonucunda Yunan ordusu, İsmet Paşa (İnönü) komutasındaki Türk ordusu tarafından bozguna uğratıldı. Bu savaşları kazanmamız halkın moralinin yükselmesini sağladı. Ancak Yunan ordusu kaybedilen savaşın intikamını almak istiyordu. Mustafa Kemal, bunu öngörerek 18 Temmuz'da Eskişehir'e geldi ve Eskişehir'in boşaltılmasını istedi. 19 Temmuz'da halk, trenlere bindirilerek Ankara, Kayseri, Kırşehir gibi kentlere gönderildi. Atatürk'ün bu öngörüsü binlerce insanın hayatını kurtardı. Çünkü ertesi gün 20 Temmuz'da kent Yunanlar tarafından işgal edildi.

7

D

BÜYÜK TAARRUZ DURAĞI

Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Paşa Eskişehir'de

Mustafa Kemal'in başkomutanlığında başlayan mücadelede Yunan ordusu geri çekilmeye başladı. 2 Eylül 1922'de şehir tamamen Yunan işgalinden kurtuldu. Şehrimiz bir yıl, bir ay ve 14 gün Yunan işgali altında kalmıştı. Yunan ordusu, şehirden giderken şehre büyük zararlar verdi. Çıkardıkları yangında 1800 dükkân,

2000 civarında ev yandı. İlçelerde de çok büyük yıkımlar yaşandı. Seyitgazi ve Mihalıççık harabe hâline geldi.

Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK Eskişehir'de (1923)

Tarih 15 Ocak 1923. Eskişehir Garın-
dayız. Gazi Mustafa Kemal Atatürk Es-
kişehir'e geldi. Yaşlısı, genci, kadını, er-
keği hepimiz büyük bir coşkuyla Atamızı
karşladık. Bu gezi Yunan saldırısından
zarar gören Eskişehir'in yeniden imarı
açısından çok önemlidir. Mustafa Kemal
Paşa yetkililere acilen yeni okulların ve
yolların yapılması, tarlaları zarar gören
çiftçiye tohum dağıtılması için direktif
verdi.

Mustafa Kemal Paşa, Eskişehir halkı-
nın Millî Mücadele'de gösterdiği özveriye

dikkat çekti ve Eskişehir halkı için aşağıdaki sözleri söyledi.

"Eskişehir'i ve Eskişehirliileri çok iyi tanırım. Millî Mücadele yıllarında
büyük vatanseverlik ve üstün bir cesaretle mücadelemizin daima ya-
nında olmuş, bu mücadeleye çok geniş yardımlarda bulunmuşlardır.
Gördüğüme göre halk aydın ve faaldir. Toprak verimlidir. Az zamanda
zayıatı telafi ve fedakârlıklarıyla iftihar edecektir."

Öneri

1. Kurtuluş Müzesine gezi
2. Seyirtepe'ye gezi
3. Cumhuriyet Müzesine gezi
4. Yazılıkaya'ya gezi

Yukarıdaki önerilerden yola çıkarak bir okul gezisi düzenleyebilirsiniz. Bu gezide gördüğünüz yerlerle ilgili notlar alınız. Gezinizde sizi en çok nelerin etkilediğini arkadaşlarınızla paylaşınız.

Komşu ve Kardeş Şehirlerimiz

Bilecik

Bolu

Kütahya

Eskişehir

Ankara

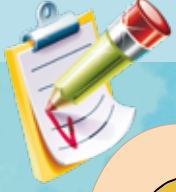
Afyonkarahisar

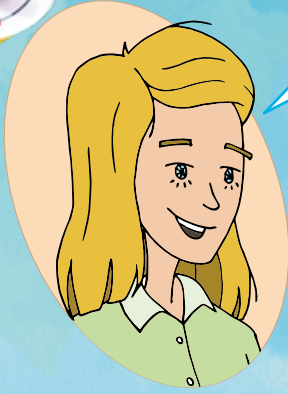
Konya

Şehrimiz; Afyonkarahisar, Ankara, Bilecik, Bolu, Konya ve Kütahya illeri ile komşudur.

1. Komşu şehirlerden daha önce gördükleriniz var mı?
2. Gördüğünüz şehirlerin şehrimizle benzer özellikleri nelerdir?
3. Gördüğünüz şehirlerin şehrimizden farklı özellikleri nelerdir?

Etkinlik

Arkadaşlar,
şehrimizin bazı özelliklerini
aşağıdaki tabloya biz yazdık.

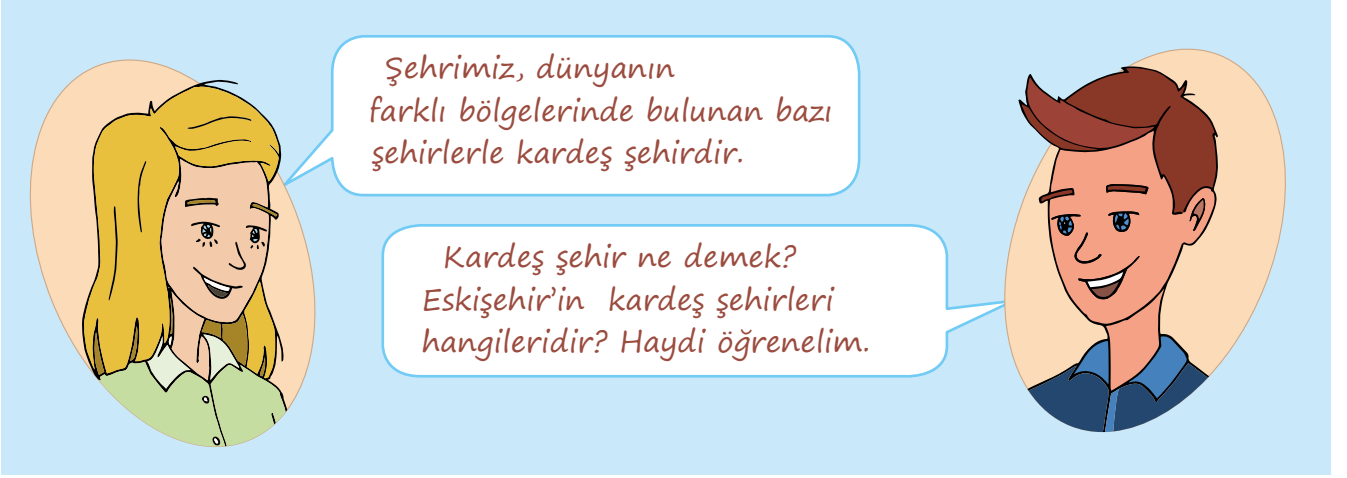
Sizler de komşularımızın
özelliklerini araştırarak
aşağıdaki tabloya yazınız.

Şehir / Özellik	Eskişehir	Afyon- karahisar	Ankara	Bilecik	Bolu	Konya	Kütahya
Nüfus	887.475						
Yüzölçümü	13.652 km ²						
İklim	Karasal						
Bitki Örtüsü	Bozkır						
Madenler	Bor, Lületaşı...						
Yöresel Kıyafetler	Sarka, Persent...						
Yemekler	Çibörek, Balaban...						

Eskişehir; çevresindeki illerden Afyonkarahisar, Ankara, Kütahya, Konya illeri ile iklim ve bitki örtüsü açısından benzerlikler gösterir. İlman karasal iklimin etkisi altında olan bu illerde yazlar, genel olarak sıcak ve kurak geçerken kışlar ise soğuk ve kar yağışlı geçmektedir. Bu illerdeki hâkim bitki örtüsü de bozkırdır. Şehrimizin kuzey komşuları olan Bilecik ve Bolu'da ise Karadeniz ikliminin etkileri hissedilir. Bu duruma bağlı olarak buralardaki hâkim bitki örtüsü de ormana dönüşmektedir.

Bölgesel olarak birbirine yakın olan iller kültürel açıdan birbirlerinden etkilenir ve birbirlerini etkiler. Bu anlamda Eskişehir de çevresindeki illerden etkilenmiş ve bu illeri etkilemiştir. Geleneksel kıyafetler, yemekler, düğün ve eğlenceler birbirine çok yakın özellikler barındırır. Aynı tarihî geçmişe sahip olmaları ve yüzyıllar boyunca birbirlerini etkilemeleri sebebiyle bu şehirler arasında kültürel açıdan büyük farklılıklar yoktur.

Kardeş şehir Frankfurt

Bilgi Kutusu

Kardeş şehir; birbirinden uzakta olan yerleşim yerlerinin (şehir, ilçe ve belediyeler gibi), sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan uzun süreli paylaşım ve iş birliği yapmasıdır.

Şehrimizin kardeş şehirleri ve kardeşlik belgelerini imzalama tarihleri aşağıda tablo şeklinde verilmiştir.

Kardeş Şehirlerimiz			
Bayrak	Ülke	Şehir	İmza Tarihi
	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Girne	20 Mayıs 2016
	Belçika	Saint-Jos- se-ten-Noode	16 Ekim 2014
	Almanya	Frankfurt	23 Nisan 2013
	Türkiye	Bodrum Belediyesi	12 Ocak 2010
	Çin	Jiangsu Eyaletinin Changzhou Şehri	08 Şubat 2008
	Güney Kore	Paju	11 Eylül 2006
	Avusturya	Linz	13 Haziran 2005
	Tataristan	Kazan	13 Kasım 1995

Kardeş şehirlerle ekonomik ve kültürel iş birliği çalışmaları yapılır. Kardeş şehircilik anlayışı, insanların farklı şehirler hakkında bilgi sahibi olmasını ve kültürel etkileşimin gerçekleşmesini sağlar. Ayrıca kardeş şehirler arasında turistik faaliyetler artar.

Etkinlik

Arkadaşlar, kardeş şehirlerimizi öğrendik.

Şimdi sınıfta gruplar oluşturalım ve grup içinde iş bölümü yapalım.

Her grup bir kardeş şehir seçsin.

Seçtiğimiz şehri bir sonraki derste arkadaşlarımıza anlatalım.

Bu anlatımda görsellerden yararlanalım.

Anlatım sonunda hazırladığımız şehirlerle ilgili bir pano oluşturalım.

Ünite Değerlendirme

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen sözcüklerden uygun olanı kullanarak tamamlayınız.

(Kazan, İnönü, Selçuklu, Türkmen)

1. Şehrimiz; tarihsel dönem içinde sırasıyla Hitit, Frig, Pers, Roma, Bizans, ve Osmanlı Devleti'ne ev sahipliği yapmıştır.
2. Şehrimizin en yüksek dağı Dağı'dır.
3. Tataristan'ın başkenti kardeş şehirlerimizdendir.
4. Eskişehir'de paraşütle atlama deneyimi yaşamak istiyorsanız'ye gitmelisiniz.

B) Aşağıdaki tabloda verilen tanımlar ile kavramları eşleştirerek doğru harfi parantez içine alınız.

5.

Harf	Tanımlar	Kavramlar
a	Sadece ülkemizi değil tüm dünyayı etkileyen olay	() Odunpazarı Evleri
b	Şehrimizdeki akarsu	() Mahmudiye
c	At yetiştirilen ilçemiz	() Bor
ç	Şehrimizdeki geleneksel mimari yapılar	() Porsuk
d	Şehrimizde çıkartılan madenlerden biri	() Küresel Isınma
e	Şehrimizde kurulmuş uygarlık	() Frig
f	Kardeş şehir	() Ankara
g	Komşu şehir	() Frankfurt

C) Aşağıda verilen cümleleri dikkatlice okuyunuz. Cümlenin başındaki kutucuğa cümle doğru ise "D" yanlış ise "Y" yazarak belirtiniz. Yanlış olarak işaretlediğiniz cümlenin altına doğrusunu yazınız.

6. Sivrihisar, İnönü, Mihalıççık ve Bozüyük Eskişehir'in ilçelerinden bazılarıdır.

.....
.....

7. Eskişehir'in geleneksel yemeklerinde ağırlıklı olarak tahıl ve baklagiller kullanılmaktadır.

.....
.....

8. Doğum oranlarının azalması ve diğer kentlere yapılan göçler nedeniyle şehrimizdeki nüfus azalmaktadır.

.....
.....

9. Seyitgazi'de çıkartılan bor madeni, Kırka Boraks Tesislerinde işlenmektedir.

.....
.....

D) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

10. Eskişehir, deprem açısından riskli bir bölgededir. Bu yüzden deprem konusunda bilinçli ve hazırlıklı olmalıyız.

Aşağıdakilerden hangisi depremle ilgili almamız gereken önlemlerden değildir?

- A) Afet çantamızı hazırlamalıyız.
B) Konutumuzun yalıtımını yaptırmalıyız.
C) Ailemizle tahliye planı yapmalıyız.
D) Eşyalarımızı duvara sabitlemeliyiz.

11. **Halk ozanımız Yunus Emre'nin yaşadığı ilçemiz aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Sivrihisar
B) Mihalgazi
C) Mihalıççık
D) Sarıcakaya

12. **Aşağıdakilerden hangisi Eskişehir'in tarih boyunca aldığı adlardan biri değildir?**

- A) Adruliya
B) Drusilya
C) Pesinus
D) Dorlaion

13. Aşağıda şehrimiz ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Eskişehir, İç Anadolu Bölgesi'nde bulunmaktadır.
- B) Çibörek, haşhaşlı bükme, göbete geleneksel yemeklerimizdendir.
- C) Şehrimizde karasal iklim görülmektedir.
- D) Şehrimizden geçen Sakarya Nehri üzerinde Atatürk Barajı bulunmaktadır.

E) Aşağıdaki soruların cevabını boş bırakılan alana yazınız.

14. Şehrimize komşu olan iller hangileridir? Yazınız.

.....
.....
.....
.....

15. Şehrimizi düşman işgalinden kurtarmak için hangi savaşlar yapılmıştır? Yazınız.

.....
.....
.....
.....

16. Şehrimizin kardeş şehirleri nerelerdir? İsimlerini yazınız.

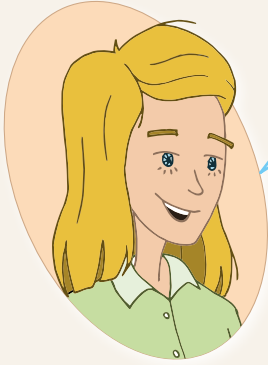
.....
.....
.....
.....

Ünite 4

ŞEHİRİM ÇALIŞIYOR

Şehrimizdeki Ekonomik Faaliyetler

Arkadaşlar, şehrimizde yapılan ekonomik faaliyetler nelerdir? Bu ekonomik faaliyetlere örnekler verir misiniz?

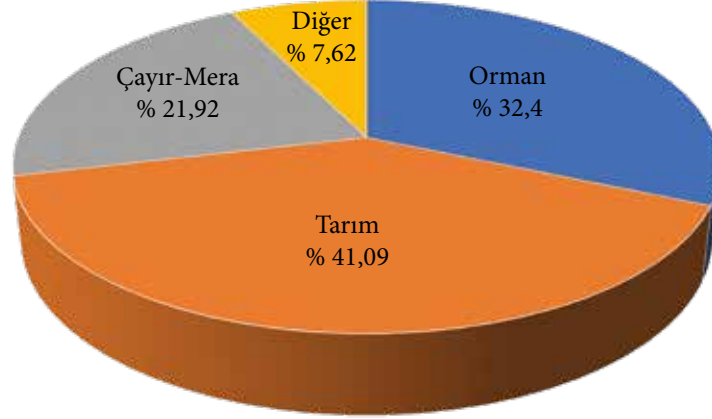

Ekonomik faaliyet kavramını ben size kısaca açıklayabilirim. Ekonomik faaliyet; sermaye, emek ve hammaddenin birleştirilerek anlam kazanmasına denir. Bir diğer deyişle insanların yaşamlarını devam ettirebilmek ve geçimlerini sağlayabilmek için yaptıkları faaliyetlere denir.

Eskişehir'de başta tarım, hayvancılık, sanayi, ticaret, ulaşım ve madencilik gibi birçok ekonomik faaliyet yapılmaktadır.

Tarım

Eskişehir'deki arazilerin %41'i tarım arazisidir. Bu arazilerin %20'si birinci sınıf tarım arazisidir. Yani verimli ve kolayca işlenebilen topraklardır. Bu bakımdan Eskişehir, ülkenin tarım ihtiyacına büyük katkı sunmaktadır. Aşağıdaki grafikte Eskişehir'deki toprak varlığının nasıl kullanıldığı gösterilmiştir. Birlikte inceleyelim.

Eskişehir Toprak Varlığı

Tarım faaliyetlerini etkileyen en önemli faktörlerden biri iklimdir. Şehrimizde ılıman karasal iklim görüldüğü için bu iklim özelliğine uygun ürünler yetiştirilmektedir. Ancak Sarıcakaya ve Mihalgazi çevresinde mikroklimal iklim görülmektedir. Bu ilçeler Sakarya Nehri boyunca uzanır ve rakımları yüksek değildir. Mihalgazi'nin rakımı 200 m, Sarıcakaya'nın rakımı ise 220 m'dir. Bu nedenle her iki ilçede tarım ürünü çeşitliliği artmakta, ayrıca bu bölgelerde yoğun olarak seracılık yapılmaktadır.

Eskişehir İli Tarım Haritası

Şehrimizde ağırlıklı olarak buğday, arpa, mısır ve şeker pancarı üretimi yapılır. Sakarya ve Porsuk nehirlerinin vadilerinde nohut ve mercimek yetiştirilmekte, Seyitgazi civarında bağcılık yapılabilmektedir. Yumru bitkilerden en çok soğan ve patates, meyvelerden ise en çok elma ve kiraz üretilir. Tarımın yoğun olarak yapıldığı ilçelerimiz Sivrihisar, Sarıcakaya, Mihalgazi, Seyitgazi, Çifteler, Tepebaşı ve Alpu'dur. Ayrıca son yıllarda iyi tarım ve organik tarım faaliyetleri de artmıştır.

Bilgi Kutusu

Ülkemizde ilk defa Sarıcakaya ve Mihalgazi ilçelerimizde üyelerinin tamamı kadınlardan oluşan tarım kooperatifleri kurulmuştur.

Aşağıdaki tabloda Eskişehir'de tarım ürünlerinin dağılımı verilmiştir.

Ürünler	Üretim (2016 yılı) (Ton)		Türkiye İçindeki Oranı %
	Eskişehir	Türkiye	
Buğday	580.788	20.600.000	2,81
Arpa	286.915	6.700.000	4,28
Çavdar	23.565	300.000	7,86
Şekerpancarı	1.238.296	19.465.452	6,36
Elit (Şekerpancarı tohumu)	293	1844	15,89
Mısır	32.488	6.400.000	0,51
Patates	49.492	4.750.000	1,04
Haşhaş	618	16.550	3,73
Kuru soğan	156.105	2.120.581	7,4
Nohut	5.946	455.000	1,31
Yeşil mercimek	93	20.000	0,47
Golden elma	40.658	13.785.585	0,3
Kiraz	483.148	27.761.403	1,7
Zerdali	31.934	994.288	3,2
Roka	4.105	10.185	40
Kuşkonmaz	139	145	96

Bilgi Kutusu

İstanbul'un roka, maydanoz, tere gibi yeşil sebze ihtiyacının önemli kısmı Eskişehir'den karşılanmaktadır.

Hayvancılık

Şehrimizde yapılan önemli ekonomik faaliyetlerden biri de hayvancılıktır. Hayvancılık alanında daha çok küçükbaş hayvan besiciliği, bu alanda da en çok koyun üretimi yapılmaktadır. Büyükbaş hayvancılıkta sığır üretimi, daha çok Eskişehir merkez ile Seyitgazi ve İnönü ilçelerinde görülür. Eskişehir'in besi hayvancılığında 2017 yılı itibariyle 838.687 küçükbaş, 152.322 büyükbaş hayvan varlığı bulunur.

Bir diğer önemli hayvancılık faaliyeti Mahmudiye'de yapılan at üretimidir. At üretimi; Osmanlı Dönemi'nde ordunun at ihtiyacını karşılamak için başlamış, zamanla teknolojinin ve ulaşım şartlarının değişmesiyle ata sporumuz olan at yarışları için safkan at yetiştiriciliğine dönüşmüştür. Burada yılda ortalama 3000 at yetiştirilir. Üretimin yanı sıra Mahmudiye'de at yarışları düzenlenir. Ayrıca spor faaliyetlerinin dışında ilçede kurulan merkezde engelli vatandaşlara atlar yardımıyla destekleyici terapi uygulamaları sunulmaktadır.

Mahmudiye'de binicilik

Mahmudiye'de at üretimi

Kümes hayvancılığı, arıcılık ve ipekböcekçiliği de Eskişehir'de yapılan hayvancılık faaliyetlerindedir.

Bilgi Kutusu

Mahmudiye, adını Osmanlı Devleti'nin ıslahatçı hükümdarı II. Mahmut'tan (1784-1839) almıştır. 1800'lü yılların başında bölgede âyan olan Abdullah'ın Mahmudiye'de yerleşimi başlattığı bilinmektedir. Osmanlıya başkaldırınca sahip olduğu çiftliği elinden alınmıştır. Daha sonra çiftlik II. Mahmut'a ait Mahmud Sâni Vakfına geçmiştir. Orduya at yetiştirmek için yeniden düzenlenerek Çiftlikat-ı Hümayun adını almış, Osmanlının ilk modern harası olmuştur.

Sanayi

Eskişehir; şehir nüfusunun kırsal nüfusa göre hızla artması, yetişmiş iş gücü, pazara yakınlık, enerji ve hammadde kaynakları ile gelişmiş altyapı olanakları, ulaşım kolaylığı, uygun tarımsal yapısı ve zengin maden yatakları sayesinde sanayisi gelişmiş bir kenttir.

Şehrimizdeki sanayi kollarına baktığımızda makine-imalat sanayi, taş-toprağa dayalı imalat sanayi, dokuma-hazır giyim sanayi, metal eşya ve metal ana sanayi, gıda sanayi, kimya-plastik, kauçuk sanayi, elektrikli araç-gereç imalat sanayi işletmeleri olduğunu görürüz.

Şehrimizin gelişimi, halkın istihdamı konusunda öne çıkan bazı kurumları tanımaya ne dersiniz?

Eskişehir Şeker Fabrikası: Cumhuriyet'in ilanından sonra ülke kalkınması için harekete geçilmesi gerekiyordu. Atatürk, siyasi bağımsızlık kadar ekonomik bağımsızlığın da önemli olduğunu düşünüyordu. Bu nedenle ülkenin ihtiyaçlarını karşılayabilecek fabrikaların kurulması için araştırmalar yapılmasını istedi. Bölgemizde yapılan incelemelerde Eskişehir'de şeker fabrikasının kurulması uygun görüldü. 1933 yılında açılan fabrika günümüzde de hizmet vermektedir.

Eskişehir Şeker Fabrikası

Şeker fabrikası, sadece şeker pancarı üretimini yani tarımı desteklemekle kalmaz. Pancarın yaprakları ve posası hayvancılıkta yem olarak da kullanılır. Yani besi ve süt hayvancılığı da bu sayede gelişir.

Şeker fabrikasının içinde bulunan makine fabrikası Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketinin beş makine fabrikasından biridir. Şeker fabrikalarının ihtiyacı olan makineler bu fabrikalarda üretilmektedir. Bu fabrikalarda sadece şeker fabrikalarına yönelik makineler değil, petrol, petrokimya ve çimento sanayi için de makineler üretilir.

Eskişehir'deki bu fabrika istihdam sağladığı için şehrin nüfusunun artmasında da etkili olmuştur.

TÜLOMSAŞ (Türkiye Lokomotif ve Motor Sanayi AŞ): 1894 yılında Almanlar tarafından Anadolu-Bağdat demiryolu ile ilgili olarak buharlı lokomotif ve vagon ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuştur. 20 Mart 1920'de Kuvayımilliye tarafından düşman güçlerin kontrolünden geri alınarak adı "Eskişehir Cer Atölyesi" olarak değiştirilir. 1922'de Kurtuluş Savaşı kazanılır ancak demiryollarının tüm ihtiyaçları ülke dışından karşılanmaktadır. Bu dışa bağımlılığın sona ermesi için 1923'ten itibaren atölyede üretim başlar.

Bilgi Kutusu

TÜLOMSAŞ'ta bugün elektrikli lokomotif, vagon, deniz araçları için dizel motorlar, YHT, metro ve tramvaylar için motorlar üretilmektedir.

1958'de ilk yerli lokomotif "Karakurt", 1961'de ilk yerli otomobil "Devrim" burada üretilmiştir. TÜLOMSAŞ, hem şehir hem de ülke ekonomisi açısından oldukça önemli bir kurumdur.

Eskişehir genelinde üç organize sanayi bölgesi bulunur. Şehrimizdeki birçok sanayi kuruluşu hem yurt içi pazarına hem de yurt dışı pazarına ürün sağlar. Ülkemizin ihracat gelirinde önemli payı olan bazı fabrikalar da Eskişehir'de bulunur. ETİ, PEYMAN, TUSAŞ, SARAR, ARÇELİK, OTOSAN, PAŞABAHÇE fabrikaları şehrimizde üretim yapan kuruluşlardır. Bu fabrikaların bir kısmı Türkiye'nin en büyük beş yüz fabrikası içindedir. Bunların dışında birçok seramik fabrikası, makine üreten fabrikalar gibi çeşitli sektörlerde iki yüzden fazla fabrika faaliyet göstermektedir.

Şehrimizin Hikâyeleri

Eskişehir Kiremit Fabrikası

Büyük Millet Meclisi binası, İkinci Meşrutiyet Dönemi'nde İttihat ve Terakki Cemiyeti Kulübü olarak kullanılan bir bina idi. Binanın henüz kiremitleri yoktu. Ulucanlar'daki bir mektep için alınmış kiremitler meclis binası için kullanılmış fakat yetmeyince halk kendi çatısından birkaç kiremit sökerek meclise getirmiş ve meclis binası bu şekilde tamamlanmıştı.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türkiye, Marsilya'dan kiremit ithal ediyordu. Atatürk'ün "Şu kiremit işini halledin el âleme rezil oluyoruz." talimatı üzerine ülkemizde ilk kiremit fabrikası 1927'de Eskişehir'de açıldı. Sabri Kılıçoğlu tarafından kurulan fabrikada üretilen kiremite "Kılıçoğlu" adı verilir.

Sabri Bey, 1934 yılında Eskişehir ziyaretinde Atatürk'ün dikkatini çeker. Sabri Bey, bankaya olan borçlarından dolayı ödeme zorluğu çekmektedir. Atatürk'ün Eskişehir'e geldiğini duyunca iki tane kiremidi gazete kâğıdına sarıp Atatürk'e gider. Atatürk'ü görmek için ısrar eder. Kapıdaki görevliler onu içeriye almak istemeyince tartışma çıkar. Bunun üzerine dışarı çıkan Atatürk "Niye bağıryorsun?" deyince Sabri Bey "Ben fabrika kurdum, borçlandım, şimdi banka fabrikamı elimden almaya çalışıyor." der. Sonra koltuğunun altındaki kiremitleri yere bırakır. Atatürk, kiremitlerin üzerine çıkar ve sertçe kiremitleri dener. Hâliyle kiremitler kırılır. "Senin kiremitlerin iyi değil satamazsın bunları." der Atatürk. Bunun üzerine Sabri Bey "Paşam, o çizmelere yedi devletin askeri dayanmadı da Sabri'nin kiremitleri mi dayanacak." der.

Madencilik

Eskişehir’de endüstriyel hammadde açısından oldukça zengin maden yatakları yer alır. Başta bor ve manyezit olmak üzere ilde sepiyolit (lüle taşı), toryum, mermer, kalsedon, perlit, mika ve kum-çakıl gibi önemli hammadde kaynakları bulunur.

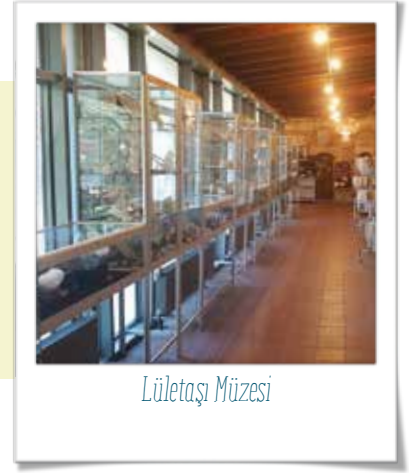
Lüle Taşı

Lüle taşı; beyaz, çok yumuşak, sudan hafif ve cilalanabilir bir taştır. Bu maden Türkiye’den başka ülkelerde de bulunmakla birlikte en safı, en kalitelisi Eskişehir’de çıkarılır. Lüle taşı değerli bir süs taşıdır. Beyaz altın, denizköpüğü, aktaş ve Eskişehir taşı gibi isimlerle de anılan lüle taşının ticari olarak işlenebilir yataklarının nerede ise tamamı ülkemizde Eskişehir’de bulunur. Yöre halkı tarafından eski dönemlerden beri işletilen bu yataklarda kalan lüle taşı miktarı bilinmemektedir.

Bilgi Kutusu

Odunpazarı Belediyesi Lületaş Müzesi,
Türkiye'nin ilk lüle taşı müzesidir.

Lületaş Müzesi

Şehrimizin Hikâyeleri

Köstebeğe Saygı

Lüle taşının ortaya çıkarılışı ile ilgili bir anlatıda şöyle denmektedir: Rivayete göre lüle taşı yatağının yer altındaki yolunu gösteren bir köstebektir. Bir yaz günü Karatepe civarındaki köyünden başka köye gitmekte olan bir delikanlı yorulunca yere bağdaş kurup azığını çıkartmış; heybesinde ne varsa yemeğe koyulmuş. İşte ne olmuşsa o zaman olmuş, birden ayakucunda gözüne takılan bir delikten önü sıra ite kaka, beyaz bir taşı yuvarlayıp çıkaran köstebeği görmüş.

Köstebek deliğin önünde başlamış yuvarlak taşla oynamaya. Hikâye bu ya, delikanlı dikkatini çeken bu yuvarlağa elini tam uzatacakken köstebek hemen dar atmış kendini deliğe. Delikanlı yuvarlağı bir süre parmaklarının arasında dolaştırmış sonra bıçağını çıkarıp başlamış bu sütbeyaz taşı yontmaya. Daha ilk bıçak darbesinde kendi dünyasında şimdiye kadar duymadığı insanı taa içten yakan, deli divane eden bir ses: “Ah insanoğlu bana kıymasaydın ya!” diye bir feryat koparmaz mı... Delikanlı şaşırıp elinden taşı atmış. Taş yere düşünce ayın on dördü gibi bir kız olmuş!.. Sonra ufalanmış, yusuvarlak, tostoparлак bir hâle gelmiş. Delikanlının şaşkın bakışları arasında yuvarlana yuvarlana geldiği deliğe girip kaybolmuş. Delikanlı durur mu, başlamış deliği eşelemeye!..

Ay batmış gün doğmuş, gün batmış ay doğmuş, ay batmış gün doğmuş... Delikanlıyı arayan köylüler, 7 kat yerin altına giden dapdaracık bir kuyuda cansız bedenini bulmuşlar. Parmakları sıkı sıkıya birkaç lüle taşı tutuyormuş.

Toryum

Toryum; renk olarak gümüşü beyaz, kurşun renginde, gümüş sertliğinde bir metaldir. Türkiye, geleceğin yakıtı olarak dillendirilen toryumda dünyanın ikinci büyük rezervine sahiptir. Eskişehir-Kızılcaören-Sivrihisar çevresinde 380 bin ton toryum rezervi tespit edilmiştir.

Teknoloji geliştikçe enerjiye olan ihtiyaç da artmaktadır. Atom enerjisi kaynağı da olan bu maden geleceğin önemli enerji kaynaklarından biri olarak görülmektedir. Toryum; ısıya dirençli seramiklerin yapımında, elektrot kaynakçılığında ve sülfürik asit üretiminde kullanılır.

Bilgi Kutusu

Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi (CERN) Bilim Komitesi Türkiye'nin toryum rezervinin dünyada birinci sırada olduğunu belirterek "Eskişehir'deki bilinen rezervler bin yıl boyunca Türkiye'nin elektrik enerjisini karşılayabilir." demektedir.

Bor

Bor, B simgesiyle gösterilen ilk bakışta beyaz bir kayayı andıran madendir. Çok sert ve ısıya dayanıklı olup başka elementlerle bileşikler hâlinde, tuz şeklinde bulunur.

Dünyadaki bor rezervlerinin %73'ü Türkiye'dedir. Türkiye, dünyanın en büyük ve en kaliteli bor rezervlerine sahiptir. Ayrıca dünyadaki en yüksek bor üretimi Türkiye'de gerçekleşir. Bu rezervlerin büyük kısmı da Eskişehir-Kırka çevresindedir.

Bilgi Kutusu

Seyitgazi Bor ve Etnoğrafya Müzesi

Seyitgazi ilçesinde eski bir Türk hamamında kurulmuştur. Müzede Kırka, Bigadiç, Kestelek, Emet ve Bandırma'da çıkarılan bor madeni örnekleri, Etibor Genel Müdürlüğüne ait bilgi ve fotoğraflar, bor madeniyle ilgili bilgiler ve bordan üretilen ürünler sergilenmektedir.

Araştıralım-Öğrenelim

Şehrimizde çıkartılan bor madeninin kullanım alanlarını ve ülke ekonomisine katkılarını araştırınız. Edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Etkinlik

Aşağıdaki tabloda bazı tarım ürünleri verilmiştir. Bu tarım ürünlerinin şehrimizde üretilip üretilmediğini araştırınız. Edindiğiniz bilgiler doğrultusunda aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Tarım Ürünleri	Üretilir	Üretilmez
Buğday		
Çay		
Elma		
Kiraz		
Arpa		
Muz		
Kivi		
Şeker Pancarı		
Pirinç		
Mısır		
Yulaf		

Üretilmediğini düşündüğünüz ürünlerin neden üretilmediğini yazınız.

Şehrimizde Zanaatlar

İnsanlar yaşamları boyunca pek çok şeye ihtiyaç duyar. Ancak bir insanın ihtiyaç duyduğu her şeyi kendi başına üretebilmesi pek mümkün değildir. Bu durum, zamanla insanlar arasında doğal bir iş bölümü oluşmasını sağlamıştır. Bu iş bölümü sonrasında insanların ihtiyaç duyduğu maddeleri üreten, yapan zanaatkarlar (ustalar), dolayısıyla da meslekler ortaya çıkmıştır.

Bugün bir lüle taşı ustası olan Ahmet Usta ile konuştuk.

Bakın bize lüle taşı ile ilgili neler neler anlattı.

Şöyle bir düşünelim, etrafımızda ne kadar çok meslek var değil mi? Pek çok meslek bir çırpıda aklımıza hemen geliyor. Bu mesleklere zamanın ve şartların değişmesi, teknolojinin sürekli inanılmaz bir hızla ilerlemesi gibi nedenlerle her geçen gün yenileri ekleniyor. Evet sürekli yenileri ekleniyor ama teknolojideki bu hızlı değişim bazı mesleklerin de yok olmasına yol açıyor. Bu yok olan meslekler nelerdir, eskiden Anadolu’da ve Eskişehir’imizde ne gibi meslekler vardı hiç merak ediyormusunuz? Esil ve Eser arkadaşlarımız çok değerli bir zanaat dalı olan lüle taşı işlemeciliğini tanımak ve tanıtmak amacıyla Odunpazarı ilçemizde bulunan Atıhan El Sanatları Çarşısı’na gidip bir lüle taşı ustası ile konuştular. Hadi onlarla beraber bizler de öğrenelim.

Şehrimizin Hikâyeleri

Lüle Taşı Ustası

Gençler, bu taşta pek çok memlekette “Viyana taşı” diyorlar. Bu adla anılmasının sebebi bu taşın Viyana’da çıkartılmasından değil, taşı işleyen ustaların Viyanalı olmasındandır.

Bu taş dünyada pek çok ülkede çıkarılıyor aslında. Mesela Amerika, Çekya, Avustralya ve Kenya bunlardan sadece bazıları. Ancak şunu da belirtiyim ki dünyada çıkarılan en kaliteli ve zengin lüle taşı yatakları bizim ülkemizdedir. Taşı çıkarmak öyle kolay bir iş değil ha. 20 metreden bazen 160 metre derinlere kadar yerin merkezine doğru kuyu kazmanız lazım bu taşı çıkarabilmek için. Madenciler taşa ulaşınca bu kuyuları enlemesine kesen koridorlar açar. Bu koridorlar ancak madencilerin dizleri üzerinde çöküp kazabildikleri genişliktedir. Bazen bu koridorları yer altı suları basar. Madenciler canlarını zor kurtarırlar. Yani demek istediğim şu ki bin bir zorlukla çıkarılır bu taş. Kim bilir belki de bu

yüzden eskiler beyaz altın demişler bu taş.

Toprağın altında irili ufaklı parçalar hâlinde bulunur lüle taşı. Çıkarılan taşlar kalitesi ve boyutlarına göre sınıflandırılır. En küçük ve kalitesizlerine **çılız** denir. En büyüklerine ise “omuzlama” ve “budama” adı verilir. Lüle taşı çok hafif bir taştır ve işlenmesi kolaydır.

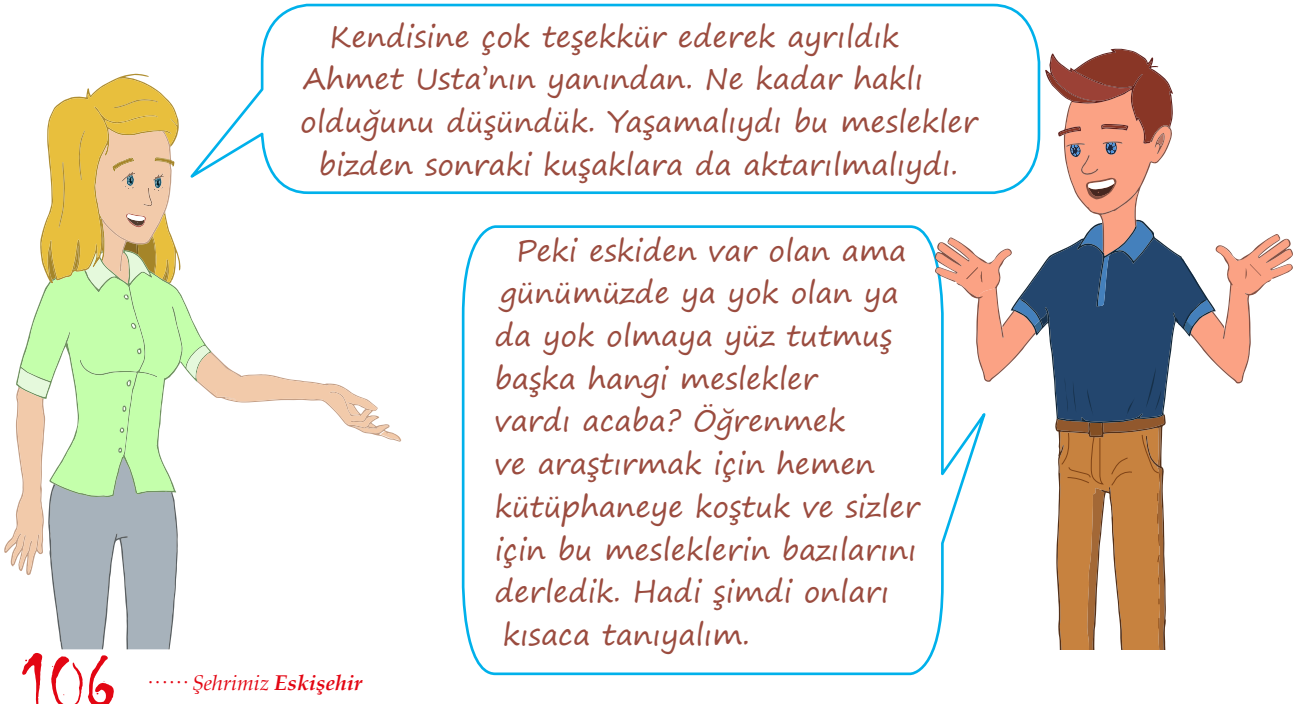
Biliyor musunuz? Almanlar bu taş meerschaum (merşaum) derler ve tüm dünyada bu isim kabul edilmiştir. Ne anlama geliyor dersanız denizköpüğü demektir güzel Türkçemizde. Rengi, hafifliği ve kuruyunca suyun üzerinde yüzmesi bu adın verilmesine sebep olmuş. Şöyle düşününce çok da güzel bir isim bulmuşlar değil mi?

Peki diyeceksiniz biz neden lüle taşı demişiz? Bu taş uzun yıllar pipo malzemesi olarak kullanıldı ve hâlâ da kullanılıyor. Osmanlıcada lüle taşı, pipo yapılan taş anlamına geliyor. Denizköpüğü aynı zamanda ülkemizde yetişen ilk lüle taşı ustamızın da soyadı biliyor musunuz? Cumhuriyetimizin ilk yıllarında Atatürk, lüle taşı ile uğraşan bizim ustaların ustası diye adlandırdığımız Ali Osman Bey'i İtalya'ya göndererek burada lüle taşı eğitimi almasını sağlamış. "Kral" lakaplı Ali Osman Usta yurda dönünce ardında pek çok eser ve yetiştirdiği sayısız usta bırakmış. Bu nedenle kendisine soyadı kanunu ile "Denizköpüğü" soy ismi uygun görülmüş.

Burada sizin aracılığımızla bir yanlış yargıyı da düzeltmek isterim. Lüle taşı ülkemizde sadece Eskişehir'de çıkar gibi yanlış bir kanaate sahibiz. Oysaki ülkemizde Konya, Çanakkale, Bursa ve Kütahya illerimizde de lüle taşı yatakları var. Ancak bu yatakların hiçbiri Eskişehir'deki yataklar kadar zengin ve kaliteli değil.

Gelelim çıkarılan lülenin işlenmesine, sizlere bunu da kısaca anlatayım. İlk olarak toprakla karışık hâlde çıkan lüle taşını güzelce temizleriz. Sonra kabasını alır ve arış bıçağı ile işleyeceğimiz şekle sokarız. Perdahlama dediğimiz kısımda istediğimiz şekli veririz. Artık şekil verdiğimiz taşı tandırlar (kurutma işlemi), ıslak aba ve balmumuna batırıp yağlı aba işlemlerini uygulayarak parlatır, son ürün hâline getiririz. Pipo, bilezik, kolye, yüzük, ağızlık benzeri pek çok hediye ve turistik eşya olarak raflarda yerini alır.

Gördüğümüz gibi çok sabır isteyen meşakkatli bir iş. Gençler, ben bu taş ömrümü verdim, o da bana ömrümü verdi. Yani bizimkisi taş kazınan bir ömür. "Ekmeğini taştan çıkarmak" derler ya işte o, tam da bizim hikâyemiz. Lüle taşı sayesinde evimi geçindirdim, çocuklarımı okuttum, meslek sahibi yaptım. Hiçbiri bu meslekle ilgilenmedi, hepsi başka mesleklere yöneldi. Çok üzülüyorum bu duruma. Gençlerin bu zanaata sahip çıkmasını istiyorum. Gelsinler, görsünler, öğrenip yaşatsınlar bu zanaatı.

Semercilik

Eskiden şehirlerde gerek yük taşımacılığı gerekse insan taşımacılığı yük ve binek hayvanları yani at, eşek, katır ile yapılırdı. Motorlu araçların henüz kullanılmadığı bu dönemlerde sözü geçen hayvanlar ulaşım açısından çok değerliydi. Taşınacak yükün hayvanın sırtına zarar vermesini engellemek ve yükün dengeli bağlanmasını sağlamak için bu hayvanların sırtına yapılan bir tür yastıktır semer. Ağaç iskelet, keçe ve deri ile kaplanırken araya sazlar (kamış) doldurularak dikilir. Böylece yükün hayvanın sırtına zarar vermesi engellenmiş olur. Semer dikip satan meslek erbabına ise **semerci** denir. Günümüzde artık taşıma işinin motorlu araçlarla yapılması ve söz konusu işler için hayvanlara gereksinimin kalmaması bu mesleğin de yok olmasına yol açmıştır. Bugün Eskişehir’de bu mesleği sürdüren bir usta kalmamıştır.

Mutaflık

Mutaflık; keçi kılından ip üreterek çuval, heybe, yem torbası dokuma işine verilen isimdir. Sağlamlığı ve dayanıklılığı nedeni ile tercih edilen keçi kılırları bir çıkırık vasıtasıyla ip hâline getirilir. Bu iplerden ise genellikle yük taşımak için kullanılan çuval, heybe vb. ürünler yapılır. Bu ürünlerin genel adı mutaf- tır. Mutaflık, bu ürünleri üreten meslek erbabının unvanıdır. Günümüzde taşımacılıkta hayvanların yerini motorlu araçların almasıyla bu meslek de kaybolmaya yüz tutmuş zanaatlar arasındadır.

Saraçlık

Saraç; binek hayvanlarının koşum ve eyer takımlarını yapan, satan, tamir eden ustalara verilen isimdir. Eskiden şehrimizde “Saraçlar Çarşısı” adı ile bir merkezi bulunan bu meslek, zaman içerisinde yok olmaya yüz tutmuştur.

Yemenicilik

Yemeni; üst kısmı deri, taban kısmı gön veya kösele kullanılarak yapılan bir tür ayakkabıdır. Tamamen el dikimi olarak yapılan bu hafif ayakkabı, Osmanlı Devleti zamanında Yemen'den Anadolu'ya gelmiştir. Yemeni ustalarına **köşger** denir. Günümüzde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde hâlâ üretimi yapılan yemenilerin şehrimizde ustası ve üretimi kalmamıştır.

Keçecilik

Keçe, koyun ya da keçi kıllarının dokuma işlemine tabi tutulmadan dövülmesi ile elde edilen kaba kumaş türüne verilen isimdir. Keçe üreten ustaya ise **keçeci** denir. Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak keçe üretiminde fabrikasyon üretime geçilmesi bu zanaat dalının da yok olan meslekler arasında yer almasına neden olmuştur. Şehrimizde de bu zanaat ile uğraşan usta kalmamıştır.

Tabaklık (Debbağlık)

Hayvanların derilerinin bir dizi işlemden geçirilerek kullanılabilir duruma getirilmesine **tabaklama** denir. Bu işi yapan zanaatkâra ise **debbağ** denir. Bir zamanlar Anadolu'nun her yerinde çok önemli bir zanaat olan debbağlık, şehrimizde de büyük bir öneme sahipti. Derinin tabaklama işleminin yapıldığı yere tabakhane ya da **debbağhâne** denir. Yunus Emre Caddesi ile Vatan Caddesi arasında kalan Yunus Emre Halk Çarşısı'nın olduğu ve günümüzde daha çok marangozhanelerin bulunduğu muhit, halk arasında hâlâ "Tabakhane" olarak adlandırılmaktadır. Semercilik, mutafılık ve saraçlık gibi mesleklerin yok olması, teknolojinin gelişimi sonucu deri işleminin fabrikasyona dönüşmesi gibi nedenlerle debbağlık mesleği de günümüzde yok olmuştur. Şehrimizde de bu mesleği icra eden usta kalmamıştır.

Çömlekçilik

Topraklarının çömlek, tuğla, kiremit, seramik yapımına uygun olması nedeniyle şehrimizde eski çağlardan beri var olan ilk zanaatlardan biridir **çömlekçilik**. Eskişehir gerek tuğla, kiremit gerekse seramik sanayinin en önemli merkezlerinden biridir. Toprak işleme zanaatı her ne kadar günümüzde büyük sanayi faaliyetine dönüşmüş olsa da Mihaliççik ilçemizin Sor-kun köyünde geleneksel yöntemlerle çömlekçilik faaliyetleri sürdürülmektedir.

Cebe Bilezik ve İncili Küpe Yapımı

Sivrihisar ilçemizde üretilen **Sivrihisar cebesi**, altın tellerden el emeği ile örülen bir tür bileziktir. Yine Sivrihisar'a özgü olan bir diğer takı türü de incili küpedir. 1900'lü yılların başlarına kadar Sivrihisar'da yaşayan Ermeni ustaların yanında yetişen Sivrihisarlı ustaların sürdürdüğü bu zanaatlar, günden güne azalsa da hâlâ sürdürülmektedir.

Savatlama

Savatlama, gümüş materyaller (baston sapı, takılar, süs eşyaları vs.) üzerine özel çelik kalemlerle motifler çizilerek bu motiflerin "savat çamuru" denen özel bir madde ile süslenmesi işidir. Savatlama, günümüzde Alpu ilçemizde sürdürülmeye çalışılmaktadır. Gençlerin bu mesleğe çok ilgi göstermemesi, ustaların çoğunun ellili yaşların üzerinde olması ve mesleğin eskisi kadar ekonomik kazanç sağlamaması gibi sebeplerle günümüzde unutulmaya yüz tutan zanaatlardan biridir.

Demircilik

İnsanlığın demir madenini işlemesinden itibaren demir, insan hayatı için hep önemli olmuştur. Demircilik, Anadolu'nun her köşesinde kabul görmüş bir zanaattır. Teknolojinin gelişimi, ürünlerin fabrikasyona dönüşmesi bu zanaati de olumsuz etkilemiş ve demirci sayısı her geçen gün azalmıştır. Bu durum şehrimiz için de geçerlidir.

Kalaycılık

Günümüzde yok olan zanaatlardan biri de kalaycılıktır. Eski den mutfaklarımızda en çok görülen ürünlerden biri olan bakır tencere, tava, cezve gibi ürünlerin zaman içerisinde yerini alüminyum ya da çelik gibi ürünlere bırakması sonucu bu meslek de yok olmakla karşı karşıya kalmıştır. Çok değil bundan 30-40 yıl öncesinde hemen hemen her mahallede olan hatta mahalleler arası gezen seyyar kalaycıların sayısı yok denecek kadar azdır. Bakır kap kazağın insanı zehirlenme riski vardır. Zehirlenme riskine karşı bakır ürünler, bu ustalar tarafından kalaylanarak bakırın zarar verici özelliği önlenmiş olur. Şehrimizde de bir zamanlar çok fazla sayıda kalaycı varken mutfaklarda bakır ürünlerin tercih edilmez oluşuyla günümüzde tek tük kalaycı kalmıştır.

Dokumacılık

Şehrimizde, Yörük-Türkmen köylerinde en yaygın zanaatlardan biri dokumacılıktır. Sayıları her geçen gün azalsa da Sivrihisar, Günyüzü, Han, Sarıcakaya ve Seyitgazi ilçelerimizin mahallelerinde bu zanaat, ustalar tarafından yaşatılmaya çalışılmaktadır. Kilim dokumacılığında belirli bir model takip edilmez, kilimin deseni tamamen dokuyan zanaatkârın kendi ruhunu yansıtır.

Dokumacılıkta cicim, zili, sumak gibi süsleme teknikleri kullanılır. Sivrihisar ilçemizdeki "beş bacalı kilim", Sarıcakaya ilçemizdeki "Dağköplü dokuması" bu yörelerin kendilerine özgü eserleridir. Evlerimizde el dokuması kilimlerin, yerlerini makine dokuması halılara bırakması nedeniyle bu zanaat da günümüzde giderek yok olmaktadır. Bu

yok oluşu önlemek için son yıllarda Günyüzü-Kayakent mahallesinde, Seyitgazi-Kırka'da ve Han ilçemizde kilim dokuma kursları açılmıştır. Ayrıca Sivrihisar'da bir kilim müzesi açılması planlanmaktadır.

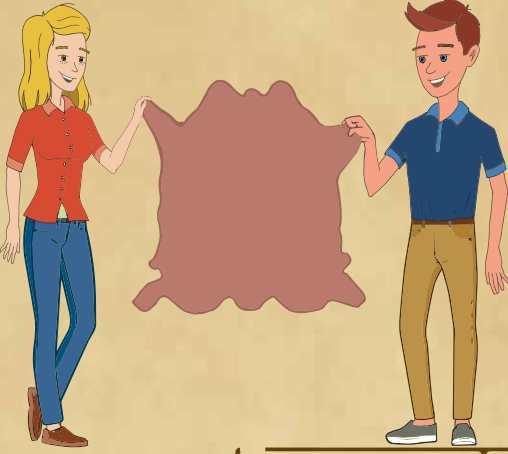
Etkinlik

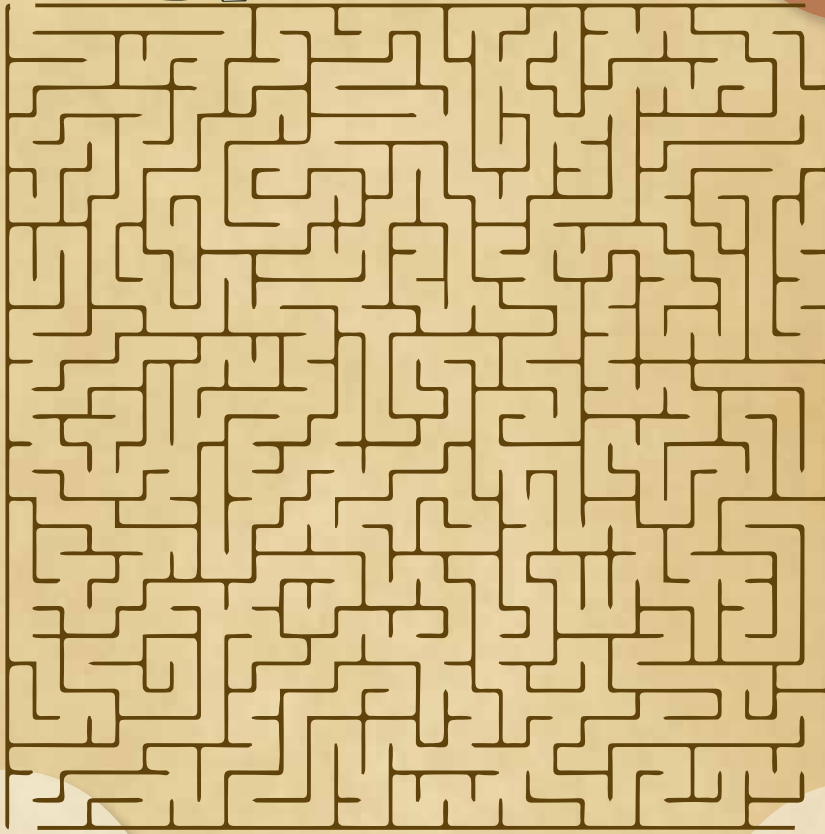

Etkinlik

Esil ve Eser ellerindeki ham deriyi işlenmesi için deri işleme atölyesine götüreceklendir. Doğru zanaat ustasına ulaşmak için hangi yolu kullanmaları gerekir?

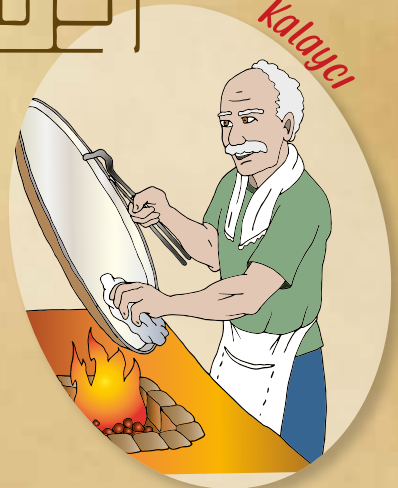
Debbag

Lüle Taşı ustası

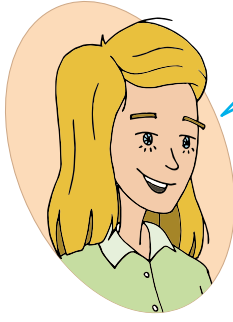
Kalaycı

Şehrimizde Turizm Faaliyetleri

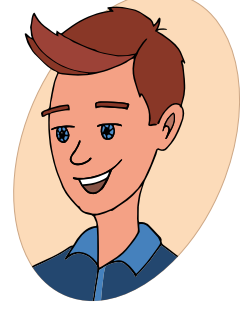
Gezme, görme, dinlenme, eğlenme gibi amaçlarla yapılan seyahatlere **turizm faaliyetleri** diyoruz. Turizm, ülke ve şehirlerin ekonomisindeki çok önemli kazanç kaynaklarından biridir. Bu yüzden halk arasında turizm, “bacasız sanayi” olarak adlandırılmıştır.

Eşsiz doğal güzellikleri, tarihî mekânları, müzeleri, hamamları, parkları, şehrin içinden geçen Porsuk Nehri ve sayamadığımız pek çok özelliği ile güzel ülkemizin gezilip görülmesi gereken şehirlerinin başında gelir şehrimiz. Bu sebeple Eskişehir, ülke içerisinde yapılan turistik gezilerde en çok tercih edilen şehirlerden biridir.

Arkadaşlar, şehrimizde turistik mekânlardan nereleri gördünüz?

Gördüğünüz bu yerlerden en çok nereleri beğendiniz? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Şehrimiz, son yıllarda giderek artan bir turizm potansiyeline sahiptir. Gerek yurt içinden gerekse yurt dışından çok sayıda turist Eskişehir'i görmeye gelmektedir. Bu durum; şehrimizin ekonomik, kültürel ve sosyal hayatına büyük canlılık getirmiştir. Yapılan yeni tesis ve düzenlemelerle bu canlılık günden güne artmaktadır. Eskişehir'de gezilip görülmesi gereken yerlerin çokluğu, şehrimizi tekrar tekrar ziyaret edilen şehirler sıralamasında üst sıralara taşımıştır.

Şehrimizin Doğal Güzellikleri

İnsan eli değmeden oluşan doğanın bizlere sunduğu doğal varlıklara **doğal güzellik** denir. Şehrimiz doğal güzellikler bakımından oldukça zengindir.

Sakaryabaşı

Şehrimize can veren Sakarya Nehri, Çifteler ilçemizden doğmaktadır. Sakarya'nın doğduğu yere verilen isimdir Sakaryabaşı. Halk arasında **Sakarıbaşı** olarak adlandırılan bu yer, berrak suyu ile adeta bir akvaryumu andırır. Üzerinde dinlenme tesisleri vardır. Aynı zamanda burada tüple dalış eğitimi de verilmektedir.

Bilgi Kutusu

Dünyadaki birçok akarsu, dağların derinliklerindeki gözlerden doğup beslenir. Sakarya Nehri ise kendi ismiyle anılan ovadaki gözlerden yer yüzüne çıkar. Bu özelliği ile kaynağını ovadaki yer altı sularından alan nadir nehirlerden biridir.

Gürleyik Şelalesi

Mihalıççık ilçemize bağlı Gürleyik köyünde bulunmaktadır. Adını şelaleyi de oluşturan Gürleyik Çayı'ndan almaktadır. Çevresinde doğa yürüyüşleri yapılmakta, çadır kampları kurulmakta ve çayın oluşturduğu doğal havuzlarda yüzülebilmektedir.

Balıkdamı ve Göksu Düdenleri

Sivrihisar ilçemizin güneyinde ve ilçeye yaklaşık 32 km uzaklıktadır. Sakarya Nehri üzerinde bulunan bu alan Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahası olarak kabul edilmiştir. Bu sulak alan pek çok bitki, balık ve kuş türüne ev sahipliği yapmaktadır.

Karacaören (Deredop) Kanyonu

Alpu ilçemizin Karacaören köyüne 1,5 km mesafededir. Geniş bir alana yayılmış derin bir vadidir. Kanyonda sayıları yaklaşık kırk civarında, farklı büyüklüklerde şelale vardır. Bu bölge, nesli tükenmekte olan kara akbaba türünün de ülkemizdeki yaşam alanlarından biridir.

Yukarıda saydığımız yerler şehrimizin doğal güzelliklerinden sadece birkaçıdır. Şehrimiz çok sayıda mesire alanına da sahiptir. Fidanlık, Bademlik, Musaözü, Şelale (Kalabak), Karataş, Çatacık, Hasırca, Kalabakbaşı, Şoförler Çeşmesi ve Regülatör bu alanlara örnek gösterilebilir.

Rekreasyon Alanlarımız

Rekreasyon alanı; kentin açık ve yeşil alan ihtiyacı başta olmak üzere kent içinde ve çevresinde günü birlik kullanıma yönelik ve imar planı kararı ile belirlenmiş; eğlence, dinlenme, piknik ihtiyaçlarının karşılanabileceği alanlardır. Buralarda lokanta, gazino, kahvehane, çay bahçesi, büfe, otopark gibi yerler dışında tenis, yüzme, mini golf, otokros gibi her tür sportif faaliyetlerin yapıldığı tesisler de bulunur.

Eskişehir, rekreasyon alanları ile tüm ülkede örnek olarak gösterilen şehirlerin başında gelmektedir. Şehir merkezinde yer alan parklarımız; insanlarımız için günün yorgunluğunu atma, dinlenme ve rahatlama alanları olarak güzel bir alternatiftir.

Kentpark

Otogar ile Gökmeydan mahallesi arasında yer alan parkımız, yaklaşık 300.000 m² lik bir alan üzerine kurulmuştur. Parkın içerisinde Türkiye'nin ilk yapay plajı olma özelliğine de sahip olan bir plaj bulunmaktadır. Gerçek deniz kumunun kullanıldığı, Porsuk Nehri üzerine kurulu plajda Eskişehirli ve şehrimize gelen misafirler, Türkiye'nin güney sahillerindeymişçesine güneşlenme ve yüzme imkânı bulmaktadırlar. Ayrıca parkta açık ve kapalı yüzme havuzları, at binme alanları, hediyeleş eşya büfesi, yapay bir gölet, restoranlar ve kafeler bulunmaktadır.

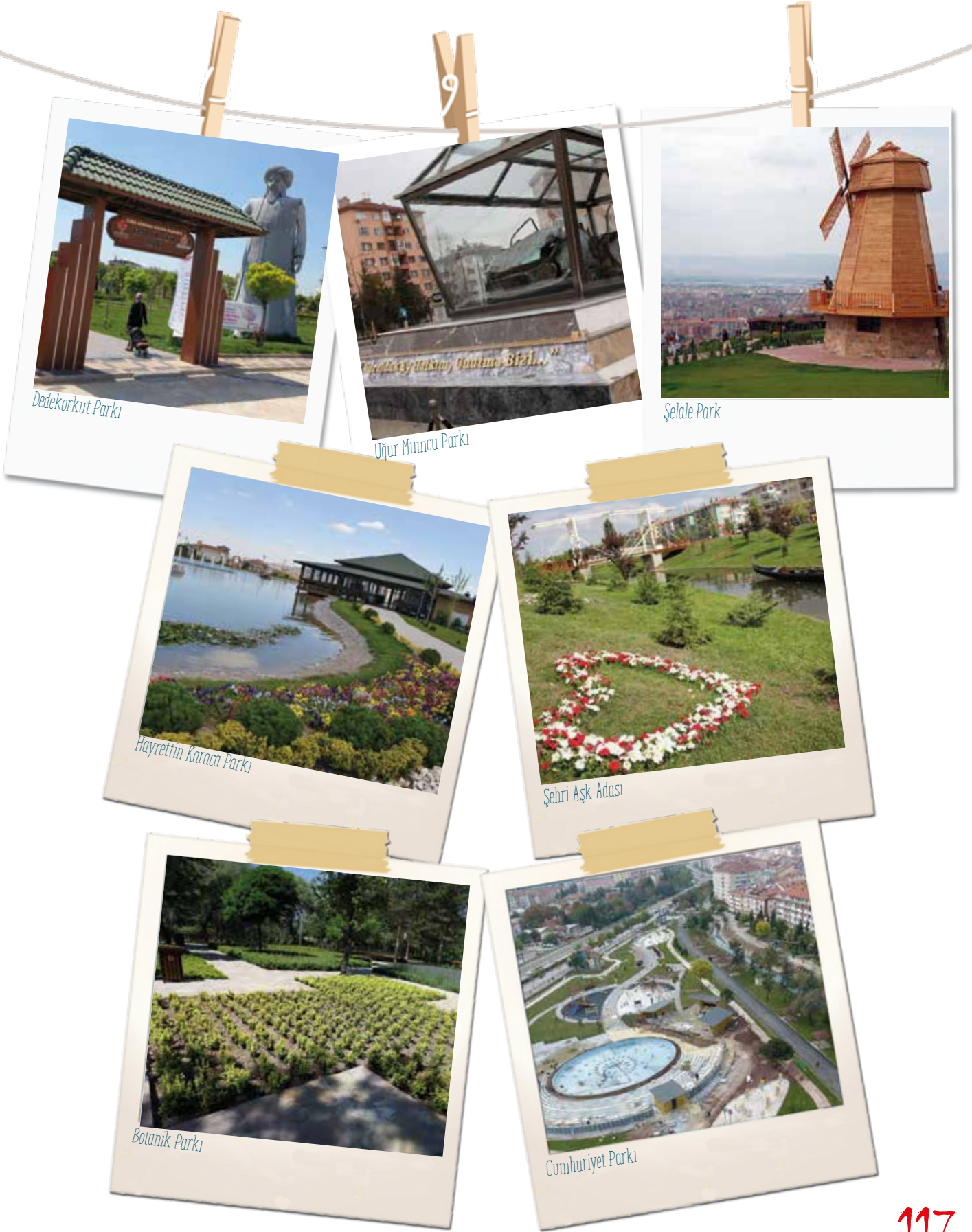

Sazova Bilim Kültür ve Sanat Parkı

Tepebaşı ilçemiz sınırları içerisinde yer alan park yaklaşık 400.000 m² lik bir alan üzerine kurulmuştur. Bilim ve Deney Merkezi, Sabancı Uzay Evi, Masal Şatosu, Korsan Gemisi, Esminyatürk, Eti Sualtı Dünyası, Hayvanat Bahçesi, Türk Dünyası Bilim Kültür Merkezi ile Türkiye'nin en özel parklarından biridir. Yine park alanında bulunan 1200 kişilik amfiyatrosu, restoran ve kafeler, zaman zaman su sporları yapılan yapay gölet, çocuklar için düzenlenen oyun alanları ziyaretçilerin keyifli zaman geçirmesine hizmet etmektedir.

Bu iki büyük park dışında şehri tepeden seyredilebileceğimiz Şelale Park, Şehri Aşk Adası, Şehri Derya, Büyük Park, Dede Korkut, Uğur Mumcu, Aydın Arat, Botanik, Hayrettin Karaca ve Cumhuriyet parkları önemli rekreasyon alanlarımızdır.

Hamamlarımız

Eskişehir, termal kaynaklar bakımından oldukça zengin bir şehirdir. Sıcak su kaynakları, şehir merkezini de kapsayacak şekilde şehrin tamamına yayılmıştır. Şehir merkezimizdeki Sıcak Sular olarak da adlandırılan Hamamyolu ve çevresi termal kaynakların en yoğun olduğu bölgedir. Hemen hemen tüm ilçelerimizde de sıcak su kaynakları vardır. Eskişehir tarih boyunca termal kaynakları nedeni ile tercih edilen bir yerleşim bölgesi olmuştur. Bizans, Roma, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden kalma tarihî hamam kalıntıları bu durumun bir göstergesidir.

Termal turizm potansiyeli açısından oldukça zengin olan Eskişehir’de Günyüzü ilçesi Hamamkarahisar Çardak Kaplıcası, birinci derecede önem ve öncelikli termal kaynak suları arasındadır. Yine; merkeze 13 km uzaklıktaki Kızılınler, merkeze 30 km uzaklıktaki Hasırca termal kaynağı ve il merkezine 32 km uzaklıktaki Sakarılıca termal kaynağı, Türkiye’nin üçüncü derece önem ve öncelikli termal su kaynaklarındandır.

Eskişehir kent merkezi termal sular açısından çok zengindir. Termal kaynaklar il merkezi dâhil olmak üzere il genelinin hemen hemen tamamına yayılmış hâldedir. Şehir merkezi ile Alpu, Beylikova, Çifteler, Günyüzü, İnönü, Mihalgazi, Mihalıççık ve Sarıcakaya ilçelerinde termal olanaklar belli ölçülerde değerlendirilmektedir.

Şehrimizin sıcak ve şifalı su kenti olarak kabul edilip değerlendirilmesinin tarihi Friglere kadar uzanmaktadır. Yunan yazar Athenaus MÖ 200’lerde yazdığı kitabında bu bölgedeki aynı zamanda içilebilen şifalı sıcak su kaynaklarından söz etmektedir. 2023 Türkiye Turizm Stratejisi’nde şehrimiz “Frigya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi” sınırları içerisinde kabul edilmiştir. Bu durum Eskişehir’in önümüzdeki yıllarda termal turizm alanında çok hızlı bir büyüme ve gelişme içerisine gireceğinin göstergesidir.

Müzelerimiz

Eskişehir, kültür turizmi açısından ülkemizin en önde gelen şehirleri arasında yer alır. Eskişehir'deki kültür turizminin en önemli ayağını şehrimizdeki müzeler oluşturur. Uygarlıkların belleği niteliğinde olan müzeler, günümüz dünyasının kültürel ortamında önemli bir yer tutar.

Ülkemizde Osmanlı Dönemi'nden itibaren müzeler kurulur. Eskişehir'de ise ilk müze 1945'te kurulmuştur. Günümüzde Eskişehir'in kent belleğinde önemli yer tutan müzeler hayli fazladır. Bu nedenle şehrimiz son dönemlerde "müzeler şehri" olarak da anılmaya başlanmıştır. Müzelerimiz gerek Eskişehir halkının gerekse Eskişehir'i görmeye gelen turistlerin yoğun ilgisini çekmektedir. Şehrimizdeki müzeleri kısaca tanıyalım.

Eti Arkeoloji Müzesi

Kültür ve Turizm Bakanlığınca, Eskişehir ETİ Arkeoloji Müzesi, projesinden sergilenmesine kadar Türkiye'de özel sektör tarafından hayata geçirilen ilk müzedir.

Eskişehir ve çevresinde yapılan arkeolojik kazılar sonucunda bulunan eserler, müzede kronolojik olarak sergilenmektedir. Burada tarih öncesi devirlerden itibaren Hitit, Frig, Roma, Selçuklu ve Osmanlıya ait birçok eser yer alır. Ayrıca ilgi çekici tarihî canlandırmalar da müzeye renk katmaktadır.

Cumhuriyet Tarihi Müzesi

Cumhuriyet'e nasıl geldiğini gösteren birçok resim ve fotoğrafın sergilendiği müzede çeşitli maketler de yer alır. Bunların yanı sıra Atatürk'e ait eşya ve eserler ile gazeteler de sergilenir. Atatürk belgesellerinin izlendiği salon, müzeye zenginlik katar.

Kent Belleği Müzesi

Bu müzeyi diğerlerinden farklı kılan temel özellik, hemen her şeyin dijital ortamda takip edilmesidir. Burada Eskişehir'in geçmişten günümüze birçok alandaki değerleri görsel ve işitsel olarak anlatılır. Müze, her geçen gün büyük gelişim göstermektedir.

Yılmaz Büyükerşen Balmumu Heykeller Müzesi

Resmî adı "Yılmaz Büyükerşen Balmumu Heykeller Müzesi" olan kültürel mekanda Türkiye siyasi tarihinde yer alan bazı isimler başta olmak üzere sanat ve televizyon dünyasından ünlülerin gerçek boyutlu heykelleri sergilenmektedir. Müzenin gelirleri kız çocuklarının ve engelli çocukların eğitimi için kullanılmaktadır.

Çağdaş Cam Sanatları Müzesi

Türkiye'nin ilk cam müzesidir. Burada yerli ve yabancı birçok sanatçının eseri sergilenmektedir. Cam sanatlarına olan ilgiyi artırmış, bu da şehirde birçok cam atölyesinin kurulmasını sağlamıştır.

Çagdaş Sanatlar Merkezi

Anadolu Üniversitesi içinde yer alan bu müzede yerli ve yabancı sanatçılara ait birçok yapıt sergilenmektedir. Müzenin bir diğer önemli yanı da birçok sanatçının burada sergi açabilmesidir.

Lületaş Müzesi

Bu müze, dünyanın ilk ve tek lüle taşı müzesidir. Müze, şehrin tarihî ve turistik olarak büyük öneme sahip yapısı Kurşunlu Cami ve Külliyesi içerisinde yer almaktadır.

Eğitim Karikatürleri Müzesi

Türkiye'nin ilk karikatür müzesidir. Müzede kısa süreli kişisel ve karma sergilerin yanı sıra daimi sergilerin de yapıldığı bir alan bulunmaktadır.

Demiryolları Müzesi

Eskişehir Garı yanında, yaklaşık 100 yıllık tarihî bir binada kurulmuştur. Müzede buharlı, dizel ve elektrikli lokomotifler, vagonlar, eski telgraf ve manyetolu telefonlar, kömür ocakları, lambalar bulunur. Ayrıca Osmanlı Sultanı Abdülhamit'in Anadolu-Bağdat demiryolunun yapılması ile ilgili fermanının da bulunduğu çok sayıda belge ile eski demiryolu istasyonları ve trenlerinin fotoğrafları yer almaktadır.

İnönü Karargâh Binası ve Savaş Müzesi

İnönü Savaşları sırasında İsmet Bey'in kullandığı karargâh, müzeye dönüştürülmüştür. Burada savaş fotoğraflarının yanı sıra silah araç ve gereçleri sergilenmektedir. Müze 2. İnönü Zaferi'nin 80. yıldönümü olan 1 Nisan 2001'de ziyarete açılmıştır.

Odunpazarı Modern Müze

Osmanlı ve geleneksel Japon mimarisi ile Odunpazarı sivil mimarisinden esinlenerek yapılmıştır. Projesi dünyaca ünlü Japon mimarlar Kengo Kuma ve Yuki Ikeguchi tarafından çizilmiştir. Mimarlar; müzenin, Odunpazarı'nın tarihine ve hafızasına dair bir söz söylemesi gerektiğini düşünmüşler ve binayı ahşap malzemeden inşa etmişlerdir. Müze binası, tarihî Odunpazarı bölgesine ayrı bir hava katmıştır. Müzede Türkiye ve dünyadan modern ve çağdaş eserler sergilenmektedir.

Tülomsaş Müzesi

Türkiye Lokomotif ve Motor Sanayi Anonim Şirketinin tanıtıldığı müze, açık ve kapalı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Müzede TÜLOMSAŞ ve demiryolu tarihini yansıtan çeşitli objeler bulunur. Türkiye'nin ilk yerli otomobili olan ve 1961'de TÜLOMSAŞ'ta üretilen Devrim, müzede sergilenmektedir. Ayrıca Türkiye'nin ilk buharlı lokomotifi olan Karakurt'un esin kaynağı Mehmetçik de müzenin bahçesinde yer alır.

Eskişehir Ticaret ve Sanayi Müzesi

Kısa adı ETOMÜZE olan Eskişehir Ticaret ve Sanayi Müzesi, Mayıs 2017'de Eskişehir Ticaret Odası tarafından açılmıştır. ETOMÜZE şehrin ticaret ve sanayi geçmişini anlatmak amacıyla hizmete sunulmuştur. Müze faaliyetleri Eskişehir'in Odunpazarı Bölgesi'nde yer alan 3 katlı tarihî bir konakta yürütülmektedir. Müzede 600'e yakın eser sergilenmektedir. Müzede Frig Kralı Midas'ın, lüle taşının ilk ustalarından olan Ali Osman Denizköpüğü'nün heykelleri bulunmaktadır. Müzede ayrıca Nasreddin Hoca'nın, Friglerin kült anıtlarından biri olan Yazılıkaya'nın da heykelleri

sergilenmektedir. ETOMÜZE'de şehrimizde üretilen ilk lokomotif Karakurt'un, ilk yerli üretim otomobil olan Devrim'in benzerleri de yer almaktadır. Müzeye ilk ve orta dereceli okullarda öğrenim gören öğrenciler yoğun ilgi göstermektedir. ETOMÜZE'de öğrencilere yönelik özel etkinlikler ve bilgilendirme faaliyetleri düzenlenmektedir. ETOMÜZE'yi her yıl 50 binden fazla kişi ziyaret etmektedir.

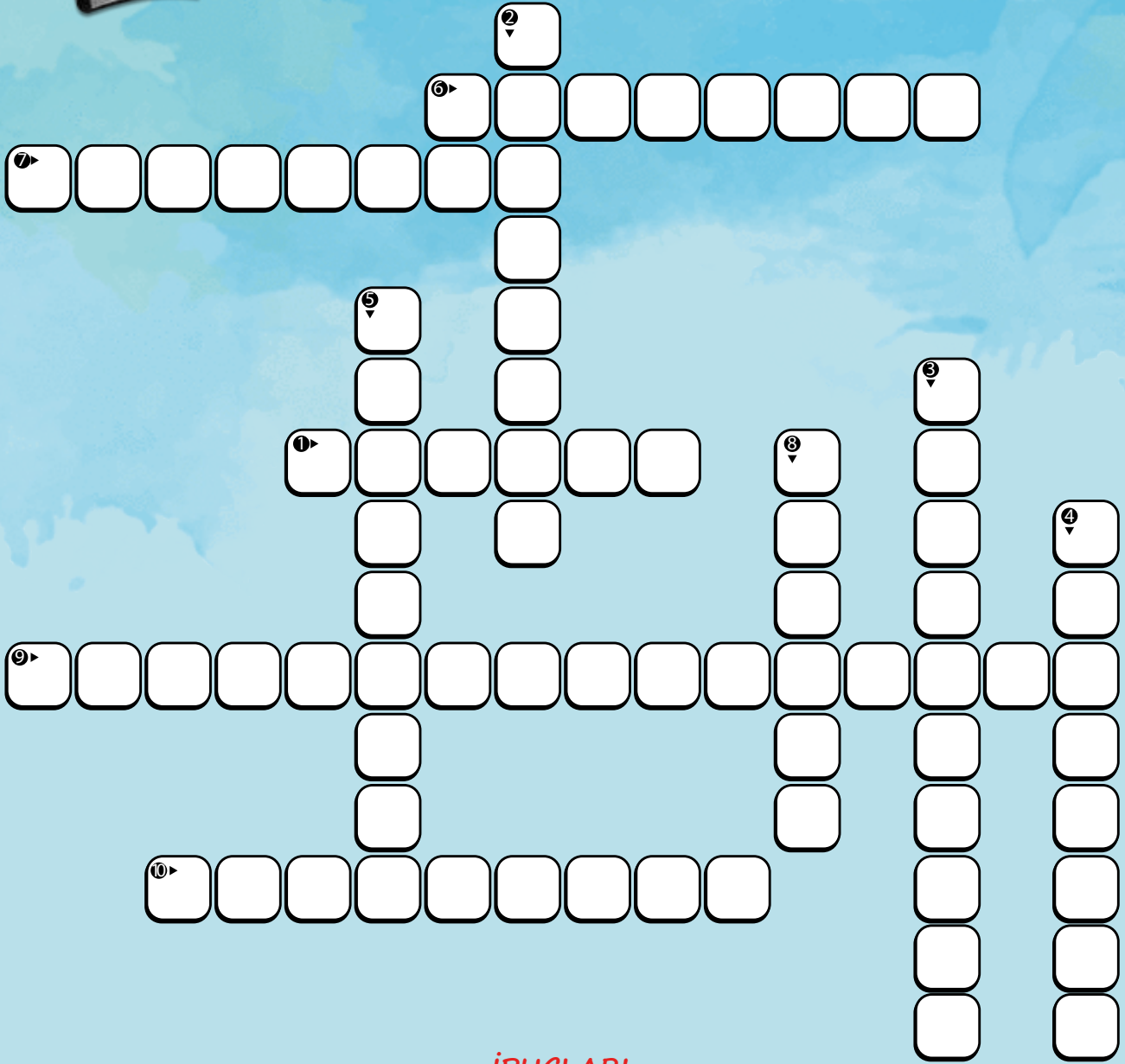
Şehrimizde bunların dışında gezilip görülmesi gereken pek çok müze vardır. Bunlar; Eskişehirspor Müzesi, ESOGÜ Zooloji Müzesi, Hava Müzesi, Seyitgazi Bor ve Etnografya Müzesi, Osman Yaşar Tanaçan Fotoğraf Müzesi, Odunpazarı Belediye Cam Atölyeleri Müzesi, Beylerbeyi Konağı Kültür Merkezi/Eczacılık Müzesi, Ahşap Eserler Müzesi, Ballıhisar (Pessinus) Müzesi (Sivrihisar), Yunus Emre Müzesi (Mihalıççık), Atatürk ile Bir Gün Müzesidir.

Müzelerimiz, Eskişehir'in ve ülkemizin kültürel dokusunda önemli bir yer tutar. Her yıl binlerce ziyaretçiye ev sahipliği yapan müzelerimiz, turizm açısından şehrin ekonomisine büyük katkı sağlar.

Etkinlik

Aşağıdaki bulmacayı verilen ipuçlarından yola çıkarak çözelim.

İPUÇLARI

1. Bacasız sanayi
2. Mihalgıcık ilçemizdeki şelalenin adı
3. Eğlence, dinlenme, piknik alanlarına verilen genel isim
4. Türkiye'nin ilk yapay plajının olduğu parkımız
5. Alpu ilçesindeki ünlü hamam
6. Devrim otomobilinin sergilendiği müzemiz
7. Sakarya Nehri'nin doğduğu ilçemiz
8. İçerisinde Masal Şatosu bulunan parkımız
9. Japon mimarların çizdiği müzemiz
10. TÜLOMSAŞ'ta sergilenen mini lokomotifin adı

İstenilen sözcükleri buldunuz. Şimdi de bulmacadan çıkardığınız sözcükleri kullanarak Eskişehir'i tanıtan bir metin yazalım.

Şehrimizde Ulaşım ve İletişim

Bugün kuzenimiz Umay YHT (Yüksek Hızlı Tren) ile İstanbul'dan gelecek. Onu karşılamak için gara gittik. Eskişehir, demiryolu ulaşımının Türkiye'deki önemli merkezlerinden biri. Bu yüzden gar çok kalabalıktı. Yine YHT ile Ankara'ya, Konya'ya, İstanbul'a gitmek için trenlerini bekleyen insanlarla doluydu. Gardaki seferleri gösteren ekrandan Konya, Kütahya, İzmir gibi şehirlere de seferler olduğunu fark ettik.

Kuzenimiz Umay'ın treninin geldiği anons edildi. İşte Umay geliyor, çok özlemişiz birbirimizi, uzun uzun kucaklaştık.

Hoş geldin Umaycığim.
Nasıl geçti yolculuğun?

Hoş bulduk canım benim. Yolculuğum çok rahat geçti hem de kısa bir sürede sizlere kavuştum.

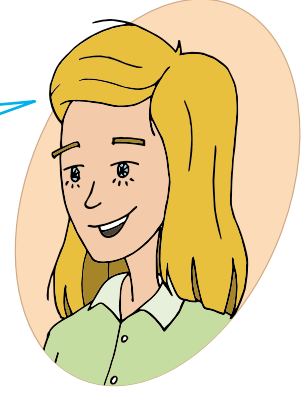

Umaycığim sana Eskişehir'i tanıtmak ve seni gezdirmek istiyoruz. Biz planımızı yaptık. Gezerken Eskişehir'deki farklı ulaşım araçlarını kullanacağız. İlk gideceğimiz yer TÜLOMSAŞ Devrim Müzesi. Orada Türkiye'de üretilen ilk otomobili göreceğiz.

TÜLOMSAŞ
Türkiye'nin İlk Yerli Otomobil
DEVİRİM
1981

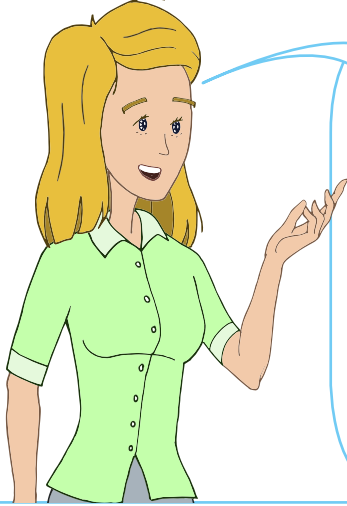

Müzenin bahçesinde Devrim hemen karşımızda duruyor Umay. Otomobili görünce heyecanın bir kat daha arttı değil mi? Devrimin her parçasıyla ilk yerli otomobil olduğunu biliyor muydun?

Aaa, çok şaşırdım! Bana Devrim'in hikâyesini anlatır mısınız?

6 Haziran 1961'de Devlet Demir Yolları Fabrikaları ve Cer Atölyelerinin yönetici ve mühendislerinden 20 kadarı Ankara'da bir toplantıya çağırılırlar. Onlardan öncelikle ordunun binek otomobil ihtiyacını karşılamak için otomobil üretmeleri istenir. Daha öncesinde de yerli otomobil yapma fikri ortaya atılmış, ancak her defasında bu fikir rafa kaldırılmıştır. Çünkü kimse yerli otomobil yapılabileceğine inanmamıştır.

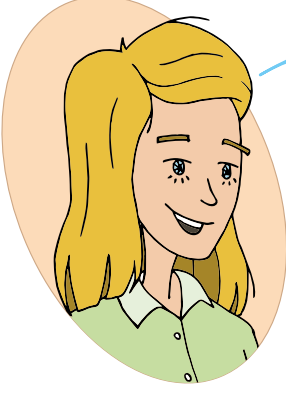

Bu zor görev için verilen süre de kısadır. Onlardan sadece 129 günde otomobil üretmeleri istenir. Otomobilin 29 Ekim'de Ankara'da Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında hazır olması gerekmektedir. Otomobilin yapımı için en uygun mekân olarak TÛLÖMSAŞ Fabrikası içerisindeki dökümhane belirlenir. Bütçe yetersizliği, insanların olumsuz fikirleri, zamanın kısıtlılığı gibi zor şartlara rağmen teknik ekip, gecesini gündüzüne katarak 4 otomobil ve 2 motor üretir. Arabalardan 2 tanesi Ankara'ya gidecektir. Zamanları o kadar kısıtlıdır ki arabalardan birinin cilası Ankara'ya götürülürken trende yapılır.

Arabaların buharlı lokomotif ile çekilmesi sırasında bacadan çıkan kıvılcımlar ile alev almaması için benzin depoları boşaltılır. Benzin ikmali Ankara Sıhhiye'de mobil benzin istasyonunda yapılacak ardından tören alanına geçilecekti. Fakat arabaları getirenlerden biri arabaya benzin ikmali yapmayı unutur. Bu arabayla doğrudan tören alanına geçer.

Benzin ikmali yapılmayan araca Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel biner. Kısa bir süre sonra arabanın durmasıyla ne olduğunu sorar. "Benzin bitti paşam" cevabını alınca çok sinirlenir. "Batı kafasıyla otomobil yaptınız, Doğu kafasıyla benzin ikmalini unuttunuz." der.

Maalesef ertesi gün tüm haberlerde bu konudan bahsedilir. Arabaların boşuna yapıldığı, harcanan paraların boşa gittiğinden bahsedilir. Oysaki arabalar çalışır durumdadır. Hatta Cumhurbaşkanı Anıtkabire diğer araçla gitmiştir.

Bu olaylar sonucunda yerli otomobil üretme fikri rafa kaldırılır.

Eser ve Esil'i dikkatle dinleyen Umay, Devrim'in hemen karşısındaki lokomotif fark eder.

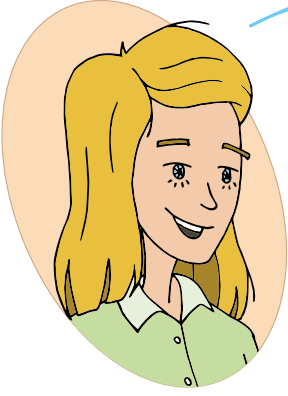

Umay, Eskişehir'de sadece ilk yerli otomobil değil aynı zamanda ilk yerli lokomotif de üretilmiştir. Şu an karşımızda duran lokomotifin adı Mehmetçik.

Mehmetçik, Türkiye'de ilk kez yapılan buharlı lokomotif olan Karakurt'a esin kaynağı olmuştur.

İlk buharlı lokomotif öyle mi? Peki Karakurt ne zaman ve nasıl yapılmış?

5 Nisan 1957'de dönemin Başbakanı Adnan Menderes, Eskişehir'deki Devlet Demiryolları Cer Atölyesine gelir. Burada halka treni ve demiryollarını sevdirmek amacıyla o yıl Ankara'da Gençlik Parkı'nda işletilecek olan "Mehmetçik" ve "Efe" isimli minyatür lokomotiflerden birine binerek gezer. Lokomotifini çok beğenir ve "Bu lokomotifin büyüğünü sizden istesem yapabilir misiniz?" der. Bu istek üzerine harekete geçilir ve 1961'de lokomotif üretilir. Karakurt 70 km/h hız yapabilen, 23 m uzunluğunda ilk Türk buharlı lokomotifidir. Karakurt, günümüzde fabrika alanında bulunuyor.

Bilgi Kutusu

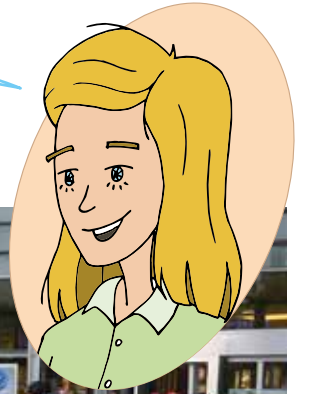

Behiç Erkin: Devlet Demiryollarının kurucusu ve ilk genel müdürü olan Behiç Erkin bu nedenle "demiryollarının babası" olarak anılır. Çanakkale ve Kurtuluş savaşlarında lojistik konusunda önemli destek sağlamış, bu zaferlerin kazanılmasında önemli rol oynamıştır. Ölümünden sonra ilk genel müdürlük görevini aldığı İzmir-İstanbul-Ankara hatlarının birleştiği Eskişehir (Enveriye) istasyonundaki üçgende defnedilme-yi istemiştir. Vasiyeti üzerine bir yıl sonra Enveriye İstasyonuna TCDD Genel Müdürlüğü tarafından anıt mezar yapılmıştır.

Kuzenimizle müzeden çıktuktan sonra biraz yürüdük. Ona şehri daha kolay gezdirebilmek için tramvaya binmeyi önerdik. O da kabul etti ve tramvaya bindik. Tramvay ile gezerken Umay bisiklet yollarını fark etti. Yolların zeminlerindeki farklılıklar ve işaretler dikkatini çekmişti.

Bizler bisiklete binmeyi seven çocuklarız. Hem temiz bir çevre için hem de sağlığımız için bisiklete binmenin ne kadar önemli olduğunu biliyoruz. Ancak güvenli bir şekilde bisiklet kullanabileceğimiz alanlar sınırlı olabiliyor. Eskişehir'in bu konuda öncü bir kent olduğunu ve şehirde bisiklet yollarının bulunduğunu biliyoruz.

Umay, anladım ki sen bisiklete binmek istiyorsun ama misafir olduğun için bisikleti nasıl temin edebileceğini bilemiyorsun. Şehrimizdeki Espedal istasyonlarından biri olan Anadolu Üniversitesindeki istasyona gideriz. Abonman kartımızı kullanarak üç bisiklet kiralarız. Anadolu Üniversitesi, Yunus Emre Spor Tesisleri ve Yaşam Köyü rotasında bisikletlerimizi kullanırız. Ardından istasyona bisikletlerimizi teslim ederiz.

Bilgi Kutusu

ESPEDAL, Tepebaşı Belediyesi tarafından gerçekleştirilen bir projedir. Elektrikli bisiklet kiralayabileceğiniz üç istasyon mevcuttur. Bu istasyonlardan çıkartacağınız abonman kartı ile bisikletlerinizi kiralayabilirsiniz.

Eser, peki ESBOT nedir?

ESBOT, Büyükşehir Belediyesinin Köprübaşı ile Kentpark arasında, Porsuk Nehri üzerinde yapılan tekne seferleridir. Köprübaşı ve Adalar bölgesi Eskişehir'in en turistik bölgeleridir. Burada hem hafta içi hem de hafta sonu teknelerle veya gondollarla Porsuk turları yapılır.

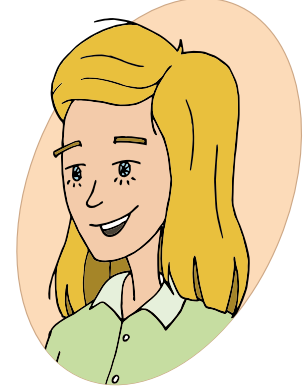
Sizinle çok keyifli bir Eskişehir turu yaptım. Çok teşekkür ederim. Ama gezerken öğretmenimizin verdiği ödev aklıma geldi. Sizden bu konuda yardım istesem bana yardım eder misiniz?

Tabii ki yardım ederiz Umaycığim. Ödevinin konusu ne?

Öğretmenimiz acil durumlarda ulaşılması gereken numaraları araştırmamızı istedi.

Biz de aynı ödevi yaptık. Defterimde yazıyor. Gelin hep birlikte oradan inceleyelim.

Eskişehir şehirler arası ulaşım konusunda birçok alternatife sahiptir. Orta Anadolu'nun batıya açılan kapısı olarak tanımlanan Eskişehir, hem karayolu hem de demiryolu ulaşımı açısından oldukça gelişmiş olanaklara sahiptir. Türkiye'nin birçok noktasından karayolu ya da demiryolu ile Eskişehir'e ulaşmak mümkündür. Özellikle Ankara, İstanbul, Bursa, İzmir gibi büyük ve sanayisi gelişmiş kentlere kolaylıkla ulaşılabilir.

Eskişehir YHT Garı

Eskişehir halkı için demiryolu ulaşımının ayrı bir önemi vardır. Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren demiryolu ulaşımı yaygınlaşmıştır. Tren seyahatleri Eskişehir halkının vazgeçilmezlerindedir. Son yıllarda seferleri artan YHT ile birçok şehre hızlı ve konforlu ulaşım sağlanmıştır.

Şehrimizdeki bir diğer ulaşım şekli havayoludur. Yıl boyunca aktif ancak sınırlı sayıda seferlerin yapıldığı Hasan Polatkan Havalimanı bulunmaktadır. Buradan Belçika'ya sezonluk uçuşlar düzenlenmektedir.

Etkinlik

Aşağıdaki tabloda Eskişehir ile bazı iller verilmiştir. Bu illerin Eskişehir'e olan uzaklıklarını ve bu illere yolculuk yaparken hangi ulaşım araçlarının kullanılabileceğini araştırarak yazınız.

İller	Uzaklık (km)	Ulaşım Araçları
Eskişehir-İstanbul		
Eskişehir- Ankara		
Eskişehir-İzmir		
Eskişehir-Bursa		
Eskişehir-Antalya		
Eskişehir-Kütahya		
Eskişehir-Bilecik		
Eskişehir-Afyon		
Eskişehir-Bolu		
Eskişehir-Konya		

Ünite Değerlendirme

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen sözcüklerden uygun olanı kullanarak tamamlayınız.

(YHT, ılıman karasal, Devrim, Sivrihisar cebesi)

1. Şehrimizde iklim görüldüğü için ağırlıklı olarak tahıl üretilmektedir.
2. altın tellerden el emeği ile örülen bir tür bileziktir.
3. Demiryolu ulaşımında seferleri ile birçok şehre hızlı ve konforlu şekilde ulaşılabilir..
4. Türkiye'nin ilk yerli aracı olma özelliğini taşımaktadır.

B) Aşağıdaki tabloda verilen tanımlar ile kavramları eşleştirerek doğru harfi parantez içine alınız.

5.

Harf	Tanımlar	Kavramlar
a	Türkiye'nin ilk buharlı lokomotifi	() Sarıcakaya
b	Gümüş süsleme işi	() Sakaryabaşı
c	Keçi kılından ip üreterek çuval, heybe dokuma işi	() Behiç Erkin
d	Mihalıççık ilçemizdeki şelale	() Karakurt
e	Demiryollarının babası	() Savatlama
f	Sakarya nehrinin doğduğu yere verilen isim	() Gürleyik
g	Beyaz altın	() Lületaşı
h	Seracılığın yapıldığı ilçelerimizden biri	() Mutaflık

C) Aşağıda verilen cümleleri dikkatlice okuyunuz. Cümlenin başındaki kutucuğa cümle doğru ise "D" yanlış ise "Y" yazarak belirtiniz. Yanlış olarak işaretlediğiniz cümlenin altına doğrusunu yazınız.

6. Şehrimizdeki ESBOT istasyonlarından abonman kartlarımızla elektrikli bisiklet kiralanabiliriz.

.....
.....

7. Sazova Bilim, Kültür ve Sanat Parkı Odunpazarı ilçemiz sınırları içerisinde yer almaktadır.

.....
.....

8. Lületaşı Müzesi, Kurşunlu Cami ve Külliyesi içerisinde yer almaktadır.

.....
.....

9. Şehrimizde hayvancılık faaliyetlerinden en çok büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.

.....
.....

D) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

10. Aşağıdakilerden hangisinin üretiminde bor madeni kullanılmamaktadır?

A) Deterjan üretimi

B) Isıya dayanıklı cam üretimi

C) Paslanmaz çelik üretimi

D) Roket yakıtı üretimi

11. Seyahat etmeyi çok seven Ayşe, Eskişehir'den YHT ile tren yolculuğu yapacaktır. Ayşe, Eskişehir'den YHT ile aşağıdaki illerden hangisine seyahat edebilir?

A) Konya

B) Denizli

C) Mersin

D) Bursa

12. Çiftelerde, içerisinde dinlenme tesisleri, tüple dalış yapılabilen merkezleri olan doğal güzelliğimizdir.

Özellikleri anlatılan yer aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sakaryabaşı

B) Gürleyik Şelalesi

C) Karacaören Kanyonu

D) Balıkdanı ve Göksu Düdenleri

13. Aşağıdakilerden hangisi Odunpazarı ilçemizdeki müzelerden biridir?

- A) Yunus Emre Müzesi
- B) Çağdaş Cam Sanatları Müzesi
- C) Karargâh Müzesi
- D) Ballıhisar (Pessinus) Müzesi

E) Aşağıdaki soruların cevabını boş bırakılan alana yazınız.

14. Eskişehir Şeker Fabrikasının tarım ve hayvancılık faaliyetlerine etkileri nelerdir? Yazınız.

.....
.....
.....
.....

15. Şehrimizde turizm gelirlerinin artması için neler yapılabilir? Yazınız.

.....
.....
.....
.....

16. Şehrimizde unutulmaya yüz tutmuş zanaatlar nelerdir? Bir tanesini seçerek anlatınız.

.....
.....
.....
.....

Ünite 5

ŞEHİRİMDE BEN

Şehrimizde Kültür Sanat

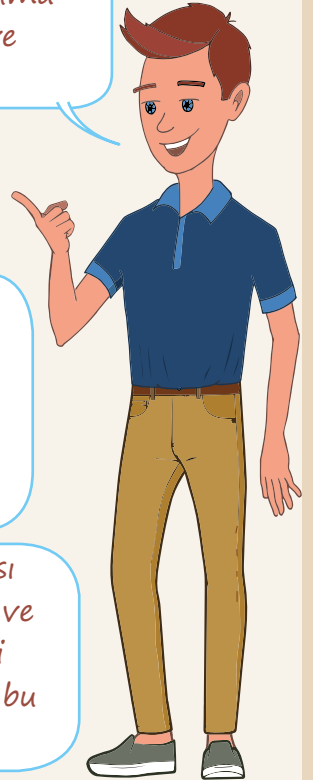
Eser, kültür ne demek biliyor musun?

Evet, araştırmıştım. Kültür, bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünüdür.

O zaman ben de size sanatı tanımlayayım. Sanat, bir duygunun, düşüncenin ve güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tümüdür.

Nasrettin Hoca ve Yunus Emre gibi kültürümüzün büyük isimlerine ev sahipliği yapan şehrimizde kent ve yaşam kalitesi oldukça yüksektir. Bu durumu sağlayan en önemli etkenlerden biri şehrin kültürel yapısıdır. Bunu biliyor muydun?

Evet. Hatta Eskişehir tarihinin çok eski dönemlere dayanması şehrin sosyal yapısına büyük değer katmaktadır. Frig kalıntıları ve arkeolojik eserlerin yanı sıra Roma, Selçuklu ve Osmanlı Dönemi eserleriyle zengin bir tarihî ve kültürel birikime sahiptir. Hâliyle bu zenginlik birçok müzenin kurulmasını sağlamıştır.

Şehrimiz; tarihî zenginliğinin yanı sıra doğal zenginliklerinden olan kaplıcaları, mağaraları ve mesire yerleriyle de önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Özellikle Porsuk Çayı çevresinde gerçekleştirilen etkinlik ve festivaller, şehrin kültür ve sanat dokusunu zenginleştirir.

Porsuk Çayı'nda dragon yarışları

Porsuk Çayı'nda fener alayı

Her sene düzenli olarak gerçekleştirilen Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu, film festivalleri ve sayısız etkinliklerle Eskişehir, "kültür şehri" unvanını almıştır.

Şehrimizde heykel sanatı da önemli yer tutar. Şehrin mobilyaları diyebileceğimiz bu heykeller, şehrimizin süsü ve dekoru olarak bizlere görsel bir güzellik sunar.

Eşek heykeli

Müziyenler heykeli

Kurtuluş Savaşı heykeli

Malhatun heykeli

Kaplumbağa heykeli

Dedikoducu kadınlar heykeli

Cengiz Topel heykeli

Ulus Anıtı

2011'de Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eskişehir Valiliği ve Sivrihisar Belediyesinin destekleriyle Sivrihisarlı heykeltıraş Metin Yurdanur tarafından Ermeni Kilisesi çevresinde Türkiye'nin ilk açık hava heykel müzesi yapılmıştır.

Sivrihisar Açık Hava Müzesi-Eskişehir

Bilgi Kutusu

2010'da İstanbul'da düzenlenen "Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları 10. Zirve Toplantısı" sırasında "Türk Dünyası Kültür Başkenti" uygulaması oy birliği ile kabul edilmiştir.

Bu karar doğrultusunda 2012'de Astana, 2013'te Eskişehir Türk Dünyası Kültür Başkenti olarak seçilmiştir.

Bu çalışmanın amacı; Türk dünyasının ortak geçmişini, tarihini, dil ve edebiyatını, kültür ve sanatını bir bütün hâlinde ele alan bilimsel araştırmaları güçlendirmektir.

Gösteri Sanatları

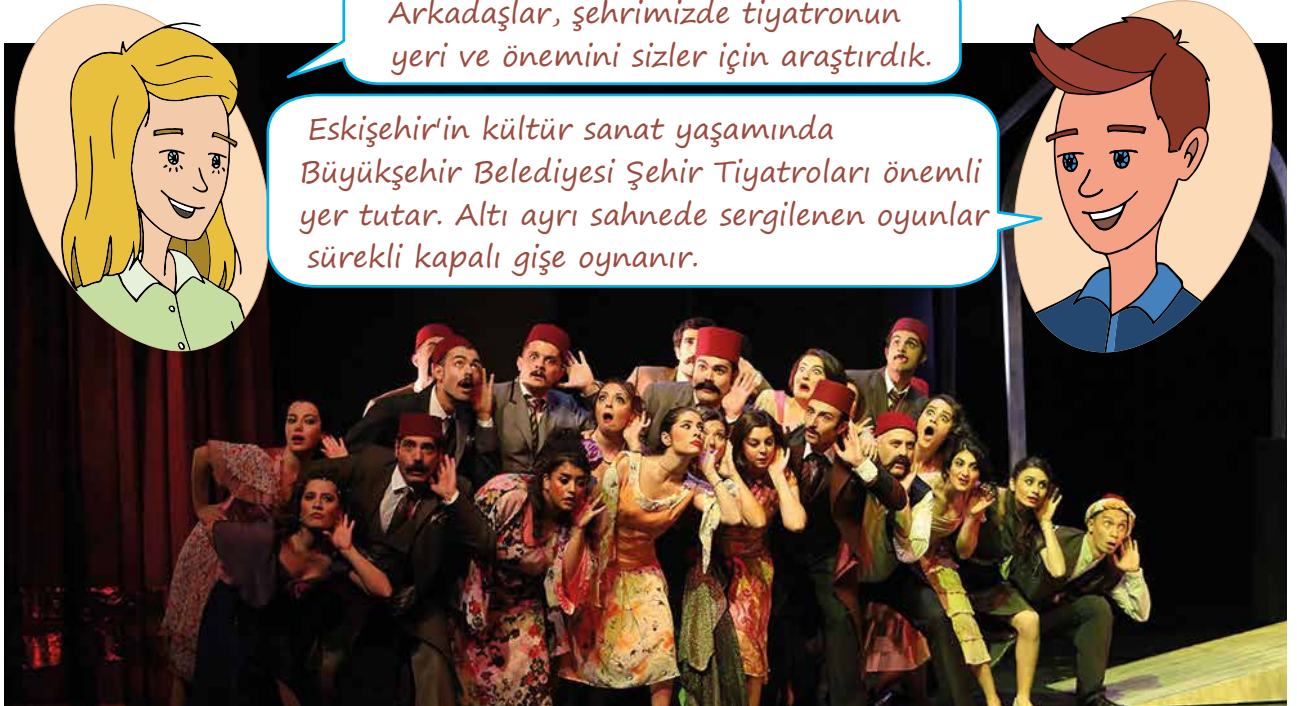
Gösteri sanatları alanında bir hayli gelişme gösteren şehrimizde yerel etkinlikler dışında uluslararası etkinlikler de önemli yer tutar. Eskişehir Ulusal Opera ve Bale Günleri, Amatör Caz Müzisyenleri Festivali, Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali, Uluslararası Yunus Emre Kültür Haftası, Uluslararası Eskişehir Film Festivali, Uluslararası Eskişehir Festivali gibi önemli etkinliklere katılım en yüksek düzeyde gerçekleşmektedir.

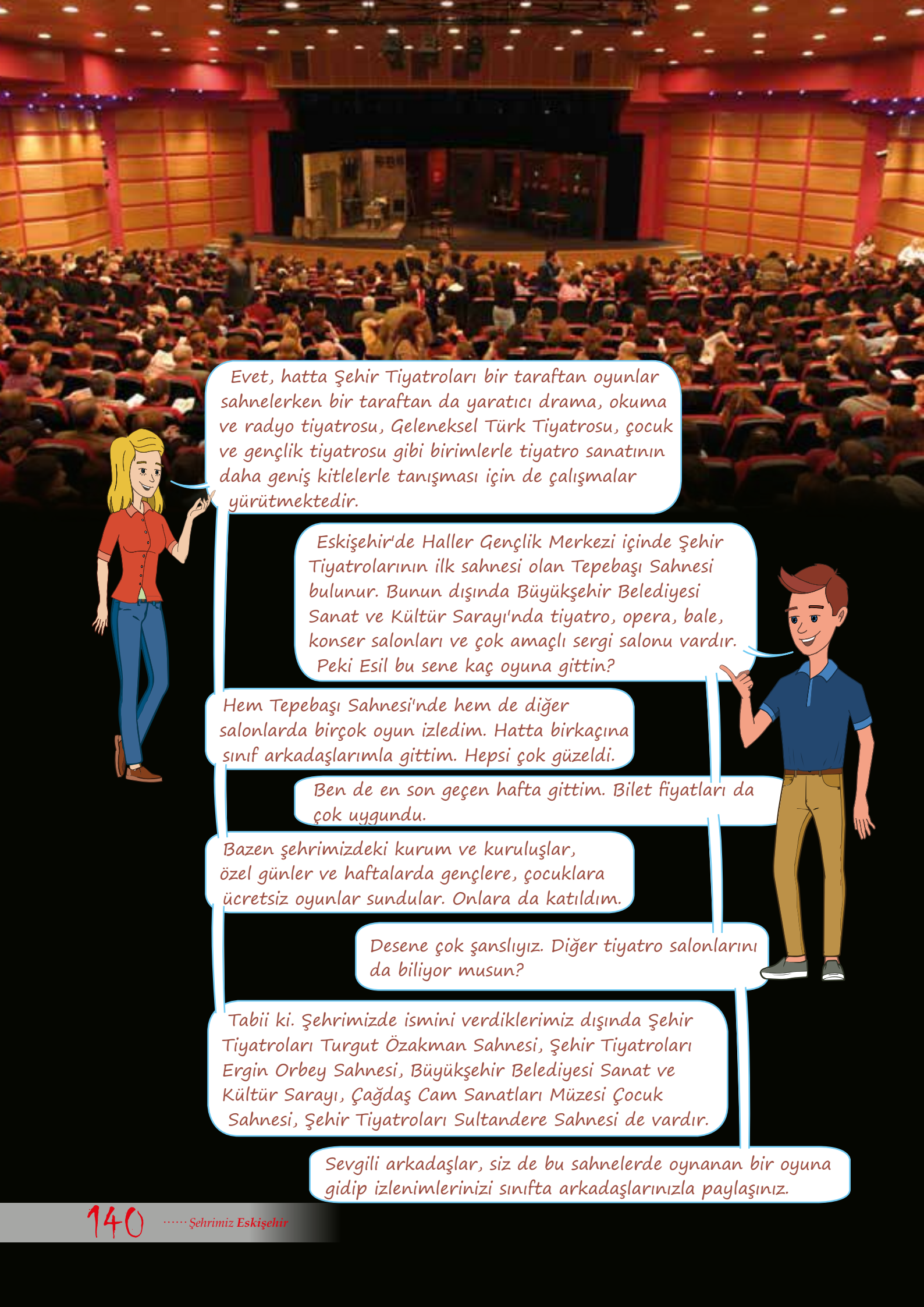
Tiyatro

Osmanlı Dönemi'nden itibaren tiyatro alanında varlık gösteren şehrimiz, özellikle Cumhuriyet Dönemi'nde büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Eskişehir'in, Ankara ve İstanbul gibi iki büyük şehrin arasında bulunması şehrimizde tiyatronun gelişiminde önemli rol oynamıştır. Tiyatronun zaman içinde kurumsallık kazanmasında özellikle belediyelerin de büyük katkısı vardır.

Arkadaşlar, şehrimizde tiyatronun yeri ve önemini sizler için araştırdık.

Eskişehir'in kültür sanat yaşamında Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları önemli yer tutar. Altı ayrı sahnede sergilenen oyunlar sürekli kapalı gişe oynanır.

Evet, hatta Şehir Tiyatroları bir taraftan oyunlar sahnelerken bir taraftan da yaratıcı drama, okuma ve radyo tiyatrosu, Geleneksel Türk Tiyatrosu, çocuk ve gençlik tiyatrosu gibi birimlerle tiyatro sanatının daha geniş kitlelerle tanışması için de çalışmalar yürütmektedir.

Eskişehir'de Haller Gençlik Merkezi içinde Şehir Tiyatrolarının ilk sahnesi olan Tepebaşı Sahnesi bulunur. Bunun dışında Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Kültür Sarayı'nda tiyatro, opera, bale, konser salonları ve çok amaçlı sergi salonu vardır. Peki Esil bu sene kaç oyuna gittin?

Hem Tepebaşı Sahnesi'nde hem de diğer salonlarda birçok oyun izledim. Hatta birkaçına sınıf arkadaşlarımla gittim. Hepsi çok güzeldi.

Ben de en son geçen hafta gittim. Bilet fiyatları da çok uygundu.

Bazen şehrimizdeki kurum ve kuruluşlar, özel günler ve haftalarda gençlere, çocuklara ücretsiz oyunlar sundular. Onlara da katıldım.

Desene çok şanslıyız. Diğer tiyatro salonlarını da biliyor musun?

Tabii ki. Şehrimizde ismini verdiklerimiz dışında Şehir Tiyatroları Turgut Özakman Sahnesi, Şehir Tiyatroları Ergin Orbey Sahnesi, Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Kültür Sarayı, Çağdaş Cam Sanatları Müzesi Çocuk Sahnesi, Şehir Tiyatroları Sultandere Sahnesi de vardır.

Sevgili arkadaşlar, siz de bu sahnelerde oynanan bir oyuna gidip izlenimlerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Haller Gençlik Merkezi Tepebaşı Sahnesi

Turgut Özakman Sahnesi

Ergin Orbey Sahnesi

Büyükşehir Belediyesi Opera ve Şehir Tiyatroları

Şehir Tiyatroları Sultandere Sahnesi

Çağdaş Cam Sanatları Müzesi Çocuk Sahnesi

Senfoni Orkestrası

Eskişehir’de biri Anadolu Üniversitesinin diğeri de Büyükşehirin bünyesinde olmak üzere iki senfoni orkestrası bulunmaktadır. Genelde gençlerden kurulu olan orkestra; yerli, yabancı pek çok sanatçıyı Eskişehir’e getirmekte ve dünya çapında sanatçılarla konserler düzenlemektedir. Ayrıca Büyükşehir Belediyesi Şehir Operasında opera ve bale temsillerinin en seçkin örnekleri verilmektedir.

Eskişehir Senfoni Orkestrası

Sinema

Şehrimizde sinemanın tarihi çok eskilere dayanır. Ancak Eskişehir halkının bir zamanlar buluşma yeri olan Kılıçoğlu Sineması gibi bu sinemaların çoğu kapanmıştır. Buna rağmen sinemaya duyulan ilgi hiç azalmamış, yeni sinema salonları açılmaya devam etmiştir. Sinema salonu yönünden zengin olan şehrimizde Özdilek Cinetime, Kanatlı Cinema Pink, Eskişehir Kültür Merkezi, Espark Cinemaximum, Vega Outlet Eskişehir Prestige, Sinema Anadolu gibi sinema salonları bulunmaktadır.

Bilgi Kutusu

Eskişehir'in kültür ve sanat hayatına 50 yıla varan bir süre katkı sunan Kılıçoğlu Sineması 27 Eylül 1959'da hizmete girmiştir. İngiltere'de özel üretilen eksiz bir perde Türkiye'de ilk olarak Kılıçoğlu Sineması'nda kullanılmıştır.

Festivaller ve Kongre Merkezleri

Festival; genellikle yerel bir topluluk tarafından belirlenmiş ve gelenekselleşerek belirli bir zamanda gerçekleştirilen, yapıldığı yörenin simgesi hâline gelmiş etkinlikler bütünüdür. Festivaller, kentleri alışlagelen yaşam ritminin dışına çıkarır ve kente coşku ve heyecan katar. Şehrimiz bu anlamda zengin bir kültüre sahiptir. Sadece şehir merkezinde değil ilçelerde de önemli kültürel değerleri taşıyan festivaller düzenlenmektedir. Bu festivallerle bir yandan geleneksel değerler yaşatılırken diğer yandan Eskişehir uluslararası düzeyde tanıtılmaktadır.

Uluslararası Eskişehir Festivali

Uluslararası Eskişehir Festivali, kentteki kültür-sanat faaliyetleri arasında çok önemli bir yere sahiptir. Her sene sonbahar aylarında düzenlenen festivalde dünyanın birçok ülkesinden sanatçılar ve sanat toplulukları sanatseverlerle buluşmaktadır. Klasik müzikten, etnik müziğe, sinema filmlerinden tiyatro ve resim atölyelerine sanatın farklı dalları sergilenmekte, sanatseverlerin beğeni ve ilgisine sunulmaktadır. Çocuk etkinliklerine de ağırlık verilmesi festivalin önemini bir kat daha artırmaktadır.

Haber Köşesi

Engelsiz Film Festivali

Sinemanın farklılıkları kucaklayan birleş-tiriciliğinden ilham alan Engelsiz Filmler Festivali, her yıl olduğu gibi bu yıl da programında yer alan film ve yan etkinliklerini görme ve işitme engelli bireylerin erişimine uygun olarak sunacak.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi iş birliği ile Eskişehir'de sinemaseverlerle buluşan festivalin Eskişehir programında Engelsiz Yarışma, Ayrıksı Otu, Be-İN!, Bizim İçin, Bizsiz Asla! ve Kim Demiş? seçkileri bulunuyor. Ayrıca Rehber Köpekler seçkisinde yer alan Yavru Seçimi ve Badi filmleri de festival kapsamında yer alıyor.

Engelsiz Filmler Festivali'nin Eskişehir programında, otizmli çocuk ve gençlerin rahat bir şekilde film izleyebilmelerine imkân sağlayan "Otizm Dostu Gösterim"de Japon animasyonunun başarılı yönetmeni Mamoru Hosoda'nın "Küçük Kardeşim Mirai" adlı filmi seyircilerle buluşacak. Film, loş bir salonda ses seviyesi düşük tutularak gösterilirken seyirciler gösterim sırasında yanlarında yiyecek ve içecek bulundurabilecek ve diledikleri gibi hareket edebilecekler.

Uluslararası Çocuk Tiyatroları Festivali

Uluslararası Eskişehir Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali, 2006'da Çocuk ve Gençlik Tiyatrosu bünyesinde bir buluşma olarak başladı. Her geçen yıl büyüyen festival, zamanla uluslararası bir kimliğe bürünerek tüm Türkiye'de ve dünyada bilinen, kabul gören ve takip edilen bir festivale dönüştü.

Dünyanın birçok farklı ülkesinden gelen tiyatro topluluklarına ev sahipliği yapan festival, yurt dışında ve yurt içinde çocuk ve gençlik tiyatrosu alanında sahnelenen oyun ve performansların en seçkin örneklerini Eskişehir'de buluşturur.

Her sene mart ayında düzenlenen festivalde yerli ve yabancı birçok tiyatro topluluğu Eskişehir'de sahne alır.

Atatürk Kültür Sanat ve Kongre Merkezi

Şehrimiz kültür sanat etkinlikleri açısından oldukça zengin bir kenttir. Bu alanda faaliyet gösteren Atatürk Kültür Sanat ve Kongre Merkezi, ülkemizin önemli kültür sanat kurumları arasında yer alır. Yerli ve yabancı birçok kültürel etkinliğe ev sahipliği yapan kongre merkezi, şehrin kültür ve sanatının canlı kalmasında önemli bir yer tutar.

Teknolojinin tüm yeniliklerini bir araya getiren kongre merkezi, kullanım açısından mükemmel bir mimariye ve teknik altyapıya sahiptir. Kongre merkezinde her türlü ulusal ve uluslararası

kongre, seminer, toplantı, konferans, konser, tiyatro ve çeşitli kültürel etkinlikler düzenlenebilmektedir. Kongre merkezinde döner sahne, orkestra çukuru ile büyüüp küçülebilen sahne, 1200 kişi kapasiteli büyük bir izleyici salonu, 6 sanat galerisi, üç adet dinlenme alanı, beş adet sanat çalıştay odası, engelli ziyaretçiler için rampa, özel asansörler ve çok katlı kapalı bir otopark bulunmaktadır.

Anadolu Üniversitesi Atatürk Kültür ve Sanat Merkezi

Atatürk Kültür ve Sanat Merkezi, içinde dört ayrı salon bulunan bir komplekstir. Merkezdeki Opera ve bale salonu, 485 kişilik seyirci kapasitesine sahiptir. Her türlü konser ve gösteri için ses ve ışık bakımından tam donanımlıdır. Orkestra çukuru, yüksek balkonu ve donanımlı kulisi ile her türlü gösteriye uygun bir sahneye sahiptir. Oda Tiyatrosu Salonu, 200 kişilik izleyici kapasitesine sahiptir ve Tiyatro Anadolu, oyunlarını burada sahnelemektedir. Salon, gerektiğinde bilimsel etkinlikler için de kullanılmaktadır. Merkezde bulunan oda konseri salonu ise 150 kişilik izleyici kapasitesine sahiptir ve hem kültürel hem de bilimsel etkinliklerde çok amaçlı olarak kullanılmaktadır.

Bilgi Kutusu

Şehrimizin nüfusuyla oranlandığında şehrimizde kültür ve sanata ne kadar büyük yatırımlar yapıldığı adı geçen sanat merkezlerinden de anlaşılmaktadır.

Şehrimizdeki kültür sanat merkezleri:

- Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Kültür Sarayı (Opera Binası)
- Büyükşehir Sanat Merkezi
- Büyükşehir Belediyesi Taşbaşı Kültür Sanat Merkezi
- Odunpazarı Belediyesi Yunus Emre Kültür ve Sanat Merkezi
- Tepebaşı Belediyesi Kültür Evi
- Devlet Güzel Sanatlar Galerisi

Eskişehir Ticaret Odası Tüyap Fuar Merkezi

Fuarlar tüccar ve sanayicilerin ürünlerini tanıtmak için düzenlenen etkinliklerdir. Tüm dünyada fuarlar o şehrin ticaret ve sanayisinin geliştirilmesi amacıyla düzenlenmektedir. Eskişehir Ticaret Odası TÜYAP Fuar Merkezi, Eskişehir Ticaret Odası tarafından 2018 yılında hizmete sunulmuştur. Eskişehir'in ilk fuar merkezi olma özelliği taşımaktadır. Toplam 13 bin metre kare alan üzerine kurulmuş olan fuar merkezinde yıl boyunca etkinlikler düzenlenmektedir. Bu merkezde 2019 yılında 8 fuar düzenlenmiş ve bu fuarları yaklaşık 500 bine yakın kişi ziyaret etmiştir. 2020 yılında ise 11 fuarın düzenlenmesi ve her yıl fuarlara 600 bine yakın kişinin konuk olması hedeflenmektedir.

Vehbi Koç Kongre Merkezi

Kongreler dünyada ve ülkemizde belirli bir konuda gerçekleştirilen bilgilendirme etkinlikleridir. Vehbi Koç Kongre Merkezi, Eskişehir Ticaret Odası tarafından Aralık 2018 yılında hizmete sunulmuştur. Vehbi Koç Kongre Merkezi'nde, 750 kişilik büyük salon, farklı ölçekte 5 salon, protokol ve devlet erkanının konuk olduğu özel salon bulunmaktadır. Ayrıca kapalı ve açık otopark da yer almaktadır. Vehbi Koç Kongre Merkezi teknik alt yapısı ve enerji verimliliği de dikkat çekmektedir. Bu merkezde kongreler, tiyatro etkinlikleri, konserler ve toplantılar düzenlenmektedir.

Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu

Eskişehir kili, Türkiye'deki en kaliteli killerden biridir. Bu nedenle Cumhuriyet tarihimizin ilk kiremit fabrikası şehrimizde açılmıştır. Gerek bunun anısına gerekse bölgenin kiremit, tuğla, seramik alanındaki varlığına dikkat çekmek için gündeme gelen festival, bu alandaki tek festival olma özelliği taşır.

Tepebaşı Belediyesi tarafından her sene hayata geçirilen uluslararası bilim, sanat ve kültür etkinliği olan festival, her geçen gün daha çok ses getirmektedir. Sempozyum (bilgi şöleni) nedeniyle dünyanın birçok başarılı sanatçısı Eskişehir'e gelir. Sanatçılar, sempozyum kapsamında tasarladıkları pişmiş toprakla ilgili bilimsel sunumlar yapıp sergiler açarlar. Konser ve yarışmalar festivale ayrı bir hava katar.

Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu

Festivalin yapıldığı alanın eskiden kiremit fabrikası olması etkinliğe ayrı bir heyecan ve nostaljik bir değer katar. Sempozyum sonunda bir bildiri yayınlanmaktadır.

Kütüphaneler

Kütüphaneler, toplumun eğitimi ve kültürel gelişimi için en önemli kuruluşlardır. Bireylere farklı alanlarda çeşitli bilgiler sunan kütüphanelerin amaçları; eğitim, kültür, bilgi ve boş zamanın değerlendirilmesi kavramları ile özetlenebilir.

Şehrimizde ilk kütüphane, tarihî Kurşunlu Kütüphanesi içinde Osmanlı Devleti zamanında kurulmuştur. Zamanla kültür, sanat alanında önemli gelişme gösteren Eskişehir, gerek il merkezinde gerekse ilçelerinde birçok kütüphanenin bulunduğu bir kültür şehri hâline gelmiştir. Şehrimizdeki kütüphaneler, her yaş ve meslek grubundan insana hizmet vermektedir. Bu kurumlar, gelişen teknolojiye uyum sağlamakta ve kendilerini yenileme yönünde çalışmalar yapmaktadır.

Kurşunlu Kütüphanesi

Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi (Dış görünümü)

Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi (İç görünümü)

Eskişehir merkezinde yer alan belli başlı kütüphanelerimiz; Eskişehir İl Halk Kütüphanesi, Dumlupınar Çocuk Kütüphanesi, Odunpazarı İlçe Halk Kütüphanesi, Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesidir. Bunların dışında Alpu, Beylikova, Çifteler, İnönü, Mihalicçık, Mahmudiye, Seyitgazi ve Sivrihisar ilçe halk kütüphaneleri de halkımıza hizmet vermektedir.

İl Halk Kütüphanesi

Osmangazi Üniversitesi Kütüphanesi

Eğitim ve Bilim

Eskişehir'den söz edilirken “öğrenci kenti”, “üniversite kenti” gibi tanımlamalar yapılır. Eğitim ve okur-yazar sayısı yüksek olan şehrimizde üç büyük üniversite bulunmaktadır. Şehrimizle bütünleşen bu üniversiteler; kente bilimsel, sanatsal ve kültürel anlamda değerler katar.

Anadolu Üniversitesi

1950'li yıllarda Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi olarak bilinen üniversite, 1958'de Anadolu Üniversitesi adını almıştır. Gelişen çağa uygun olarak 1993'te Osmangazi Üniversitesi ve 2018'de Eskişehir Teknik Üniversitesi adıyla iki yeni üniversite daha kurulmuştur.

Eskişehir'de halk arasında yapılan araştırmalar; şehrin değişmesinde, çağdaş ve hoşgörölü bir şehir olmasında üniversitelerin önemli bir katkısı olduğunu göstermektedir.

Eskişehir, ileri teknoloji üreten sanayisi ve sahip olduğu üç üniversitesi ile araştırma-geliştirme faaliyetlerine en yüksek harcama yapan illerin başında gelir. Eskişehir, Türkiye'nin kişi başı en yüksek Ar-Ge harcaması yapan ikinci ili konumundadır. Şehrimiz, toplam projeler içindeki %1,3'lük payı ile ülkemizdeki en fazla proje başvurusu yapan onuncu ildir.

Osmangazi Üniversitesi

Etkinlik

Arkadaşlar, tiyatro, sinema, festival ve eğitim faaliyetleri; şehrin sosyokültürel gelişiminde, tanıtılmasında çok önemli rol oynar.

Ayrıca kütüphanelerimizin şehrin eğitim ve kültür seviyesinin yükselmesinde önemli bir yeri olduğunu unutmayalım.

O zaman şehrimizde bulunan kütüphanelere giderek bu kütüphanelerle ilgili bilgiler toplayalım. Topladığımız bilgileri sınıfta arkadaşlarımızla paylaşalım.

Bu araştırma sonucunda kütüphanelerin önemini anlatan bir kompozisyon yazıp bunu okul panosunda paylaşalım.

Şehrimizde Tarihî ve Kültürel Mekânlar

Eskişehir, tarih öncesi dönemlerden itibaren önemli bir yerleşim yeri olmuş ve değişik adlarla anılmıştır. Mesela Dorylaion adını hiç duydun mu?

Evet zaman makinesiyle gitmiştik ya. Şehrin merkezinde yer alan Şarhöyük, İlk Çağ'dan itibaren Dorylaion olarak adlandırılmıştı. Hatta Tunç Çağı'ndan itibaren önemli bir yerleşim yeri olan Dorylaion'da Hitit, Frig, Yunan, Roma ve Bizans kültürlerinin kalıntlarına rastlamıştık.

Aaa, Şarhöyük'te bu yüzden mi kazı çalışmaları yapılıyor?

Evet. Bizans Dönemi'nde önemli bir dinî merkez olarak bile kullanılmış.

Desene kazı çalışmaları devam ettiğine göre şehrimizin tarihî kimliğinde önemli bir yere sahip Şarhöyük.

Ooo, tarihî ve kültürel mekânlarımız o kadar çok ki...

Bilgi Kutusu

1176'da Bizans'la yapılan Miryokefalon Savaşı'nı kazanan Türkiye Selçuklu Devleti, Anadolu'ya kesin olarak yerleşmiştir. Gerek Haçlı Seferleri gerekse bu savaşlar sürecinde şehir harabe hâline gelmiştir. Bu nedenle Türkmenler, buraya yerleşmek yerine günümüzde Odunpazarı olarak bilinen bölgeye yerleşmiştir. Yıkık dökük yerleşim yerlerine ise "Eskişehir" adını vermiştir. Zaman içinde bu isim şehrin genel adına dönüşmüştür.

Şehrin temel simgelerinden biri olan "Porsuk Çayı" adını Selçuklu komutanlarından olan Emir Porsuk'tan almıştır. Porsuk Çayı'nın Türklerden önceki adı "Tempris" idi.

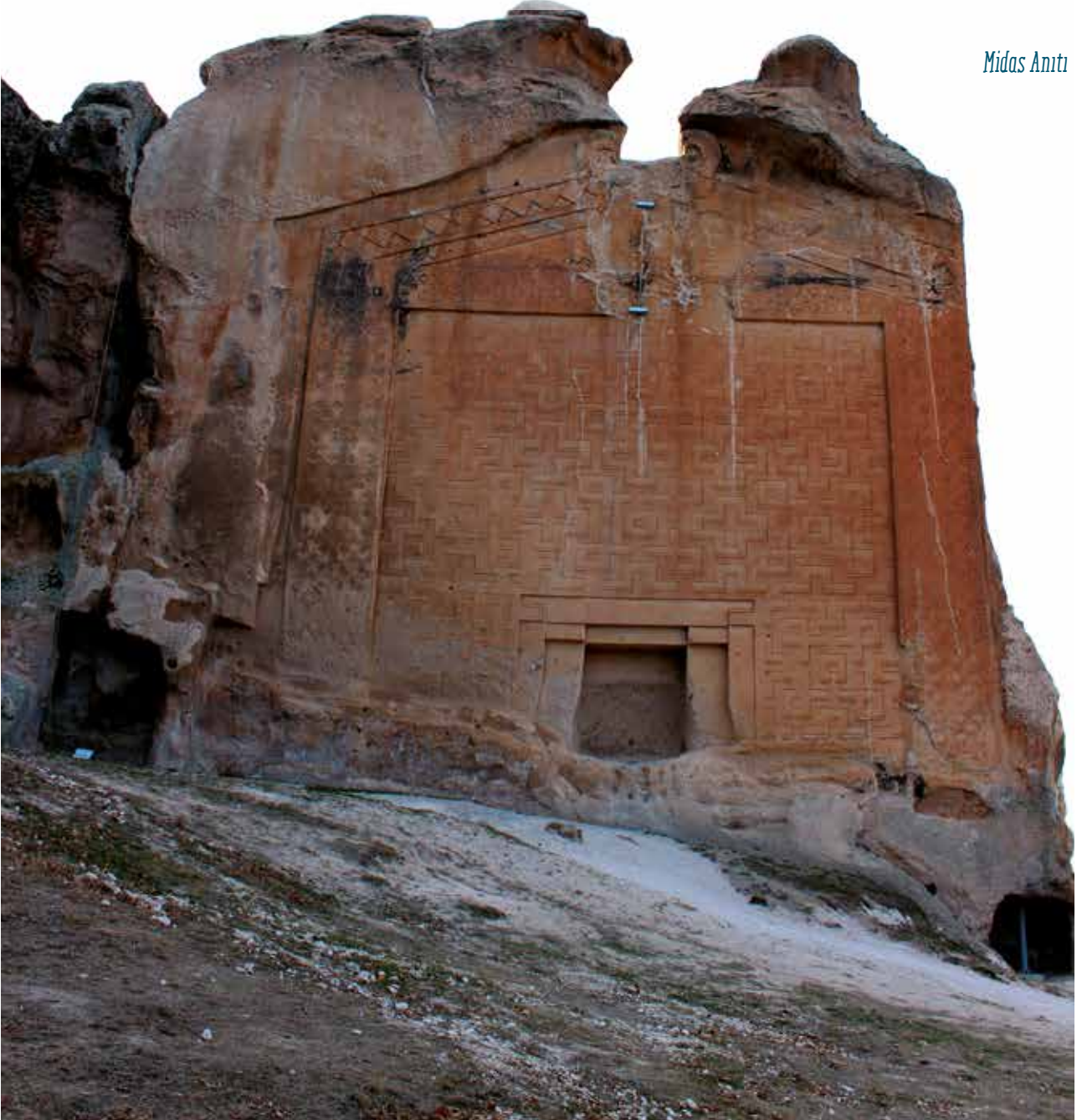

Midas Anıtı (Yazılıkaya)

Midas Anıtı, bugün Yazılıkaya köyünde bulunmaktadır. Midas Anıtı, bölgedeki kayaların aralarına surlar çekilerek inşa edilmiştir. Surlar arasında yer alan yerleşim yerinde evler, ocaklar, yer altı mezarları, kayaya oyulmuş taht ve sunaklar bulunur. Bu yerleşim alanında en dikkat çeken yapı; on yedi metre yüksekliğinde, on altı buçuk metre genişliğinde olan Midas Anıtı'dır. Anıtın MÖ 550'li yıllarda yapıldığı düşünülmektedir.

Midas Anıtı, bir kaya kütlesi üzerinde yer almaktadır. Frig yazısıyla yazılan bu anıt, adını kitabede geçen "Midai" kelimesinden alır. Bölge halkı kayaların üzerinde yer alan yazılardan dolayı anıta "Yazılıkaya" adını vermiştir. Anıtta yer alan yazılar henüz okunamamıştır.

Midas Anıtı'nın bulunduğu bu yerleşim alanı, ana tanrıça Kibele adına yapılmıştır. Bu nedenle burası, Frig Uygarlığının en önemli dinî merkezleri arasında yer alır. Bu açık hava tapınağında Kibele'nin bir heykeli bulunmaktaydı. Ancak günümüzde heykelin nerede olduğu bilinmemektedir.

Midas Anıtı

Şehrimizin Hikâyeleri

Yerin Kulağı Var

Müzik tanrısı Apollon ile kırların ve çobanların tanrısı Pan arasında bir müzik yarışması yapılacaktır. Kral Midas da jüri üyeleri arasındadır.

Pan'ın kavalından çıkan harika seslerle yarışma başlamış, sıra Apollon'a gelmiş. Apollon'a ait gümüş lirden çıkan ses herkesi büyülemiş. Gümüş lir, tüm çalgıların üzerinde bir sese sahipmiş. Buna rağmen kaval sesini daha güzel bulan Midas, oyunu Pan'dan yana kullanmış. Apollon, Midas'a sinirlenip "Güzel müzikten anlamayan bir insana ancak eşek kulakları yakışır." di-

yerek Midas'ın kulaklarını eşek kulağına dönüştürmüştü.

Efsaneye göre Midas, halkın içinde artık bu kulaklarla dolaşmak zorundadır. Midas, bunu gizlemeye çalışır ve bundan kimselere bahsetmez. Ancak bir gün berbere gittiğinde berber, Midas'ın kulaklarını fark eder fakat korkusundan bunu kimselere anlatamaz. Bir süre sonra bunu içinde tutamayacağını ve anlatması gerektiğini düşünen berber, bir kuyuya gider ve haykırır: "Midas, eşek kulaklıdır!"

Efsaneye göre kuyu sulara, sular sazlara bu sesi duyurur. Böylece Midas'ın sırrı herkes tarafından öğrenilir.

Bilgi Kutusu

Kibele figürünün temeli, Anadolu'da çok eski dönemlere dayanır. **Kibele**, doğa ya da bereket tanrıçası olarak bilinir. Farklı uygarlıklarda farklı isimlerle anılır. Magna Mater, Kibele, Kubele ya da Fransızca yazımı ile Cybele'nin Türkçede okunuşu Sibel'dir. Ana tanrıçanın heykeli bir inanışa göre gökten düşen siyah bir taştır. Bu nedenle "Kara Taş" adıyla da bilinmektedir.

Kibele

Pessinus

Pessinus, eski çağların ünlü kentleri arasında yer alır. Pessinus'un kalıntıları Sivrihisar yakınında, bugünkü Ballıhisar yöresinde bulunmaktadır. Tanrıça Kibele adına Frigyalılar Dönemi'nde kurulmuştur. Friglerin en önemli tapınma yeri olarak bilinir. Ana tanrıça için yapılmakta olan törenler çoğunlukla Pessinus'ta yapılır. Ayrıca o dönemlerde kendini ana tanrıçaya adayanların merkezi konumundadır.

Pessinus, din merkezi olmasının yanı sıra önemli bir ticaret merkezidir. Anadolu'dan Mezopotamya'ya uzanan Kral Yolu buradan geçmektedir. Hellenistik Çağ'da ve Roma Dönemi'nde din ve ticaret merkezi olma özelliğini koruyan Pessinus'a meclis binası ve tiyatro gibi ilaveler de yapılmıştır.

Pessinus'ta arkeolojik çalışmalar devam etmektedir. Eskişehir Valiliğinin desteği ve Eskişehir ETİ Arkeoloji Müzesinin katkıları ile antik kentte bulunan eserlerle bir açık hava müzesi düzenlenir. Taş eserlerin bir kısmı müzenin bahçesinde, küçük parçalar ise tek katlı yapıda sergilenmektedir.

Karacahisar Kalesi

Karacahisar Kalesi, "kale kent" olarak adlandırılan yerleşimlerin özelliklerini yansıtır. Bizans'ın bu sağlam kale kenti, 1288'de Osman Bey zamanında fethedilir. Fethedilen yerlere Müslümanlar yerleştirilir ve burada bulunan bir kilise camiye çevrilir. Camide kılınan ilk cuma namazında Osman Bey adına hutbe okutulur. Hutbe, bağımsızlık yolunda atılan büyük bir adımdır. Bu olay Osmanlı'nın devlet olma temellerinin atıldığı yerler arasında Eskişehir'i önemli bir konuma yükseltir.

Karacahisar Kalesi, günümüzde yıkık dökük durumda olup ziyarete kapalıdır.

Odunpazarı ve Odunpazarı Evleri

Odunpazarı Evleri (Dış görünüm)

Odunpazarı Evleri (İç görünüm)

Eskişehir'de Türklerin ilk yerleşim alanı Odunpazarı'dır. Odunpazarı Evleri, Eskişehir'in dünya kültür mirasına eklediği en önemli eserler arasındadır. Osmanlı Dönemi'nden itibaren birçok önemli kişinin dikkatini çeken ve övgüyle bahsedilen bu yapılar, Eskişehir'in önemli turizm ve kültür merkezleri arasında yer alır.

Eskişehir tarihiyle özdeş olan Odunpazarı Evleri, daha çok Türkmen kültürünün izlerini taşır. Günümüzde genelde "Osmanlı evleri" olarak bilinir. Eskişehir'in en eski yerleşim yerinde olan bu evler, restore edilerek koruma altına alınmıştır. Ayrıca UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer almıştır.

Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde Odunpazarı'ndan övgüyle söz edilmiştir. Bugün Seyahatname'de adı geçen sokakların beşi hâlâ aynı adla anılmaktadır.

Bilgi Kutusu

Odunpazarı'nda Tiryaki Hasan Paşa Sokağı'na bakan üç katlı bina, Kurtuluş Savaşı yıllarında Yunan karargâhı olarak kullanılmıştır. Aynı sokaktaki bir başka eve Evliya Çelebi misafir olmuştur.

Eskişehir'de Atatürk Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yapan ünlü şair Arif Nihat Asya, Beyler Sokağı'nda oturmuştur. Zamanla şehrimizle bütünleşen Arif Nihat Asya, Eskişehir'le ilgili önemli şiirler yazmıştır. Şair, Eskişehir'den ayrıldıktan sonra da Yunus Emre'yi anma etkinliklerini sürekli davet edilmiş, o da bunu "Yunus'un çağırısı" kabul ederek katılmaya özen göstermiştir. Şair

yandaki dizelerde Eskişehir'in güzelliklerinden söz ederken bu şehri doğduğu yer kadar çok sevdiğini de vurgulamaktadır.

Bir ülkedeyiz: akar sular gül rengi..
Akşamları, Yıldıztepe, sümbül rengi...
Lâkin ne büyük mucizedir vuslat ki
Yer, gök tütüp olmakta cihan kül rengi.

Gündüz durgun, kumral; gece esmer gibidir...
Özler beni.. tıpkı doğduğum yer gibidir...
Geçsem ne zaman -kucak açıp- Eskişehir,
Bana "Kal!" der gibidir.

Eylülle bir örnek ol, menekşem, sarı giy!
Boşlukta savrulan şu yaprakları giy!
Çık, sevgilim, akşamları, Porsuk boyuna..
Elbîse deyip, etek bilip rüzgârı giy!

Nazlarda dilek vardı, edâlarda sihir;
Sevdim seni her şeyinle ey Eskişehir...
Gül gibi tüten akşamla ne şâhâneydi
Ufkunda duman dağları, koynunda nehir!

Odunpazarı Evleri içinde yer alan Yeşil Efendi Konağı, XIX. yüzyıla ait ahşap mimarinin önemli örnekleri arasında yer alır. Kurtuluş Savaşı sırasında Mustafa Kemal Atatürk'ün burada misafir kalması nedeniyle konak ayrı bir önem taşır. Yeşil Efendi Konağı, bugün "Atatürk ile Bir Gün Galerisi" olarak hizmet vermektedir. Galeride artırılmış gerçeklik uygulaması sayesinde Atatürk ve Yeşil Efendi ile fotoğraf çekme şansı da yakalayabilirsiniz.

Odunpazarı Evleri bölgesinde yer alan Atlıhan, geçmişte olduğu gibi günümüzde de şehre büyük değer katmaktadır. Atlıhan; 1850'li yıllarda çevre köy, kasaba ve şehirlerden gelen pazarcılarının, seyahatçıların ve köylülerin hem kendilerinin hem de hayvanlarının konaklamaları için yapılmıştır.

Günümüzde burası Atlıhan El Sanatları Çarşısı olarak yeniden yapılandırılmıştır. Bu yapılandırma-
daki temel amaç, Eskişehir'in çok önemli bir değeri olan lüle taşının yeniden tüm dünyada etkin tanıtımını gerçekleştirmektir. Atlıhan'da lüle taşının üretildiği ve satıldığı dükkânlar bulunmaktadır. Çarşıda diğer geleneksel el sanatları ürünleri de görülebilir.

Atlıhan El Sanatları Çarşısı, bölgenin kültürel ve ekonomik yapısı üzerinde oldukça önemli role sahiptir.

Şehrimizin müzelerinin önemli kısmı Odunpazarı'ndadır. Müzeler; bölgenin kültürel zenginliğinde, turizmde ve ekonomisinde önemli yer tutmaktadır.

Kurşunlu Külliyesi

Şehrin kimliğini yansıtan, şehirle özdeşleşen temel mekânlar arasında yer alır. Kurşunlu Camisi ve Külliyesi Odunpazarı ilçesindedir. Tarihî Odunpazarı Evlerinin yanında bulunan külliye ve tarihî evler adeta birbirini tamamlar.

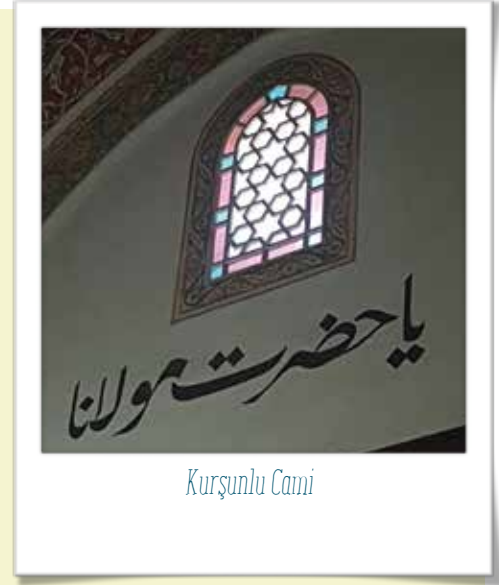
Kurşunlu Külliyesi, 16. yüzyıl Osmanlı Dönemi'ne ait bir eserdir. Osmanlı Devleti vezirlerinden Çoban Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır. Külliye; cami, medrese, şadırvan, aşevi, Mevlevi şeyhlerine ait türbe ve kervansaraydan oluşur.

Bilgi Kutusu

Eskişehir Mevleviliği

Kurşunlu Külliyesi'nde Mevleviliğe ait özel bir bölüm yer alır. Günümüzde de etkin olan Eskişehir Mevleviliği şehrimizle bütünleşmiş durumdadır. Külliye'de Mevleviliği ifade eden birçok sembol bulunmakta olup özellikle ikisi oldukça dikkat çekicidir:

- Külliye içinde yer alan caminin giriş kapısının üst kısmında "Ya! Hazreti Mevlana" yazısı bulunmaktadır.
- Mevlevihane'nin ortasında bulunan semahane'nin kubbesi üzerindeki âlemin uç kısmında Mevlevi başlığı bulunmaktadır. Bu özellik, Eskişehir Mevleviliğine özgüdür.

Kurşunlu Cami

Külliye'nin merkezinde cami vardır. Caminin kubbesi kurşunla kaplı olduğundan Kurşunlu Camisi adını almıştır. Medresenin olduğu bölüm, günümüzde semahane ve dünyada açılan ilk lüle taşı müzesi olarak kullanılmaktadır. Kervansaray, günümüzde nikâh salonu olarak faaliyet göstermektedir. Ayrıca külliye'de Sıcak Cam Üfleme Atölyesi ve Cam Sanatları Merkezi bulunmaktadır. Bu kısım, Uluslararası Odunpazarı Cam Festivali gibi birçok etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır.

Kurşunlu Cami

Kurşunlu Külliyesi Mevlevihane

Sivrihisar Ulu Cami

Sivrihisar Ulu Cami minberi

Sivrihisar'la özdeşleşen, Türk İslam mimarisinin önemli eserlerinden olan bu cami yörenin temel simgeleri arasındadır. Selçuklu Dönemi'nden günümüze ulaşan Anadolu'nun en büyük ahşap direkli camisidir. Yapı, bugünkü biçimine 1274 tarihinde ulaşmıştır. Çatısını 67 adet ahşap direk taşımaktadır. Camide kaliteli ve zengin bir süsleme sanatı görülür.

Caminin minberi ayrı bir sanat şaheseridir. Anadolu Selçuklularının en dikkate değer eserleri arasında yer alan minber, tamamen el işçiliği olup çivi kullanılmadan yapılmıştır.

Cami, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne eklenmiştir.

Bilgi Kutusu

Sivrihisar Ulu Caminin altmış yedi direği ile ilgili halk arasında hoş bir söylence dolaşır. Altmış üç sayısını Hz. Muhammed'in yaşı, geri kalan dört de Dört Halife Devri olarak kabul görmüştür.

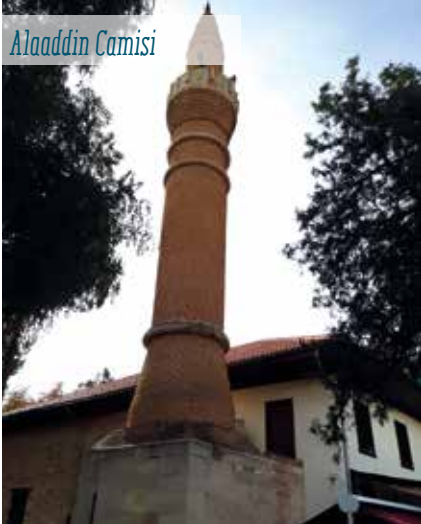
Sivrihisar Ulu Cami

Alaaddin Camisi

Cami; Eskişehir il merkezinde, Odunpazarı ilçesindedir. Şehir merkezindeki en eski tarihî eserdir. Selçuklu Dönemi'nden kalmadır. Tahmini 1268 yılında yapılan cami, günümüze gelene kadar birçok kez yenilenmiştir. Günümüzde yapılan birkaç kalem işi süsleme dışında hayli sade bir camidir.

Şeyh Sücaeddin-i Veli Külliyesi ve Türbesi

Sücaeddin-i Veli, 15. yüzyılın ilk yarısında yaşamış önemli bir alp-eren gazidir. Seyitgazi yakınında bulunan Şeyh Sücaeddin-i Veli'nin türbesi 1515 yılında yaptırılmıştır. Zamanla genişleyen türbe, külliye şeklini almıştır. Günümüzde önemli bir ziyaretgâhtır.

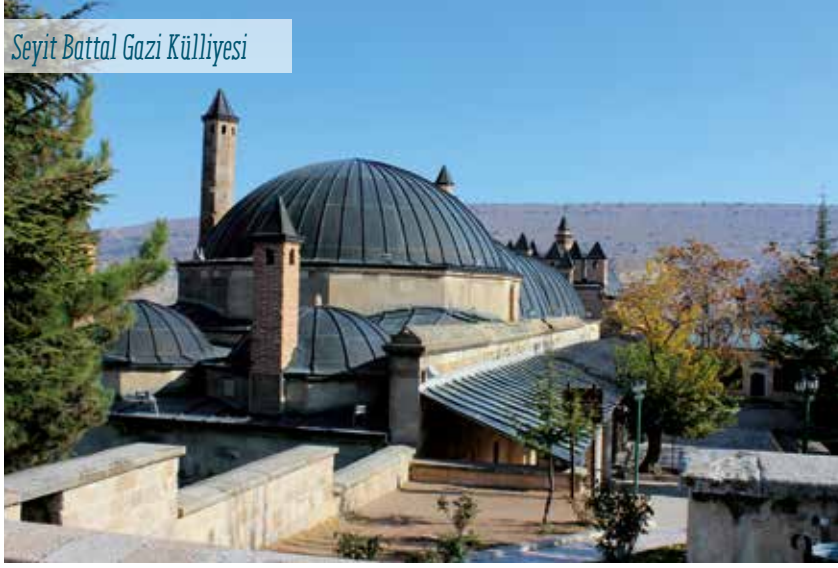

Alaaddin Camisi

Şeyh Sücaeddin-i Veli Külliyesi

Seyit Battal Gazi Külliyesi ve Türbesi

Seyit Battal Gazi Külliyesi

Külliye adını veren Seyit Battal Gazi, Emevilerin Bizans'la yaptığı savaşlar sırasında büyük kahramanlıklar göstermiş bir akıncıdır. Söylenceye göre Seyit Battal Gazi'nin kabri bir rüya sonucunda bulunur. I. Alaeddin Keykubat'ın annesi Ümmühan Hatun; buraya önce bir türbe, ardından cami yaptırır. Zaman içinde türbe çevresinde yapılan eserlerle türbe, külliye şekline dönüşmüştür.

Kanuni Sultan Süleyman, İran'a yaptığı seferler sırasında Seyitgazi'yi ziyaret eder. Ordusu Seyitgazi'de konaklar ve bir Seyitgazi minyatürü yaptırır. IV. Murat ise Revan Seferi sırasında buraya bir kervansaray yaptırır.

Osmanlı Devleti'nde İstanbul'dan yola çıkan hacı adayları burada konakladıktan sonra Hicaz'a hareket ederdi. Bu durum dinî anlamda Seyitgazi'nin önemini artırmıştır.

Türbe içinde Battal Gazi ve kral kızı Elenora'nın sandukaları bulunur. Battal Gazi'nin beş buçuk metre uzunluğundaki sanduka boyu, onun kişiliğini ve büyüklüğünü ifade etmek için düşünülmüştür.

Bilgi Kutusu

Külliye

Cami ile medrese, kütüphane, hamam, aşevi, hastane, kervansaray, çarşı, türbe vb. binalardan oluşan yapılar topluluğudur.

Sivrihisar Saat Kulesi

1899'da yaptırılan Sivrihisar Saat Kulesi, ilçenin temel simgeleri arasında yer alır. İlçeye ismini veren

Sivrihisar Saat Kulesi

dağlar üzerinde yaptırılan bu eser, Sivrihisar'ın her tarafından rahatlıkla görülür. Kesme taşlarla yapılan kulenin dört tarafında da saat vardır. Haftada bir kez kurulan saatin pirinçten yapılma tokmağı saat başı çalar.

Günümüzde saat kulesi restore edilerek aydınlatılmıştır. Ayrıca yeni yapılan cam seyir terasından Sivrihisar manzarasını izlemek ilçeye ayrı bir değer katmıştır.

Etkinlik

Tarihî ve kültürel mekânlarımız bu kadar mı Eser?

Hayır. Eskişehir ve çevresinde burada bahsedilenler dışında birçok önemli mekân var. Bunlar arasında Reşadiye Camisi, Yunus Emre Türbesi, Sivrihisar Zaim Ağa Konağı ve Sivrihisar'da yer alan Ermeni Kilisesi'ni sayabiliriz.

Bunların özelliklerini biliyor musun?

Maalesef. Ama hemen araştırmak istiyorum, çok merak ettim. Arkadaşlar, bu mekânların araştırılmasında bize yardımcı olur musunuz? Bulduklarımızı hep birlikte aşağıdaki tabloya yazalım.

Tarihî ve Kültürel Mekânlar	Özellikleri
Reşadiye Camisi	
Yunus Emre Türbesi	
Zaim Ağa Konağı	
Ermeni Kilisesi	

Şehrimizin Tanınmış Şahsiyetleri

Tarih öncesi dönemlerden bu yana çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapan Eskişehir’de doğal olarak önemli şahsiyetler de yaşamıştır. Tarihî şahsiyetlerin yanı sıra yakın dönemlerde yetişmiş birçok isim, şehrimizin kültürel hayatına zenginlik ve renk katmıştır.

Şehrimizin diğer bir önemli yanı ise kuruluştan kurtuluşa uzanan bir yolun önemli merkezlerinden biri olmasıdır. Osmanlı Devleti’nin kurulduğu coğrafyada olan şehrimiz, aynı zamanda bağımsızlık mücadelesinde kurtuluşa giden Sakarya ve Büyük Taarruz sürecinde de önemli bir merkezdir. Şehrimiz bu durumuyla da birçok önemli şahsiyetin adının geçtiği önemli yerler arasında bulunmaktadır.

Seyit Battal Gazi

8. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen Seyit Battal Gazi, Türk ve İslam dünyasının önemli bir komutanıdır. Müslüman Arapların İstanbul kuşatmasına katıldığı söylenir. Battal Gazi; Anadolu’da Türkler arasında büyük bir gazi-veli kimliğiyle yüceltilmiş, bir destan kahramanı yapılmıştır. Öyle ki Battal Gazi İspanya’dan Orta Asya’ya kadar tüm İslam âleminde kabul görmüş bir halk kahramanıdır. Adına ortaya çıkartılan Battal Gazi Destanı’nda Türk Müslüman ordularına ilham kaynağı olmuştur. Anadolu’da İslam’ın yayılmasında büyük katkıları vardır.

740 yılında, Eskişehir’in Seyitgazi ilçesi yakınlarında savaşta aldığı yara sebebiyle şehit olmuştur. Kabri şu anda kendi adıyla anılan Seyitgazi ilçesindedir. Her yıl eylül ayında Seyitgazi ilçesinde Seyit Battal Gazi’yi anma törenleri yapılır.

Nasrettin Hoca

Eskişehir’in ilçesi Sivrihisar’a bağlı Hortu köyünde doğmuş, bu sebeple köyün adı Nasrettin Hoca köyü olarak değiştirilmiştir. Nasrettin Hoca’nın evi hâlen buradadır. Kabri bazı araştırmacılara göre

Sivrihisar'da Nasrettin Hoca Heykeli

Sivrihisar'da, bazılarının göre Akşehir'dedir. Sivrihisar'da her yıl haziran ayında "Uluslararası Nasrettin Hoca Kültür ve Sanat Festivali" düzenlenmektedir.

Nasrettin Hoca 13. asırda Anadolu Selçukluları zamanında yaşamış bilge bir insandır. Hocalık, müderrislik ve kadılık gibi görevlerde bulunmuştur.

Nasrettin Hoca'nın adını ne zaman duysak hayalimizde kocaman kavuğu, uzun, beyaz sakalları ile güler yüzlü, tatlı bir insan canlanır. Hemen tebessüm ederiz. O, Türk İslam Uygarlığı içerisinde eşsiz yeri olan büyük bir bilgedir. Nasrettin Hoca; çevresinde herkesin sevdiği, akıl aldığı bir insandır. İnsanlara yol gösterir.

Nasrettin Hoca; ayırım yapmaksızın köylünün, kentlinin, zenginin, yoksulun düşüncelerini, dile getirir. Onun anlayışı yerel bir bakış değil, tüm insanlığın ortak duygu ve düşüncesidir. Bu nedenle evrensel bir kişilik olarak bütün dünyada tanınmıştır.

Bilgi Kutusu

Nasrettin Hoca'nın memleketinin nerede olduğu tartışma konusu olarsun, şairimiz Arif Nihat Asya bu iki memleketi bir şirinde ne de güzel uzlaştırmıştır.

Bir beşik kalmış Sivrihisar'da.
Akşehir'de bir mezar...
Sayesinde akraba olmuşlar
Akşehir'le Sivrihisar.

Nasrettin Hoca hiciv ustasıdır. Onun hayatındaki kesitler fıkralaşarak günümüze kadar gelmiştir. Fıkralarıyla hâlâ günümüz insanını güldürmenin yanı sıra düşündürmeye de devam eder. Bu fıkraların kültürümüze yaptığı önemli katkılardan biri de "ipe un sermek, ye kürküm ye, parayı veren düdüğü çalar." gibi deyimleri dilimize kazandırmasıdır.

Ben bu deyimleri kullanıyordum ama Nasrettin Hoca'ya ait olduğunu bilmiyordum.

Gerçekten öyle. Ben de bilmiyordum.

Daha neler var acaba?

Araştıralım hemen o zaman.

Siz de Nasrettin Hoca'ya ait deyimleri araştırarak aşağıdaki boşluğa yazınız.

Yunus Emre

Yunus Emre, 1240 yılında Eskişehir'in Mihaliççık ve Sivrihisar ilçeleri arasında kalan ve bugün kendi adıyla anılan Sarıköy'de doğmuştur. Anadolu Selçuklu Devleti'nin son yılları ile Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarına denk düşen önemli bir dönemde yaşamıştır. Kabrinin birçok tartışmaya konu olmakla birlikte Sarıköy'de olduğu kabul edilir. Türk dünyasının büyük şairlerinden Bahtiyar Vahapzade, Yunus Emre hakkında söyledikleriyle adeta bu duruma açıklık kazandırmıştır:

Bir yerde ölüp bes (peki) niye min yerde mezarı?

*Her gün kazılır çünkü gönüllerde mezarı,
Otlarda, çiçeklerde ve güllerde mezarı
Efsane mi, gerçek mi, bu insan nece insan?*

Varlık sesidir, kopmuş o, Türk'ün kopuzundan.

Hayatını güzel ahlaka ve insanlığa adanmış Yunus Emre, barış ve sevginin en önemli temsilcilerinden biri olmuştur. Bu nedenle evrensel bir değer kazanmıştır. Yoksulu zenginden, gayrimüslimi Müslümandan ayırmaksızın, Allah'ın eseri olan bütün insanlara karşı engin bir sevgiyle doludur. Yunus Emre, şu sözleriyle sevgiyi adeta ölümsüzleştirmiştir:

Gelin tanış olalım.

İşi kolay kılalım.

Sevelim sevelelim.

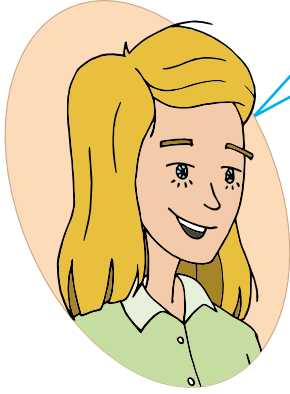
Dünya kimseye kalmaz.

Bilgi Kutusu

UNESCO, 1991 yılını "Yunus Emre Sevgi Yılı" olarak ilan etmiştir.

Yunus Emre'nin söylem ve şiirleri Türkçedir. Türkçeye olan bu katkısına saygı adına her yıl Karaman'da Yunus Emre'yi Anma ve Türk Dil Bayramı kutlanır. Yine her yıl Eskişehir'de Yunus Emre Kültür ve Sanat Haftası adıyla çeşitli etkinlikler düzenlenir.

Eser, fark ettin mi Yunus Emre ve Nasreddin Hoca'nın memleketleriyle ilgili başka başka söylemlere rastladık.

Gerçekten. Yaşadıkları yer ve mezarlarıyla ilgili farklı memleketlerimizin adları geçiyor.

Bunun nedeni ne olabilir ki?

Arkadaşlar, bu durumun nedenleri neler olabilir?

Sücaeddin-i Veli

Sücaeddin-i Veli, 15. yüzyılda, Eskişehir Seyitgazi'de yaşamıştır. Ermişlik mertebesine yükselen her insan gibi onun da birden fazla yerde olabildiğine inanılır. Sevgiyi ve güzel ahlaki öne çıkararak konuşmalarını sadece tekkesinde yapmamış, birçok yeri gezerek insanlara seslenmiştir.

Anadolu'nun değişik bölgelerinde ve Balkanlarda onun adına çok sayıda tekke ve köy bulunması, ona ne kadar saygı duyulduğunun göstergesidir.

Sücaeddin-i Veli'nin tekkesinin bulunduğu köye ölümünden uzunca bir süre sonra türbe yaptırılmıştır. Ardından inşa edilen cami ve diğer binalarla burası

küllîye hâline dönüşmüştür. Sücaeddin-i Veli'nin faaliyetlerini sürdürdüğü tekke ve türbesinin bulunduğu köy, uzun yıllar onun adıyla anılagelmiştir. Eskişehir'in Seyitgazi ilçesi yakınındaki bu köyün adı günümüzde Arslanbeyli olarak bilinir.

Sücaeddin-i Veli adına her yıl mayıs ayında şenlikler düzenlenmektedir.

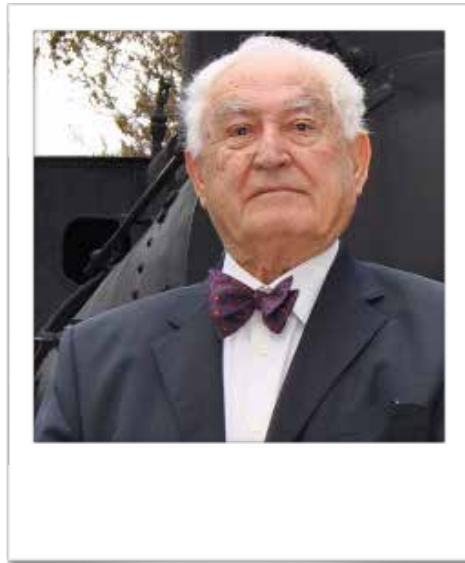

Fahrettin Kerim Gökay (1900-1987)

Eskişehir'de doğmuştur. Tıp fakültesini bitirdikten sonra ordinaryüs profesörlüğe kadar yükselmiştir. İstanbul valiliğinden belediye başkanlığına, büyükelçilikten bakanlığa kadar birçok görevde bulunmuştur. Türkiye Sosyal Psikiyatri Derneğinin kurucusudur. İstanbul'da bulunan iki caddeye ve Eskişehir'deki bir okula adı verilmiştir.

Mehmet Kaplan (1915-1986)

1915'te Sivrihisar'da doğmuştur. Türk dili ve edebiyatı alanında uzmanlaşmıştır. Profesörlüğe yükselen Mehmet Kaplan, birçok yerde görev almıştır. 1981'de Türkiye Millî Kültür Vakfınca "Millî Kültüre Hizmet Şeref Madalyası" verilmiştir. Sivrihisar'da bir okula adı verilmiştir.

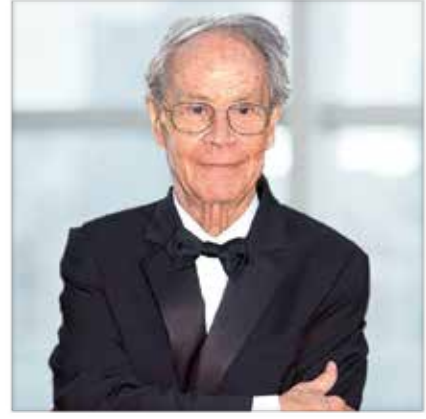
Orhan Oğuz (1923-)

Eskişehir'de doğmuştur. Yükseköğrenimini İstanbul'da tamamlayan Orhan Oğuz, yurt dışında doktorasını gerçekleştirmiştir. Eskişehir'in ilk yükseköğretim kurumunun kuruluşunu ve kampüs inşaatını tamamlayarak eğitime açmıştır. Eskişehir'de üniversite fikrini gündeme getirerek bunun gerçekleşmesi yolunda çalışmalar yapmıştır. Rektörlük ve bakanlık görevlerinde bulunmuştur. Şehrimizde adının verildiği cadde ve okul vardır.

Firuz Kanatlı (1932-2017)

1932 yılında Eskişehir'de doğan Firuz Kanatlı eğitim hayatına Eskişehir'de başlamıştır. Ortaöğrenimini Galatasaray Lisesinde tamamlamıştır. İsviçre Cenevre Üniversitesinde işletme eğitimi almıştır. Askerlik yıllarında "Bal" markalı bisküvi yapmayı düşünen Kanatlı, sonrasında bundan vazgeçerek "Eti" markasını kullanmıştır.

Eti, günümüzde 150'ye yakın ürün çıkarmakta, 50'den fazla ülkeye ihraç etmektedir. Firuz Kanatlı ve Eti bisküvileri Eskişehir'in gurur kaynağıdır.

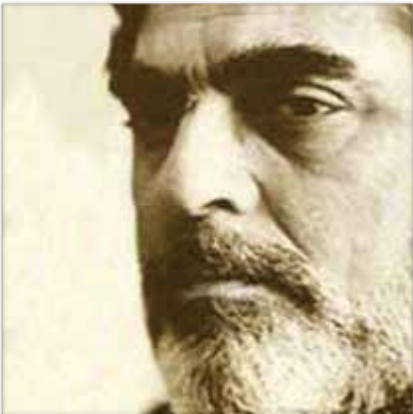

Fethi Heper (1944-)

1944'te Eskişehir'de doğmuştur. 1974 yılına kadar Türkiye birinci liginde profesyonel olarak futbol oynayan Fethi Heper, iki kez gol kralı oldu. UEFA Kupa Galipleri karşılaşmasında bir maçta dört gol atma başarısı gösteren ilk Türk futbolcudur. UEFA Kupası'nda attığı altı golle gol krallığında üçüncü olmuştur. Fethi Heper'in profesyonel futbolculuktan profesörlüğe giden yolda renkli bir hayatı vardır.

Recep Bilginer (1922-2005)

1922 yılında Adana'da doğmuştur. Gazeteci, şair ve yazardır. Gazeteciliğe 1945 yılında Eskişehir'de başladı. Sesizlik, Hamle, Türk'e Doğru gibi pek çok Eskişehir gazetesinde yazı yazdı. Ayrıca Eskişehir'de Politika gazetesini ve Düşünce dergisini çıkardı. Tiyatro oyunları da yazan Recep Bilginer, Yunus Emre oyunu ile Kültür Bakanlığının en iyi yazar ödülünü kazanmıştır.

Ümit Yaşar Oğuzcan (1926-1984)

Tarsus'ta doğmuştur. Edebiyatımızın tanınmış şairlerindedir. Eskişehir İnkılap İlkokulu ve Eskişehir Ticaret Lisesinde eğitim gördü. Şiirleri, ilk kez Eskişehir Kocatepe ve Sakarya gazetelerinde çıkmıştır.

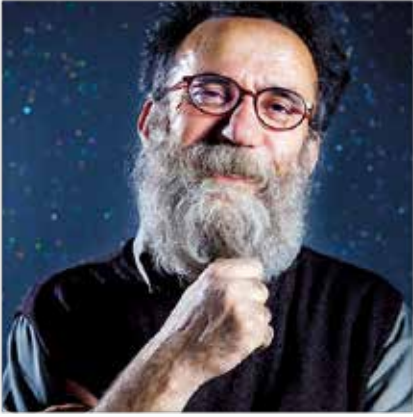
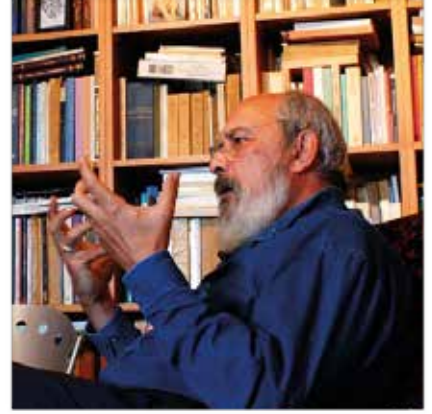

Hakkı Devrim (1929-2016)

Eskişehir’de doğmuştur. Gazeteci ve yayımcıdır. İstanbul Hukuk Fakültesi mezunu olan Hakkı Devrim, uzun yıllar gazetelerde çeşitli görevlerde bulunmuştur. Dil ustası olarak tanınmıştır. Gençlerin de ilgiyle izlediği TV programları yapmıştır.

Enis Batur (1952-)

Eskişehir’de doğmuştur. Şair, deneme yazarı ve yayıncıdır. Orta Doğu Teknik Üniversitesinde başladığı yükseköğrenimini Paris’te tamamlamıştır. Sinema ve müzik eleştirmenliği yapmanın yanı sıra çeşitli dergilerde yazılar yazmıştır. Ayrıca birçok kitabı vardır. TRT’nin hazırladığı “Güzergâh Edebiyat” programında Eskişehir’i ve hayatını anlatmıştır. "Eskişehir: Kökleri Derinde Yepyeni Bir Şehir" kitabıyla şehrimizin tanıtımına önemli katkı sağlamıştır.

Haydar Ergülen (1956-)

Eskişehir’de doğmuştur. Şairdir. İlkokul ve ortaokulu Eskişehir’de okuyan Ergülen, yüksek öğrenimini Orta Doğu Teknik Üniversitesinde yapmıştır. Çeşitli üniversitelerde yayıncılık, reklamcılık ve Türk şiiri üzerine dersler vermiştir. Şairliğinin yanı sıra ulusal gazetelerde köşe yazarlığı da yapmıştır. "Günler Geçer... Şiir de Gezer Coğrafya da..." adlı yazısında "İnsan doğduğu, dolaştığı yere benzer." diyen Haydar Ergülen bu yazısında Eskişehir’le ilgili çok önemli bilgilere yer vermiştir.

Banu Avar (1955-)

Eskişehir’de doğmuştur. Yazar, gazeteci, program yapımcısı ve sunucusudur. Birçok belgesel film ve program yapan Banu Avar aynı zamanda kitap da yazmıştır. 32. Gün programına, Kıbrıs ve Demirkırat belgesellerine önemli katkıları olmuştur.

Tuna Kiremitçi (1973-)

Eskişehir'de doğmuştur. Şair ve müzisyendir. İlk şiirleri, Galatasaray Lisesi yıllarında Varlık dergisinde yayımlanmıştır. Kiremitçi'nin 2002'de çıkan "Git Kendini Çok Sevdirmeden" adlı ilk romanı büyük yankı uyandırmış ve o yılın sürpriz edebiyat olaylarından biri kabul edilmiştir. Mimar Sinan Üniversitesinde sinema üzerine eğitim görmüştür. Hâlen MSGSÜ Sinema-TV Bölümü'nde öğretim görevlisidir.

Selçuk Erdem (1973-)

Eskişehir'de doğmuştur. Karikatüristtir. Türkiye'nin tanınmış birçok dergisinde karikatür çizmiştir. Ayrıca önemli bir mizah dergisinin de kurucusudur. Hâlen bir mizah dergisinde çizmeye, aynı zamanda da bu derginin editörlüğüne devam etmektedir.

Mithat Körler (1955-)

Eskişehir'de doğmuştur. Pop müzik alanında önemli çalışmalar gerçekleştirmiş, besteler yapmıştır. Eskişehir'deki radyolardan birinin sahibidir. Eskişehirspor'a katkılarıyla da bilinir.

Halil Sezai Paracıkoğlu (1979-)

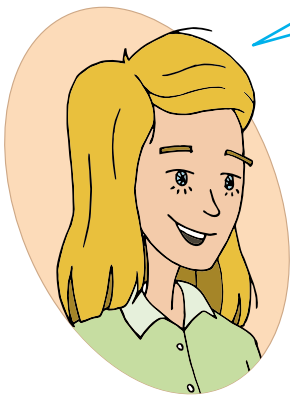
Eskişehir'de doğmuştur. Müzisyen ve oyuncudur. Eskişehir Atatürk Lisesinden sonra Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü'nü bitirmiştir. Birçok dizide ve tiyatro oyununda yer almıştır.

Kızılıklı Mahmut Pehlivan (1878-1931)

Sultan Abdülhamit Dönemi'nin son başpehlivanlarından olan Kızılıklı Mahmut Pehlivan, Romanya'nın Dobruca yakınlarındaki Kızılık kasabasında dünyaya gelmiştir. Güreşçidir. Ailesiyle Eskişehir'e göç eden Kızılıklı Mahmut Pehlivan, Kırkpınar yağlı güreşlerinin efsane isimleri arasındadır. Şehrimizde bu büyük güreşçiye duyulan sevgi, en önemli caddelerimizden birine onun adının verilmesini sağlamıştır.

Şehrimizde Mahmut Pehlivan dışında birçok daldaki önemli sporcular yetişmiştir. Bu sporcular arasında yer alan Rasim Kara, A Millî Futbol Takımımızın kalesini korumuştur. Sinan Alaağaç da millî takım düzeyindeki kalecimizdir. Mehmet Terzi, atletizm koşu yarışlarında yurt içinde ve yurt dışında birçok birincilik kazanmıştır. İpek Şenoğlu, teniste millî düzeye yükselmiş, ülkemizi başarıyla temsil etmiştir. Millî voleybolcu Neslihan Demir ise yurt içinde ve yurt dışında sayısız başarıya imza atmıştır. 2006 ve 2010 dünya şampiyonalarında en skorer oyuncu ödülünü almıştır. Meryem Boz da A Millî Voleybol Takımımızda şehrimizi ve ülkemizi başarıyla temsil etmektedir.

Eser, sana bir sürprizim var.

Nedir bu sürpriz, çok merak ettim.

Şehrimizin doktoru ve sanatçısı Fahrettin Cüreklibatır'a yani Cüneyt Arkin'a ulaştım. Ondan kendisini anlatan bir yazı istedim. O da gönderdi.

Gerçekten mi? Hemen okuyalım o zaman.

Tamam. Sözü şimdi şehrimizin ünlü sanatçısına bırakalım.

Cüneyt Arkin (1937-)

1937 yılının Eylül ayında Eskişehir' de doğdum. İlk anılarım; ablamın melankolik şarkıları, babamın akşamüstleri bahçeyi sularken kızgın toprağın, güneşin ve çiçeklerin kokusu oldu. Annem, topuklarına kadar uzun saçlı bir kadındı. Biraz daha büyüyünce günlerim çiftlikte geçmeye başladı. Akşamüstleri bir rüzgâr uğuldardı kulaklarımda. Uçsuz bucaksız ovidan geçen treni karma-karışık özlemler, korkular, isteklerle beklerdim.

Anam, beni Eskişehir Necatibey İlkokuluna yazdırdı. Ne korkunç, diye mırıldanıyordum kendi kendime. Beni topraktan ayırmaya hakkı yok, diye geceleri şehirden kaçıp büyük ırgat ateşleri arasında uyuyordum. Yine de ilkokulu normal bitirdim.

Çocukluğumun unutulmayan hatıralarından biri de kış geceleri dinlediğim menkıbelerdi. Beyaz ve kanatlı atı olan bir kahraman hep vardı. Kahramanımız dünyanın neresinde olursa olsun bir sıkıntısı, acısı olan insanlara yardıma koşardı. Mesela Deli Dumrul, Battal Gazi, Köroğlu...

Eskişehir Ortaokulunda hep pencere kenarında oturup uzak dağlara baktım. Eskişehir Lisesinde başka bir dünya bulmuştum. Kitaplar, kitaplar... Sait Faik, Orhan Veli... Ara sıra yazıyor, yazdıklarımı dergilere gönderiyor ve boyumdan büyük hayaller kuruyordum.

Çok az toprağımız vardı. Ağılımız vardı. Sinemaya bile çok zor giderdik. Ablam beni, Eskişehir'de Sakarya Caddesi'ndeki sinemaya götürür ve tembih eder, "Beşe çeyrek kala çıkacaksın." derdi. Filmin finalini seyredemezdim. Sonraları bir mercek buldum. O kopan filmlerden ayna ile merceğe ışık verip gösteri yaptım.

Babam üniversiteyi okumamı istemiyordu. Çünkü o zaman ailenin ekonomik sıkıntısı başlamıştı. Pazarcılık da dâhil birçok iş yapıyorduk. Benim babama büyük yardımlarım oluyordu. Ancak annem ve ablalarım okumamı çok istiyorlardı. Sonunda babamın rızasını aldık. İçimde üzüntü var, heyecan var. Çıkıyorum trenle yola... İstasyonlar birer ikişer geride kalıyor, kompartımda büzülmüş düşünüyorum.

İlk defa gurbete çıkıyorum. İstanbul'a gelişim, tıpkı ilk filmim Gurbet Kuşları'ndaki gibidir. Haydarpaşa'ya geldim, valiz, yatak ve yorganımla. Sirkeci'ye geçtim. O gece otelde kaldım. Ertesi gün imtihana gireceğim.

Ders çalışıyorum. Odada dört kişiyiz. Hiç tanımadığım, bilmediğim üç adam. Elime bir mum tutuşturuyorlar. Mumun ışığında ders çalışırken kendi kendime yemin ediyorum: "Doktor olunca hastanenin ışıklarını hiç söndürmeyeceğim." Sabah imtihana girdim. Sonra neticeleri aldık. Üçüncüydüm kazananlar arasında. Sıkıntılı şartlarda müthiş bir mücadele veriyorduk iyi öğrenci olmak için.

1963 yılında Artist mecmuasının sinema artisti yarışmasında birinciliği kazanıp sinemaya ilk adımı attım. Gurbet Kuşları'nda oynadım ilk. Filmde gerçek hayattaki gibi doktordum.

Yönetmen Ülkü Erakalın, bana "Gözleri Ömre Bedel" filminde şans tanıdı. Adım bir anda bütün Türkiye'ye yayıldı ve şöhretin kapıları önümde ardına kadar açıldı.

(Bizi kırmayarak Şehrimiz Eskişehir kitabına özel yazı gönderen Sayın Cüneyt Arkin'a teşekkür ederiz.)

Şehrimizin Somut Olmayan Kültürel Varlıkları

Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM); yüzyıllar öncesinden günümüze aktarılan sözlü anlatımlar, halk oyunları, gösteri sanatları, halk bilgisi, halk hekimliği, el sanatları gibi kültürel ürünleri ve bu ürünlerin üretim aşamalarını ifade eden kavramdır.

Kuşaktan kuşağa aktarılan bu miras, sürekli yeniden yaratılır ve toplumlara kimlik ve devamlılık duygusu verir. Böylelikle kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur.

Halk Oyunları

Kaşıklı karşılama

Eskişehir yöresi halk dansları, yöre halkının yapısı ve Eskişehir'in coğrafi konumu gereği değişik karakterler gösterir.

Genel olarak Eskişehir yöresi halk danslarında zeybek ve kaşık danslarından etkilenmeler söz konusudur. Başka bir deyişle yöre dansları doğudan batıya, güneyden kuzeye geçiş özelliği gösterir.

Erkek oyunları "kaşıklı zeybek" türü özelliği gösterir. Kadın oyunları ise "kaşıklı karşılama"

özelliği gösterir ve bu oyunlarda çok az daire yapılıdır. Oyun genellikle karşı karşıya oynanır. Zeybek adı verilen kadın oyunları bu yönüyle zeybek türünün özelliklerini taşımaz.

Eskişehir yöresi kadın dansları "kaşıklı karşılama" türü danslardır. Yöre danslarının tümü türkölüdür. Türkü söyleyen kadınlar, danslara zilli ya da zilsiz def ile katılırlar. Bu danslar, bugün köylerde ve şehrin eski yerleşim mahallelerinde biçim farklılıkları gösterse de hâlâ oynanmaktadır. Bu danslardan "Kırka kadın zeybeği" çeşitli etkinliklerde en fazla oynanan halk oyunlarımız arasında yer alır.

Eskişehir yöresi erkek dansları "kaşıklı zeybek" türü danslardır. Sırt ve diz vurmaları yöre danslarının en belirgin özellikleridir. Kaşık vuruşları aksak ve kuvvetlidir. Öyle ki yörede iyi oynayanlara "kaşıkçıran" adı verilir. Kaşıkları kırarcasına vurmaya hatta kırmaya iyi oynamanın ön koşulu hâline gelmiştir. Türkölü olanların yanı sıra türküsüz olarak oynanan danslar da vardır. Türkölü olanlar genellikle bağlama eşliğinde, türküsüz olanlar ise açık havada davul-zurna ya da davul-klarnet ile oynanır. Danslar yiğitlik ve kahramanlığı simgeler. Bu danslardan Halkalı Şeker gerek türküsüyle gerek oyunu ile ülke çapında üne sahiptir.

Kaşıklı zeybek

Bu oyunların yanı sıra Kırım ve Kafkas göçmenlerinin oynadığı halk oyunları da dünyaca ünlüdür.

Geleneksel Giyim Kuşam

Giyim, bir milletin tarih ve coğrafyasıyla doğrudan ilgilidir. Bu nedenle tarihsel süreçte değişik yerlerden göç alan şehrimizde giyim kuşam oldukça zengin bir görünüme sahiptir.

Kadın giysileri genelde ipek, kadife ve pamuklu kumaşlardan yapılır. Erkek giysileri yün veya pamukludan dikilir. Giysilerin biçimleri, renkleri, üzerlerindeki süslemeler kişiye ait birçok özelliği anlatır. Genç kız ya da evli kadın giysilerinden ayırt edilebilir.

Eskişehir’de kadın kıyafetleri arasında sarka-kasnak (pesent) önemli bir yer tutar. **Sarka**, önü kapanmayan bir tür cepkendir. Şalvar ise kasnak veya pesent olarak adlandırılır. Düğün, bayram, Hıdırellez gibi önemli günlerde giyilir.

Eskişehir yöresel kıyafet örnekleri

Kıron

Altıparmak, bir kumaş türü olmakla birlikte aynı zamanda bu kumaştan yapılan giysilerdir. Çetayı, çitari gibi adlarla da anılır. Şalvar, cepken ve entari olarak dikilir. Cepken ve şalvar sarka-kasnaktan farklı olarak aynı renktir. 1920 yılından kalma bir çetayinin o zamanlar gelinlik olarak kullanıldığı bilinmektedir.

Canfes (canfez), saf ipekten dokunmuş bir kumaş türü olmakla birlikte bu kumaştan yapılan giysilere verilen addır. Cepken ve şalvar olarak dikilen bu kıyafet incedir dolayısıyla yazlıktır.

Sevai

Cepken ve şalvardan oluşan **cezi**, ipekli kumaştan yapılır. Bir diğer kıyafet şekli olan kıron ise sarkaya göre daha az işleme içerir. **Sevai** olarak bilinen kumaş türünden yapılan giysiler yine sevai olarak bilinir.

İnönü yöresindeki geleneksel erkek kıyafetleri Ege Bölgesi’nde giyilen zeybek kıyafetlerine benzer. Bazı yerlerde başlık olarak fes kullanılır, bunun üzeri poşu ile dolandır. Üzerinde "göynek" veya "gömlek" denilen bir giysi olup bunun üzerinde de uzun kollu cepken vardır.

Cepkenle aynı kumaştan yapılan şalvar (potur) dize kadar uzanır.

Kafkas göçmenlerinin giydiği geleneksel kıyafetler olan kaftan, kemer, içlik, başlık, başörtüsü... artık geleneksel danslar yapılırken giyilmektedir. Aynı şekilde Tatarların geleneksel kıyafetleri de düğünlerde, toplantı ve kutlamalarda giyilmektedir. Bu giysilerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması için aileler özel bir çaba gösterir. Balkanlardan gelen muhacirlerin kıyafetlerinde iğne oyası önemli yer tutar.

Yemekler

Eskişehir, farklı kültürlerin toplandığı bir bölge olduğundan zengin bir mutfak kültürüne sahiptir. Eskişehir'in yerlilerinden olan Manavların oluşturduğu Odunpazarı mutfağı, Kafkasya'dan gelenlerin Çerkez mutfağı, Kırım ve Tatar mutfağı, Balkan etkilerinin görüldüğü Muhacir mutfağı ve Rumeli mutfağı bu zenginliği oluşturur.

Börekler

Çibörek, Eskişehir'le özdeşleşmiş bir börektir. Türkiye'de pek çok yerde yapılır ama Eskişehir'deki çiböreğin tadını başka yerde bulmanız kolay değildir. Eskişehir'e ilk yerleşen Tatar kültürünün eseri olan çibörek; kıyma, soğan ve baharat karışımının açılmış yufkaya konulup bunun yağda kızartılmasıyla yapılır. Genellikle yarım ay şeklinde olur. "Çi" Tatar dilinde "enfes, leziz" anlamına gelmektedir. Bayramlarda, misafir geldiğinde ve hanımların günlerinde çibörek pişirilmesi gelenektir. Eskiden Tatar düğünleri çiböreklerin yenmesiyle sona ererdi.

Çibörek

Bilgi Kutusu

Çibörek Manzumesi

Atalardan kalmış bize etli yağlı hamuraş
Köbeteyle kalakay, erişte, cantık, mantı,
Sarı burma, kalakay, kavurma börek uğmaç,
Şilter, salma, irimçik, tabak börek, bazlamaç,
Hurma yemiş, kesmece, öküz börek, kıygaça,
Saysan bitiremezsin adlarını yıllarca!
En başında bunların gelir kutlu çibörek!
Yüzyıllardan bu yana bunlarla katmış kemik,
Beynimize işlemiş göbek böyle kesilmiş,
Kan bunlarla koyurmuş, hep bunlarla büyünmüş...
Buğdayı biz bulmuşuz: Hamuraş baş aşımız.

İsmail Otar

Tatar mutfağında çiböreğten sonra en çok yapılan yiyecekler arasında **göbete (köbete)** bulunur. Genelde davetlerde ve bebek mevlidinde yapılan bir börek türüdür.

Göbete gibi **kavurma börek** de tören yemeğidir. Daha çok bebek ya da ev hayırlamak için yapılır ve gidilen eve götürülür.

Kıygaşa denilen börekse çoğunlukla cenaze evinde pişirilir ve defin sonrasında taziyeye gelenlere ikram edilir. Kandil günlerinde de dağıtılır.

Tatar mutfağının en önemli yemeklerinden olan **tabak börek**, Orta Asya'dan günümüze kadar yaygınlaşarak gelmiştir. Böreğin şekli ve büyüklüğü bölgelere göre değişebilir. Çorba gibi sulu olduğu zaman "kaşık börek", haşlama suyu süzülürken ise "tabak börek" adını almaktadır.

Balaban

Küçük küçük doğranmış pideler sıcak et suyu ile ıslatılıp, üzerlerine yoğurt ve salça sosu dökülerek hazırlanır. Daha sonra bunların üzerine ızgarada pişirilen balaban köfteler ve bonfile şişler ilave edilir. Porsiyonları dolu dolu olan balaban Tatarcada "çok büyük" anlamına gelmektedir.

Bamya Çorbası

Özellikle Sivrihisar'da yapılır. Özel günlerde ve düğün yemeklerinin sonunda içilir. Ağır bir yemeğin sindirimini kolaylaştırdığına inanılır.

Çerkes Sofrası (Abısta)

Kafkas mutfağının geleneksel yemeği olan ve hemen her gün yenen mısır lapasıdır. Sertçe bir hamur hâline gelinceye kadar pişirildikten sonra sofraya alınır ve yuvarlak bir şekilde sofraya üzerine yerleştirilir, ortası kaşıkla oyulduktan sonra içerisine tereyağı konular, etrafına Çerkes peyniri dizilir ve ayrı bir tabak içerisinde önceden hazırlanan Çerkes tavuğu ile sıcak olarak servise sunulur.

Halkalı Şeker

Eskiden söz kesildiğini ilan etmek üzere kahvelerde dağıtılan bir şekerleme türüdür. Halkalı şeker, şekerin sıcak hamur hâlindeyken duvardaki kancaya elle atılıp yoğrularak beyazlatılması ve ardından renkli şeritlerle süslenip fitil hâlinde çekilmesiyle yapılır.

Abısta

Halkalı şeker

Göbete

Kelem (lahana) Dolması

Lahana, Farsçada kelem olarak bilinir. Kelem dolması yaygın olarak Sivrihisar'da yapılır. Bayram ve düğünlerin en temel yemekleri arasındadır.

Kuzu Sorpa

Kuzunun bel, kol ve but bölümlerinden yapılan çorbada taze soğan, taze nane yaprakları ve dereotu bulunur. Geçmişte sadece ilkbahar aylarında yapılırken günümüzde malzemeleri bulunabildiğinden her mevsim yapılabilmektedir.

Göceli Tarhana Çorbası

Aileler; kendine yetecek kadar göceli tarhanayı yazın son günlerinde hazırlar, güneşte kurutur. Bu kurutma sürecinde evin çocukları, hayvanlar gelmesin diye tarhananın başına nöbet tutar. Çocukların en büyük zevki kurumaya başlayan tarhanadan yemektir. Ancak sert göceler zor yendiği için şöyle bir tekerleme söylerler:

Tarhana tar tar, boğazımı yırtar,
Baklava kardeş, gel beni kurtar.

Met Helvası

Adını çubuk (met) ve aşık kemiğiyle oynanan bir oyundan alan met helvası, Eskişehir'e özel bir lezzettir. Bu meşhur helva pişmaniye'nin tadını andırır. Met helvası, met oyunu sonucunda kaybeden tarafın uzun kış gecelerinde helva çekmesiyle oluşan bir geleneğin ürünüdür.

Simit

"Eskişehir unundan, Kalabak suyundan, yeni çıktı fırından, haydi simit!" diye satılan Eskişehir simidi kendine has gevrekliği, bol susamı ile oldukça meşhurdur. Odunpazarı Meydanı'nda yer alan simit fırınının yüz yıllık geçmişi vardır. Simitçilere göre kaliteli bir simit pişirildikten sonra yirmi iki ayar Osmanlı altını renginde olmalıdır. Eskiden simitçinin sesinden ve okuduğu mâniden simidin hangi fırından geldiği anlaşılırmış.

Kelem dolması

Göceli tarhana çorbası

Simit

El Sanatları

Sivrihisar Cebesi ve İncili Küpesi

Sivrihisar cebesi ve incili küpesi, 1800'lü yıllarda Ermeni ustalar tarafından gerçekleştirilen el sanatları arasındadır. Zamanla Sivrihisarlı ustalar tarafından da öğrenilen bu el sanatı günümüze kadar ulaşmıştır. Sivrihisar cebesi, tel tel altınların halı gibi dokunmasıyla yapılmış ince ve geniş bir bileziktir. Bileziğin yanı sıra kolye olarak da işlenebilmektedir.

Sivrihisar incili küpesinin orijinali on iki inciden yapılanıdır. Küpenin üst kısmındaki mavi taş nazarı, ortasındaki kırmızı taş ateşi, etrafındaki inciler de saflığı ve temizliği temsil eder.

Sivrihisar düğünlerinde erkek tarafının gelin için hazırlayacağı bohçaya bir çift cebe ve bir çift incili küpe konur. Cebe, bir zinet eşyası olmasının yanı sıra dar günlerin güvencesidir.

Sorkun Köyü Çömlekçiliği

Sorkun, Eskişehir ili Mihalicçık ilçesine bağlıdır. Köyde her yaştan kişi çömlekçilikle uğraşmaktadır. Atölye niteliği taşıyan evlerin tümünde çömlekçilik yapılır.

Köyde çanak çömleğin tamamı; dönen bir çarkta şekillendirilmekte, geleneksel yöntemlerden ödün verilmeden yapılmaktadır. Yörede çömleğin üç farklı boyu hiç değişmeden günümüze kadar gelebilmiştir. En küçük boy "gıdı", orta boy "cin", büyük boy "birelik" adını alır. Ayrıca bütün bir kuzunun pişirilmesi amacıyla yapılmış olan çömleğe "kuzuluk" adı verilir.

Sivrihisar Beş Bacalı Kilim

Sivrihisar'ın en tipik ve en tanınmış seccade örneklerindedir. Rivayete göre bu kilim seccade, tasavvuftaki beş merhaleyi anlatır ve insan ruhundaki arınmayı temsil eder. Kilimde mutlaka beş baca motifine yer verilir. Renkleri tamamen doğal boyalardan yapılır. Kırmızı boya çilinden, mavi indigodan, yeşil eynik otundan, kahverengiler ceviz kabuğundan, sarılar kurt odunundan elde edilir.

Şehrimizin Hikâyeleri

Bacalı Seccade Efsanesi

Efsaneye göre Sivrihisar Kalesi Türkler tarafından kuşatılmış ancak alınamamıştır. Kaleyi ele geçirmek için bir Türk kızının taktik gereği düşmana esir düşmesine izin verilir. Kıza belli simge ve işaretler öğretilir. Her simge ve işarete belli anlamlar verilir, kızdan bu sembeler ve işaretleri kullanarak kalenin planını bir kilime dokuması istenir. Dokunan kilim kale dışına çıkarılır ve kalenin planı ele geçirilir. Böylece kilimin desenlerinden nerede oklu, nerede atlı askerlerin bulunduğu öğrenilir, bu plana göre hedefe ulaşılır. Kale, bacalı seccade sayesinde fethedilir.

Lüle Taşı

Lüle taşı; Eskişehir civarında, yerin farklı derinliklerinde, tek tek yumrular hâlinde bulunur. "Denizköpüğü ve beyaz altın" gibi adlarla da bilinir.

Lüle taşı işlemeciliği, Eskişehir'de hem önemli bir iş kolu hem de sanat dalıdır. Lüle taşından süsleme ve aksesuar amaçlı üretim yapılmaktadır. İşleme atölyeleri sürekli yeni modeller geliştirmektedir. Eskişehir'de en çok tercih edilen hediyeler, lüle taşından yapılan ürünlerdir.

Bilgi Kutusu

Odunpazarı'nın her sokağı, her konağı her an farklı bir sürprizle karşınıza çıkabilir. Bu sürprizlerden biri Hafız Ahmet Efendi Konağı'nda bulunan "Gül Asa"dır. Hz. Muhammed'in simgesi olan gül, lüle taşına ustalıkla işlenmiştir. "Gül Asa" büyük lüle taşı ustası Hafız Ahmet Efendi tarafından yapılmıştır. Lüle taşından yapılan bu asalardan iki adet daha vardır. Bunlardan biri Mustafa Kemal Atatürk'e diğeri de dönemin İran Şahı Rıza Pehlevi'ye armağan edilmiştir. Atatürk'e armağan edilen "Gül Asa" Anıtkabir Müzesi'nde sergilenmektedir. Hâlen bir örneği Hafız Efendi Konağı'nda bulunan "Gül Asa" şehrimizin görülmeye değer eserleri arasında yer alır.

Tel(li) Şırak ve Koraz Telleme

Sivrihisar ilçesine bağlı Ortaklar köyünde hâlen sürdürülen düğün gelenekleridir.

Tel Şırak Telleme: Bir sopanın üzeri renkli elışı kâğıtları ile süslenir. Sabah tellenen şırak, genç bir adam, bir erkek çocuğu ile hediyeler eşliğinde kız tarafına gönderilir ve düğünün başladığı ilan edilir. Şırağın anlamı ışıktır. Tellenen şırak, evin ışığı olan kadını temsil eder.

Koraz (horoz) Telleme: Düğün evindeki genç kızlar, sembolik olan horozun gövdesini kâğıt ya da kumaşlarla oluşturur. Tellenen horoz büyük bir tepsinin ortasına yerleştirilir, etrafı kuruyemiş ve bozuk paralarla doldurulur. Horoz tellemeyi tamamlayan kızlar, düğün evinin bahçesinde tepsiyi elden ele dolaştırıp eğlenirler. Horoz telleyen kızlara katlama ve baklava ikram edilir.

Şehrimizin Sözlü Edebiyat Kültürü

Şehrimizin sözlü edebiyatına ilişkin aşağıda verilen türleri araştırınız. Bulduğunuz örnekleri verilen tabloya yazınız.

Masal	
Destan	
Efsane	
Türkü	
Mâni	
Deyiş	
Ninni	

Yöresel Çocuk Oyunları

Oyun, çocuğun özgürlüğüdür ve çocuktaki tüm yetenekleri uyandıran çocuğun serpilip açılmasına yarayan bir eğlencedir. Oyunların doğasında olan özellikler, çocuğun öğrenme ve kendi becerilerini geliştirmesi açısından önemli bir role sahiptir. Çocuk oynarken diğer insanlarla iletişim kurmayı, paylaşmayı, yardımlaşmayı, problem çözmeyi, sosyal kuralları öğrenir ve kendi becerilerini geliştirme fırsatı bulur.

Eskişehir folkloruna ait çocuk oyunları, çocuğa sahip olduğu bireysel özellikleri fark ettirir. Örneğin çocuk, gök boncuk oyununu oynarken arkadaşlarının koşma hızlarının birbirinden farklı olduğunu görür. Ara kesme ve met oyunlarında ise kendisinin ve arkadaşlarının güçlü ya da zayıf yönlerini fark eder. Bu durum; çocuğun diğer bireylerle kendisi arasındaki benzerlik ve farklılıkları görmesi açısından önemlidir.

Etkinlik

Haydi Şimdi sizinle bir kelime avına çıkalım. Kelime avının içine bir mesaj gizledik. Eskişehir'in kültürel değerlerini bulmacanın içine düz, çapraz ve ters gelecek Şekilde sakladık. Bulduğunuz kelimelerin üzerini kalemle izin. Geriye kalan harfleri birleştirip okuduğunuzda Şifreli mesajıma ulaşmış olacaksınız.

ULU CAMii, MET HELVASI, ALAADDIN CAMii, KURŞUNLU, IBÖREK, GÖBETE, KARACA-
HİSAR, SEYİT BATTAL GAZI, SÜCAEDDİNİ VELİ, MEVLEVİLİK, SAAT KULESİ, TEMPRİS,
KİBELE, REŐADIYE CAMii, ZAIM AğA KONAğI, ERMENİ KİLİSESİ

İ	L	E	V	İ	N	İ	D	D	E	A	C	Ü	S	İ
I	M	E	V	L	E	V	İ	L	İ	K	B	İ	Z	İ
Ğ	K	L	İ	S	M	K	S	Ü	L	T	Ü	A	R	M
A	A	S	K	İ	A	N	E	A	T	U	G	V	E	A
N	R	F	E	R	E	S	L	T	İ	L	V	A	L	C
O	A	E	R	P	L	E	U	R	A	U	K	E	N	E
K	C	T	Ö	M	T	İ	K	T	E	C	S	K	L	Y
A	A	E	B	E	İ	Ő	T	E	H	A	İ	E	R	İ
Ğ	H	B	İ	T	D	A	A	E	Y	M	B	A	Ő	D
A	İ	Ö		A	B	M	A	A	K	İ	B	İ	R	A
M	S	G	A	T	Y	R	S	İ	K	İ	C	A	L	Ő
İ	A	İ	İ	K	U	L	N	U	Ő	R	U	K	T	E
A	R	Y	İ	İ	S	A	V	L	E	H	T	E	M	R
Z	E	R	M	E	N	İ	K	İ	L	İ	S	E	S	İ
S	İ	İ	M	A	C	N	İ	D	D	A	A	L	A	R

Şifreli Mesaj:

Şehrimizin Dil Özellikleri

Bir toplumun yüzyıllar boyunca meydana getirdiği kültür, dil sayesinde gelecek kuşaklara aktarılır. **Dil** yalnızca bir iletişim aracı değil atalar kültürünü günümüze taşıyan bir araçtır. **Ağız** ise aynı dil içinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılıklar gösterebilen, belli yerleşim bölgelerine veya sınıflara özgü olan konuşma dilidir.

Eskişehir, yerli ve muhacir pek çok etnik unsurun bir arada bulunduğu bir ildir. Başta Bulgaristan, Yunanistan ve Romanya'dan gelenler olmak üzere Eskişehir'e yerleşen muhacirlerin sayısı oldukça fazladır. Bunun yanı sıra Kırım'dan gelen göçmenler de şehrin kültürel dokusunda önemli rol oynar. Bu nedenle Eskişehir'in dil yapısında çeşitli ağızları görmek mümkündür.

Manav, Türkmen, Yörük, Balkan muhacir ağızları Eskişehir dil yapısında önemli yer tutar. Bunların dışında Eskişehir'de konuşulan Kırım Tatar ağızı, Kazan Tatar ağızı, Nogay Tatar ağızı ve Karacay-Malkar ağızı da yörenin dil yapısında hayli etkin konumdadır.

Gelişen teknolojiye de bağlı olarak özellikle şehir merkezlerinde yaşayanlar genelde ağız özelliklerini yitirmiştir. Köylerde ağızlar hâlâ korunsun da buralarda nüfusun düşük olması ve şehre göçler nedeniyle yavaş yavaş kaybolmaya yüz tutmuştur.

Eskişehir yöresinin ağız, deyiş, özgün söz ve mâni varlıklarından bazıları aşağıda verilmiştir.

nabeysin: Ne yapıyorsun, nasılsın?

tö büle: İşte böyle

kızan: Erkek çocuk

kızçe: Kız çocuk

şılak: Parlak

somun: Ekmek

Bir dalda iki ceviz

Yârimin adı Cengiz

Cengiz benim olursa

Eskişehir'e gideceğiz

ileş: İlaç

münübüs: Minibüs

kiprit: Kibrit

piriş: Piriş

çeket: Ceket

pinmek: Binmek

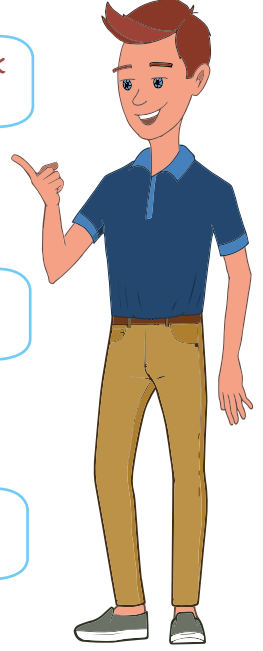
Astepe bayırları

Dererim çayırları

Kırka'dan kız alan

Çift vursun davulları

Arkadaşlar sizler için Sivrihisar ağızıyla bir bayram günü canlandırdık.

Ooo, kimler gelmiş. Hoş geldiniz guzularım.

Abdilla emmi bayramın mübarek olsun. Öpüüm.

Gusura galman kakamıyon, gocadık gari. Yannarım pek aarır.

Olur mu Abdilla emmi, zamet etme sen.

Naaparsınız, ne var, ne yok? Anan boban nasıl?

İyiler, soranlara çokça selamları var.

Guzularım garnınız aç mı?

Yok emmi, bayram yimeeni yidik de çıktık.

Bak vala mabalı günaa boynunuza. Gızım mantonu çıkar, iğreti gibi oturman.

Biz fazla durmuycaz, yeni çıktık, ilk gapı sizsiniz. Malum bayram.

Zaten bayramdan bayrama gelirsiniz, onda da ataş almaya gelmiş gibi. Gız Haçça gak şeker golanya dut. Alın guzum, allasen bi dene daa al. Haçça, fistinan gaba şeker de getir, yisin guzularım.

Abdilla emmi ben fısdığı az yiyin olmaz mı?

Niye gızım, siz genç adamsınız, bişi olmaz, eridirsiniz. Şu datlılardan al de ge Haçça.

Obaahh! Bu dadlı çok Haççana. Neyse yiyebildiğimi yirim gari. Datlıyı da yidik, gakalım artık.

Gurban kestiniz mi kesmediyseniz şurdan bi parça guyuun da alın gidin. Anana bobana selam söyle. Allah tekrarın erdirsin.

Tarihî Süreçte Şehrimizde Yerel Yayın ve Yayıncılık

Günümüzde insanlar çevrelerinde, ülkelerinde ve dünyada yaşananları yazılı ve görsel yayınlardan öğrenir. **Yerel basın**; yöre halkını bilgilendirmeye, eğitmeye, eğlendirmeye yönelik yayıncılık faaliyeti içinde bulunan araçlardır. O kent ya da bölgede yaşayanların kendi çevreleriyle ilgili konularda dili, gözü, kulağıdır.

Yerel basın, yöre insanları arasında iletişimi sağlarken seslendiği yöre insanlarına daha sıcak ve bire bir mesajlar da gönderir. Böylelikle yöre insanına bir toplum içinde yaşadığı duygusunu vererek onların toplumsallaşmasını sağlar. Öte yandan da onun hemşehri kimliğini güçlendirir ve yaşadığı çevreye katılımını sağlar. Halk; kendi gazetesinde kendi sorunlarını, yakın çevresindeki olayları ve gelişmeleri buradan takip eder.

Eskişehir’de de yerel yayıncılık faaliyetleri köklü bir geçmişe sahiptir. Bu yayınlardan ilki Nimet adlı gazetedir (22.03.1908). Gazete; haftada üç gün, dört sayfa olarak şimdiki Taşbaşı’nda basılmıştır. Sonrasında Metanet gazetesi yine haftada üç gün, dört sayfa olarak yayımlanmıştır. 1913 yılında bu gazeteler kapatılmıştır.

Günümüzde Eskişehir’de yayınlanan günlük gazeteler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Eskişehir Gazeteleri	
	
	
	
	

Bunların dışında şehrimizde yayın yapan TV ve radyo kanalları ile internet siteleri bulunmaktadır.

Etkinlik

Eskişehir'deki TV ve radyo yayınları yapan kurumları araştırınız. Bu kurumların Eskişehir ve siz öğrenciler için ne gibi yayınlar yaptığını inceleyiniz. Edindiğiniz bilgileri boş bırakılan alana yazarak sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Siz bir yayıncı olsaydınız Eskişehir'in hangi özelliğini tanıttırdınız?
Neden?

Şehrimize Özgü Müzik Kültürü

Eskişehir, İç Anadolu kültürüne sahipken coğrafi konumu gereği Batı Anadolu'nun kültür değerlerinden de etkilenmiştir. Kültürel çeşitliliğin oluşumunda Kırım, Balkanlar ve Kafkaslardan gelen göçmenlerin önemli etkisi olmuştur. Bu kültürel çeşitlilik müzik yapısına da yansımıştır. Bu konuda Kütahya, Ankara gibi illerden etkilenen şehrimiz, renkli ve özgün bir müzik kültürüne sahiptir.

Zeybek

Eskişehir'de uzun hava yok denilecek kadar azdır. Yörenin müzik yapısında önemli yer tutan kaşık havaları şehrimizin her yerinde görülür. Zeybek havasına şehir merkezinin yanı sıra İnönü ve Kırka'da rastlanır. "Canimen" denilen sözlü halaylar merkezde ve Seyitgazi'de görülür.

Odunpazarı ve Seyitgazi'de semah ve nefesler önemli yer tutar. İlin her tarafında ilahiler söylenir. İnönü yöresinde kına yakılırken kına ilahileri söylenmektedir.

Karadır Kaşların Ferman Yazdırır, Katibin Avlusu, Yere Düştü Alamadım Fesimi, Bir Mum Yanar Şişede, Top Yatağın Önü Gayfe, Nazik, Canimen, Çekirgem, Gayfeciler, Bu Dağlarda Bağ Olmaz, Sultan Seccadesi şehrimizin en tanınmış türkülerinde yer alır. Ayrıca eğlence ve düğünlerde çalınan Kaval Havası Eskişehir'de yediden yetmişe herkesin severek dinlediği ve oynadığı yöreye özgü bir oyun havasıdır. Dağdan Keserler Meşeyi türküsü özellikle Sarıcakaya'da kına gecelerinde söylenir. Şehrimize ait olan ve aşağıda sözleri verilen Halkalı Şeker türküsü ise hemen hemen bütün düğünlerde söylenen son derece eğlenceli ve coşkulu bir türküdür.

Halkalı Şeker

Halkalı şeker Şam fıstık
Aman arpalar gara gilçik
Eğer beni seversen
Aman al bohçanı yola çık

Halkalı şeker, hasiretlik çeker
Çok sallanma güzel yârim
Cahilim aklım gider
Halkalı şeker, hasiretlik çeker

Bilgi Kutusu

Ali Rıza Kalaycı

Eskişehir'in yetiştirdiği önemli bir sanatçıdır. Gençliğinde marangoz çırağı iken bağlama çalmayı öğrenmiştir. Yıllarca bağlama çalıp türkü söylemenin yanı sıra gençlere de bağlama çalmayı öğretmiştir.

Bir gün bağlaması yere düşmüş ve bağlamanın tekne ile sap kısmı ikiye ayrılmıştır. Bu durum sonrasında

yaşanan gelişmeyi Ali Rıza Kalaycı şöyle anlatır: "Sap kısmına manyetik tel ve çivi taktım, baktım ses geliyor. Daha sonra 'baston' tabir edilen sadece sazın sap kısmından oluşan bağlamayı ürettim." Böylece ilk kez

"baston bağlama" denilen bir saz şekli doğmuştur.

Şehrimizin Önemli Günleri

Yunus Emre Kültür ve Sanat Haftası

Mayıs ayının ilk haftasında Yunus Emre'yi anma ve onun felsefesini anlama yolunda gerçekleştirilen etkinliklerdir. Etkinlikler, Mihalıççık ve Eskişehir merkezde bir hafta boyunca sürer.

Nasrettin Hoca Doğum Şenlikleri

Haziran ayının ilk haftasında Sivrihisar'da gerçekleştirilen şenliklerde Nasrettin Hoca çeşitli yönleriyle anlatılır ve canlandırılır.

Seyit Battal Gazi'yi Anma Töreni

Seyitgazi'nin düşman işgalinden kurtuluş günü olan 1 Eylül'de yapılmaktadır.

Sücaeddin Velî Anma Dostluk ve Sevgi Günü

Mayıs ayının dördüncü haftasında Arslanbeyli Köyü Sücaettin Veli Derneği tarafından düzenlenen şenliğe ulusal düzeyde katılım olur.

Eskişehir'in Düşman İşgalinden Kurtuluş Günü

2 Eylül'de, Eskişehir merkezde çok geniş katılım-
la kutlanır. Son yıllarda önemli bir şenliğe dönüş-
müştür.

Tepreş Şenlikleri

Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Spor Ku-
lübü Derneğince haziran ayının 2. pazar günü
düzenlenmektedir. Kırım Tatarlarının Hidrellez
sonrası kutladıkları bir bahar bayramıdır.

Kayakent Çukurbağ Şenlikleri ve Kilim Festivali

Günyüzü'nde haziran ayının üçüncü haftası dü-
zenlenmektedir. Bağbozumu şenliklerinin yanı
sıra bölgenin temel değerlerinden olan kilimleri
de bu festivalde tanıtılır.

Karaçay Balkar Şenlikleri

Han'da haziran ayının dördüncü haftası düzen-
lenmektedir. Amaç Çerkes kültürünü tanıtmak-
tır.

Şehrimizin Çocuk ve Gençlere Sağladığı Hizmetler

Şehir hayatı insanlar için zaman zaman bunaltıcı olmakla birlikte şehirlerin insanlara sunduğu imkânlar da vardır. Şehirlerde yaşayan insanlar; eğitim, spor, sanat, meslek edinme gibi alanlarda kendilerini geliştirmek ve yaşam koşullarını yükseltmek isterler. Bu amaçla şehirlerde sistemli ve programlı hizmetler sunan eğitim kurumları, özel kurum-kuruluşlar ve belediyeler bulunur.

Eskişehir'de de insanların mesleki ve kültürel gelişimlerine hizmet eden çeşitli merkezler vardır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi; meslek edindirme, sosyal açıdan dezavantajlı ailelerin çocuklarını üniversiteye hazırlama, okul eğitimine destek amaçlı kurslar düzenlemektedir. Bu kurslarda insanların sosyalleşmelerini sağlamak aynı zamanda dostluk, dayanışma ve güven duygusunu pekiştirmek amacıyla 50'den fazla branşta eğitim verilmektedir.

Bilgi Kutusu

İÇEM (İşitme Engelli Çocuklar Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi)

İÇEM, işitme kayıplı çocuklara işitsel-sözel yöntemle çağdaş bir eğitim programının uygulandığı araştırma merkezidir. İÇEM'de işitme kayıplı çocukların nitelikli eğitimi için gereken her türlü faaliyet ve program merkez bünyesinde geliştirilmiştir. İÇEM; okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde işitme engelli çocuklara akademik eğitim vermektedir.

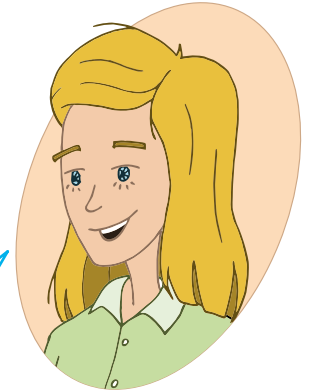
İÇEM'in en önemli hizmetlerinden biri de işitme engelli çocukların ailelerine yönelik eğitim vermesidir.

Yurt içinde çeşitli kurumlara verilen hizmet içi eğitimlere ek olarak Japonya, Ekvador ve Singapur'da İÇEM'i örnek alan kurumların elemanlarına da uygulama hizmetleri verilmiştir.

Şehrimizde gençler, çocuklar ve şehir halkı sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için neler yapıyor? Bu anlamda Eskişehir'de resmî ve resmî olmayan hangi kuruluşlar vardır?

Şehrimizde eğitim merkezleri, meslek edindirmeye yönelik atölye ve kurslar, buralarda üretilecek ürünlerin satışı için mağazalar, çocuk kulüpleri, gençlik merkezleri, engelliler hizmet merkezi, engelliler lokali gibi birimler bulunmaktadır.

Ayrıca şehrimizde madde bağımlıları rehabilitasyon merkezi, aile bakımı ve korumasından yoksun olup sokaklarda yaşayan çocuklara yönelik merkezler, çocuk koruma evleri, şefkat evleri, çocuk meclisi gibi sosyal hizmet merkezleri vardır.

Şehir halkının sosyal ve kültürel faaliyetlere katılması için belediyeler, bazı kurum ve kuruluşlar zaman zaman ücretsiz konser, gösteri, seminer gibi etkinlikler düzenlemektedir.

Şehrimizde bizler için yüzme, yürüyüş, bilim sanat merkezleri, gezici kütüphane ve eğlence alanları var. Esil, bu saydıklarımın hangilerinden yararlanabildin?

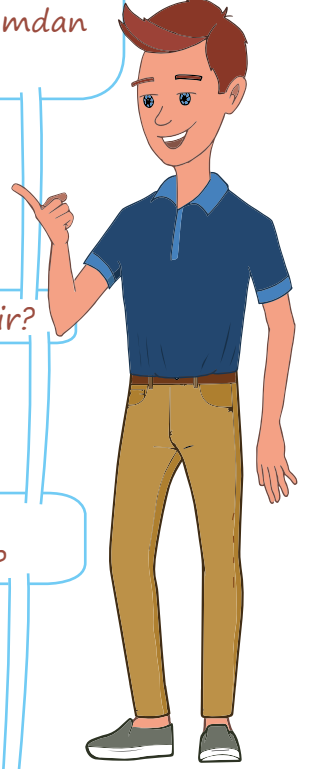
Ooo bunların hepsine hatta Sazova Parkı'ndaki optimistik kurslarına katıldım.

Optimistik nedir?

Sazova Parkı'ndaki gölette yelkenlilerle yapılan su sporu.

Peki İnönü ilçesindeki Türk Hava Kurumundaki kamplara katıldın mı?

Hayır, hiç katılmadım. Orada neler yapılıyor?

Kuşların nasıl uçtuğunu, gökyüzünden yeryüzünün nasıl görüldüğünü merak ediyorsan İnönü Türk Hava Kurumu kamplarına katılmalısın, çok heyecanlı.

1925 yılından beri gençleri havacılığa özendiren Türk Hava Kurumu biz gençleri gökyüzüyle buluşturuyor ve mavi rengi hayatımıza katmaya devam ediyor. Orada havacılık sporları yapılıyor ve bu alanda eğitimler veriliyor. Mutlaka gitmelisin.

Kesinlikle gitmeliyim, beni çok heyecanlandırdı.

Peki Özdilek Sanat Merkezini biliyor musun?

Bilmez miyim? Çocuklara ve yetişkinlere yönelik seramik, resim, cam, model uçak, piyano, şan, diksiyon, metin yazarlığı gibi birçok alanda kurslar vermekte.

Çok güzel. Sınıfımızda paylaşalım bu bilgiyi. Bu kurslara birçok arkadaşımızla biz de katılabiliriz.

Şehrimizde Spor

Eskişehir’de resmî anlamda spor; ata sporlarımız olan güreş, at yarışları ve cirit oyunları ile başlar. 1900’lü yılların başından itibaren eski Atatürk Stadı’nın olduğu yer ve çevresi spor sahası olarak kullanılmaktaydı. Burada yapılan spor müsabakalarına halk büyük ilgi göstermiş, 1924’te Eskişehir’de yapılan olimpiyat seçme müsabakaları ise şehrimizde spora olan merakı artırmıştır.

Güreş

Ata sporumuz olan güreşte ilk önemli çalışmalar 1920’li yıllara uzanır. Özellikle dünya çapındaki güreşçimiz Kızılcıklı Mahmut Pehlivan’ın şehrimize gelmesinden sonra güreşe olan ilgi artar. 1948 ve 1960’taki olimpiyatlarda Nasuh Akar, Ali Özdemir, Ahmet Bilek gibi Eskişehirli sporcular altın ve gümüş madalyalar almışlardır. Gençlerin ve çocukların güreşe olan ilgisi, özellikle Gençlik Spor İl Müdürlüğü’nün destekleriyle de devam etmektedir.

Nasuh Akar

Münevver Hancı

Atıcılık

1924’te askerî birliklerin faaliyeti ile başlayan atıcılık, zamanla sivillerin de yer aldığı bir spora dönüşmüştür. Atıcılık alanında günümüzde de lisanslı düzeyde birçok sporcu vardır. Şehrimizde cirit sporuna duyulan ilgi büyüktür. Eski bir Avrupa şampiyonu olan Gürbüz Çam’ın çalıştırdığı Münevver Hancı, yurt dışında Türkiye’yi başarıyla temsil etmektedir.

Bisiklet

Düz bir alanda kurulan şehrimizde bisiklet sporuna karşı ilgi hayli yüksektir. 1933’te başlayan bu spor, kısa zamanda kulüpler düzeyinde yapılmaya başlamıştır. Günümüzde de Gençlik Spor İl Müdürlüğü’nün destekleriyle sürdürülmektedir. Ayrıca şehrimizin çevresinde oluşturulan parkurlarla dağ bisikleti de oldukça ileri düzeyde faaliyet göstermektedir. Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü Esbike Dağ Bisikleti Takımı önemli başarılar elde etmiştir.

Eskişehir dağ bisikleti parkuru

Atletizm

Eskişehir’de atletizm alanında 1923’ten itibaren millî düzeyde sporcular yetişmiştir. Özellikle Mehmet Terzi, koşularda yurt içinde ve yurt dışında sayısız başarılar kazanmıştır. 1987 Londra Maratonu’nda altıncı olan Mehmet Terzi’nin buradaki derecesine hâlâ hiçbir Türk atleti ulaşamamıştır.

Mehmet Terzi

Eskrim sporcumuz

Eskrim

Şehrimizde eskrim alanında 1936’dan beri çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu spora olan ilgi özellikle Halkevi-Demirspor rekabetinden sonra artmış; Eskişehir, Türkiye şampiyonalarında iddialı konuma gelmiştir. Zamanla birçok millî sporcu yetiştiren Eskişehir Demirspor kulübü çalışmalarını etkin bir şekilde sürdürmektedir.

Binicilik

Sultan II. Mahmut’tan itibaren at yetiştiriciliği yapılan Mahmudiye’de özellikle safkan Arap atı yetiştiriciliği devam etmektedir. Mahmudiye’de binek atları kiralanabilir, at gezileri yapılabilir. Kum ve çim pistlerin bulunduğu bu ilçemizde sonbaharda mahallî at yarışları düzenlenmektedir. Özel yetiştiriciler, büyük yarışlara gitmeden önce şehrimizde antrenman yapmaktadır. Eskişehir-Kütahya yolu üzerinde bulunan Atlı Spor Kulübü de şehrimize ve ülkemize binicilik sporunda değerli katkılar sunmaktadır.

Mahmudiye’de binicilik

İnönü’de hava sporları

Hava Sporları

Eskişehir, sahip olduğu uygun hava koşulları sayesinde ülkemizin en önemli sportif havacılık merkezleri arasında yer alır. Atatürk’ün emriyle 1936’da kurulan THK İnönü Uçuş Eğitim Merkezi birçok dalda eğitim vermektedir. Bu hava sporlarının başlıcaları arasında planör, paraşüt, yamaç paraşütü, yelkenkanat-mikrolayt, paraşüt-balon sayılabilir.

Sazova'da su sporları

Su Sporları

Belediyeler, İl Gençlik Müdürlüğü, üniversiteler ve oteller bünyesinde bulunan havuzların yanı sıra Kentpark'ta bulunan yapay plaj ve havuzlar şehirdeki su sporlarının gelişiminde önemli yer tutar. Bilim, Sanat, Kültür Parkı'ndaki gölette yapılan su-kay, özellikle çocuk ve gençlerin su sporlarını sevmesinde etkili olmuştur.

Sungur Göleti, su sporlarının önemli bir merkezidir. Bu gölette Türkiye Kano ve Yelken Federasyonu ile Büyükşehir Belediyesinin ortak düzenlediği yarışlar büyük ilgi görmektedir.

Futbol

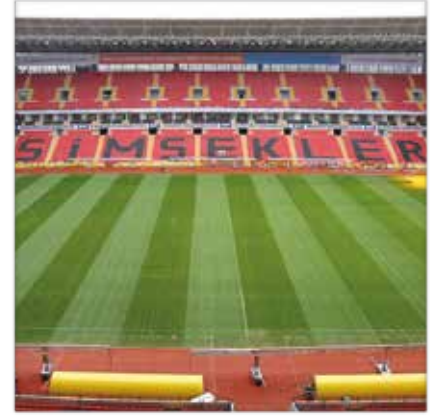
Eskişehir'de 1923'ten itibaren okullarda başlatılan futbol çalışmaları, Eskişehir'in ilk futbol takımı olan İdman Yurdu'nun kurulmasıyla hareketlenmiştir. 1930'da kurulan Demirspor futbol takımı, 1940'ta Türkiye şampiyonu olur. Bu şampiyonluk, Eskişehirspor'un kuruluşuna giden yolda önemli bir aşama sağlar.

Şehrimizin "Kırmızı Şimşekler" lakaplı takımı olan Eskişehirspor, 1965'te kurulur. Takımın renkleri kırmızı-siyah olur. İlk resmî maç, 5 Eylül 1965'te Eskişehir Atatürk Stadı'nda Kasımpaşa ile oynanmıştır. Eskişehirspor'un kuruluşundan itibaren tribünler, "Es es es ki ki ki eski eski es" sesleriyle yankılanmaktadır.

Eskişehirspor armasında yeşil, siyah ve kırmızı renklerden oluşan üç yıldız vardır. Bunlar Eskişehirspor kurulurken birleşen İdman Yurdu, Yıldıztepe ve Akademi Gençlik takımlarını sembolize eder.

1970'te UEFA kupasında İspanya'nın dev takımı Sevilla'yı Fethi Hepar'in attığı üç golle deviren Kırmızı Şimşekler, Türk futbol tarihine bir İspanyol takımı eleyen ikinci Türk takımı olarak geçmiştir. Türkiye'de ilk naklen yayınlanan maç, 1971'de UEFA Kupa Galipleri Kupası'nda Eskişehirspor-Dinamo Moskova maçıdır.

Günümüzde futbola olan ilgisiyle bilinen şehrimizde profesyonel ve amatör anlamda lisanslı birçok futbolcu bulunmaktadır. Eskişehirspor maçlarını Eskişehir Yeni Stadyum'da yapmaktadır.

Eskişehir Yeni Stadyum

Eskişehir'de geleneksel sporlarımız arasında neler var? Ben bilmiyorum.

Arkadaşlar, o zaman şehrimizdeki tüm geleneksel sporları ve bu sporların devam edip etmediğini araştıralım.

Eser Eskişehir'deki spor salonlarının yerlerini biliyor musun peki?

Çok güzel, ben de gitmek isterim.

O zaman arkadaşlar diğer spor salonlarının nerede olduğunu araştıralım mı?

Arkadaşlar edindiğiniz bilgileri sınıfta paylaşalım.

Ben güreş sporunun olduğunu biliyorum. Ama diğerleri hakkında bilgim yok.

Ooo, iyi fikir; hatta bu sporları kimler yapmış? Onu da araştırıp bulduğumuz bilgileri sınıfta paylaşalım.

Anadolu Üniversitesi kapalı spor salonunu biliyorum. Orada yüzme kurslarına katıldım.

Eskişehir'de çok spor salonu varmış.

Hatta bu spor salonlarında ne gibi spor faaliyetleri yapılıyor? Onu da araştıralım.

Haber Köşesi

Eskişehir'in Gururu

Kolları olmadan dünyaya gelen ve beş yaşında "Balıkların da kolları yok." diyerek yüzmeye başlayan Sümeyye Boyacı, İngiltere'deki 9. Dünya Paralimpik Yüzme Şampiyonası'nda gümüş madalya kazandı. Yarış sonunda rakibi kollarıyla havuz duvarına uzanıp dokunduğu için altın madalyayı 3 salise farkla kaçıran Sümeyye, "Birinci sensin." yorumları üzerine "Bana da sanki birinci olmuşum gibi geliyor." dedi.

2016'da Berlin'deki 30. Uluslararası Alman Şampiyonası'nda yarışan Sümeyye, 2016'da katıldığı Rio de Janeiro'da gerçekleşen Yaz Paralimpik Olimpiyatları'ndan ödüksüz döndü. İtalya Liguria'da düzenlenen 2017 Avrupa Para Gençlik Oyunları'na katıldı ve 50 m Backstroke (sırtüstü) S1-5 etkinliğinde bronz madalya kazandı. Boyacı, İrlanda Cumhuriyeti'nin başkenti Dublin'de düzenlenen 2018 Avrupa Paralimpik Yüzme Şampiyonası'nda da dünya şampiyonu oldu.

Bilgi Kutusu

Paralimpik

Toplumda engeli bulunan bireyler tarafından yapılan sporlardır. Engelli sporları, spor aktivitelerinin engelli bireyler tarafından daha rahat yapılabilmesi için uyarlanmıştır.

Ülkemizde Türkiye Özürlüler Spor Federasyonu 21 Kasım 1990'da kurulmuştur. Bu federasyonun adı 2000'de Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu olarak değiştirilmiştir. Federasyon, yurt içi ve uluslararası etkinliklerde engelli sporculara çağdaş yarışma ortamının hazırlanması için gerekli çalışmalarını planlamakta ve uygulamaktadır.

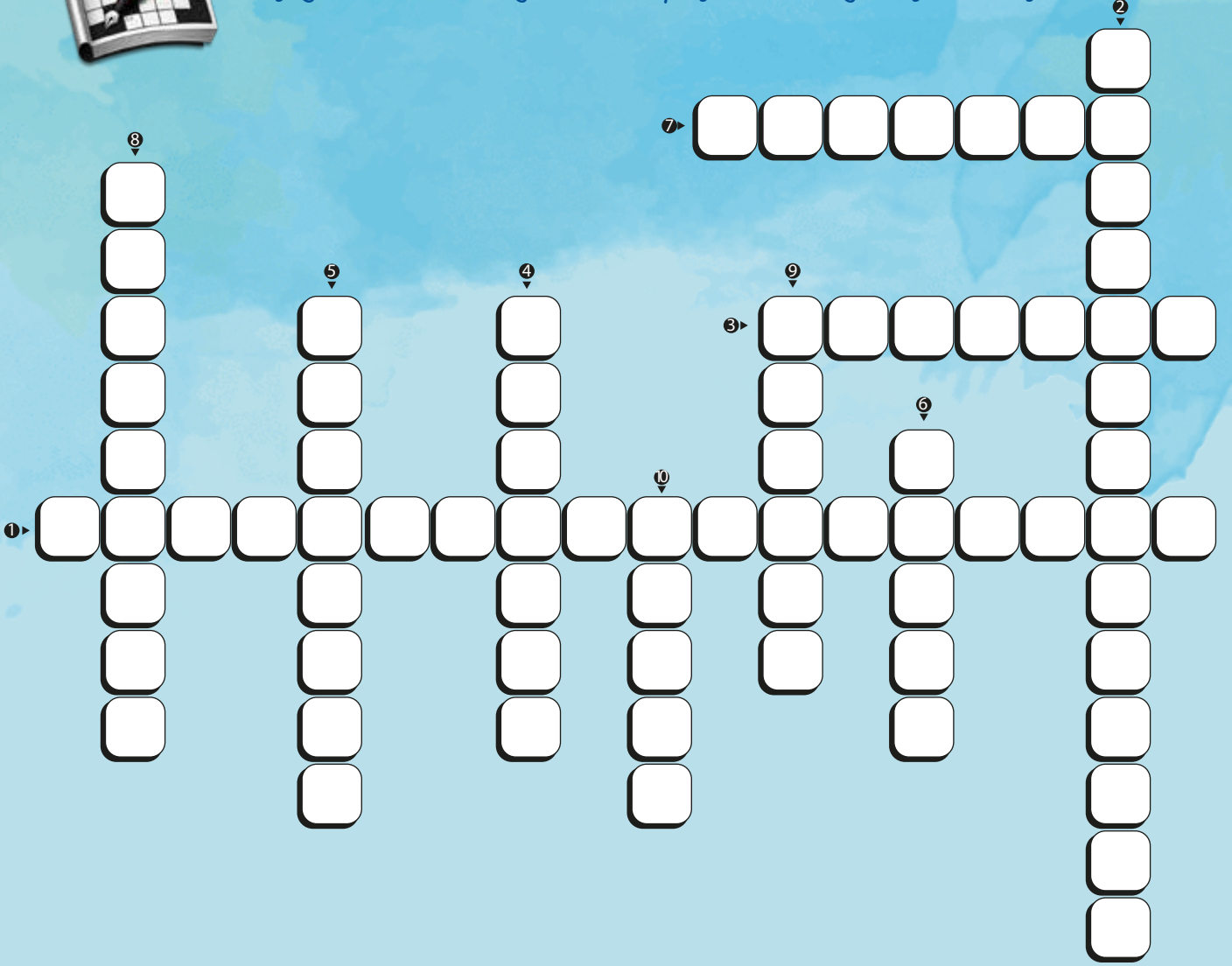
Sümeyye Boyacı

Etkinlik

Aşağıdaki bulmacayı verilen ipuçlarından yola çıkarak çözelim.

İPUÇLARI

1. Her sene sonbahar aylarında dünyanın birçok ülkesinden gelen sanatçı ve sanat topluluklarının Eskişehir'de sanatseverlerle buluştuğu etkinlik
2. Sivrihisar'ın en tipik ve en tanınmış seccade örneklerinden biri
3. Odunpazarı'nda, El Sanatları Çarşısı olarak yeniden yapılandırılan ve özellikle lüle taşının tanıtılmasının amaçlandığı tarihî mekân
4. 1970'te UEFA kupasında Eskişehirspor'un elediği İspanyol futbol takımı
5. Tarihî Odunpazarı Evlerinin yanında bulunan külliye
6. Eskişehir'de yayımlanan ilk yerel gazete
7. Cami ile medrese, kütüphane, hamam, aşevi, hastane, kervansaray, çarşı, türbe vb. binalardan oluşan yapılar topluluğu
8. 1930'da Eskişehir'de kurulan ve 1940'ta Türkiye şampiyonu olan futbol takımımız
9. Kafkas mutfağının vazgeçilmezi olan ve Çerkes tavuğu ile sunulan mısır lapası
10. Türkiye gol kralı olmuş Heper soyadlı futbolcumuz

Ünite Değerlendirme

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen sözcüklerden uygun olanı kullanarak tamamlayınız.

(Sümeyye Boyacı, Pessinus, Kızılıklı Mahmut Pehlivan, Tepebaşı Sahnesi)

1. Haller Gençlik Merkezi içinde Şehir Tiyatrolarının bulunmaktadır.
2. Sivrihisar yakınında, bugünkü Ballıhisar yöresinde bulunan Friglerin en önemli tapınma yeridir.
3. Dünya çapında güreşçi olan 'ın şehrimize gelmesiyle güreş sporuna olan ilgi artmıştır.
4. Uluslararası paralimpik yüzme şampiyonalarında ülkemizi ve şehrimizi başarıyla temsil etmektedir.

B) Aşağıdaki tabloda verilen tanımlar ile kavramları eşleştirerek doğru harfi parantez içine alınız.

5.

Harf	Tanımlar	Kavramlar
a	Osman Bey adına ilk hutbenin okutulduğu yer	() Sivrihisar cebesi
b	"Atatürk ile Bir Gün Galerisi" olarak hizmet veren konağımız	() İÇEM
c	İşitme kayıplı çocuklara işitsel-sözel yöntemle çağdaş bir eğitim programının uygulandığı araştırma merkezi	() Yeşil Efendi
d	Eskişehir yöresi kadın danslarından biri	() Canfes
e	Saf ipekten dokunmuş bir kumaş türü olmakla birlikte aynı zamanda bu kumaştan yapılan giysi	() Çömlekçilik
f	Sivrihisar'da, tel tel altınların halı gibi dokunmasıyla yapılmış ince ve geniş bilezik	() Karacahisar
g	Eskişehir ili Mihalıççık ilçesine bağlı Sorkun köyünde yapılan el sanatı	() Kaşıklı karşılama

C) Aşağıda verilen cümleleri dikkatlice okuyunuz. Cümlenin başındaki kutucuğa cümle doğru ise "D" yanlış ise "Y" yazarak belirtiniz. Yanlış olarak işaretlediğiniz cümlenin altına doğrusunu yazınız.

6. Eskişehir, Astana'dan sonra 2013'te Türk Dünyası Kültür Başkenti olarak seçilmiştir.

.....
.....

7. Şehrimizde ilk kütüphane, tarihî Kurşunlu Külliyesi içinde Türkiye Cumhuriyeti zamanında kurulmuştur.

.....
.....

8. İlk Çağ'da "Tempris" denilen Porsuk Çayı'nın ismi Selçuklu Dönemi'nden kalmadır.

.....
.....

9. Kibele, Friglerin en tanınmış kraliçesi olarak tarihe geçmiştir.

.....
.....

D) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

10. Eskişehir, tarihi çok eski dönemlere dayanan bir şehirdir. Frig kalıntıları ve arkeolojik eserlerin yanı sıra Roma, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden kalma eserlerle zengin bir tarihe ve kültürel birikime sahiptir.

Bu duruma bağlı olarak aşağıdakilerden hangisi görülmez?

- A) Birçok müzenin kurulması
B) Şehrin yaşam kalitesinin yükselmesi
C) Tarihî geçmişe ilgi ve merakın artması
D) Kültür kargaşası yaşanması

11. Şehrimiz külliye yönünden oldukça zengindir. Eskişehir merkezde bulunan Kurşunlu Külliyesi dışında Sücaeddin-i Veli, Seyit Battal Gazi ve Yunus Emre külliye vardır.

Bu külliye gezisi sırasında aşağıdaki yapılardan hangisini görmek mümkün değildir?

- A) Han
B) Cami
C) Medrese
D) Tersane

12. Şehrimizin tanınmış simaları arasında yer alan aşağıdaki yazarçizerlerden hangisi karikatür alanında öne çıkmıştır?

A) Tuna Kiremitçi

B) Selçuk Erdem

C) Banu Avar

D) Hakkı Devrim

13. Şehrimiz yemek ve geleneksel kıyafet konusunda oldukça zengin çeşitliliğe sahiptir.

Eskişehir'in aşağıdaki özelliklerinden hangisi bu çeşitliliği sağlayan temel etkindir?

A) İç Anadolu Bölgesi'nde yer alması

B) Kurtuluş Savaşımızın yaşandığı önemli bir bölge olması

C) Tarihsel süreçte farklı coğrafyalardan göç alması

D) Osmanlıda ilk hutbenin okunduğu yer olması

E) Aşağıdaki soruların cevabını boş bırakılan alana yazınız.

14. Uluslararası alanda birçok sanatçı; Eskişehir'e gelmekte, sempozyum (bilgi şöleni) kapsamında tasarladıkları pişmiş toprakla ilgili bilimsel sunumlar yapmakta, sergiler açmaktadır. **Burada sözü edilen festival hangisidir? Yazınız.**

.....
.....
.....

15. Eskişehir'de yaşayanların olan bitenden haberdar olması için 1908'den itibaren çeşitli yerel yayıncılık faaliyetleri olmuştur.

Şehrimizde yayımlanan ilk gazeteler hangileridir? Yazınız.

.....
.....
.....

16. Şehrimizde festivaller ve önemli günler çeşitli etkinliklerle kutlanır.

Kayakent ve Mihaliççik'ta gerçekleştirilen etkinlikler hangileridir? Yazınız.

.....
.....
.....

Sözlük

A

- aba** : Yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş.
alem : Minare, kubbe, sancak direği vb. yüksek şeylerin tepesinde bulunan, madenden yapılmış ay yıldız veya lale biçiminde süs, ayça.
antik : İlk Çağdaki uygarlıklarla, özellikle eski Yunan ve Roma uygarlıkları ile ilgili olan, antika.
atmosfer : Yeri veya herhangi bir gök cismini saran gaz tabakası, gaz yuvarı, içinde yaşanılan ve etkisinde kalınan ortam, hava.

B

- belde** : İlçeden küçük, köyden büyük yerleşim yeri.
bozkır : Kurakçıl otsu bitkilerden oluşan sıcak ve ılıman iklimlerdeki ağaçsız doğal alan, step.
büyükşehir : Merkezî idarenin vali yönetimindeki şehirlerinden nüfus ve ticaret bakımından belli bir büyüklükte olanı, megakent, megapol.

C

- caz** : Başlangıçta Kuzey Amerika zencilerine aitken sonraları bütün dünyada benimse- nen bir müzik türü.
cazibe : Çekicilik, çekim.
cepken : Kolları yırtmaçlı ve uzun, harçla işlenmiş bir tür kısa, yakasız üst giysisi.
cirit atma : Uzun mızrak şeklindeki cirit diye anılan aleti belli kurallar çerçevesinde en uzağa atma amaçlı spordur.

Ç

- çıkırık** : İplik bükme, iplik sarma vb. işlerde kullanılan, el veya ayakla çevrilen dolap.

D

- direktif vermek** : Talimat vermek, emretmek, buyurmak.
drenaj : Toprakta bitkilerin yetişmesine zararlı olan fazla suların akıtılması, akaçlama.

E

- ekosistem** : Belirli bir alanda bulunan canlılar ile bunları saran çevrenin karşılıklı ilişkileri ile meydana gelen ve süreklilik gösteren ekolojik sistem.
elektrot : Bir elektrolitin içine daldırılan, artısına anot, eksisine katot denilen iki iletken çubuk- tan her biri.
endüstriyel : Sanayi ile ilgili, sınai.

F

- faal** : Çok çalışan, çalışkan, canlı, hareketli, aktif.
fosil : Geçmiş yer bilimi zamanlarına ilişkin hayvanların ve bitkilerin, yer kabuğu kayaçları içindeki kalıntıları veya izleri, müstehase, taşıl.

G

- gön** : İşlenmiş deri.
göce : Tarhana, bulgur yapmak için kullanılan kabuğu soyulmuş ve kırılmış buğday.
göz : Suyun topraktan kaynadığı yer, kaynak.
güzergâh : Yolüstü uğranılacak, geçilecek yer, yol boyu.

H

- ham madde** : Bir ürün elde edilmesinde kullanılan temel bileşenlerin işlenip elde edilmesinden önceki durumu.
hara : Atların yetiştirildiği ve bakımlarının yapıldığı, hayvanların rahatça hareket etmeleri- ni sağlayan alanların bulunduğu tesis.

- havza** : Dağ veya tepelerle sınırlanmış, suları aynı denize, göle veya ırmağa akan bölge.
hiciv : Yergi.
höyük : Tarih boyunca türlü nedenlerle yıkılan yerleşme bölgelerinde, yıkıntıların üst üste birikmesiyle oluşan ve çoğu kez içinde yapı kalıntılarının gömülü bulunduğu yayvan tepe.
hutbe : Cuma ve bayram namazlarında minberde okunan dua ve verilen öğüt.

I

- ırgat** : Tarım işçisi, rençper, yapı işçisi.

İ

- iftihar** : Övünme, kıvanç.
istihdam : Bir görevde, bir işte kullanma.

J

- jeoloji** : Yer bilimi.

K

- karargâh** : Ordunun uzun bir süre veya geçici olarak konakladığı yer.
kervansaray : Ana yollarda kervanların konaklaması için yapılan büyük han.
kopuz : Ozanların çaldığı telli Türk sazı.

L

- lisans** : Bir sporcunun resmî yarışmalara katılabilmesi için spor federasyonunun kendisine verdiği kayıt fişi veya kimlik kartı.
lojistik : Kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere her türlü ürünün, hizmetin ve bilgi akışının çıkış noktasından varış noktasına kadar taşınmasının etkili ve verimli bir biçimde planlanması ve uygulanması.

M

- mastiff** : Büyük bir köpek cinsi.
medrese : İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.
merhale : Derece, basamak, aşama, evre.
mermer : Bileşiminde % 75'ten çok kalsiyum karbonat bulunan, genellikle beyaz, renkli ve damarlısı da olan, cilalanabilen, billurlaşmış kireç taşı.
mesire : Gezilecek, piknik yapılacak yer.
meşakkat : Güçlük.
mika : Püskürük ve başkalaşmış kayalar içinde bulunan, alüminyum silikat ile potasyumdan oluşmuş, yapraklar durumunda ayrılabilen, ateşe dayanıklı parlak bir mineral, evren pulu.
mikroklima : Dar iklim bölgesi.
minber : Camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer.
muhacir : Göçmen.

N

- nefes** : Bektaşi ve Alevilerin görüş ve düşüncelerini belirtmek için yazılmış şiir.
nizam : Düzen.

O-Ö

- opera** : Sözlerinin bütünü veya çoğu şarkılı olarak söylenen müzikli tiyatro eseri, böyle eserlerin oynandığı yapı.
optimistik : Küçük yelkenli teknelerle yapılan spor.

P

- parkur** : Binicilik, bisiklet, atletizm, yürüyüş vb. sporların yapıldığı özel yol.
perdahlamak : Kumaş veya deriyi cilalamak, aprelemek.

- perlit** : Erimiş sodyum, potasyum, alüminyum silikattan ibaret olan cam gibi bir volkanik kayadan patlatılarak pudra hâline getirilmiş bulunan, hazır sıva, hafif levha yapımında, izolasyon işinde, yem maddelerinin preslenmesinde kullanılan yardımcı bir madde, inci taşı.
- pist** : Motorlu araçların yarışları ve koşular için özel olarak düzenlenmiş yer, yarışlık.
- planör** : Hava akımlarından yararlanarak uçan, uçağa benzer motorsuz hava taşıtı.
- plato** : Yayla, yüksek geniş düzlük.
- potansiyel** : Gelecekte oluşması, gelişmesi mümkün olan, kullanılmaya hazır (güç, yetenek).

R

- rehabilitasyon** : Bir kimsenin iş yapmaya engel olan sakatlığını ya da hastalığını gidermek, onu iş yapabilecek, çalışabilecek duruma getirmek için uygulanan sağaltım, bakım ve eğitim işi.
- rezerv** : Yatağında veya havzasında bulunduğu hesaplanan, henüz işletilmemiş kömür, demir, petrol vb.
- rivayet** : Söylenti, bir olay, bir haber veya sözü nakletme.
- Rönesans** : XV. yüzyıldan başlayarak İtalya'da ve daha sonra diğer Avrupa ülkelerinde hümanizmin etkisiyle ortaya çıkan, klasik İlk Çağ kültür ve sanatına dayanarak gelişen bilim ve sanat akımı.

S-Ş

- sanduka** : Mezarın üzerine yerleştirilmiş, tabut büyüklüğünde tahta veya mermer sandık.
- semah** : Alevi ve Bektaşî topluluklarında yaygın olan ve müzik eşliğinde uygulanan tören nitelikli oyun.
- senfoni** : Orkestra için bestelenmiş, birkaç bölümden oluşan uzun müzik eseri.
- sosyokültürel** : Aynı anda bir toplumu veya toplumsal bir grubu ve kendine özgü olan kültürü ilgilendiren.

T

- tasavvuf** : Tanrı'nın niteliğini ve evrenin oluşumunu varlık birliği anlayışıyla açıklayan dinî ve felsefi akım.
- telafi** : Kötü bir etkiyi veya sonucu başka bir etki ile yok etme, karşılama, yerine koyma.
- toryum** : Atom numarası 90, atom ağırlığı yaklaşık 232 olan, yoğunluğu 112,6 olan, 1700 °C'de eriyen, kurşun renginde, havada bozulmaz, atom enerjisi kaynağı olarak kullanılan radyoaktif bir element (simgesi Th).

U

- UNESCO** : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü.

Ü

- üretim** : Belirli faaliyet ve işlemler sonucu yeni bir mal veya hizmet meydana getirme, istihsal, tüketim karşıtı.

V

- vakıf** : Birçok kişi tarafından kurulan ve toplum yararına çalışmayı ilke edinen kuruluş.

Y

- yayım** : Kitap, gazete vb. okunacak şeylerin basılıp dağıtılması, neşir.
- yelkenkanat** : Sert bir iskeleti olan, hava akımlarına dayanıklı, motorlu veya motorsuz tek kişilik uçuş aracı.
- yöre** : Bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü, havali, mahal, civar.
- yumur** : Sap, kök veya dallarda bulunan, yedek besin taşıyan şişkin madde, şişkin, kabarık, yuvarlak biçimli.

Z

- zayıt** : Yitikler, kayıplar.
- zirve** : Doruk.

Kaynakça

Anahtar Rakamlar, (Eskişehir: BEBKA, 2017)

Cezmi Karasu, Tuğçe M. Sakarya ve Oktay Berber, *Osman Gazi İlkler ve Karacahisar*, (Ankara: Odunpazarı Belediyesi Kültür Yayınları, 2010)

Cihan Yıldırım, *Efsane Nasıl Doğdu*, (Eskişehir: Eskişehir Ticaret Odası Yayınları Şehir Kültür Serisi – 9, Baskı Aktüel Tanıtım & Ofset Hizmetleri, 2018)

Deniz Çağlar Fırat, *Eskişehir Anadolu'nun Yıldızı*, (İstanbul: Tuna Basım, 2015)

Erol Altınsapan, *Eskişehir Hamamları*, (Eskişehir: T.C. Eskişehir Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Gülen Ofset Matbaacılık, 2009)

Eskişehir, (Eskişehir: Eskişehir Valiliği Yayınları, 2010)

Eskişehir Profili, (Eskişehir: Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, Şehir Kitapları-2, 2008)

Eskişehir Valiliği, *81 İilde Kültür ve Şehir*, (Eskişehir: Acar Basım, 2013)

Göksel Sert, Eskişehir İli Yörük Ağızlarının Genel Özellikleri, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, Sayı, s. 7/3 (2018)

Halime Doğru, *XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı*, (Eskişehir: Odunpazarı Belediyesi Kültür Yayınları-5, 2005)

İhsan Güneş, *Osmanlı'dan Cumhuriyete Eskişehir (1840-1923)*, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2007)

M. Şinasi Acar, *Eskişehir Zaman, Mekân, İnsan* (Eskişehir: Eskişehir Ticaret Odası Yayınları: No: 23 Nisan, 2015)

Necmi Günay, *Sivrihisar'ca*, (Eskişehir: Karaca Medya, 2014)

Songül İLBAŞ, Eskişehir İli Balkan Muhacir Ağızları ve Karakteristik Özellikleri, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, Sayı: 8/3 (2019)

TMMOB Eskişehir İl Koordinasyon Kurulu, *TMMOB Eskişehir Kent Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (Eskişehir: TMMOB Yayınları 1. Baskı, 2008)

T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı, V. Bölge Eskişehir Şube Müdürlüğü, *Eskişehir Tür Koruma Eylem Planı 2013-2018*, (Eskişehir: Kasım 2013)

T.C. Eskişehir Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü, *Dağlık Frigya*, (Eskişehir, 2014)

T.C. Eskişehir Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü, *Lüle Taşı*, (Eskişehir, 2014)

T.C. Eskişehir Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü, *Nasreddin Hoca*, (Eskişehir, 2014)

T.C. Eskişehir Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü, *Sorkun Çömlekçiliği*, (Eskişehir, 2014)

T.C. Eskişehir Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü, *Yunus Emre*, (Eskişehir, 2014)

T.C. Eskişehir Valiliği, *81 İilde Şehir ve Kültür Eskişehir*, (İstanbul: Eskişehir Valiliği Neşriyatı, 2014)

Türkçe Sözlük, (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011)

Zafer Koşlu ve Melis Birgün, *Eski Bir Şehrin Hikayesi, 1923-1938*, (Eskişehir: Eskişehir Ticaret Odası Yayınları, 2015)

Zafer Koşlu, *Esaretten Özgürlüğe 423 Gün*, (Eskişehir: Eskişehir Ticaret Odası Yayınları, 2015)

Genel Ağ Sayfalar

- <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 22.08.2019-28.02.2020)
- <http://www.afad.gov.tr/afete-hazır-Türkiye> (Erişim Tarihi: 9.09.2019)
- <http://www.afad.gov.tr/sel-öncesi-anı-ve-sonrası-tedbirli-olun> (Erişim Tarihi: 09.09.2019)
- <http://www.bebka.org.tr/Eskişehir-İli-Yatırım-destek-ve-tanıtım-stratejisi2018-2023> (Erişim Tarihi: 16.09.2019)
- <http://www.dergipark.org.tr/Eskisehir-odunpazari-evlerinin-cephe-dili-üzerinden-incelenmesi-elif-atıcı-ni-san-2017> (Erişim Tarihi: 12.09.2019)
- <http://www.devrimarabası.com> (Erişim Tarihi: 16.09.2019)
- <http://www.dsi.gov.tr/docs/küresel-ısınma-ve-iklim-değişikliği> (Erişim Tarihi: 11.09.2019)
- <http://www.eskisehir.gov.tr/devrim-arabası> (Erişim Tarihi: 16.09.2019)
- <http://www.etimaden.gov.tr/bor> (Erişim Tarihi: 10.09.2019)
- <http://www.eskisehir.bel.tr/Eskişehir-2018-istatistikleri> (Erişim Tarihi: 24.09.2019)
- <http://www.eskişehir.ktb.gov.tr> (Erişim Tarihi: 26.09.2019)
- <http://www.eskisehir.kulturenvanteri.gov.tr/anitdetay.aspx?ID=779> (Erişim Tarihi: 26.09.2019)
- <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-159723/ata-sporu-atcilik-ve-mahmudiye-harasi> (Erişim Tarihi: 26.09.2019)
- <http://www.espedal26.com/nasil-calisir.aspx> (Erişim Tarihi: 30.09.2019)
- <https://www.turkseker.gov.tr/tarihce> (Erişim Tarihi: 27.09.2019)
- <https://www.turkseker.gov.tr/MakinaFabrikalari> (Erişim Tarihi: 27.09.2019)
- <http://www.eskişehir.tarımorman.gov.tr/eskişehir-genel-bilgiler> (Erişim Tarihi: 25.09.2019)
- <http://www.eskişehir.tarımorman.gov.tr/eskişehir-tarım-haritası> (Erişim Tarihi: 25.09.2019)
- <http://www.eskişehir.tarımorman.gov.tr/faaliyet-raporu> (Erişim Tarihi: 25.09.2019)
- http://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=17 (Erişim Tarihi: 10.09.2019)
- <http://www.mahmudiye.gov.tr/at-yetistirciligi1> (Erişim Tarihi: 26.09.2019)
- <http://www.tigem.gov.tr> (Erişim Tarihi: 26.09.2019)
- <http://www.tulomsas.com.tr/tulomsas-kurumsal/43> (Erişim Tarihi: 18.09.2019)
- <http://www.tusas.com.tr/kurumsal/hakkımızda> (Erişim Tarihi: 18.09.2019)
- <http://www.odunpazari.bel.tr/odupazaribelediyesi-10-odunpazari-evleri-yasatma-projesi> (Erişim Tarihi: 28.09.2019)
- http://www.yegm.gov.tr/iklim_deg/i_deg_nedir.aspx (Erişim Tarihi: 11.09.2019)
- <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/nukleerin-gelecegi-bu-yakitta-mi> (Erişim Tarihi: 19.09.2019)
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/09/20130908-1.html> (Erişim Tarihi: 02.10.2019)
- <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-157963/kent-park.html> (Erişim Tarihi: 02.10.2019)
- <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-157965/bilim-sanat-ve-kultur-parki.html> (Erişim Tarihi: 02.10.2019)
- <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-70884/mesire-yerleri.html> (Erişim Tarihi: 30.09.2019)

<https://eskisehir.csb.gov.tr/tabiat-varliklari-envanteri-i-6362> (Erişim Tarihi: 30.09.2019)

<https://edebiyatvesanatakademisi.com/forum/detay/il-il-turkiye/eskisehir-ili-tarihi-turizmi-dogal-guzellikleri/33890> (Erişim Tarihi: 30.09.2019)

<https://www.gezilesiyer.com/eskisehir-gezilecek-yerler.html> (Erişim Tarihi: 30.09.2019)

<https://www.eskisehir.net/haber/gundem/eskisehir/eskisehirin-dogal-guzellikleri-kesfedilmeyi-bekliyor> (Erişim Tarihi: 30.09.2019)

<https://www.tursab.org.tr/istatistikler> (Erişim Tarihi: 30.09.2019)

<https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201116/turizm-gelirleri-ve-giderleri.html> (Erişim Tarihi: 30.09.2019)

https://www.bebka.org.tr/admin/datas/yayins/184/bebka-esyatirimdestek_1527055116.pdf (Erişim Tarihi: 30.09.2019)

<https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-158566/termal-turizm.html> (Erişim Tarihi: 08.10.2019)

<http://www.aytenusta.com.tr/eskisehir-kaplicalar-ilicalar-hamamlar> (Erişim Tarihi: 08.10.2019)

<http://www.eskisehirkulturenvanteri.gov.tr/detay.aspx?ID=19> (Erişim Tarihi: 03.10.2019)

<http://polimeks.com/tr/buildingdetail/73/7/odunpazari-modern-muze-omm> (Erişim Tarihi: 03.10.2019)

<https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/odunpazari-modern-muze-kapilarini-aciyor/1574486> (Erişim Tarihi: 03.10.2019)

<https://www.tulomsas.com.tr/tulomsas-kurumsal/2111/> (Erişim Tarihi: 03.10.2019)

https://www.bebka.org.tr/admin/datas/yayins/184/bebka-esyatirimdestek_1527055116.pdf (Erişim Tarihi: 29.09.2019)

<https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-70841/cografya-yapisi.html> (Erişim Tarihi: 29.09.2019)

<http://carsambafenlisesi.meb.k12.tr/icerikler/eskişehir-iklim-ve-bitki-ortusu-5895365.html> (Erişim Tarihi: 14.11.2019)

<http://www.eosb.org.tr/sosyal-gostergeler/> (Erişim Tarihi: 14.11.2019)

<http://www.eosb.org.tr/sosyal-gostergeler/nufus-12.html> (Erişim Tarihi: 14.11.2019)

http://www.eosb.org.tr/sosyal-gostergeler/iklim_2.html 1 (Erişim Tarihi: 4.11.2019)

09092600_tarihYe.pdfyunusemremtal.meb.k12.tr (Erişim Tarihi: 26.11.2019)

<https://sozluk.gov.tr/?kelime=ZANAAT> (Erişim Tarihi: 27.09.2019)

<https://www.sondakika.com/haber/haber-eskisehir-in-beyaz-altini-luletasi-11654130/> (Erişim Tarihi: 27.09.2019)

<http://www.eskisehirkulturenvanteri.gov.tr/sokumdetay.aspx?ID=7> (Erişim Tarihi: 27.09.2019)

http://www.eskisehir.bel.tr/icerik_dvm.php?icerik_id=4979&cat_icerik=1&menu_id=24 (Erişim Tarihi: 23.09.2019)

http://www.eskisehir.bel.tr/icerik_dvm.php?icerik_id=4988&cat_icerik=1&menu_id=24 (Erişim Tarihi: 23.09.2019)

<https://sivrihisar.bel.tr/gezilecek-yerler/akbas-coban-kopegi/> (Erişim Tarihi: 23.09.2019)

<https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-111540/ilceler.html> (Erişim Tarihi: 23.09.2019)

<http://www.anadolugazetesi.com/eskisehir-ilceleri--eskisehir-in-ilceleri-hangileri--eskisehir-in-ilceleri-ni-tek-tek-taniyalim--78195.html> (Erişim Tarihi: 23.09.2019)

<http://www.eskisehir.gov.tr/tarihce> (Erişim Tarihi: 23.09.2019)

<http://www.odunpazari.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 23.09.2019)

<http://www.tepebasi.gov.tr/tarihce> (Erişim Tarihi: 23.09.2019)

<http://www.tepebasi.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 23.09.2019)

<http://www.investineskisehir.gov.tr/rakamlarla-eskisehir/> (Erişim Tarihi: 20.09.2019)

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/13297> (Erişim Tarihi: 19.09.2019)

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/192403> (Erişim Tarihi: 20.09.2019)

<http://www.eskisehir.kulturenvanteri.gov.tr/halkkulturedetay.aspx?ID=43> (Erişim Tarihi: 18.09.2019)

<http://www.inonu.bel.tr/sayfalar/Fix.aspx?id=inonuTarihi> (Erişim Tarihi: 11.09.2019)

<http://www.cifteler.gov.tr/ilcemiz> (Erişim Tarihi: 10.09.2019)

<http://www.alpu.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 10.09.2019)

<http://www.seyitgazi.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 08.09.2019)

<http://www.odunpazari.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 08.09.2019)

<http://www.mihaliccik.gov.tr/tarihce> (Erişim Tarihi: 08.09.2019)

<https://gezilecek.yerler.com/mihalgazi/> (Erişim Tarihi: 08.09.2019)

<http://www.mahmudiye.bel.tr/sayfa/gezilecek-yerler.html> (Erişim Tarihi: 08.09.2019)

<https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-149840/gezilecek-yerler.html> (Erişim Tarihi: 08.09.2019)

<https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-149983/gunyuzu.html> (Erişim Tarihi: 08.09.2019)

<http://www.esgundem26.com/kultursanat/asik-zulali-cifteler-de-anilacak-h22863.html> (Erişim Tarihi: 08.09.2019)

<http://www.beylikova.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 08.09.2019)

<https://www.beylikova.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 08.09.2019)

<https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr> (Erişim Tarihi: 06.09.2019)

<https://saricakaya.bel.tr/category/ilcemiz-saricakaya/saricakaya/saricakayanin-tarihi/> (Erişim Tarihi: 06.09.2019)

http://www.odunpazari.bel.tr/icerik-117-odunpazari_rehber (Erişim Tarihi: 06.09.2019)

<http://www.mihalgazi.bel.tr/mihalgazi-kurulusu-ve-gelisimi-12.html> (Erişim Tarihi: 06.09.2019)

<https://www.mihaliccik.bel.tr/mihaliccik/mihalicciktarihi.html> (Erişim Tarihi: 06.09.2019)

<http://www.mahmudiye.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 06.09.2019)

<http://www.han.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 06.09.2019)

Görsel Kaynakça

- Kitap kapağı Görsel tasarım uzmanı tarafından düzenlenmiştir.
- Kitaptaki Esil ve Eser karakterleri Görsel tasarım uzmanına aittir.
- Sayfa 10. Robinson görseli. Görsel tasarım uzmanına aittir.
- Sayfa 11. Süt görseli. Görsel tasarım uzmanına aittir.
- Sayfa 11. Etkinlikteki çocuklar görseli. Görsel tasarım uzmanına aittir.
- Sayfa 11. Kız görseli. Komisyon Görsel tasarım uzmanına aittir.
- Sayfa 11. Okul servis görseli. Görsel tasarım uzmanına aittir.
- Sayfa 11. Öğretmen görseli. Komisyona aittir.
- Sayfa 11. Terzi görseli. Komisyona aittir.
- Sayfa 12. AVM görseli. Komisyona aittir.
- Sayfa 13. Çatalhöyük. https://www.konyakultur.gov.tr/images/uploads/files/Catalhoyuk_Brosuru.pdf
15.10.2019/ 10.00
- Sayfa 14. Efes görseli. Komisyona aittir.
- Sayfa 14. Truva. <https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/8807> 15.11.2019/ 10.03
- Sayfa 15. Nevşehir. nevsehir.ktb.gov.tr 11.10.2019/ 10.20
- Sayfa 16. Kurtuba. diyanet.gov.tr 22.11.2019/ 14.00
- Sayfa 17. Medine. diyanet.gov.tr 22.11.2019/ 11.05
- Sayfa 18. Paris görseli. Komisyona aittir.
- Sayfa 19. İstanbul. istanbul.ktb.gov.tr 01.11.2019/ 10.12
- Sayfa 19. Sultan Ahmet Meydanı. kulturportali.gov.tr 22.11.2019/ 14.06
- Sayfa 20. Odunpazarı. bilimgenc.tubitak.gov.tr 22.11.2019/ 15.14
- Sayfa 21. Atlıhan. odunpazari.bel.tr 23.11.2019/ 16.00
- Sayfa 22. Doktorlar Caddesi ve tramway (Ünite kapağı). eskisehir.ktb.gov.tr 21.11.2019/ 14.07
- Sayfa 23. İki Eylül Caddesi görseli. Komisyona aittir.
- Sayfa 23. Köprübaşı. kulturportali.gov.tr 19.09.2019/ 14.26
- Sayfa 24. Türk Kızılayı. kizilay.gov.tr 9.09.2019/ 14.10
- Sayfa 25. Melike görseli. Komisyona aittir.
- Sayfa 26. Reşadiye Camisi iç. Komisyona aittir.
- Sayfa 26. Regulator piknik alanı görseli. Komisyona aittir.
- Sayfa 27. İzmir'de tören geçişi. dogakoleji.k12.tr 17.10.2019/ 12.00
- Sayfa 27. Eskişehir Senfoni Orkestrası. senfoni.eskisehir.bel.tr 10.10.2019/ 13.00
- Sayfa 27. Kırtasiye görseli. Komisyona aittir.
- Sayfa 28. Arka plan görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 28. Odunpazarı Eskişehir. odunpazarı.bel.tr 18.11.2019/ 10.48

Sayfa 30. Çocuk etkinlik görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 31. Doktor görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 31. Atölye. tudemsas.gov.tr 22.11.2019/ 17.00

Sayfa 32. Spor görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 32. Ulaşım. eskisehir.bel.tr 19.10.2019/ 12.08

Sayfa 33. Adıyaman deprem tatbikatı. adiyamanism.saglik.gov.tr 09.09.2019/ 16.00

Sayfa 34. Su baskını. <https://www.bik.gov.tr/kuvvetli-saganak-bugun-de-surecek/> 20.11.2019/ 11.00

Sayfa 35. Şehirde trafik görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 36. Engelli çocuk görseli. Görsel tasarım uzmanına aittir.

Sayfa 37. Kaldırım. <https://www.ankara.bel.tr/> 19.11.2019/ 14.05

Sayfa 37. Engelli sesli uyarım sistemi. <http://www.antalya.bel.tr/> 03.11.2019/ 14.55

Sayfa 37. Rampa sistemi. <https://www.izmir.bel.tr/> 04.11.2019/ 13.56

Sayfa 37. Üst geçit. <http://www.rize.bel.tr/> 04.11.2019/ 11.53

Sayfa 37. Engelli plajı. <https://www.mugla.bel.tr/haber/engelsiz-plajlar-artiyor-muglada-yuzler-guluyor> 20.11.2019/ 13.35

Sayfa 38. Eskişehir'de sokak hayvanları için hazırlanan kulübeler. yunusemre.gov.tr 05.11.2019/ 14.34

Sayfa 39. Yürüyen köşk. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/yalova/gezilecekyer/yuruyen-kosk> 9.10.2019/ 09.32

Sayfa 40. Porsuk Köprübaşı (Ünite kapağı). <https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/4637> 22.11.2019/ 15.55

Sayfa 41. Türkiye Siyasi Haritası. <https://www.harita.gov.tr/tematik-haritalar> 08.09.2019/ 10.23

Sayfa 41. Dilsiz harita. Görsel tasarım uzmanına aittir.

Sayfa 42. Eskişehir fiziki haritası. <https://www.harita.gov.tr/tematik-haritalar> kaynaktan alınarak görsel tasarım uzmanı tarafından düzenlenmiştir.

Sayfa 43. Emirdağ. <https://afyonprestij.com/emir-daglarindaki-yilki-atlarina-yem-birakildi/emirdag> 07.09.2019/ 10.20

Sayfa 43. Türkmen Dağı. [http://www.eskisehir.bel.tr/icerik_dvm.php?icerik_id=4420&cat_icerik=1&menu_id=-24turkmen dağı](http://www.eskisehir.bel.tr/icerik_dvm.php?icerik_id=4420&cat_icerik=1&menu_id=-24turkmen%20dağı) 19.10.2019/ 11.23

Sayfa 43. Sivrihisar Dağı. <https://sivrihisar.bel.tr/tr/sivrihisar/sivrihisar-tarihi/> 19.10.2019/ 09.26

Sayfa 43. Bozdağ. <http://www.eosb.org.tr/m/psayfa.php?id=10> 19.10.2019/ 11.56

Sayfa 43. Sündiken Dağları. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-156952/catacik-orman-ici-dinlenme-yeri.htmlsündiken> 19.10.2019/ 12.40

Sayfa 44. Sarısu Ovası. <http://eskisehir.kulturenvanteri.gov.tr/sitdetay.aspx?ID=28> 19.10.2019/ 12.07

Sayfa 44. Yukarı Sakarya Ovası. <http://www.dsi.gov.tr/haberler/2017/01/09/eski%C5%9Fehir-yukar%C4%B1-sakarya-islah%C4%B1-ve-sulamas%C4%B1-projesi-nde-sona-yakla%C5%9F%C4%B1ld%C4%B1>

19.10.2019/ 12.05

Sayfa 45. Sakarbaşı. <http://www.eskisehir.kulturturizm.gov.tr/Resim/164454,sakaribasi.png?0> 19.10.2019/ 12.09

Sayfa 45. Porsuk Nehri. http://cepte.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=62 19.10.2019/ 12.10

Sayfa 46. Gökçekaya Barajı. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ankara/gezilecekyer/sariyar-baraji> 05.10.2019/ 13.50

Sayfa 46. Çatören Barajı görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 46. Musaözü Barajı görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 46. Porsuk Barajı. <https://twitter.com/eskisehirbb/status/989041186114547714> 21.11.2019/ 16.05

Sayfa 47. Çatacık ormanı. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye> 10.10.2019/ 09.50

Sayfa 47. Sığırkuyruğu. T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı, V. Bölge Eskişehir Şube Müdürlüğü, Eskişehir Tür Koruma Eylem Planı 2013-2018, Kasım 2013-Eskişehir- Sayfa 2 10.10.2019/ 09.55

Sayfa 49. Odunpazarı. <http://www.anadolugazetesi.com/galeri/odunpazari-evleri-ve-kis-manzaralari.html?-sayfa=6> 04.10.2019/ 10.44

Sayfa 50. Met helvası. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-149937/met-ve-nuga-helvasi.html> 04.11.2019/ 10.46

Sayfa 50. Boza görseli. Komisyon tarafından çekilmiştir.

Sayfa 50. Nuga helvası. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-149937/met-ve-nuga-helvasi.html> 19.10.2019/ 12.25

Sayfa 50. Sivrihisar baklavası. <https://sivrihisar.bel.tr/wp-content/uploads/2016/09/Sivrihisar-Baklavas%-C4%B1.jpg> 19.10.2019/ 12.46

Sayfa 50. Bamya çorbası. <https://sivrihisar.bel.tr/wp-content/uploads/2016/09/Bamya-Çorbası.jpg> 10.10.2019/ 12.09

Sayfa 50. Sorpa. <https://kulturportali.gov.tr/turkiye/eskisehir/NeYenir/kuzu-sorpa> 10.10.2019/ 10.09

Sayfa 50. Haşhaşlı gözleme. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/eskisehir/neyenir/hashasli-gozleme> 07.10.2019/ 09.09

Sayfa 50. Balaban. <http://www.anadolugazetesi.com/balaban-kofte-tarifi-73644.html> 08.09.2019/ 10.09

Sayfa 51. Odunpazarı evleri restorasyon öncesi. odunpazari.bel.tr 18.10.2019/ 11.00

Sayfa 51. Odunpazarı evleri restorasyon sonrası. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-149936/odunpazari-evleri-odunpazari-kentsel-sit-alani.html> 18.10.2019/ 11.05

Sayfa 52. Eskişehir Hamamyolu görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 53. Tepebaşı. http://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=68 17.09.2019/ 13.45

Sayfa 53. Odunpazarı. [http://www.odunpazari.bel.tr/haber-463-eskisehirde_turizmin_merkezi_odunpazarı#odunpazarı\[galeri352\]/8/](http://www.odunpazari.bel.tr/haber-463-eskisehirde_turizmin_merkezi_odunpazarı#odunpazarı[galeri352]/8/) 17.09.2019/ 13.50

Sayfa 54. Grafikler. Görsel tasarım uzmanına aittir.

Sayfa 55. Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi. <http://www.esgundem26.com/ekonomi/eskisehir-osb-sanayi-envanteri-hazirladi-h18888.html> 18.10.2019/ 11.02

Sayfa 59. Eskişehir'de kar yağışı. http://www.odunpazari.bel.tr/haber-1772-hamamyolu-odul_yolu 18.10.2019/ 10.02

Sayfa 60. Afetlere hazırlık yılı afişi. hazirol.gov.tr/tr39395 17.09.2019/ 13.20

Sayfa 62. Canın sağolsun afişi. konya.afad.gov.tr 17.09.2019/ 11.18

Sayfa 62. Eskişehir'de su baskını. <http://www.sakaryagazetesi.com.tr/yagmur-cilesi-n168126/> 17.09.2019/ 13.18

Sayfa 63. Küresel ısınma ve iklim değişikliği görseli. Görsel tasarım uzmanı tarafından düzenlenmiştir.

Sayfa 65. Eskişehir ili haritası. <https://www.turkiye-rehberi.net/eskisehir-haritasi.asp> 12.09.2019 09:50

Sayfa 66. Alpu. <http://www.alpu.bel.tr/> 12.09.2019/ 18.45

Sayfa 66. Büğdüz Köyü Camisi dış ve iç görünüm. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-157347/bugduz-koyu-cami-alpu.html>

Sayfa 67. Lületaşı görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 67. Beylikova. <https://www.eskisehir.net/yasam/hayata-dair/eskisehir/eskisehir-ilceleri-beylikova> 12.09.2019/ 10.00

Sayfa 68. Tarıma dayalı besi organize sanayi bölgesi inşaatı. <https://www.beylikova.bel.tr/projeler/18/tarima-dayali-besi-organize-sanayi-bolgesi-faaliyete-gecti> 12.09.2019/ 10.08

Sayfa 68. Beylikova güneş enerjisi elektrik sistemleri. Komisyona aittir.

Sayfa 69. Çifteler. <https://www.cifteler.bel.tr/sayfa/tarihcesi.html> 12.09.2019/ 08.55

Sayfa 69. Hamamkaya. <https://www.eskisehir.net/CDN/Images/Editor/233b7a36-7ff8-422e-bd2b-b35dbd2d6424.png> 18.09.2019/ 14.05

Sayfa 70. Günyüzü. <http://www.gunyuzu.bel.tr/> 18.09.2019/ 14.23

Sayfa 70. Yelini Mağarası. <http://www.eskisehir.kulturenvanteri.gov.tr/halkkulturedetay.aspx?ID=21> 17.09.2019/ 14.02

Sayfa 71. Han. <http://www.eskisehir.net.tr/galeri/resim.asp?fotoid=5603> 12.09.2019/ 18.55

Sayfa 71. Han Antik Kent. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-157693/han-yeralti-yerlesimi-han.html> 12.09.2019/ 13.00

Sayfa 72. İnönü görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 72. Manda. <http://www.inonu.bel.tr/> 27.09.2019/ 09.00

Sayfa 72. Manda kaymağı. <http://www.inonu.bel.tr/> 27.09.2019/ 09.55

Sayfa 73. Mahmudiye. <http://mahmudiye.meb.gov.tr/www/ilce-tarihi/icerik/14> 12.09.2019/ 19.10

Sayfa 73. Mahmudiye'de binicilik. <http://mahmudiye.meb.gov.tr/www/atli-terapi-ve-rehabilitasyon-merkezi-to-renle-hizmete-acildi/icerik/253> 17.09.2019/ 13.27

Sayfa 74. Mihalgazi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 74. Mihalgazi sera iç görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 74. Mihalgazi sera dış görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 75. Yunus Emre Türbesi. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-156957/yunus-emre-kulliyesi-ve-turbesi.html> 19.09.2019/ 13.20

Sayfa 75. Çalıcı Köyü Cami. <https://www.mihaliccik.bel.tr/mihaliccik/foto-galeri.html> 19.09.2019/ 13.22

Sayfa 75. Eğriova dinlenme alanı. <http://egriova.tabiat.gov.tr/19.09.2019/> 13.20

Sayfa 76. Odunpazarı. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye> 06.10.2019/ 13.22

Sayfa 76. Tarihi Odunpazarı Evleri. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye> 06.10.2019/ 13.32

Sayfa 77. Sarıcakaya. <http://eskisehirdenhaberler.com/belediyeler/saricakaya/4118/> 12.09.2019/ 10.50

Sayfa 77. Laçın maden suyu. <https://www.eskisehir.net/yasam/hayata-dair/eskisehir/eskisehir-ilceleri-saricakaya-> 12.09.2019/ 10.58

Sayfa 78. Seyitgazi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 78. Kırka Boraks Tesisleri görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 79. Sivrihisar görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 79. Akbaş köpeği. <https://sivrihisar.bel.tr/gezilecek-yerler/akbas-coban-kopegi/> 23.09.2019/ 11.26

Sayfa 80. Sivrihisar Ermeni Kilisesi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 80. Sivrihisar Ulu Cami görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 80. Tepebaşı. <http://www.tepebasi.bel.tr> 28.11.2019/ 10.06

Sayfa 83. Zaman makinası görseli. Görsel tasarım uzmanına ait çizimdir.

Sayfa 83. Yazılıkaya görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 84. Kümbet görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 84. Osman Bey heykeli görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 85. Cer atölyesi. <https://www.tulomsas.com.tr/tulomsas-kurumsal/2/> 29.11.2019/ 10.50

Sayfa 85. Eskişehir 1919. <https://www.sivrihisar.web.tr/milli-mucadelede-eskisehirin-onemi.html> 29.11.2019/ 10.55

Sayfa 86. İsmet Paşa'nın Eskişehir'e gelişi. http://erzingokdereilkokulu.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/31/04/719787/resimler/2018_04/02185437_Milli_Mucadele_2.jpg 29.11.2019/ 10.57

Sayfa 86. Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Paşa Eskişehir'de. <http://www.eskisehirkutup.gov.tr/yazdir?33A-58B73C371B365EF40276B31422168> 29.11.2019/ 11.00

Sayfa 87. Gazi Mustafa Kemal Atatürk Eskişehir'de (1923). <http://www.tepebasi.bel.tr> 29.11.2019/ 10.50

Sayfa 88. Bilecik. <https://bilecik.ktb.gov.tr/TR-69108/koprulu-mehmet-pasa-kervansarayi.html> 17.09.2019/ 14.02

Sayfa 88. Bolu. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/gezilecekyer/abant-golu> 18.9.2019/ 10.50

Sayfa 88. Kütahya. <https://kutahya.csb.gov.tr/ilimiz-i-1528> 18.09.2019/ 10.50

Sayfa 88. Eskişehir. http://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_ 18.09.2019/ 11.40

Sayfa 88. Ankara. <http://konya.com.tr/portfolio-item/selimiye-cami/> 18.09.2019/ 10.47

Sayfa 88. Afyon Karahisar. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/afyonkarahisar/gezilecekyer/afyonkarahisar-kalesi> 18.9.2019/ 11.30

Sayfa 88. Konya. <http://konya.com.tr/portfolio-item/selimiye-cami/> 18.09.2019/ 10.45

Sayfa 90. Kardeş şehir Frankfurt. httpwww.eskisehir.bel.tr/cerik_dvm.php?cerik_id=4988&cat_icerik=1&menu_id=24.jpg 18.09.2019/ 11.44

Sayfa 96. Kapak görselleri. <http://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar> 27.09.2019/ 10.41

Sayfa 96. Ulaşım. <http://eskisehirdenhaberler.com/yuzde-100-yerli-ve-eskisehir-de-tulomsas-ta-uretiliyor/3180/118.09.2019/> 11.48

Sayfa 96. Sanayi kongre merkezi. <http://www.sanayigazetesi.com.tr/sanayi/eskisehir-e-guc-katti-h18593.html> 27.09.2019/ 10.38

Sayfa 97. Eskişehir ili tarım haritası. <https://eskisehir.tarimorman.gov.tr/Menu/34/Genel-Bilgiler> 28.09.2019/ 10.46

Sayfa 99. Mahmudiye'de binicilik. <https://www.eskisehir.net/haber/gundem/eskisehir/eskisehirde-vatandaslar-at-biniciligi-ile-tedavi-ediliyor-> 27.09.2019/ 10.40

Sayfa 99. Mahmudiye'de at üretimi. <http://www.eskisehirkulturenvanteri.gov.tr/halkkulturutetay.aspx?ID=47> 27.09.2019/ 10.32

Sayfa 100. Atatürk ve Şeker Fabrikası. <https://www.turkseker.gov.tr/> 27.09.2019/ 10.55

Sayfa 100. Eskişehir Şeker Fabrikası. <https://www.eskisehir.net/haber/gundem/eskisehir/bakandan-flas-aciklama-eskisehir-seker-fabrikasi-satiliyor-mu> 27.09.2019/ 10.50

Sayfa 101. Tülomsaş. <http://www.sakaryagazetesi.com.tr/tulomsasa-birincilik-odulu--n174619/> 28.09.2019/ 10.58

Sayfa 101. Eskişehir Kiremit Fabrikası. <http://www.eskisehirkulturenvanteri.gov.tr/>

Sayfa 102. Lületaşı Müzesi. Komisyona aittir.

Sayfa 103. Toryum. <https://www.taek.gov.tr/tr/2016-06-09-00-43-55/162-nukleer-yakit-cevrimi/1071-toryum.html> 29.09.2019/ 10.50

Sayfa 103. Bor görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 105. Lüle taşı ustası görseli. Görsel tasarım uzmanına aittir.

Sayfa 107. Semercilik. <https://kahramanmaras.ktb.gov.tr/TR-150391/semercilik.html> 27.09.2019/ 10.50

Sayfa 107. Mutaflık. <https://www.bik.gov.tr/teknoloji-bir-meslegi-daha-bitirdi/> 27.09.2019/ 12.50

Sayfa 107. Saraçlık. <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-131495/saraclik-gelenegi.html> 27.09.2019/ 11.50

Sayfa 108. Yemenicilik. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/gaziantep/nealinir/yemen> 27.09.2019/ 12.50

Sayfa 108. Keçecilik. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/afyonkarahisar/kulturatlasi/kececilik27734927> 27.09.2019/ 14.50

Sayfa 108. Tabaklık (Debbağlık). <http://www.kusadasikulturelmiras.com/?pnum=116&pt=Tabakhaneler> 27.09.2019/ 14.55

Sayfa 109. Çömlekçilik. <https://www.mihaliccik.bel.tr/mihaliccik/yoresel-urunler.html> 27.09.2019/ 10.50

Sayfa 109. Cebe bilezik ve incili küpe yapımı. Komisyona aittir.

Sayfa 109. Savatlama. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/van/nealinir/savatli-gumus> 27.09.2019/ 09.50

Sayfa 110. Demircilik. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/elazig/kulturatlasi/sicak-demircilik> 27.09.2019 15:50

Sayfa 110. Kalaycılık. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/elazig/kulturatlasi/kalaycılık> 27.09.2019 15:40

Sayfa 110. Dokumacılık. <https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/8841> 28.09.2019 10:50

Sayfa 111. Etkinlik görseli. Görsel tasarım uzmanına ait çizimdir.

Sayfa 112. Etkinlik görsel el sanatlar. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/> 27.09.2019 10:50 ve Görsel tasarım uzmanına ait çizimdir.

Sayfa 113. Sakarıbaşı. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-158009/sakarya-basi-sakaribasi.html>29.09.2019 10:50

Sayfa 114. Gürleyik Şelalesi. <https://dergi.diyaret.gov.tr/MakaleDetayYazdir.aspx?Id=32679> 27.09.2019 10:59

Sayfa 114. Balıkdamı. <https://sivrihisar.bel.tr/gezilecek-yerler/balik-dami/> 27.10.2019 10:10

Sayfa 115. Deredop Kanyonu. <http://www.anadolugazetesi.com/burasi-cazibe-merkezi-alpu-103622.html> 27.10.2019 10:50

Sayfa 115. Fidanlık. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/eskisehir/TurizmAktiviteleri/fidanlik-orman-ci-dinlenme-yeri> 3.10.2019/ 12.00

Sayfa 115. Musaözü görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 115. Regülatör. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/eskisehir/TurizmAktiviteleri/eskisehir-regulator-piknik-alani> 27.09.2019/ 08.20

Sayfa 115. Karataş. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/eskisehir/TurizmAktiviteleri/karatas-orman-ci-dinlenme-yeri> 27.10.2019/ 10.50

Sayfa 116. Kentpark yapay plajı. http://www.eskisehir.bel.tr/icerik_dvm.php?icerik_id=2184cat_icerik=1menu_id=2427.10.2019/ 10.51

Sayfa 116. Sazova Parkı. http://cepte.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=5727.10.2019/ 10.56

Sayfa 117. Dede Korkut Parkı. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-160055/dede-korkut-parki.html> 27.10.2019/ 10.00

Sayfa 117. Uğur Mumcu parkı. http://cepte.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=57 27.10.2019/ 10.15

Sayfa 117. Şelale Park. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-157097/selale-park.html> 27.10.2019/ 16.50

Sayfa 117. Aydın Arat parkı. http://cepte.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=57 27.10.2019/ 16.55

Sayfa 117. Şehr-i Aşk Adası. <http://www.eskisehir.kulturturizm.gov.tr/yazdir?B62D3894D43F292D1140E-65346B254AB> 27.10.2019/ 10.01

Sayfa 117. Botanik Parkı. http://www.odunpazari.bel.tr/odunpazaribelediyesi-40-botanik_parki 27.10.2019/ 11.50

Sayfa 117. Cumhuriyet parkı. http://cepte.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=57 27.10.2019/ 10.50

Sayfa 118. Çardak Termal (dış). <https://eskisehir.ktb.gov.tr> 27.10.2019/ 10.50

Sayfa 118. Çardak Termal (iç). <https://eskisehir.ktb.gov.tr> 27.10.2019/ 10.56

Sayfa 118. Kent Hamamı görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 118. Sakarılıca Kaplıcaları görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 119. Eti Arkeoloji Müzesi görseli. Ayşenur Karakurt'a aittir.

Sayfa 119. Cumhuriyet Tarihi Müzesi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 120. Kent Belleği Müzesi görseli. Ayşenur Karakurt'a aittir.

Sayfa 120. Yılmaz Büyükerşen Balmumu Heykeller Müzesi görseli. Ayşenur Karakurt'a aittir.

Sayfa 120. Çağdaş Cam Sanatları Müzesi. Ayşenur Karakurt'a aittir.

Sayfa 121. Çağdaş Sanatlar Merkezi görseli. Ayşenur Karakurt'a aittir.

Sayfa 121. Lületaşı Müzesi görseli. Ayşenur Karakurt'a aittir.

Sayfa 121. Eğitim Karikatürleri Müzesi görseli. Ayşenur Karakurt'a aittir.

Sayfa 122. Demiryolları Müzesi görseli. Ayşenur Karakurt'a aittir.

Sayfa 122. İnönü Karargâh Binası ve Savaş Müzesi görseli. Ayşenur Karakurt'a aittir.

Sayfa 122. Odunpazarı Modern Müze görseli. Komisyona aittir

Sayfa 123. Tülomsaş Müzesi görseli. Ayşenur Karakurt'a aittir.

Sayfa 123. Eskişehir Ticaret ve Sanayi Müzesi görseli Eskişehir Ticaret Odası arşivinden alınmıştır.

Sayfa 126. YHT. <http://www.tcdtasimacilik.gov.tr/haberler/> 28.10.2019/ 10.50

Sayfa 126. Devrim arabası. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-157818/tulomsas-muzesi-devrim-arabasi.html> 29.10.2019/ 10.50

Sayfa 128. Karakurt. <https://www.tulomsas.com.tr/tulomsas-kurumsal/2111/> 30.10.2019/ 10.50

Sayfa 129. Bisiklet. <http://www.tepebasi.bel.tr/hd.asp?hid=8770> 30.11.2019/ 15.50

Sayfa 130. Espedal. <https://www.2eylul.com.tr/Icerik/Haber/15979/espedala-sahip-cikarsak-sonu-esbise-ben-zemez> 22.11.2019/ 16.50

Sayfa 130. Esbot. http://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=61 30.11.2019/ 15.55

Sayfa 131. Eskişehir YHT Garı görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 131. Hasan Polatkan Havaalanı. <http://www.anadolugazetesi.com/eskisehir-hasan-polatkan-havalima-ni-na-yazik-oluyor-105599.html> 28.11.2019/ 13.50

Sayfa 136. Sokak ve bisiklet görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 136. Sazova. http://www.eosb.org.tr/eskisehirde_yasam/yesil_alan_ve_parklar_8.html 19.09.2019/ 11.05

Sayfa 136. Köprübaşı heykel. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/eskisehir/heykel> 28.11.2019/ 13.59

Sayfa 137. Porsuk Çayı'nda dragon yarışları. http://www.eskisehir.bel.tr/icerik_dvm.php?icerik_id=191&cat_icerik=1&menu_id=24 28.11.2019/ 13.52

Sayfa 137. Porsuk Çayı'nda fener alayı. <http://esyenigun.com/galeri/porsuk-cayi-nda-fener-alayi/?sayfa=1> 28.11.2019/ 13.57

Sayfa 137. Eşek heykeli görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 137. Müzisyenler heykeli görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 137. Kurtuluş Savaşı heykeli görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 137. Malhatun heykeli görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 138. Kaplumbağa heykeli görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 138. Dedikoducu kadınlar heykeli görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 138. Cengiz Topel heykeli görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 138. Ulus Anıtı görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 138. Metin Yurdanur Açık Hava Heykel Müzesi. <https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/8405> 29.11.2019/ 11.50

Sayfa 139. UNESCO somut olmayan kültürel miras başkenti logosu. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/Resim/148387,unescologo.png?0> 28.11.2019/ 13.33

Sayfa 139. Tiyatro oyuncularını. http://www.eskisehir.bel.tr/icerik_dvm.php?icerik_id=3712&cat_icerik=1&menu_id=24 28.11.2019/ 13.30

Sayfa 140. Sahne. <http://www.eskisehir.net.tr/galeri/resim.asp?fotoid=6513> 28.11.2019/ 13.59

Sayfa 141. Haller Gençlik Merkezi Tepebaşı Sahnesi. http://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=58-68 28.11.2019/ 15.59

Sayfa 141. Turgut Özakman Sahnesi. http://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=58-68 28.11.2019/ 16.00

Sayfa 141. Ergin Orbey Sahnesi. http://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=58-68 28.11.2019/ 16.02

Sayfa 141. Büyükşehir Belediyesi Opera ve Şehir Tiyatroları. http://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=58-68 28.11.2019/ 16.05

Sayfa 141. Şehir Tiyatroları Sultandere Sahnesi. http://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=58-68 28.11.2019/ 16.06

Sayfa 141. Çağdaş Cam Sanatları Müzesi Çocuk Sahnesi. http://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=58-68 28.11.2019/ 16.08

Sayfa 141. Eskişehir Senfoni Orkestrası. http://senfoni.eskisehir.bel.tr/galeri.php?pageNum_Recordset=1&totalRows_Recordset=30 29.11.2019/ 11.56

Sayfa 142. Eskişehir'den festivaller. http://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=58 28.11.2019/ 11.40

Sayfa 142. Eskişehir'den festivaller. <http://egazete.anadolu.edu.tr/kultur-sanat/37516/20-anadolu-universitesi-uluslararası-eskisehir-film-festivali-basladi> 28.11.2019/ 10.52

Sayfa 143. Çocuk Tiyatroları Festivali. http://www.eskisehir.bel.tr/icerik_dvm.php?icerik_id=3899&cat_icerik=1&menu_id=24 28.11.2019/ 11.50

Sayfa 143. Çocuk Tiyatroları Festivali. <http://www.sakaryagazetesi.com.tr/eskisehirde-renkli-festival--n175581/> 28.11.2019/ 10.59

Sayfa 144. Atatürk Kültür Sanat ve Kongre Merkezi. http://www.eskisehir.bel.tr/img_sayfalar/big_77-2015-01-07-1420635029.jpg 27.02.2020/ 11.36

Sayfa 144. Anadolu Üniversitesi Atatürk Kültür ve Sanat Merkezi. <https://www.anadolu.edu.tr/kampuste-yasam/kultur-sanat-merkezleri-ve-salonlari/ataturk-kultur-ve-sanat-merkezi> 27.02.2020/ 11.40

Sayfa 145. Bu sayfadaki görseller Eskişehir Ticaret Odası arşivinden alınmıştır.

Sayfa 146. Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu. <https://eskisehirikesfet.com/pismis-toprak-festivali-basliyor/> 26.11.2019/ 10.59

Sayfa 146. Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu. <https://eskisehirikesfet.com/pismis-toprak-festivali-basliyor/> 23.11.2019/ 15.40

Sayfa 146. Kurşunlu Kütüphanesi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 147. Anadolu Üniversitesi Kütüphane iç ve dış görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 147. İl Halk Kütüphanesi. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-149997/il-halk-kutuphanesi-mudurlugu.html> 23.11.2019/ 12.40

Sayfa 147. Osmangazi Üniversitesi Kütüphanesi. <http://kutuphane.ogu.edu.tr/Haber/Detay/6/81-ilde-kitap-okuyoruz> 09.11.2019/ 14.20

Sayfa 148. Anadolu Üniversitesi. http://cemberlitasanadolu.meb.k12.tr/icerikler/anadolu-universitesi-eskisehir-gezimizden_6035203.html 09.11.2019/ 14.26

Sayfa 148. Osmangazi Üniversitesi. <http://ogu.edu.tr/> 22.11.2019/ 16.00

Sayfa 149. Kütüphane görseli. Görsel tasarım uzmanına aittir.

Sayfa 150. Şarhöyük (Arka plan görseli). <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-156580/sarhoyuk-kazisi.html> 22.11.2019/ 16.10

Sayfa 151. Midas Anıtı görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 152. "Yerin Kulağı Var" hikâyesi çizimleri. Görsel tasarım uzmanına aittir.

Sayfa 152. Kibele görseli. Fotoğraf kitap komisyonunca Eti Arkeoloji Müzesinden çekilmiştir.

Sayfa 153. Pessinus Açık Hava Müzesi. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/eskisehir/pessinus> 21.09.2019/ 13.40

Sayfa 153. Karacahisar Kalesi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 154. Odunpazarı Evleri dış ve iç görünüm. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-157120/osmanli-evi---odunpazarı.html> 20.09.2019/ 10.10

Sayfa 155. Yeşil Efendi Konağı görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 155. Atlıhan El Sanatları Çarşısı görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 156. Kurşunlu Cami görselleri. Komisyona aittir.

Sayfa 156. Kurşunlu Külliyesi Mevlevihane görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 157. Sivrihisar Ulu Cami minberi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 157. Sivrihisar Ulu Cami görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 157. Alaaddin Camisi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 157. Şeyh Sücaeddin-i Veli Külliyesi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 158. Seyit Battal Gazi Külliyesi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 158. Sivrihisar Saat Kulesi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 160. Seyit Battal Gazi Türbesi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 161. Sivrihisar'da Nasrettin Hoca Heykeli. Komisyona aittir.

Sayfa 162. Yunus Emre. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-150029/yunus-emre.html> 29.09.2019/ 11.10

Sayfa 163. Yunus Emre Kültür ve Sanat Haftası afişi. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-178393/yunus-emre-kultur-ve-sanat--haftasi.html> 30.09.2019/ 16.55

Sayfa 163. Şeyh Sücaeddin-i Veli Türbesi görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 164. Fahrettin Kerim Gökay, Mehmet Kaplan ve Orhan Oğuz. <https://www.biyografya.com/biyografi/3480> 30.09.2019/ 16.10

Sayfa 165. Firuz KANATLI, <https://www.etietieti.com/images/icerik/tr/etidunyasi/onursal.jpg> 12.03.2020/
23.42

Sayfa 165. Fethi Heper. <https://www.eskisehirspor.org.tr> 29.11.2019/ 11.53

Sayfa 165. Recep Bilginer. <http://www.yksedebiyat.org/2019/06/recep-bilginer-1922-2005.html> 30.09.2019/
16.10

Sayfa 166. Ümit Yaşar Oğuzcan. <https://www.ensonhaber.com/biyografi/yazar/umit-yasar-oguzcan-kimdir>
29.11.2019/ 10.53

Sayfa 166. Hakkı Devrim. <https://maksatbilgi.com/hakki-devrim> 29.11.2019/ 11.32

Sayfa 166. Enis Batur. <http://www.edebifikir.com/portre/15-maddede-enis-batur.html> 29.11.2019/ 11.41

Sayfa 166. Haydar Ergülen <https://www.enka.k12.tr/> 29.11.2019/ 11.32

Sayfa 166. Banu Avar. <https://www.biyografya.com/biyografi/15429.11.2019/> 11.59

Sayfa 167. Tuna Kiremitçi. <http://www.222haber.com/eskisehir/tuna-kiremitci-geliyor-h3388.html> 30.10.2019/
16.10

Sayfa 167. Selçuk Erdem. <https://1000kitap.com/yazar/selcuk-erdem> 30.10.2019/ 16.20

Sayfa 167. Mithat Körler. <https://www.biliyo.org/kimdir/mithat-korler-3329> 30.10.2019/ 16.27

Sayfa 167. Halil Sezai Paracıkoğlu. <https://www.unluboylari.com/yerli-unluler/halil-sezai-boyu/> 30.10.2019/
16.35

Sayfa 168. Kızılıklı Mahmut Pehlivan Caddesi. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-157725/kizilickli-mahmut-pehli-van-caddesi.html> 30.10.2019/ 15.33

Sayfa 169. Cüneyt Arkın. <https://www.neoldu.com/cuneyt-arkin-kimdir-6931h.htm> 30.10.2019/ 15.33

Sayfa 170. Kaşıklı karşılama görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 170. Kaşıklı zeybek. <http://www.tepebasi.bel.tr/hd.asp?hid=2677> 05.10.2019/ 11.35

Sayfa 171. Eskişehir yöresel kıyafet örnekleri. <http://www.eskisehirkulturenvanteri.gov.tr/halkkulturdetay.aspx?ID=18> 05.10.2019/ 11.30

Sayfa 171. Eskişehir yöresel kıyafet örnekleri (Kıron). Komisyona aittir.

Sayfa 171. Eskişehir yöresel kıyafet örnekleri (Sevai). <https://www.sivrihisar.web.tr/sivrihisar-kulturu.html>
06.10.2019/ 11.25

Sayfa 172. Çibörek. <https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/9165> 05.10.2019/ 11.36

Sayfa 173. Abısta. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/eskisehir/neyenir/cerkes-sofrasi-abista> 05.10.2019/
13.30

Sayfa 173. Halkalı şeker. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-156640/halkali-seker.html> 05.10.2019/ 11.09

Sayfa 173. Göbete. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-156640/gobete.html> 06.10.2019/ 16.35

Sayfa 174. Kelem dolması görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 174. Göceli tarhana çorbası. <http://www.anadolugazetesi.com/goceli-tarhanasi--eskisehir-tarhanasi--ve-corbasi-tarifi-73650.html> 05.10.2019/ 13.56

Sayfa 174. Simit. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/eskisehir/neyenir/simit> 05.10.2019/ 14.26

Sayfa 175. Sivrihisar cebesi ve bacalı seccade görselleri. Komisyona aittir.

Sayfa 176. Gül asa görseli. Komisyona aittir.

Sayfa 183. Zeybek. <https://www.kulturportali.gov.tr/fotograf/fotodokuman/9165> 05.10.2019/ 09.16

Sayfa 183. Ali Rıza Kalaycı. <http://www.tepebasi.bel.tr/hd.asp?hid=607> 30.11.2019/ 13.00

Sayfa 184. Yunus Emre Kültür ve Sanat Haftası. <https://e-genc.gsb.gov.tr/EGenc/Faaliyet/FaaliyetDetay?faaliyetIdEncrypted=5BVzJMxYmZyQymFuwql7PzGEIHvIts2E4RDQpFDtSrf1XLg0ibLY49miLB4OPNPDLobO24fxaEypRDfYZG5q> 04.10.2019/ 11.08

Sayfa 184. Nasrettin Hoca Doğum Şenlikleri. <http://www.etonet.org.tr/haber/1091/nasrettin-hoca-senlikle-anildi> 04.10.2019/ 11.12

Sayfa 184. Seyit Battal Gazi'yi Anma Töreni. <https://www.eskisehirekspres.net/seytigazi-de-kurtulus-coskusu-resimleri,161.html> 05.10.2019/ 14.48

Sayfa 184. Sücaettin Velî Anma Dostluk ve Sevgi Günü. <https://www.cemhaber.com/cem/etkinlikler> 05.10.2019/ 16.58

Sayfa 185. Eskişehir'in Düşman İşgalinden Kurtuluş Günü. <https://www.yenisafak.com/aktuel/eskisehirin-dusman-isgalinden-kurtulusu-kutlandi-560063?p=1> 04.11.2019/ 10.12

Sayfa 185. Tepreş Şenlikleri. <https://www.esgazete.com/gundem/32-tepres-senlikleri-h156790.html> 04.11.2019/ 16.10

Sayfa 185. Kayakent Çukurbağ Şenlikleri ve Kilim Festivali. <https://www.sivrihisar.web.tr/kayakent.html> 05.11.2019/ 11.12

Sayfa 185. Karaçay Balkar Şenlikleri. <https://www.sivrihisar.web.tr/karaçay.html> 06.11.2019/ 17.15

Sayfa 188. Nasuh Akar. <https://yozgat.ktb.gov.tr/TR-105311/nasuh-akar.html> <https://www.alamy.com/stock-image-ahmet-bilek-masayuki-matsubara-ebrahim-seifpour-1960-166294336.html> 07.11.2019/ 14.12

Sayfa 188. Münevver Hancı. <http://eskisehir.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/142707/genclik-olimpiyatlarinda-bir-ilk.aspx> 07.11.2019/ 15.32

Sayfa 188. Eskişehir dağ bisikleti parkuru. <http://eskisehir.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/24130/dag-bisikleti-parkurumuz-acildi.aspx> 07.11.2019/ 17.00

Sayfa 189. Mehmet Terzi. <https://www.aa.com.tr/tr/spor/terzi-rekoru-kirilsin-istiyor/291368> 07.11.2019/ 17.56

Sayfa 189. Eskrim sporcumuz. <http://eskisehir.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/120987/eskrim-federasyon-kupasi-eskisehirde-yapiliyor.aspx> 08.11.2019/ 16.00

Sayfa 189. Mahmudiye'de binicilik. <http://www.esgundem26.com/yasam/mahmudiyenin-saf-kanlari-hipodroma-cikti-h243.html> 09.11.2019/ 17.23

Sayfa 189. İnönü'de hava sporları. Komisyona aittir.

Sayfa 190. Sazova'da su sporları. http://www.eskisehir.bel.tr/icerik_dvm.php?icerik_id=3131&cat_icerik=1&menu_id=24 08.11.2019/ 14.32

Sayfa 190. Eskişehir Yeni Stadyum. <https://www.eskisehirspor.org.tr/stadyum/eskisehir-yeni-stadyum/> 08.11.2019/ 13.32

Sayfa 192. Sümeyye Boyacı. <https://www.fotomac.com.tr/webtv/videoizle/sumeyye-boyaci-dunya-ikincisi-oldu08.11.2019/> 14.39

Sayfa 192. Sümeyye Boyacı. <http://www.sakaryagazetesi.com.tr/gururumuz-sumeyyenin-basariyla-dolu-hikayesi-n169210/> 08.11.2019/ 14.36

